

Mag. DRAGO VUK:

POVRATKA NI! GRE ZA PREŽIVETJE!

Energetika se je znašla na tarči ekologov. Vprašanje je, če sploh je in kakšna sprava je možna med njima. Vsiljuje se misel o tem, da je tudi pot v pekel tlačkavana z dobrimi nameni, kar ob grozljivo zamajanjem ekološkem ravnotežju niti ne zvenat preveč črnogledo. Naš tokratni sogovornik je mag. Drago Vuk, rojak iz Terbegovec pri Vldmu ob Ščavnici, klasičen kemijski tehnolog, zaposlen v komunalnem, obrtnem in gradbenem podjetju v Kranju, med drugim predsednik odbora za sekundarne surovine pri slovenski gospodarski zbornici. Pogovor z njim objavljamo na 4. STRANI.

NASLOV

Leto XXXVII
Št. 38

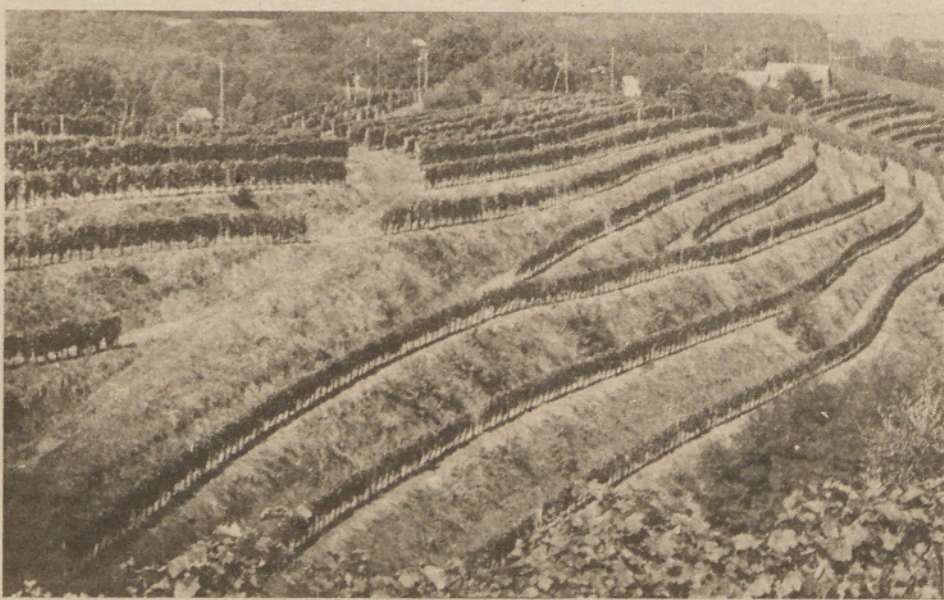
Murska Sobota
26. septembra
1985

CENA 40 DIN

VESTNIK

Sladka trgategv s priokusom grenkobe

Čeprav grozdi lepo zori, pričakujejo pomurski vinogradniki letošnjo trgategv s priokusom grenkobe. Zima je namreč pustošila tudi v podravskem vinogradniškem rajonu, saj je na izpostavljenih legah pozebila več kot polovica nasadov, ponekod pa ne bodo natrgali niti 10 odstotkov načrtovanih količin grozdi. Kot vse kaže, pa bo kakovost pridelka letos izredno dobra in nekateri celo napovedujejo, da bo letošnja letina po kakovosti ena najboljših v zadnjih letih, morda celo boljša od tiste pred dvema letoma. Vinogradniki v Slovenskih goricah v teh dneh že začenujajo z obiranjem ranib sort grozdi, glavna trgategv pa se bo začela sredi oktobra. Znae so že tudi odkupne cene grozdi, ki se bodo ob povprečni kakovosti gibale med 150 in 200 dinarji za kilogram, strokovnjaki pa svetujejo, da s trgategvi tokrat ne kaže hiteti. Vreme je namreč izredno ugodno, pa tudi zdravstveno stanje je zadovoljivo, vsak dodatni odstotek sladkorja pa pomeni tudi višjo ceno. Foto: A. Abraham.

SOBOŠKI KOMUNISTI O KADROVSKI POLITIKI

KAR SE JANEZEK NAUČI...

V Pomurju ima samo tri odstotke zaposlenih višjo oziroma visoko izobrazbo. V zadnjih petnajstih letih upada odstotek številna osmošolcev, ki nadaljujejo šolanje. Izobrazbena raven v organizacijah združenega dela je iz leta v leto nižja. Ker sta delo človeških rok in glave še vedno najpomembnejša dela proizvodnega procesa in gospodarjenja sploh, pušča takšno stanje usodne posledice v gospodarstvu celotne regije. Glede na sestavo, ki se z leti ni spreminjala in izboljševala, jih še posebej čutijo v soboški občini. Dosedanji posegi v kadrovske politike niso dali pravih učinkov. Nad tem se je resno zamislilo vodstvo občinske organizacije zveze komunistov in na drugi strani, ki bi bili avtorji razvojnih zamisli in njihovi uredničevalci v praksi. Trenutne rezerve so minimalne. To kar premoremo, in še to je skromno, v glavnem troši svoje moči za premagovanje težav v sprotnem gospodarjenju. V sozdu ABC Pomurka je na primer polovica od 143 zaposlenih z visoko in višjo izobrazbo na funkcijah direktorjev in vodij enot, tako da jih za delo neposredno v stroki in razvojnih vprašanjih ostaja malo. Brez osnove tudi ni vprašanje, ali znamo sicer formalno usposobljene ljudi prav izkoristiti, ali ni pri njih samih samozadovoljstva na sorazmerno nezahtevnem in solidno plačanem delovnem mestu? Tudi to, da so v soboški občini v zadnjih desetih letih zamenjali dve tretjini najodgovornejših vodilnih delavcev, pozitivnih posledic v gospodarstvu pa ni bilo čutiti, ponuja v razmislek različna vprašanja. Osnovna usmeritev, ki iz tega izhaja, pa je, da je dolgoročno možno graditi le ka-

kovostne kadrovske premike od temeljev — torej od izobraževanja in usposabljanja mladega človeka. V razpravi je bilo večkrat slišati, da moramo iz mlade generacije ustvariti kreativne kadre. Stara praksa, da smo iz šol dobivali armado poslušnikov, kader z diplomami brez domišljije in poguma, se danes drago plačuje.

Prva zahteva, ki jo postavlja soboški komite, je vključevanje čim večjega števila osmošolcev v nadaljnje izobraževanje. Posebna skrb mora veljati usmerjanju v zahtevnejše programe, kar je povezano tudi s prizadevanji, da vse zahtevne programe v občini zadržijo in jih nekaj še pridobijo. Šola in organizacija združenega dela morata biti prek svojega učenca živo povezani. Organizacije združenega dela morajo prevzeti skrb za svoje prihodnje kadre že v srednješolskih klopih in z njo nadaljevati vse do konca šolanja. Pri možnostih za to re ne bi smeli biti v zadregi — ponujajo jih razne seminarske naloge, diplomska dela, delovna praksa, počitniška praksa...

Veliko kritičnih besed so izrekli o štipendiranju. Nevzdržno je, da v soboški občini 70 odstotkov štipendistov dobiva tako imenovane socialne štipendije in le 30 kadrovske. V dveh letih se mora to razmerje obrniti. V širšem slovenskem prostoru je že približno takšno. V oči bodo tudi podatki, da organizacije združenega dela levji delež štipendij razpišejo za manj zahtevne programe. Nov dokaz torej, da je stara miselnost še vedno krepko zakoreninjena. Marsikje sramotno malo ali pa sploh nič ne štipendirajo. Med temi organizacijami združenega dela je tudi Mura, ki je letos razpisala komaj nekaj čez 20 štipendij. Glede na naravne razmere bi moralo pomursko kmetijstvo postati vodilno v slovenskem prostoru. Vprašanje pa je, kako bo, če ne bodo v svojem razvojnem načrtu za prihodnjih pet let namenili več skrbi izobraževanju ob delu za zaposlene in kmetovalce in če ne bodo štipendirali več študentov na

visokih šolah. Za zdaj so v sozdu ABC Pomurka razpisali le 32 štipendij, od tega le 20 odstotkov za visokošolski študij. Slabo kaže tudi izobraževanju ob delu. Nekako so uspeli spodbuditi 15 ljudi z višjo izobrazbo za nadaljevanje študija, vendar je vprašanje, kako bodo to denarno zmogli. In navsezadnje za takšen študij ob delu ljudje nimajo prave motivacije. Kadrovske štipendiranje mora nujno postati množično. Več razpisanih štipendij za eno delovno mesto je jamstvo za zdravo konkurenco med mladimi, katere rezultat bodo lahko res dobri, ustvarjalni in ambiciozni kadri.

Pravilo in ne izjema, kot je to danes, morajo postati kreativne razvojne skupine v organizacijah združenega dela. Pri tem ni cilj, da jih imamo za vsakim tozovskim plotom, nastajajo naj tam in takšne, da bo družba imela od njih korist.

Ob dolgoročnih ukrepih, ki jih je treba začeti izvajati takoj, pa je tudi nekaj kratkoročnih, ki bi že jutri lahko za korak premaknili kadrovske voze. V ospredje je bilo postavljeno kadrovanje na odgovorna vodilna in vodstvena dela. Potrebno je izboljšati izobrazbeno sestavo poslovnih in vodstvenih struktur, jo pomladiti, le izjema bi lahko bilo večkratno obnavljanje mandatov najodgovornejšim, dosledno pa

bi morali uveljaviti tudi zahtevo, da poslovodni kadri ob prevzemu mandata predložijo in utemeljijo razvojni program in usmeritev organizacije. Slednje ne bi smelo biti nič novega, vendar doslej očitno nismo delali tako.

Organizacije združenega dela se morajo takoj tesneje povezati z znanstvenimi in razvojnimi ustanovami. V kmetijstvu in še nekaterih dejavnostih imajo dobre izkušnje, zato jih kaže posnemati. Nekaj gotovo lahko pripomore tudi moralna in materialna spodbuda za ustvarjalno delo. Pogledati pa je potrebno tudi malo okrog sebe, zunaj občinskih in območnih meja, in verjetno bo tudi kak dober strokovnjak pripravljen sprejeti delo v tem koncu Slovenije.

Soboški komite zveze komunistov je z razpravo o kadrovske politiki začel obsežno akcijo, ki mora svoj konkreten odmev najti tam, kjer so problemi najbolj očitni. Kadrovska politika se je vse preveč vodila od danes na jutri in skrajni čas je, da znanje dobi pravo veljavo in postane temelj prihodnjega razvoja. Bodo mladi v tej usmeritvi našli svojo prihodnost? Komunisti so se obvezali, da bodo storili vse za ustvarjanje družbenega ozračja, v katerem se bodo tako načrtovalne poti široko odpirale.

Irma Benko

FINALE VAŠKOREKREATIVNIH IGER

Četrnič zmagala KS Lipovci

SCENARIJ ZOPER RAZSIPNIŠTVU

ALTERNATIVAM NAPROTI

Kot če bi zažgali gozd, da si prižgemo cigareto, ali kot razbijanje glave o nakupu gradu, ko rabimo in si lahko privoščimo zgolj dvosobno stanovanje — to je dvoje nazornejših podmen o v bistvu zgrešenem pojmu energetske krize. Po zatrevanjih poznavalcev ni kriza v tem, ker nam manjka energije, ampak je kriza posledica naše porabe, zapravljalnosti in načina oskrbe z energijo. Kdo jo rabi? Koliko? Katero vrsto? V kakšen namen? Kako dolgo?

Pomurski energetski scenarij je pravzaprav samo ponavljanje in potrjevanje zgrešenih podmen naše zdajšnje energetske politike in prakse, ki — če se bo nadaljevala — neizbežno vodi do ekološke, ekonomske, gospodarske in socialne katastrofe. Ne le da sloni skoraj izključno na preskrbi, namesto da bi v ospredje postavljala porabo, pač pa skrajno nesmotno rabi energijo, neodgovorno zapravlja surovine, uničuje naravno okolje, uporablja kratkoročne »rešitve«, z visokimi cenami grozi obubožati posameznika in potem omajati celotno družbo, navija za porabo neobnovljivih na račun obnovljivih virov energije in tako v nedogled. Kar je pri tem najbolj zaskrbljujoče, je spoznanje, da nimamo alternativnega energetskega scenarija, saj niti podatkov o porabi (in morebitnih prihrankih) ni mogoče dobiti; vsaj ne celovitih, objektivnih, uporabnih. Nimajo jih ne na medobčinski gospodarski zbornici ne po občinskih organih ne po organizacijah združenega dela. Če pa že, si z njimi ni mogoče kaj dosti pomagati. Kot da ne bi že pred leti nastala »rdeča knjižica« z naslovom Program ukrepov za racionalizacijo pridobivanja, pretvarjanja, transporta in porabe energije, in kot da tovrstnega družbenega dogovora v republiki Sloveniji ne bi nikoli podpisali. Kratkovidnost in ležernost, da kar ne moreš verjeti!

Dolgoletna, večidel jalova priseganja na komparativne prednosti, naravne danosti oziroma bogastvo podzemlja — za besedne skovanke smo res mojstri! — postajajo škodljiva, saj sami sebe slepimo s tem, kaj bi bilo, če bi

bilo. Za trenutek si »pričajmo«, kaj bi bilo, če bi znali s pridom izkoriščati nafto, zemeljski plin, glino, kremenčev pesek, vodne zmogljivosti Mure, Ščavnice in Ledave, premog, hidrogeotermalno in petrogeotermalno, a tudi plodno zemljo, odpadne surovine, presežke energije iz industrijskih procesov in še marsikaj. Kaj bi bilo, če bi klasična (trdna, tekoča in plinasta) goriva nadomeščali z dopolnilnimi ali nadomestnimi energetskimi viri? Kaj bi bilo, če bi rabili izključno racionalne izdelke in materiale? Kaj bi bilo, če . . . S temi »kaj-i« in »če-ji« se v zadnjih nekaj letih zavzeteje ukvarjajo na soboškem Zavodu za ekonomiko in urbanizacijo, kjer pripravljajo serijo študij, naravnanih na posamezna področja energetske problematike. Izkoriščanje geotermalne energije in proizvodnja bioplina sta seveda na prvem mestu. Tudi v večjih gospodarskih sistemih — soz ABC Pomurka, Radenska, Mura, Ina-Nafta — si z energetiko dajejo veliko opravkov, medtem ko v manjših ali srednjevelikih gospodarskih enotah »pokornik« sledijo varčevalnim težnjam panoge, v katero sodijo, oziroma organizacije, v katero so vključeni.

S scenarijem zoper razsipništvo, ki ga ponujamo, seveda ne »odkrivamo Amerike«, vseeno pa kaže spomniti, da ga moramo opreti najmanj na štiri stebre:

— ukrepi za racionalnejšo porabo energije (prilagoditev kakovosti energije namenu porabe, zmanjšanje porabe na enoto proizvoda, recikliranje, izboljšanje stopnje izkoristka in drugi),

— prilagodljivejša davčna politika, izenačitev cene energije v industriji s ceno, ki jo plačujejo gospodinjstva ter odprava posebnih tarif za dnevni in nočni tok,

— gospodarska politika in raziskovanje, zlasti kar zadeva razvijanje, izdelavo in uporabo tehnike in tehnologije za racionalnejšo porabo energije ter razvijanje, izdelavo in uporabo alternativnih, obnovljivih energetske virov,

— spremljajoči ukrepi v smislu postopnega, demokratičnega spreminjanja prehrabnih, potrošniških in življenjskih navad.

PRED JESENSKO SETVIJO

Z višjimi pridelki do več tržnih presežkov

Če želimo v Sloveniji do leta 1990 zagotoviti 85-odstotno samooskrbo s hrano, bi morali do tega leta med drugim doseči odkup 100 tisoč ton tržnih presežkov pšenice in 290 tisoč ton sladkorne pese. Pridelava hrane bi se morala v prihodnjih letih povečati po povprečni letni stopnji 2,5 odstotka, kar pa ne pomeni, da bi za toliko povečevali površine, pač pa je treba predvsem več pridelovati. Prav pri pridelavi namreč še nismo izkoristili vseh možnosti, saj bi jo z dosledno uporabo vseh agrotehničnih ukrepov lahko še bistveno povečali. Medtem ko v družbenem sektorju pri pšenici že dosegajo pridelke 5 ton na hektar, naj bi tudi pri kmetih do leta 1990 dosegli povprečne hektarske pridelke 4,5 tone, kar ni nedosegljivo.

V samoupravnem sporazumu o pogojih za pridelovanje pšenice in sladkorne pese v letih 1985/86 smo zapisali, da bomo tokrat v Sloveniji tržne presežke pšenice pridelovali na nekaj več kot 25 tisoč hektarjih, s katerih naj bi oddali več kot 90 tisoč ton pridelka. V organizirani zadrugi

proizvodnji bomo pšenico zasejali na 18 tisoč hektarjih in oddali 51 tisoč ton pridelka, družbeni sektor naj bi z nekaj manj kot 6.300 hektarjev oddal 35 tisoč ton pridelka, na več kot tisoč hektarjih pa bi pridelali še blizu 5.900 ton semenske pšenice, kar pomeni, da so planske obveze v primerjavi z letošnjim letom večje za 10 odstotkov.

Ob letošnji setvi bomo ozimnim zitom v Pomurju namenili okrog 17 tisoč hektarjev njiv, družbeni sektor bo pšenico zasejal na 2.500 hektarjih, kmetje pa naj bi tržne presežke pridelovali na 6.145 hektarjih. Medtem ko bodo družbena posestva oddala ves pridelek, pa bi ga morali pomurski kmetje oddati dobrih 15.800 ton. Po posameznih združenih organizacijah so obveznosti naslednje: Kmetijska zadruga Panonka 3.500 hektarjev in 8.500 ton, Kmetijska zadruga Lendava 550 hektarjev in 3.300 ton, Kmetijska zadruga Gornja Radgona 550 hektarjev in 1.510 ton, Kmetijska zadruga Ljutomer-Križevci 800 hektarjev in 1.650 ton, TOK Ljutomerčan 150 hektarjev in 500 ton ter VG Kapela 115 hektarjev in 345 ton pridelka.

V teh dneh se bo tudi v Pomurju setev začela, razen cene, ki bo določena ob žetvi, pa so že znani tudi pogoji pridelovanja. Njih smo že poročali, zato naj napišemo le, da ti ostajajo bolj ali manj enaki lanskim, ne bo pa v prihodnje več možno zamenjati pšenice za koruzo. Priprave na setev so v Pomurju stekle pravočasno, in če bo ugodno predvsem vreme, potem ne bo večjih težav, da načrtovanih površin ne bi pravočasno zasejali. Spravilo koruze je namreč že steklo, zaradi suše pa je otežena priprava zemlje za jesensko setev, zato si kmetijci zdaj želijo predvsem dovolj padavin. L. Kovac

F. M.

Po dveh rušilnih potresih pretekli četrtek in petek je glavno mesto Mehike — Ciudad de Mexico — prizadel v soboto še tretji sunek. Skoraj dvajsetmilijonsko mesto pretresajo pravi smrtni krči. Neopojmljiva je prizadevnost ljudi, da bi dosegli skoraj nemogoče: normalen življenjski utrip. Pomoč prihaja iz vseh delov sveta. Na naši sliki je popotresna panorama mestne četrti Tlatelolco.

Med besedami in dejanji

Približno pred dvema leti so nekateri politiki v Jugoslaviji terjali takšno spremembo političnega sistema, v katerem naj bi okrnili tako imenovane republiške in pokrajinske etatizme ter dosegli večjo enotnost jugoslovanske federacije. V bistvu so s to zahtevo zarezali v središče ustavne ureditve, po kateri so republike in pokrajine dolžne skrbeti za svoj razvoj in za razvoj celotne skupnosti. Ob teh prvih znanih morebitnega sistema smo v Sloveniji izoblikovali mnenje, da je sistem po svojih načelih dober, da pa je potrebno oceniti uresničevanje sistema, oziroma ugotoviti razliko med besedami in dejanji.

Končno je prevladalo razumno stališče, da je resnično najprej potrebno ugotoviti, kje in zakaj škriplje. To so storili v zveznih svetih za družbeno ureditev in v kratkem bo javna razprava o tej zanimivi temi. Najprej seveda vprašanje, zakaj je sploh prišlo do predloga za morebitno spreminjanje sistema? Ustava, pred-

vsem pa Zakon o združenem delu sta sicer dala iztočnice za razvoj samoupravnih odnosov, žal pa je razvoj krenil v smeri republiških etatizmov in seveda tudi zveznega etatizma. Sedaj že ugotavljajo, da vseh nevednosti vendar niso krivi le republiški etatizmi, ampak da je prišlo do zastoja v razvoju samoupravljanja, ker so centri obločanja izven samoupravljanja. To je tudi bistvo vsega problema.

Ne bomo se zatekali k političnim geslom — delavec naj odloča, temveč se raje vprašajmo, kdo odloča v imenu delavca in kdo onemogoča delavcu odločanje. Kritika na račun republik je lahko tudi samo enostranska in nam nehoti zastavlja vprašanje, ali ne izražajo takšne kritike zagovorniki zveznega etatizma, unitarizma in centralizma. V več nacionalni državi vendar ni mogoče vse poenotiti in težnja po enotnosti je v bistvu lahko tudi težnja po enakosti, seveda pri dohodkih in pri življenjskem standardu. Jugoslavija je s svo-

jim neenakomernim gospodarskim razvojem nehoti odprta tudi nepotrebna zaostrevanja med narodi in da bi se temu izognili, obstajajo zagovorniki nekakšnega enotnega jugoslovanstva, ki lahko živo zadeva v interese posameznih narodov.

Sedanje razprave so pokazale, da je tovrstna enostranskost odpravljena in da so osredotočili pozornost med drugim na naslednje probleme: volilni sistem, način izbiranja kandidatov, odprta ali zaprta volilna lista, enoletni mandat, vloga in delovanje družbenopolitičnih organizacij, pristojnosti zveznega zbora v jugoslovanski skupščini, delegatski sistem, pomen temeljnih organizacij združenega dela in podobno.

Predvsem je v tej zanimivi razpravi važno, da ocenijo delovanje sistema in da potem preko javne razprave izoblikujejo spremembe in dopolnitve, ki pa naj bodo usmerjene predvsem v razvijanje in utrjevanje samoupravljanja. Mirko Čepić

USTAVNA VLOGA SINDIKATOV

V nedavni razpravi o vlogi sindikatov v političnem sistemu so člani sveta, ki se pri svetu ZSJ ukvarja s temi vprašanji, ob ocenjevanju kritike političnega sistema, ki jo je oblikoval zvezni družbeni svet, obstali ob oceni, da je sindikalna organizacija kot družbenopolitična organizacija petindvajsetkrat omenjena kot kriva za stanje, ki je v analizi kritizirano.

Logično je, da so si postavili vprašanje: ali so sindikati res največ krivi za neuresničevanje političnega sistema na temeljih ustave oziroma samoupravljanja — za ustvarjanje in zadrževanje etatizma? Eni so menili, da je kritika preostra, saj sindikati niso glavni nosilci samoupravljanja, temveč sta to socialistična zveza in zveza komunistov, katerih člani so dolžni delovati prek SZDLJ — množično. Drugi so zopet menili, da je sindikalna organizacija po naravi vendarle najbolj odgovorna, kajti v njej se delavci organizirajo za politično aktivnost glede na uresničevanje interesov delavskega razreda, se pravi uresničevanja samoupravljanja.

Če politični sistem ne funkcionira tako kot je ustavno-zastavljen in ideološko zamišljen, potem je res vprašljivo, kako se kje obnašamo, ne samo kot člani zveze sindikatov, zveze komunistov, SZDL, socialistične mladine, temveč predvsem kot občani, ki smo na vseh delovnih mestih dolžni uresničevati ustavo kot ustavno zakonjeno idejno podlago družbe.

Težko je govoriti o tem, da je država nasploh v spopadu s samoupravljanjem, ker samoupravljanje pač ne izključuje države kot take, temveč jo vključuje v svoj sistem, pač toliko, kolikor je še neizbežna, a nujnost bo še dolgo. V medsebojnem spopadu sta etatizem in samoupravljanje, smo slišali v omenjeni razpravi, a to zopet ne pomeni, da je samoupravljanje imuno do etatizma. Tudi v sistemu samoupravljanja so namreč ljudje, ki si lastijo več kot jim dajejo pooblastila, a vsakdo, ki deluje čez pooblastila, deluje etatistično.

Pismo iz Beograda

Morda je premalo reči samo etatistično, kadar je govor o tem, ker je sleherni nespoštovanje zakonitosti samoupravljanja pravzaprav nasprotno delovanje — nasprotno samoupravljanju in je kot takšno v svojem bistvu kontrarevolucionarno!

V razmerah, ko je birokracija v očitni premoči, kar se tiče vplivov na odločanje, je politična aktivnost delavcev, tistih, ki jih birokracija podcenjuje do te mere, da mislimo o delavskem razredu kot o razredu, katerega vloga je samo — delati; za delavce je to že tako občutljivo vprašanje, da so vse glasneje nezadovoljni s konkretno aktivnostjo sindikatov.

To ni toliko (ali samo) kritika najvišjih forumov, temveč prej in najprej nezadovoljstvo z zastarelim delovanjem sindikalnih podružnic — osnovnih organizacij sindikatov, katerih predsedniki se še vedno uvrščajo v kolegialna in poslovodna telesa, kjer soodločajo v imenu članstva, pa na način, ki članstvu ne ustreza.

Podobno se dogaja tudi na ravni občin in dalje, kjer so stališča sicer bolj prečiščena, vendar so še vedno preveč odraz forumskega načina delovanja, kar samo po sebi ni v skladu z ustavno opredeljeno vlogo sindikalne organizacije oziroma samoupravljanju ustrenejše organiziranja politične aktivnosti delavcev samih.

Seveda je sindikalna organiziranost zelo odvisna od samoupravne organiziranosti družbe nasploh, zato so bila vsa dosedanja iskanja ustrejnije organiziranosti sindikatov omejevana prav z neizgrajenostjo samoupravljanja nasploh. Morda je zdajšnji čas pred kongresi sindikalnih organizacij priložnost za poglobljeno proučevanje notranje organiziranosti sindikatov, če naj bodo oni vzvod graditve političnega sistema k njegovi ustavni funkciji.

Pobade, ki smo jih slišali v tem smislu ob ocenjevanju političnega sistema, kažejo željo, da bi od tod, se pravi od samega sebe, reševali vse probleme, ki se tičejo delavskega razreda in njegove odločilne vloge. Se pravi, da naj bi bilo ravnanje enako tudi v drugih družbenopolitičnih organizacijah in tudi v zvezi komunistov, kajti to, kar se dogaja, nam dokazuje, da socialistična morala še vedno ni tako močna, da bi lahko zamenjala premnoge zakone in predpise, pa tudi veliko odvečnega v ustavih.

Šele ko bo samoupravljanje samoumevni temelj družbe, nam bodo mnoge napisane norme odveč in takšni popravki političnega sistema so lahko koristni — kot posledica krepitve samoupravljanja. Viktor Širec

OGLEDALO TEDNA

GLOBOKO SO KORENINE ...

Šte že kdaj slišali zgodbo o nekdanjem londonskem trgovcu Kurlenderju, ki je mestu Zrenjanin blizu jugoslovansko-romunske meje zapustil toliko denarja, da bi z njim zgradili lep olimpijski bazen? No, zdaj je zadeva dokončno zapečaten: Zrenjaninci bi dobili le še drobiž, pa so ga odklonili.

Nekdanji Zrenjaninec Anton Kurlender je umrl v Londonu leta 1978. V svoji oporoki je zapisal tisto o gradnji olimpijskega bazena v Zrenjaninu. Zrenjaninska občina je poslala naše veleposlaništvo v Londonu (koga ne-

ki drugega le), da jo zastopa v zapuščinski razpravi. Potem se je začelo. Zrenjaninci so od veleposlaništva zahtevali, naj natančno poroča o vseh pomembnih zadevah v zvezi z zapuščinsko razpravo. Pa so od veleposlaništva že od vsega začetka dobivali pomankljiva in celo nasprotujoča si poročila. Letos so potem Zrenjaninci poslali v London strokovnjaka za mednarodno zasebno pravo, ki je ugotovil, da so se nakopičili velikanski stroški in da se je advokat, ki ga je najelo veleposlaništvo, pozabil pritožiti na odločitev davčne uprave.

Zrenjaninski občinski izvršni svet namerava (ali pa je medtem že poslal) »protestno noto« zveznemu sekretariatu za zunanje zadeve, v katerem naj bi bilo opozorjeno na malomarno vedenje naših odgovornih ljudi v londonskem veleposlaništvu.

v žarišču dogodkov

KOMUNIZEM PO PIROTSKO

V Jugoslaviji je okoli 300 tovarn konfekcije, toda ena med njimi je nekaj posebnega. To je Tovarna konfekcije Prvi maj Pirota, ki je poleg ostalega postala tudi svojevrstna turistična znamenitost. Lani je tovarno obiskalo preko 150 tisoč turistov, od tega 3 tisoč tujih.

Nekoč je bil na obisku tudi predsednik ameriških tovarniških sindikatov, ki se ni mogel načuditi, in ko se je prepračil, da ne gre za nikakšno »komunistično propagando«, se je obrnil do gostiteljev z besedami: »Gospodje, v Ameriki imamo tovarn in tovarn, toda tega, kar ste ustvarili pri vas v Pirotu, tega nimamo.«

Delavci se radi pohvalijo tudi z obiskom nekdanjega predsednika zveznega izvršnega sveta Mika Špiljaka, ki se jim

Dragan Nikolić — 37 let direktor »prvomajske«

je takole zahvalil: »hvala vam, tovariši iz Pirota, ker ste mi omogočili, da sem bil za kratek čas v komunizmu.«

Kaj takega je torej v pirotskem Prvem maju? Dojenčke delavci brezplačno čuvajo v jaslicah, ki so ob tovarniških objektih. Otroci dobivajo šolske knjige zastonj, vsakogar, ki se šola, štipendirajo, neglede na to, kje se bo kasneje zaposlil. Od okoli 2 tisoč delavcev je še samo 80 takih, ki nimajo primernega stanovanja. Stroške dopustov s 40 odstotki krije tovarna, prav tako celotne stroške prevoza. Delavci bivajo med dopustom v hotelih visoke B kategorije in za otroke plačajo samo polovico stroškov. Upokojenci prejema denar za minulo delo in o vseh pomembnih zadevah enakopravno odločajo z delavci.

Dvorišče tovarne so spreminili v park v katerem je 30 vodometov, skulptur, slik in mozaikov znanih jugoslovanskih in tujih umetnikov.

In končno, v Prvem maju se ponašajo tudi s svojim direktorjem, Draganom Nikolićem, ki je brez dvoma najbolj popularni Piročanec. Maja prihodnje leto bo imel Nikolić petde-

set let delovne dobe in tako bo moral po sili zakona v pokoj. Pustil bo direktorsko kariero, ki bi mu jo lahko marsikdo doma in v tujini zavidal. Ko je pred 37 leti postal direktor majhne krojaške zadruga, je bil najmlajši član kolektiva.

Blagoje Jovanović, eden od upokojencev »prvomajske« je o začetkih tovarne takole povedal: »Dragan je odhajal na gradbišče na čelu svojih delavcev, z zastavo v roki. Mojstri so delali do 14. ure v delavnici, potem pa so zidali. Zaposlenim ženam so otroke nosili na gradbišče, da so jih tam nadajile in potem spet delale.«

Nikolić je potrdil, da je bilo tako in dodal: »Polnih pet let smo delali kot Kitajci. Do danes smo se 55-krat odrekli osebnim dohodkom, ki smo jih vložili v razvoj.«

Nikoli ni hotel Nikolić zapustiti Pirota, čeprav so mu ponujali privlačne funkcije v Beogradu in v tujini. Tisti, ki ga že dalj časa poznajo trdijo, da se iz partizanskih let ni spremenil »niti za dlako!« Ko so si Piročanci tako z lastnim denarjem in žulji zgradili novo tovarno, so v sosednji Bolgariji to ocenili kot »jugoslovansko propagando na bolgarski meji.« Danes so odnosi z Bolgariji boljši in uspešno poslovno z njimi sodeluje tudi Prvi maj, ki svoje izdelke izvažava v Bolgarijo, Libijo, Veliko Britanijo, ZSSR, Alžir, ZR Nemčijo in Francijo.

Zapleti okrog denarja

Nekoliko nenavadno se sliši, vendar je tako: jubilejno štirideseto zasedanje generalne skupščine OZN, kateremu prisostvuje izredno veliko število voditeljev držav in vlad (95), se je začelo v senci grožnje ZDA o financiranju te mednarodne organizacije. ZDA namreč zahtevajo uvedbo podobnega sistema, kot je v veljavi v Svetovni banki ali Mednarodnem denarnem skladu, v katerih imajo države toliko volilnih glasov, kot imajo vplačanih kvot. Ugoditi tej ameriški zahtevi bi pomenilo odstopiti od ene od temeljnih načel OZN.

Seveda pa vse to ne more zmanjšati pomena OZN, ki je po letu 1945 svetu pomagala prebroditi marsikatero hudo krizo in preprečila tretjo svetovno vojno, kot je v svojem poročilu ob 40-letnici zapisal generalni sekretar Perez de Cuellar. Med jesenskim zasedanjem generalne skupščine OZN bo prišlo do cele vrste pogovorov med državni ki z vseh koncev sveta. Predvidena so tudi srečanja predstavnikov neuvrščenih držav.

O Muri na najvišji znanstveni ravni

Prejšnji teden so projekte za predvideno gradnjo hidroelektrarn na Savi in Muri obravnavali tudi na razširjeni seji sveta za proučevanje in varstvo okolja pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti. V razpravi o projektu so prišla do izraza nasprotujoča si mnenja.

Ugotovitev večine udeležencev v razpravi je bila, da je pogoj za gradnjo elektrarn oziroma akumulacijskih jezer očiščenje zdaj skoraj mrtve Mure. V nasprotnem primeru bi se namreč v teh jezerih usedale škodljive snovi, kar bi neposredno ogrozilo podtalnico, voda pa ne bi bila primerna niiti za namakanje polj.

Predstavniki elektrogospodarstva so obljubili, da bodo pomladi izdali posebno brošuro o projektu elektrarn na Muri in Savi, v kateri bodo vsi potrebni podatki in skice. To naj bi pripomoglo k boljšemu seznanjanju prebivalstva o nameravanih posegih v okolje ter posledicah, ki ne bodo majhne, kot so ugotovili na seji omenjenega sveta.

globus

WASHINGTON — Bivšemu zahodnonemškemu kanclerju Wiltyju Brandtu bodo 13. novembra podelili letošnjo mednarodno nagrado za mir Albert Einstein. Leta 1971 je Brandt prejel Nobelovo nagrado z mir.

BRUSELJ — V državah Evropske gospodarske skupnosti bodo letos našli za okoli 7 odstotkov žitaric manj kot v lanskem rekordnem letu.

MANILA — Nekleplemenski svečeniki na Filipinih se ni posrečilo začarati neko drevo, da bi rodilo denar, zato je zastupila 69 sovaščanov, sama sebe pa zabodla z nožem.

HAVANA — Kuba, ki ima v izobilju sladkornega trsa, je v Braziliji kupila prvo napravo za proizvodnjo avtomobilskega goriva iz sladkornega trsa. V Braziliji takšno gorivo poganja že blizu dva milijona avtomobilov.

PRAGA — Vzhodnoevropske države so v Pragi izrazile pripravljenost za vzpostavitev in širši razvoj gospodarskega sodelovanja z Albanijo.

NEW DELHI — Zaradi velikih poplav v indijskih zveznih državah Utar Pradeš in Bihar je bilo 139 mrtvih. Največje poplave so bile ob reki Ganges.

BAGDAD — V Iraku so predali namenu naftovod, dolg 350 kilometrov, ki preko Saudove Arabije dovaja nafto do pristanišča Jambus ob Rdečem morju. Kmalu bodo zgradili še en naftovod.

ISLAMABAD — Trideset otrok je bilo ob življenje, več kot trideset pa je bilo ranjenih, ko se je prevrnil avtobus kakšnih 330 kilometrov od Lahorea. Večina ponesrečenih otrok je sedelo na stehi prepolnega avtobusa.

BAGDAD — Iraški predsednik Sadam Husein je pred dnevi izjavil, da bo Irak nadaljeval z neposrednimi napadi na »vitalne cilje« v Iranu in da iraško letalstvo ne bo prizaneslo nobenemu kraju v Iranu.

globus

Ena od skulptur na dvorišču tovarne Prvi maj v Pirotu

Nobena kriza jim doslej ni prišla do živca, je pa tudi tako, da delavci ne poznajo prostih sobot in nedelj, če tako zahteva proizvodnja. Ni čudno, da hranijo v tovarniškem muzeju vrsto pohval in nagrad, med njimi tudi nagrado AVNOJ.

V Pirotu so si edini o tem, da brez Dragana Nikolića nikoli ne bi imeli takšne tovarne in takšnega kolektiva kot je Prvi maj. Nikolić je krojač, ki pa ima sposobnosti, da vodi kolektiv. Vedno je trdil, da se šolsko znanje in sposobnost pokaže šele v tovarni, v proizvodnji.

Ne bi bil Nikolić 37 let generalni direktor delovne organizacije, če ne bi bil nekakšna moralna avtoriteta.

MURSKA SOBOTA — Potem ko so razpravljali o osnutkih samoupravnega sporazuma o temeljih plana skupnosti za ceste Slovenije ter dogovora o usklajevanju davčne politike za obdobje 1986—1990, so člani izvršnega sveta poslušali še informacijo o poslovanju ozvod družbenih dejavnosti v prvem polletju. Rezultati v teh so nekoliko ugodnejši kot v gospodarstvu, saj porabljena sredstva naraščajo bistveno počasneje od celotnega prihodka, izguba je imel le en ozd, in sicer invalidske delavnice Solidarnost — 230 tisoč dinarjev.

KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU — Kako se načrtovani razvoj zasebnega kmetijstva v ljutomerski občini uresničuje v tekočem srednjeročnem obdobju ter kakšne so možnosti nadaljnega razvoja — to je bila tema razgovora ljutomerskih kmetijcev s predstavniki Zadrugne zveze Slovenije sredi minulega tedna na sedežu kmetijske zadruge v Križevcih. Čeprav planskih ciljev zaradi močno poslabšanih gospodarskih razmer ne uresničujejo, v občini smelo načrtujejo nadaljnji razvoj. V osnutkih razvojnih programov za novo srednjeročno obdobje bodo dali poseben poudarek predvsem večji intenzifikaciji proizvodnje in večji tržnosti, saj je na tem področju še največ neizkoriščenih možnosti.

MURSKA SOBOTA — Ob pripravah na 16. sejo CK ZKS, ki je bila v četrtek, so se v sredo sestali tudi komunisti osnovnih organizacij Blisk in Kmetijska mehanizacija soboške Panonije. Namen sestanka je bil, da bi kritično in samokritično spregovorili o težavah v tej delovni organizaciji, predvsem pa opozorili na lastne napake in pomanjkljivosti. Slednje je še toliko bolj nujno, saj se težave v kovinskopredelovalni industriji še zaostrojujejo, zato z reševanjem ne kaže več odlašati.

LENDAVA — Na seji predsedstva občinskega komiteja ZKS v Lendavi so ugodno ocenili predlagane smeri družbenega razvoja v naslednjem srednjeročnem obdobju 1986—90. Gre za dogovor o temeljih družbenega načrta SRS in osnutek družbenega načrta SRS 1986—90, hkrati pa so — podobno kot pred kratkim na izvršnem svetu — dali nekatere pripombe. Tako naj bi planskih dokumentih dali večji poudarek zaposlovanju na manjrazvitih in obmejnih območjih, v družbeni načrt je treba vnesti razvojne načrte Ina—Nafte Lendava, opredeliti razvoj opekarništvu, prav tako pa naj bi tudi v republiških planskih aktih našla svoje mesto pomurska infrastruktura (cesta Lendava—M. Sobota—Maribor) in drugo.

LENDAVA V ponedeljek je bila v Lendavi seja občinskega sindikalnega sveta. Med drugim so govorili o zaposlovanju v prvem polletju in prizadevanjih za večjo zaposlenost, člani občinskega sindikalnega sveta pa so se seznanili še o vzrokih in posledicah reorganizacije Tozda Toko Žički, ki je spet postal navaden obrat. Razpravljali so še o pripravah na občne zbornice osnovnih organizacij zveze sindikatov.

LENDAVA — V torek se je v Lendavi sestala izvršna sveta. Beseda je tekla o osnutku dogovora o temeljih družbenega plana občine Lendava za obdobje 1986—90, o usmeritvah za načrtovanje v SLO in DS v prihodnjih petih letih, o uresničevanju razvoja teritorialne obrambe v SRS v preteklem obdobju, podamo pa je bilo še poročilo o ustanovitvi delavnic za odrasle duševno prizadete. Le-te bodo delovale v okviru osnovne šole Jože Kramar-Juš, v njih pa bo delalo oziroma se usposabljalo okrog 15 mladih.

do tedna

Kdo bo »boter« območnim cestam?

Območne oziroma regionalne ceste v Pomurju so uničene, potrebne popravila, toda kdo bo zagotovil denar? Koliko hudih besed je bilo že izrečenih zaradi cest: Moravci—Martjanci, Gederovci—Murska Sobota, mejni prehod Kuzma in mejni prehod Cankova—Murska Sobota, Dolič—Kuzma, glavna cesta skozi Mursko Soboto mimo sodišča... Te ceste so postale »peto kolo«, nikogaršnje, pa vendar so za vse pomembne. Kdo jih je zgradil, kdo bo skrbel zanje? Pomurske občine (obmejne, manj razvite in nerazvite) komaj zberejo potreben denar za krpanje lokalnih cest.

Zato so se predstavniki občin iz Pomurja upravičeno razjezili, ko so v Osnutku samoupravnega sporazuma o temeljih plana skupnosti za ceste Slovenije za obdobje 1986—1990, ki ga je pripravil odbor za planiranje in normativno dejavnost skupščine Skupnosti za ceste Slovenije v skladu z določili zakona o cestah in zakona o sistemu družbenega planiranja ter družbenim planom SR Slovenije, prebrali, da se osnutek omejuje le na problematiko avtocest in magistralnih cest, ne vključuje pa problematiko območnih in lokalnih cest. Pripombe in predlogi pomurskih občinskih skupnosti za ceste glede novega osnutka so bili naslednji: osnutek ni sprejemljiv za občinske skupnosti za ceste, ker ne zagotavlja sredstev za regionalne ceste; sredstva, predvidena za nerazvite, manj razvite in obmejne občine so prenizka; sredstva, načrtovana za vzdrževanje cest, so premajhna; predlog je, naj se v osnutku in kasneje v samoupravnem sporazumu zagotovijo sredstva za območne ceste. V naslednjem srednjeročnem obdobju naj bi bilo v SR Sloveniji vzdrževanih 188 kilometrov avtocest s priključki in 1082 kilometrov magistralnih cest in priključkov.

Del sredstev, ki se zberejo od prodajne cene bencina in plinskega olja, s povračilom za domača motorna vozila in za tuja motorna vozila in s cestnino, je

ŽOLČNA RAZPRAVA NA SEJI SKUPNOSTI ZA CESTE SLOVENIJE V MURSKI SOBOTI

namenjen med drugim tudi za financiranje regionalnih in lokalnih cest. Delijo se na občinske skupnosti za ceste in okvirni odstotki za pomurske občine bodo naslednji: Gornja Radgona 1,08, Lendava 1,01, Ljutomer 1,25 in Murska Sobota 4,30 odstotka od skupnih sredstev za enostavno reprodukcijo. Osnutek samoupravnega sporazuma v prilogah navaja ceste, ki bodo posodobljene, obnovljene ali na novo zgrajene.

Pod naslovom Ujačitev že moderniziranih vozšč so navedene tudi ceste Lenart—Gornja Radgona, Murska Sobota—Bratonci, Gornja Radgona, Murska Sobota—Petanjci, Črenšovci—Lendava, Lendava—Dolga vas in Dolga vas—državna meja. Manjše obnove pa bodo na cestah Radenci—Petanjci in Črenšovci—Lendava. Tako kot že prej ne bo v Pomurju nobenih gradenj avtocest (v naslednjem srednjeročnem obdobju naj bi bile končane: predor Karavanke, južna obvoznica v Ljubljani in Smarje—Sap—Višnja gora), nobenih priprav tehnične dokumentacije ali pripravljajnih del (te bodo za ceste Arja vas—Ljubljana, odsek Arja vas—Ločica, ceste Pesnica—Sentilj, Hrušica—Žirovnica, Razdrto—Vrtojba in Razdrto—Divača), niti gradenj magistralnih cest (načrtovane so Maribor 111. etapa, priključek Ruda—križišče Valeta in zahodna magistrala v Celju). V pomurski pokrajini naslednjih pet let ne bo nobenih na novo zgrajenih objektov (npr. mostov) niti obnov in obvozov.

Za Pomurce so trenutno največji problem vse tri ceste do mednarodnih mejnih prehodov: Gederovci, Kuzma in Dolga vas. Prav tako so pomembne za vso Slovenijo ter tudi za Jugoslavijo, saj so to glavne gospodarske poti, izrednega pomena za tranzitni in turistični promet. Eden od razpravljalcev je na sestanku v Murski Soboti (prisotni pa so bi-

li predstavniki Skupnosti za ceste Slovenije, Cestnega podjetja in občinski predstavniki pomurskih sisov za ceste) dejal:

»Če moramo v Pomurju pridelati toliko in toliko repe, pšenice, vzrediti toliko živine, zakaj potem tudi republika nima kakih obveznosti do nas... Skladnejšega regionalnega razvoja ni, to lahko vidimo pri naši pošti, železnica, prometnih zvezah in seveda sedaj tudi pri cestah...« Spet drugi ga je dopolnil: »Ne glede na številke je vsem našim ljudem nerazumljivo, kako da imajo lahko ene občine štiri paosovnice z deteljicami in pentjami, tu pa nam tuji gostje odklanjajo penzije v Moravskih Toplicah, ker imamo preslabe ceste«. Veliko besed je bilo izrečenih tudi glede kriterijev za določanje gospodarske pomembnosti cest, saj bi (po mnenju mnogih) morali v Pomurju šteti promet med spravilom pridelkov, v jeseni. Prav tako se mnogi ne strinjajo z gradnjo velikih projektov, predora skozi Karavanke (po zadnjih informacijah bo vključen v zvezni načrt) ter ceste do zahodne tromeje — to so namreč vpadnice do tržaške luke in za te objekte so še bolj kakor mi zainteresirane sosednje države ter celotna Evropska gospodarska skupnost.

Vse to je razumljivo, to mora biti. Zakaj pa potem ni sredstev za potrebne naložbe za območne ceste, se sprašujejo mnogi. Na koncu so se sporazumeli za načelo: Vsi manj, ampak vsak nekaj! Sklepi tega srečanja so bili, da naj se območne ceste obravnavajo skupaj z magistralnimi ter se seveda temu ustrezno prilagodijo predpisi in plan. Za nerazvite in obmejne občine naj se odvaja 2 odstotka od skupnih sredstev (ločile naj bi se manj razvite obmejne od samo obmejnih občin, ker vsaka obmejna občina ni nujno manj razvita); vsi pa so se strinjali, da naj se denar za najnужnejšo pomoč pri nesrečah še naprej združuje skupno in ne po občinah.

B. Peček

Predlog ne zagotavlja skladnejšega razvoja

Kljub pomenotju vseh štirih pomurskih občin in usklajeni akciji s podravskimi občinami, Pomurje ni uspelo s svojimi pripombami pri obravnavi osnutka zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o pospeševanju skladnejšega regionalnega razvoja v SR Sloveniji. Kako torej ujeti korak z razviritimi, ko ne bomo deležni spodbud, ki smo si jih v regiji želeli pod pogojem, da bi dobili položaj manj razvite regije?

Na to vprašanje zadnja seja radgonskega izvršnega sveta ni mogla dati odgovora, jasno pa je, da zgolj ekonomski ukrepi za spodbujanje pomurskega gospodarstva in še posebej kmetijstva (posebej če bodo takšni kot doslej), niso zagotovilo za hitrejši in odločnejši razvoj regije. Zato člani izvršnega sveta tudi predloga zakona niso podprli.

Med ostalimi vprašanji so bili v ospredju ukrepi za premostitev izgub v TZO Videm—Ivanjci KZ Radgona, kjer so ob polletju prigrisodali 3 milijone dinarjev rdečih številk. Ponujene ukrepe so podprli, za vzroke nastalih poslovnih težav pa menili, da so tipičen odraz težkih razmer v kmetijstvu in še posebej na tem področju glavni veji, v živinoreji.

VP

NIZKI KRITERIJI — NIZKA KULTURA ČISTOČE

»Sanitarije so ogledalo gostinskega lokala,«

pravi Majda Lindič, sanitarna inšpektorica iz Murske Sobote

Glavni slabosti naše turistične ponudbe sta še vedno NEČISTOČA in NEPRIJAZNOST. Tokrat bi se ustavili pri čistoči oziroma nečistoči in pogledali na to problematiko z očmi sanitarne inšpekcije, uradne institucije, katere dolžnost je med drugim, da preverja čistočo gostinskih lokalov in ob nepravilnostih tudi ustrezno ukrepa.

Kriteriji čistoče so različni, tako od človeka do človeka kakor tudi od gostinca do gostinca. So povsem subjektivnega značaja, prav tako s strani sanitarnih inšpektorjev. Pri določanju kazni oziroma ukrepov se ravna po Zakonu o sanitarni inšpekciji in po Pravilniku o posebnih ukrepih pri zastrupitvah s hrano in njihovem preprečevanju. V pravi je nov zakon, ki obljublja strožje kriterije in višje kazni. Inšpektorji se najpogosteje poslužujejo »mandatnih blokov« (za umazano obleko, opremo, posodo, neprimerno živilo ipd.) za lažje prekrške in so neke vrste opozorilo ali vzgojni ukrep. Med enim pregledom lahko prejme gostinski delavec več takih blokov, vsak pa ga kaznuje s 100 dinarji.

»Odkar delam kot sanitarna inšpektorica (več kot deset let) imamo enake bloke. Sedanje kazni so občutno prenizke, saj če komu odtrgam tak mandatni blok, se mi smeje,« je rekla Majda Lindič.

Poleg mandatnih kazni se gostinskim delavcem izrekajo še ureditvene odločbe (da morajo do določenega roka popraviti napake in slabosti), ustavitvene odločbe (npr. če je komu pretekle veljavno zdravniškega pregleda) ter prepovedi, ko se prepove obratovanje, ker je higienško stanje tako slabo, da ogroža zdravje in življenje ljudi. V tem primeru običajno gostinci kaj hitro počistijo, pobelijo in naredijo vse potrebno, da lahko že čez nekaj dni spet odprejo lokal.

V aprilu, maju in juniju (času pred glavno turistično sezono) je bilo v občini Murska Sobota izrečenih 10 ureditvenih odločb, 4 ustavitvene in 3 prepovedi. Trije občinski sanitarni inšpektorji

morajo pregledovati okrog 130 gostinskih lokalov v zasebni lasti (samo letos so na novo odprli štirje), vse druge obratovalnice živilske stroke (kioske, slaščičarne, pekarnice...) ter gostinske lokale družbenega sektorja razen zdravilišč (ta so pod nadzorom republikanske inšpekcije). V mnogih primerih so ukrepi sanitarne inšpekcije še vedno nujni, zato je pregledovanje lokalov le enkrat letno premalo. Pred glavno turistično sezono v mescu juniju opravijo po vseh obratih skupaj s sodelavci iz drugih občin ter skupaj s tržnimi inšpektorji tako imenovane letne preglede, s katerimi želijo vsaj na hitro preveriti higienško stanje. Med sezono je le malo pregledov, saj so tudi inšpektorji julija in avgusta na dopustih. Včasih prejmejo tudi prijave gostov, ki se pritožujejo predvsem zaradi neprimerne sanitarne opremljenosti, slabe kakovosti hrane in pijače, umazane delovne obleke in podobno (letos so jih prejeli pet).

Na kaj je torej najbolj pozoren sanitarni inšpektor ob obisku v gostinskem lokalu? Ne zanima ga zunanji videz, torej tisto, kar gost vidi, ker je tukaj vse »poslihtano«, kakor je rekla Majda Lindič: »Jaz zavijem najprej v sanitarne prostore, kajti ti so ogledalo gostinskega lokala. Če je tam vse čisto in tako kot mora biti, sem prepričana, da tudi drugje ne bo večjih slabosti. Najbolj kočljivo je v kuhinji, ki bi morala biti ločena na čisti in umazani del (prostor, kjer se kuha in servira hrana, ter prostor, kjer se živila pripravljajo in pomiva umazana posoda). Nato pogledam še skladišča, hladilnike, zamrzovalnike, preverim roke trajanja živil. Pregledati je treba tudi posodo ter delavce, ki so zaposleni v lokalu. Kot napotek nam velikokrat koristijo rezultati brisov in vzorcev, ki jih opravlja Zavod za socialno medicino in higieno, vendar ti preverjajo le lokale v družbeni lasti. Za lastno uporabo (kot dokazno gradivo) moramo sami vzeti brise in vzorce, analizirajo pa nam jih v Zavodu za zdravstveno varstvo v

Mariboru. Po mojem mnenju so obiski sanitarnih inšpektorjev nujni vsaj dvakrat letno; pri nekaterih smo namreč mi edini kriterij čistoče, saj ne vidijo ali nočejo videti, da je umazano — za enega je nemreč nekaj čisto, kar je za drugega umazano.«

Med turistično predsezono obiskujejo predvsem tiste gostinske lokale, v katerih pripravljajo večje količine hrane in kjer je največ gostov. Če ugotovijo kake pomanjkljivosti, se vračajo večkrat.

Torej se sanitarni predpisi

upoštevajo ali pa ne (o njihovem kriteriju zaenkrat ne bi razpravljali). Če se ne upoštevajo, so tukaj sanitarni inšpektorji, ki opravljajo preglede enkrat letno — ravno tisti dan je lahko gostinski lokal zelo čist ali zelo umazan.

Žalostno je, če res potrebujemo sanitarne inšpektorje še vedno za to, da skrbijo za dvigovanje kulture čistoče! Vsekakor pa bo zanimivo pogledati to problematiko tudi skozi oči gostincev.

B. Peček

M. SOBOTA—LENDAVA

V prejšnjem tednu sta bili dve pomembni seji, na katerih je tekla beseda o narodnostnih vprašanjih in sodelovanju s sosedi.

Tako je komisija za narodnosti in obmejne stike pri Pomurskem medobčinskem svetu SZDL v sredo najprej obravnavala vključitev v priprave na volitve zborov občinskih skupščin v Lendavi in Murski Soboti in na volitve delegacij samoupravnih interesnih skupnosti za prosveto in kulturo pripadnikov madžarske narodnosti. Ugotovili so, da pravzaprav posebne aktivnosti v ta namen niso bile potrebne, kajti naloga socialistične zveze, ki je nosilec predvolilnih priprav, je, da v kandidacijskem postopku upošteva samoupravno interesno skupnost pripadnikov madžarske narodnosti kot enakovreden del skupščinskega sistema (4. zbor) in da dobijo pripadniki narodnosti ustrezno zastopstvo tudi v ostalih treh zborih. Občinski narodnostni komisiji pa bosta sproti spremljali, kako se to načelo uresničuje v praksi.

V nadaljevanju razprave so spregovorili o pripravah na skupno sejo s komisijo za narodnosti pri županjskem svetu Želzne županije, ki bo ta petek v Szombathelyu. Obravnavali bodo temo Vključevanje mladine v narodnostnih naseljih Želzne županije v družbenopolitično aktivnost in javno življenje. Hkrati se bodo dotaknili tudi drugih vprašanj, predvsem tistih,

NARODNOSTNA VPRAŠANJA

ki se nanašajo na medsebojno sodelovanje.

Spregovorili so tudi o pripravah na javno razpravo o položaju pripadnikov narodnosti v Socialistični republiki Sloveniji. Menili so, da je potrebno pripraviti zares dobro poročilo oziroma analizo, ki naj pokaže, ali je dosežena narodnostna politika prinesla uspehe in kaj bi bilo treba v prihodnje še storiti za boljši položaj pripadnikov narodnosti. Zato bodo predlagali republiški skupščini, da razpravo o tem preloži z oktobrskega zasedanja na februar ali marec prihodnjega leta. Med tem pa bodo izvedli javne razprave v delegacijah siva za prosveto in kulturo pripadnikov madžarske narodnosti, v socialistični zvezi in sindikatih.

V Trstu bo 8. in 9. novembra 10. srečanje narodnosti sosednjih dežel, za kar je nastala po-

buda v Pomurju. Jubilejnega srečanja se bosta udeležila dva predstavnika madžarske narodnosti.

V Lendavi pa se je v ponedeljek sestala koordinacijski odbor za mednarodne odnose pri predsedstvu občinske konference socialistične zveze in obravnaval poročilo o položaju slovenske narodnosti v zamejstvu (objavljeno v Poročevalcu) ter minule stike z občinama Lenti in Monošter na Madžarskem. Ugotavljali so, da so bili med Slovenci v zamejstvu doseženi nekateri pozitivni premiki, žal pa so ponekod tudi poskusi vračanja nazaj, čemur se je treba odločno upreti. Tudi v dogovorih z Madžarsko se je treba pogovarjati o nekaterih vprašanjih, to je predvsem izboljšanju narodnostnega pouka v porabju in obvezni menjavi na me-

ji, ki zavira zlasti neposredne stike ljudi v obmejnem prostoru. Obvezno menjavo na madžarski strani bi bilo treba po mnenju razpravljalcev na omenjeni seji ukiniti.

Sodelovanje z občinama Lenti in Monošter na Madžarskem pa se sicer uspešno razvija — predvsem na kulturno-prosvetnem in športnem področju. Namen letnega pa je tudi krepitev položaja pripadnikov narodnosti na obeh straneh meje. Za porabske Slovence so po njihovih trditvah dragocene predvsem naše izkušnje dvojezičnega šolstva, zato je velikega pomena neposredno sodelovanje dvojezičnih osnovnih šol Lendava in Genterovci z moštrsko oziroma števanovsko osemletko.

JOŽE GRAJ

ZA BOLJŠI IZKORISTEK DRAGIH KURIV

Kot ugotavljajo strokovnjaki, bi se lahko z manj olja in trdih goriv v Murski Soboti bolje greli ter seveda tudi manj plačevali za vedno dražjo kurjavo. Primer Lendavske sever še vedno ni pozabljen, pa tudi rešen ne, imamo pa tudi druge take, kjer so zmogljivosti preslabo izkoriščene, izolacija neustrezna in še bi lahko naštevali faktorje, ki vplivajo na to, da stanovalci družbenih najemnih stanovanj in etažni lastniki v nekaterih blokih ne morejo biti zadovoljni. Vedno bolj pa jih tudi skrbi, saj je nova kurilna sezona pred durmi in jih zadnji

topli dnevi letošnjega poletja ne uspravajo v skrbi pred bližnjo jesenjo in za njo zimo. Nova kurilna sezona (po obračunu) se začneja že v maju, je pa še veliko toplotnic, v katerih namesto (iz trimesečja v trimesečje ali pa še deše dražjega) kurilnega olja zeva praznina, zapolniti pa jo bodo morali pozneje in po višjih cenah tudi zato, ker je med stanovalci veliko neplačnikov ali pa takih, ki preprosto v plačo več ne morejo shajati in vezati konec meseca z začetkom.

Kot smo zvedeli na Samoupravni stanovanjski skupnosti občine Mur-

ska Sobota je v pripravi analiza izkoriščenosti komunalnoenergetskih naprav v Murski Soboti. Osnova zanj je lankoletna poraba glede na izkoriščenost (točneje neizkoriščenost), zato naj bi novo kurilno sezono začeli na novo z optimalnejšim izkoristkom in namesto dosedanjega občasnega (jutranjega in večernega) kurjenja imeli celodnevno, ki je boja ustrežnejše. Upajmo, da bo analiza, ki jo pripravlja Zavod za ekonomiko in urbanizem pravočasno nared in da bodo njeni izsledki izkoriščeni tudi v praksi.

B. Bavčar

Sprava med energetiko in ekologijo — boj za preživetje

Vse je povezano z vsem. Vse mora nekam iti. Narava zna najbolje. Brezplačnega kosila ni. Zdajšnja kriza svari, da smo že skoraj predolgo odlašali s plačilom, zato je spomniti na štiri ekološke zakone v okviru srečanja z rojakom mag. Dragom Vukom povsem namerna poteza, tem bolj, ker jih (ne)posredno ves čas sooča z razmerami doma in na tujem. Sicer pa sodi med mlajšo gardo pomurskih razumnikov, ki so pred leti nadaljevali s tradicijo selitve v industrijska središča in zlasti univerzitetno centra — Ljubljano in Maribor — tam ostajajo, ustvarjajo, se uveljavljajo. Kot klasičen kemijski tehnolog se vse bolj ogreva za Norberta Wienerja in kibernetiko, vedo o optimalnem upravljanju kompleksnih (sestavljanih) sistemov, ki temelji na načelih samoregulacije. Pripravlja doktorsko tezo o modeliranju in optimiranju elementov za zaščito slovenskega prostora, sicer pa je zaposlen v tozdu Komunala kranjskega komunalnega, obrtnega in gradbenega podjetja. Ves čas ostaja zvest domačemu kraju — starši so iz Terbegovca pri Vidmu ob Ščavnici, bil pa je štipendist Radenske — in njegova strokovnost in znanje sta Pomurcem že nekajkrat prišla zelo prav.

Gotovo se ga najbolj spominjajo strokovnjaki radgonskega Gorenja Elrad in soboške Panonije, saj sta jim s profesorjem dr. Bogomirjem Koželjem z višje šole za organizacijo dela v Kranju na sorazmerno enostaven, poceni in učinkovit način pomagala pri odstranitvi oziroma ravnanju z odpadki v galvanskih procesih. Gre za posebne odpadke, ki nastanejo po razstrupljanju izrabljenih galvanskih kopei in postopek, imenovan termična imobilizacija galvanskih muljev. Izvedba postopka je zahtevala množičnost in visoke temperature, kar je tehnološko mogoče izpeljati v opekarstvu proizvodnji in pri pridobivanju cementa. S prof. dr. Koželjem sta uspela najti skupni jezik z opekarji, Gorenje iz Titovega Velenja, Veriga iz Lesc, Iskra iz Kranja, Tomos in Lama iz Koprca so za raziskave, razvoj in aplikacije združile sredstva in rezultati niso mogli izostati. Tako imata Elrad in Panonija z Elementovo opekarjo v Gornji Radgoni že nekaj časa sklenjen sporazum o predelavi galvanskih muljev v opeko, ki je higijensko neoporečna in mehansko enake kakovosti kot navadna.

Za rešitev, ki sta jo avtorja 1. marca lani prijavila Veznemu zavodu za patente v Beogradu, je v slovenskem združenem delu veliko zanimanje, tako v malih galvanikah kot večjih galvanskih obratih. Članek o termični imobilizaciji galvanskih muljev je izšel v reviji Nova proizvodnja, ki jo izdaja Zveza društev inženirjev in tehnikov Slovenije (v številki 3—6, letnik 35, leto 1984) in se zanj ogrevajo tudi na tujem. Žal pa prijavljenega patenta doslej še niso objavili. Zato pa je pri nas tako bedno in žalostno z inovativnostjo, ki se meri po prijavljenih patentih in inovacijah. Vse skupaj je zelo fiktivno, saj, če je recimo za lani zbrano določeno število patentov, to pomeni, da gre v resnici za patente, ki so bili prijavljeni pred dvema letoma. Znano pa je, da na Zahodu patent zastara že v dobrih treh letih. Torej prijavljamo in objavljamo zastarele patente. To je hiba tega sistema, če pustimo ob strani vsa ostala področja, in to nas vleče nazaj, je kar naravnost »udari« mag. Vuk, ki ob vsem drugem vodi odbor za sekundarne surovine pri slovenski gospodarski zbornici.

Sekundarne surovine podvržene »mafijским« načelom

Ali sploh vemo, kakšne in koliko koristnih industrijskih od-

padkov imamo in kako daleč smo z borzo odpadkov, ki je v Pomurju relativno neznana, smo vprašali sogovornika.

»Dela pri gospodarski zbornici Slovenije. Odkar je postavljena profesionalno, je ponudb in povpraševanja kar veliko. Obstaja pa dilema, kaj sploh je sekundarna surovina. So to industrijski ostanki ali »škrapa« ali odpadna »roba«, ki je ostala v skladiščih? Vsega tega v Sloveniji nimamo dobro opredeljeno. Na Hrvaškem je borza odpadkov pri republiški gospodarski zbornici organizirana kot posredniška firma. Podatek o razpoložljivih odpadkih dobiš, če plačaš. Pri nas je to brezplačno in je mogoče poslati zahtevek tudi po telefonu na odbor za sekundarne surovine. Obstajajo bilance o tem, kakšne industrijske odpadke imamo in koliko jih je, vendar so določene težave. Nekaj zberemo v Sloveniji, nekaj zbranega pripeljejo iz drugih republik, nekaj odpadkov zberejo na našem območju zbiralne organizacije od drugod. Njihove deleže bi težko ocenil, so pa relativno majhni. Vprašanje je, koliko je vse to vezano s konceptom enotnega jugoslovanskega trga oziroma zaprtostjo republik in pokrajin. V glavnem ni pravega razumevanja med njimi. Sicer pa zbiralne organizacije podatke redno pošiljajo, predvsem za železo, steklo in papir. O slednjem tem bolj, ker je ustanovljeno združenje papirne industrije Slovenije.«

Smo se morda že dogovorili, kje je meja, prek katere se tudi za široko družbeno skupnost zbiranje, predelava in uporaba več ne splača?

Pri sekundarnih surovinah je nekaj omejitev. Nemci so iz tega naredili tako imenovani Abfallwirtschaft, se pravi gospodarjenje z odpadki. Tudi Francozi, ki imajo to področje opredeljeno kot posebno gospodarsko panogo. Mi temu pravimo reciklaža. Tukaj so omejitve. Eno je kakovost izdelka, ki ga trg še sprejme. Če nadomeščamo primarno surovino s sekundarno, mora izdelalec, v katerega je vgrajena, povsem ustrezati kakovosti, ki jo trg še prenese. Drugo so količine, ki morajo biti za neki proizvodni proces stalne. Tretja vrsta omejitev je kakovost vložkov, ki mora biti bolj ali manj stalna. Vzemimo jeklen vložek za železarstvo, ki ga moramo uvažati. Podobno je pri tekstilu. Nekaj posebnega je steklo. Steklene črepinje so dober nadomestek za sodo in kremenčev pesek. Tega imamo na območju Puconec pri Murski Soboti — tisti iz Novega mesta se ni najbolj obnesel —

vendar je dejavnik ki narekuje odzvem in uporabo steklenega odpadka od črepinj svetovna cena sode. Ta narekuje uporabo steklenih črepinj kot sekundarnega materiala. Pri steklu je treba upoštevati še vrčljivo embalažo. Pri standardni — recimo steklenice za pijačo — ni problemov. So pa v nekaterih vejah živilske industrije. Saj poznate: zakaj Eta v Kamniku ne bi sprejemala rabljenih kozarcev? Preračunali so, da ne bi bilo gospodarno.

V kolikšni meri nam je že uspelo usmeriti raziskave in njihov prenos v industrijo za tiste odpadke, ki po količini in uporabnosti najbolj ustrezajo in se za zdaj še ne predelujejo? Spričo različnih raziskovalnih skupnosti — občinskih, republiških in posebnih — je dobljenje denarja več kot očitno.

Sfera razvojno-raziskovalnega dela je pri nas, kjer smo teritorialno tako majhni, sila nefunkcionalno razdrobljena. Republiška raziskovalna skupnost je kot firma, ki ji občinske raziskovalne skupnosti dajejo denar za skupne programe. Vemo pa, da so izvajalci visokošolske ustanove in morebiti takšen inštitut pri naših največjih podjetjih. Ker imamo sistem svobodne menjave dela uveden tudi tukaj, gre v procesu odločanja pravzaprav v glavnem za lovljenje denarja za vzdrževanje infrastrukture. Saj so izdelana merila, ne rečem, toda celoten postopek in organizacijski aparat nas staneta skoraj polovico raziskovalnega denarja, ki ga zberemo v Sloveniji. Posebne raziskovalne skupnosti — porski imenovane — pa so kot tozdi. Vsak pors ima svojega tajnika in administracijo — vseh porsov je menda 11 — in vse skupaj imamo organizirano kot firmo.

Torej nam v bistvu pošteno širan raziskovalni dinar narekuje usmerjanje raziskav?

Mislím, da je to narobe. Morali bi priti z raziskovalnim programom pred združenje, saj je le-to »davkoplačevalec«. Sicer pa si je treba postaviti prednostne naloge v tem srednjoročnem obdobju bomo raziskovali energetiko, v naslednjem sekundarne surovine in tako naprej. Raziskovalna dejavnost v zvezi z okoljem se je šele začela. Komercialna tržna vrednost pa je tista, ki določa mejo med odpadkom in sekundarno surovino. To sodi k prej omenjenim pogojem oziroma omejitvam. Pri nas je to tem bolj važno, saj moramo upoštevati ne samo podjetniško, ampak družbeno korist. Trdim pa, da so sekundarne surovine podvržene »mafijским« načelom. Vedno se najdejo kakšni »handlarji«, kjer je že vse organizirano. V odboru za sekundarne surovine smo imeli maratonske razprave o tem, ali naj zasebni sektor zbira sekundarne surovine ali ne. Torej, kdo naj ima status zbiralca. Vedno so se tam, kjer je bil organiziran odjem jeklenih, medenastih, aluminijastih ali podobnih ostružkov našli posamezniki, ki so potem v delovnih organizacijah ponujali: če daste meni, vam dam za kilogram več kot Dinos Ali Surovina! Imeli so zveze s podjetjem ali nekom, ki je talil ali vilval kakšne odlitke. V posameznih primerih je šlo tako daleč, da je celo postavil pogoj za dobavo odlitkov medenastih vodovodnih pip za toliko in toliko ton jeklene odpadka. Razvilo se je povsem »mafijско« načelo. Da bi to preprečili, smo predlagali, da ostane to področje pod družbenim nadzorom.

Kako pa je z zakonsko uredenostjo?

Ta se je ustavila že pri tem, ali je zbiranje sekundarnih surovin industrijska ali trgovska dejavnost. (Mag. Drago Vuk je podrobneje razčlenil standardizacijo in klasifikacijo odpadkov in sekundarnih surovin ter s tem povezano izjemno dolgotrajne postopke, vendar prostor ne dopušča kaj več od ugotovitve, da se standardizacija splača samo tam in takrat, kjer in kadar gre za recimo standard zidaka ali kaj podobnega. Ker za vse vrste odpadkov tudi ni klasifikacije, posamezne skupine pri zvezni gospodarski zbornici v Beogradu uporabljajo predloge, ponavadi tiste, ki pridejo iz Slovenije, je dodal sogovornik, misleč pri tem

na odbor za sekundarne surovine pri slovenski gospodarski zbornici.)

V Pomurju so med največje onesnaževalce okolja uvrščene prašičje farme, zlasti v Podgradu pri Gornji Radgoni in v Nemščaku pri Murski Soboti. Prevladuje mnenje, da gre za ekološke napake, ki jih skoraj ni mogoče popraviti ali pa le z velikimi vlaganji. Ali je ta čas v Sloveniji še mogoče graditi ekološko nesprejemljive objekte? Se bo škodljiva praksa tako imenovanega poskusnega obratovanja še nadaljevala?

Svet pozna ta problem že več desetletij. Gre za to, da je na zelo majhnem prostoru izjemno velika populacija živali, ki smo ji priskrbeli vse, kar rabi za reprodukcijo, nismo pa poskrbeli za ostanke reprodukcije: gnojevko, trdne ostanke, plinaste emisije. V tujini velja normativ deset ali

neoporečna hrana in lakota ali malo manj zdravja in dovolj hrane. Toje velika dilema. Pri vsem tem bo prav gotovo odigrati svojo vlogo tudi genetski inženiring.

Ravno o tem v zadnjem času v Pomurju precej razmišljajo. Pa je za to osnova?

Mislím da je, čeprav moramo spet računati za dejavnikom časovne zakasnitve. Genetski inženiring postaja alternativa fungicidom in drugim agrotehničnim pripomočkom v svetu, ki so v določenih koncentracijah strupeni za človeka in živali. Znano se vtihotapiti v reprodukcijsko verigo.

Cink v gnojnici — in na »črni listi«

Vprašanje je tudi, kam z odpadno embalažo. Kuriti je ne bi

nih vrelcev in voda na območju Radenec, saj ga lahko s tem dočela porušimo. Zazel se je za zmerne odnose med okoljem, energetiko in življenjskimi razmerami ob Muri, hkrati pa poudaril, da bi morali načrtovalci verige murskih hidroelektrarn uporabljati metodo večkratniške analize in odločitev podpreti z računalniškimi sistemi. »Z energetskega vidika je gradnja zanimiva, vendar bi morali vedeti, ne kot politiki, ampak razumniki, kaj bo to dolgoročno pomenilo. Če bodo kasnejši rodovi prišli do spoznanj, da smo zgrešili, zazidane in zabetonirane Mure ne bomo šli popdirat. To so strateške odločitve,« je pribil mag. Vuk, »zato bi morali vse skupaj temeljito preračunati.«

Roparsko, egoistično nastavljena ekonomija

Sogovornika smo med drugim izzvali z vprašanjem, če je morda slišal, naj bi bilo eno od odlagališč jedrskih odpadkov v Pomurju. »O tem nisem ničesar slišal. Po tem ko je prišlo do ekoloških katastrof — ena se je pripravljala v Podgorici pa so se krajani skregali, druga pa je izbruhnila v Semiču, kjer so bifenioli zastrupili reko Krupa — sta evforija in panika močno prisotni. Krupa je po navedbah bruseljskega laboratorija za bifeniote za Mehiškimi zalivom drugi največji svetovni primer onesnažitve. Sliši se čudno, dejansko pa je res: po tem, ko je mariborski zavod analiziral vodo iz Krupe in odkril enormne količine bifeniolov, je vse skupaj poslal na kontrolno analizo v Bruselj. Tu so dvignili alarm po vsej Evropi. Če bi ga v Mariboru, bi morebiti dobili po glavi in bili tiho. Ko pa je to v republiške organe sporočila Evropska gospodarska skupnost, je republiški izvršni svet takoj ukrepal. Pri nas smo še vedno sposobni — kar zadeva ekološke probleme — čez noč zamežiti, iti mimo njih, samo da preteče mandat in nas potem nič več ne briga. Ekologija takega ravnanja ne prenese. Če bo preveč grdo ravnal z njo, se bo narava prej ali slej maščevala človeku. In zakaj pravzaprav prihaja od tega? Svetovna ekonomija je roparsko, egoistično nastrojena. Vse, kar rabimo za reprodukcijo, življenje in obstoj, jemljemo iz narave. Vračamo ji — ali ji sploh ne vračamo — najslabše. To je sistem, ki se ne more neomejeno razvijati v omejenem prostoru.

Priti bi torej moralo do nekakšnega sožitja med ekonomijo in ekologijo?

O tem je veliko razmišljanj. Švicarska študija o strategiji razvoja človeštva govori o tem, da čez 20 ali 30 let ne bodo uspravljale tiste družbe in aglomeracije ali populacije, ki bodo visoko tehnološko razvite, ampak tiste, ki bodo imele možnost za preživetje. Sliši se resda osupljivo, vendar tudi dr. Trstenjak v zadnjem poglavju študije Ekološka psiologija govori o tem, da je ekologija pravzaprav veda o preživetju. Vsi ekološki sistemi so adaptivni sistemi, le da se včasih adaptirajo tako, da človeku kot vrsti niso v prid. V zadnjem času sem slišal od zdravnikov, da se konvencionalne bolezni danes pojavljajo v takih nekonvencionalnih oblikah, da jih je zelo težko ali nemogoče odkriti oziroma takrat, ko je že prepozno. Vse to je posledica obremenjevanja okolja, kar je povzročilo rušenje ekosistemov. Nekateri mehanizmi so se spremenili, nekateri mikroorganizmi so se prilagodili.

Verjetno pa je čisti anahronizem govoriti z Rousseaujem: nazaj k naravi!

Takrat je bila to moda, danes pa vemo, da so potrebni kompromisi. Nismo odgovorni samo sebi, ampak smo dolžni nekaj pustiti zanamcem. Samo ne vsega, kar ne bo rabno ali česar ne bodo mogli obnoviti. Nekateri to — nazaj k naravi! — izrabljajo za politične namene. »Zeleni val« se pojavlja tudi pri nas, vendar sem do tega skeptičen, ker se uporablja v ekstremne namene. Kot če bi trdili, da bi moral dinozaver še danes živeti... Sicer pa nekatere spremembe vidimo šele čez daljša, večstoletna obdobja. Gre za pojav histerezne zanke: iz nekega stanja »štartaš«, se giblješ po določeni trajektoriji, vendar nisi nikoli več sposoben priti na začetno točko. To je logično. Povratka ni, čeprav možnost moramo dopustiti.

BRANKO ŽUNEC

»Kar zadeva Pomurje postavljam na prvo mesto naravne danosti. Pa nisem tiste vrste ekolog, ki bi bil pristaš politike zelenih,« nam je ob srečanju v Kranju zagotovil rojak, mag. Drago Vuk.

največ dvajset tisoč živali na enem, vendar posebno opremljenem mestu. Pri tem so številke močno odvisne od zemljepisne lege. Če so severnejši predeli, kjer je ozračje v povprečju hladnejše, so številke lahko višje, če južnejši, kjer je ozračje toplejše, so številke nižje. Pri nas pri načrtovanju teh objektov ne računamo na varstvo okolja, zato se najdemo pred hudimi problemi, kam z velikimi količinami odpadnih snovi.

O ekoloških bombah in usodni prelomnici

Kako vse to reševati? Eno je decentralizacija in zmanjšanje velikih objektov na večje število manjših. Tako je lažje skupaj s krajem, ki je v bližini, poskrbeti za gradnjo čistilnih naprav. Drugo je proizvodnja bioplina kot dodatnega izvora energije. Razviti svet je vse to že preračunal in se očitno splača. Zahod se tudi močno upira uporabi umetnih gnojil, ki so pridobljena na industrijski način, pri čemer niso pozorni na miligram cinka ali bakra več od dovoljene količine. Delali smo poskuse, analize in primerjave ter ugotovili, da so vplivi v reprodukcijski verigi narperjeni zoper človeka, povzročil pa jih je sam. To pa je ravno najbolj zaskrbljujoče. Ni nam treba izdelovati IKS raket ali nevtronskih bomb, dovolj imamo teh problemov.

Ostaniva še v kmetijstvu! Tu je veliko odpadkov, večidel uporabljenih za reprodukcijo: hlevski gnoj, gnojevka, klavnični odpadki, za sladkor neuporabni deli sladkorne pese in podobno. V Vojvodini baje že obratujejo tovarne, ki iz raznih kmetijskih odpadkov izdelujejo brikete kot nadomestilo za premog in tekoča goriva. Bogatih izkušenj tujine bolje da ne naštevamo. Kakšne možnosti so za njihovo recikliranje in katere od teh smo pri nas že uspeli uveljaviti?

V agrokompleksu se bo pokazala potreba po biotehnoških postopkih, kjer gre za snovno proizvodno s pomočjo mikroorganizmov ali njihovega metabolizma, medtem ko gre pri klasičnih tehnoloških postopkih predvsem za čiste kemične reakcije. Ko sem prej govoril o uporabi umetnih gnojil, sem spustil uporabo pesticidov. Raziskave razvitega sveta se vse bolj obračajo in opredeljujejo zoper množično uporabo teh pesticidov kot agrotehničnih pripomočkov. Človeštvo bo v kratkem stalo pred prelomnico: ali naravno čista in

prilagočena hrana in lakota ali malo manj zdravja in dovolj hrane. Toje velika dilema. Pri vsem tem bo prav gotovo odigrati svojo vlogo tudi genetski inženiring.

Mislím da je, čeprav moramo spet računati za dejavnikom časovne zakasnitve. Genetski inženiring postaja alternativa fungicidom in drugim agrotehničnim pripomočkom v svetu, ki so v določenih koncentracijah strupeni za človeka in živali. Znano se vtihotapiti v reprodukcijsko verigo.

Se lahko opredelite do gradnje murske verige hidroelektrarn? Mura premore izjemno malo samočistilne sposobnosti in priteče iz Avstrije močno onesnažena. Poleg reke Reke je ena najbolj obremenjenih slovenskih rek. (Mag. Drago Vuk je v odgovoru med drugim opozoril na to, da bi morali pri gradnji hidroelektrarn paziti na sistem mineral-

O POMURSKI GRAFIKI V MURI

V zadnji številki Vestnika smo vam na Kulturnih obzorjih predstavili Murin park slovenske skulpture v sliki in besedi, tudi fotografijo iz fotomape Jožeta Kološe-Kološe: ob Muri ste si lahko ogledali kot naslovno s pripisom v predzadnji številki Vestnika. V današnji pa še beseda o pomurski grafiki ob Murinem jubileju. Ker v prodajnem oddelku Galerije Kulturnega centra Miško Kranjec ni naprodaj in si je tako nismo mogli poskrbeti ali vsaj ogledati, se poslužujemo tistega, kar je o grafični mapi pomurskih likovnih umetnikov v Naše delo zapisal vodja galerijske dejavnosti pri soboškem Kulturnem centru Franc Obal. »Aktivna delovna organizacija Mura iz Murske Sobote, da v jubilejnim letu 1985, ko praznuje 60-letnico obstoja, založi in izda grafično mapo pomurskih likovnih umetnikov, zasluži pozornost in pohvalo iz več razlogov.

Eden izmed njih se odkriva v sami zamisli in ideji, da nadomestijo klasična spominska obeležja (običajno se za počastitev obletnic izdajajo plakete, zastavice, značke ali kaj podobnega) ter z njimi povezana spominska darila iz »standardne potrošniške ponudbe« s pravi umetniškim delom.

Z drugega zornega kota lahko imamo tudi to izdajo za prilžnost uveljavitve umetnika in njegovega dela, če se pri tem spomnimo, da ima Mura svoje poslovne partnerje in prijatelje doma in po vsem svetu.

Z grafično mapo se predstavlja deset likovnih ustvarjalcev. Pri samem izboru avtorjev sem med drugim upošteval tudi željo založnika, da pritegnem k akciji tudi mlade, obetavne umetnike, ki so šele na začetku ustvarjalne poti, posebej na grafičnem področju.

Tokrat so dobili svojo prilžnost Sandi Červek, Zlatko Gnezda in Ivo Bošnjakovič. Za prva dva je značilna agresivna figurativnost, z razliko, da se ta odkriva pri Červeku v močnem, globoko doživljem čustvenem stresu, pri Gnezdi pa v smislu ekspresije »nove podobe« in z njo povezane ikonografije 20. stoletja. Arhitekt Ivo Bošnjakovič se že precej časa (od ustanovitve Grupe 676 leta 1976) aktivno ukvarja z likovno umetnostjo. Tema njegovih razmišljanj so »razmerja v prostoru«, ki jih skuša podati na likovni način.

K mladi obetajoči generaciji štejemo tudi Boruta Vilda, ki je končal beograjsko Fakulteto za

uporabno umetnost. Njegova grafika, v kateri je poudarjen odnos med ploskvijo in linijo z izstopajočimi poudarjenimi pasovi, predstavlja prijetno in originalno likovno zamisel.

Zdenko Huzjan sodi med najboljše slovenske ekspresivne figurativne slikarje. Tokrat smo ga takšnega spoznali tudi v njegovi grafiki. Izmed že potrajnih in priznanih slikarjev grafikov izražata v svojih delih največ značilnosti svojega slikarskega izraza Štefan Hauko in Franc Mesarič. Prvi je že leta 1983 na retrospektivni razstavi v Murski Soboti nakazal svojo novo stilsko usmeritev, ki se razvija v smeri čistega slikarstva. Franc Mesarič pa je doživel po obdobju »zaprtega radikalnega realizma« noven razcvet v barvni ekspoziciji, ki se v zadnjem času odraža v močnem čustvenem doživljaju sveta, brezmejnega kozmosa, v katerem se postavlja človek.

V delih Jožeta Horvata-Jakija, Lojzeta Logarja in Stefana Galiča, torej specialistih grafikih, z lahkoto prepoznavamo vse značilne elemente njihovega likovnega izraza, ki jim že danes zagotavlja vidno mesto v slovenski grafiki. « bb

Ob jubileju kmetijskega šolstva v Pomurju

Rakičanska kmetijska šola ima za sabo bogato tradicijo. Nemalo strokovno usposobljenih kadrov, ki delajo na kmetijah, v kmetijskih ali drugih organizacijah, si je tu pridobilo znanje. Le-to, skupaj s tradicionalno marljivostjo naših ljudi, je veliko prispevalo k preobrazbi in napredku, ki ga je v povojnih letih doživelo kmetijstvo. Samo ozreti se je potrebno po poljih in pogledati v hleve rejcev. Tam, kjer raste najlepša pšenica, kjer je posejana najlepša pesa, kjer redijo najboljše plemensko govedo, je skoraj vedno zraven tudi znanje, ki je bilo pridobljeno na rakičanski kmetijski šoli.

Sola razume svoje poslanstvo tudi mnogo širše od običajnega izobraževanja. Skupaj z znanstvenimi ustanovami in ob podpori pomurskih kmetijskih organizacij ureja ogledna polja in dela poskuse, da bi določili vse tiste selekcije poljščin, ki najbolj ustrezajo okolju severovzhodne Slovenije. Zato prihajajo na šolo selekcionarji, pa tudi širok krog praktikov, da bi si ogledali polja, poslušali mnenja strokovnjakov in prenesli v prakso vse, kar je najboljšo...

Tako je zapisal v uvodni besedi IZVESTJA Srednje kmetijske šole Rakičan inž. agr. Edvard Perhavec, podpredsednik IS OS M. Sobota. Publikacija je izšla ob 40. obletnici osvoboditve in 40-letnici povojnega kmetijskega šolstva v Rakičanu.

Lep jubilej, toda zamisel in aktivnost o ustanovitvi kmetijske šole sega v 1919., ko so na drugem zasedanju narodnega sosveta za Prekmurje obravnavali željo po ustanovitvi kmetijske šole. Poverjeništvu za kmetijsko deželno vlado za Slovenijo je 1921. poslalo v Prekmurje Antona Šego z naročilom, da najde primerno velepesestvo in prouči razlastitveni postopek po uredbah agrarne reforme. Po pregledih in proučitvi se je odločil za Rakičan in njegov predlog je od 1922. leta odobrili tudi ministrski svet v Beogradu. Lastnike velepesestev, družini St. Julien Walsse, so 1925 razlastili in 31. maja 1926 je kralj Aleksander izdal odlok: »V Rakičanu (Prekmurje) se ustanovi posebna kmetijska šola za poljedelstvo in živinorejstvo z enoletnim poukom.« S tem je bila ustanovitev šole zagotovljena, vendar ne v veselje, ampak jezo nekaterih prekmurskih krogov, na čelu z narodnim poslancem Kleklom.

Šola je zaradi dolgotrajnega postopka za pridobitev zemljišč ter gradnje šolskega poslopja, začela z rednim poukom šele v šolskem letu 1938/39. Delovala je do začetka vojne kot enoletna kmetijska šola. Tudi v obdobju 1941—1945 je delovala. Takoj po osvoboditvi v šolskem letu 1945/46 je enoletno kmetijsko gospodinjstvo šolo v Rakičanu obiskovalo 30 učenk, naslednje leto pa že 36 učencev, med njimi 6 Albancev. In tako iz leta v leto izvestje navaja povojno zgodovino šole. S statistično natančnostjo so navedene številke za štiri desetletja: v tem obdobju je v 10 vzgojnih izobraževalnih programih — od enoletne šole pa so kmetijska, smer kmetijski tehnik. V zahtevnostna stopnja — končalo šolanje v Rakičanu 1715 učencev. Na šoli je poučevalo 60 stalnih in 102 zunanja predavatelja.

Šola vsa leta tesno sodeluje s KG Rakičan, z zadrugami, z usmerjenimi kmetijami, opravlja raziskovalne naloge, dolga leta prireja tečaje za usposabljanje traktoristov, tovarna Zmaj je šoli zaupala 10-dnevni seminar za kombajniste, izobražujejo kmečke žene in še bi lahko naštevali. Vse to pa je zapisano tudi v drobni zeleni knjižici, ki je izšla v nakladi 1700 izvodov, pripravili pa so jo Marija Škledar, Franc Kuzmič, Alojz Pivar, Milan Vincetič, Geza Kišfalvi.

Izvestje Srednje kmetijske šole Rakičan je kamenček v mozaiku zgodovinskega srednjega šolstva v Pomurju in prepričani smo, da bo, do tudi drugi, ne samo nekdanji učenci te šole, radi posegli po tej knjižici.

Ella Pivar

Stara župna cerkev v Turnišču

Za stik s pravi srednjeveški spomenikom ni treba potovati h kakim znameniti evropski katedrali, dovolj bo, če bo ljubitelj srednjeveške umetnosti obiskal čudovit spomenik, ki nam je takorekoč na dlani — to je stara župna cerkev v Turnišču. Ko obiskovalec stopi skozi podnožje zvonika, se pred njegovimi očmi odpira pogled v velik in mračen prostor, katerega skoraj vse stene so poslikane z obseznimi cikli svetopisemske vsebine ter s svetniškimi legendami. In ko se oziramo po prostoru, bogatem s poslikavo, se za trenutek zazdi, da bo vsak čas slišati mistične zvoke srednjeveških koralov — pravi »theatrum sacrum«, ki mu težko najdemo primere med srednjeveškimi spomeniki pri nas.

Da bi predstavili pomen stare turniške cerkve — kot pomembnega cerkvenoupravnega sedeža — bo nujno risati zgodovinski tok cerkvenoupravne razdelitve v srednjem veku, pač zaradi vloge turniške pražupnije, ki jo je imela le-ta v dolnjem Prekmurju.

Za župnije, ki so bile severno od Mure vključene v zagrebško škofijo (ustanovil jo je leta 1094 madžarski kralj, legendarni sveti Ladislav), je bil ustanovljen poseben arhiadiakonot s sedežem v današnjem madžarskem kraju Becehely (severovzhodno od Letenya, ob cesti v smeri Nagy Kanizse), znanem z zgodovinskimi imenoma Bekchyn, Bekchin in Bexin. Beksinski arhiadiakonot se je — kakor poročajo statuti zagreške škofije — leta 1334 združil z do tedaj posebnim medžimurskim arhiadiakonatom. Čeprav združena, sta se v listinah imenovala še po starem, prekmurski del — s sedežem v Turnišču — pa je imel neke vrste avtonomijo, seveda v cerkvenoupravnem smislu.

Nas zanima — v okviru prej povedanega — prekmurski del beksinskega arhiadiakonata, v tem primeru t. i. »prekmurski distrikt«, še posebej zaradi vloge, ki jo je imela pri tem turniška pražupnja. Naj ob tem odgovorimo še na eno vprašanje — v tej zvezi sicer obrobne pomena — zakaj prekmurski? Tako poimenovalje ima svoje korenine v tem, da so dojnje Prekmurje v zagrebški administrativni terminologiji (vizitacijski zapiski) poimenovali »districtus Transmuranus«. Pokrajinski termin »Prekmurje« je torej v začetku uporabljen v cerkvenoupravnem oziru kot samostojna enota, poleg tega, da je bilo dolnje Prekmurje v beksinskem arhiadiakonatu.

Ozemlje celotne turniške pražupnije se v listinah prvič imenuje kot »Chernech iuxta Linduam« (leta 1265); tega leta je rodbina Jura, ki je imela zemljišče v lasti, zamenjala z dolnjelendavskim Zaholdom svoje posesti na tem območju za sedem vasi na Goričkem.

Pražupnijska cerkev se prvič omenja leta 1267, ko sta se tu spravili sprti rodbini Jura in Haholdi: »in ecclesia beate Virginis sita in Churnuch«. Podatke nam pove, da je že takrat stala cerkev, posvečena Mariji, kar dokazuje še danes ohranjena romanska apsida. Romanska faza, oziroma prvotni sakralni prostor, je upravičeno postaviti v prvo polovico XIII. stoletja in jo povežemo s staroslovansko rodbino Jura.

Po zamenjavi zemljišč leta 1265 je patronat nad cerkvijo imela dolnjelendavska rodbina Haholdov; ta ga je imela vse do leta 1644, ko je v moškem kolenu — po zadnjem potomcu Kristofu Banfiju — leta 1644 izumrla. V XIV. stoletju se cerkev v Črncu (Turnišču) omenja v listini, ki jo ohranijo v zagrebškem škofijskem arhivu: »item sancte Marie de Churnuch«. Listinske dokumentacije o prezidavi prvotne romanske prostornine v gotski prezbiterij ni ohranjene. Za datcijo nam tako ostane edina opora v stilno-stavnem izrazu arhitekture ter stenske slikarije na oboku in področjih oboka, ki so — kakor domnevamo — nastale kmalu po prezidavi, tam okrog leta 1380, najbrž pa še nekaj let prej. Za tretjo plast stenskih slikarij v prezbiteriju je dovolj pomemben napis pod sklepnikom na severni steni, ki sporoča, da je bila poslikava opravljena leta 1383. V zvezi s tem napisom je pomembna tudi leta 1928 uniče-

na »suplikacijska slika«, ki je pokrivala pritični pas iste stene.

Leta 1389, kar lahko razberemo iz napisa na desni strani slavaloka (južno ostenje), je bila poslikana vsa ladja. Zadnji napis, ki govori o tem, da so bila dela v turniški cerkvi gotova, če se pri tem omejimo samo na XIV. stoletje, je iz leta 1393, ko je Janez Aquila preslikal kaloto apsde.

Čeprav ni ohranjenih listinskih zapisov o prezidavi, poslikavi prezbiterija in sten ladje, je za naročnike del v turniški cerkvi najbolj zgovorna že omenjena »suplikacijska slika« (v danes žal uničenem, vendar po dokumentarnem posnetku znanem prizoru so bili upodobljeni člani rodbine Banfi), poleg tega sta na obeh straneh slavaloka ohranjeni heraldični znamenji (grba s podobo bivolske glave) dolnjelendavske rodbine Banfi.

Turniška cerkev je izreden umetnostnozgodovinski spomenik. Najstarejši sakralni prostor je bil zgrajen — kot smo zgoraj omenili — že v prvi polovici XI-II. stoletja. O tem priča še danes ohranjena polkrožna — iz opeke zidana — apsida, katere romanske forme (arhitekturni členi), slepe, stopničasto poglobljene arkade ter zobčasti dekorativni zidec, so analogne fasadi selske rotunde.

Gotizacija prvotnega romanskega svetišča je potekala v osemdesetih letih XIV. stoletja, ko so prvotni romanski prostor obokali z dvema polama križnorebrastega oboka. Pozneje — najverjetneje pred letom 1389 — so prezbiteriju prizidali veliko ladjo. V zadnji fazi gotizacije, leta 1393, so nekdanjo romansko polkupolo apsde znotraj gotsko šilasto zasekali, na zunanjski strani pa poligonalno obekali. Stavbna dela, ki so potekala v drugi polovici XIV. stoletja pomenijo v turnškem primeru gotske arhitekture važen člen v verigi prekmurskih gotskih cerkva, zgrajenih v tem obdobju. Če smo v zvezi z murskosoboškimi prezbiterijem že nekazali zvezo z ostalimi, naj to vsi podkrepimo in razčlenimo. Vsi arhitekturni členi, ki jih srečamo v soboškem primeru (profil reber, sklepniki, konzole in biforni okenski zaključek vzhodne stranice kora) so skorajda enaki kot v Turnišču.

Vendar lahko v razvoju stavbnih členov znotraj stavbarne opazimo določene napredek. Nameč, stavbni členi v soboškem prezbiteriju so obdelani v geometrijskih formah, so torej še ne dovolj razviti, medtem ko so arhitekturni členi v Turnišču že bolj dekorativno obdelani (stilizirano krogovičje v konzolah).

Ce je turniška cerkev važna kot spomenik gotske arhitekture v Prekmurju, pa je gotovo še večjega pomena njen slikarski okras; eden najbogatejših in najboljše spomenikov gotskega stenskega slikarstva v Sloveniji. Po svoji kakovosti pa brez dvoma sodijo v širši srednjeevropski umetnosti v vsak pregled gotskega slikarstva.

Zaradi komplicirane razdelitve posameznih faz poslikave omenimo le tiste najvažnejše. Najstarejša plast stenskih slikarij je iz prve polovice XIV. stoletja. Formalni likovni videz te plasti slikarij kaže na stilno usmeritev t. i. »gotskega risarskega sloga«. Med ohranjenimi prizori opozorimo samo na dva: to sta prizora rojstva Kristusa in angela v polkupoli apsde.

Druga plast poslikave predstavljajo prizori, naslikani v poljih križnorebrastega oboka prezbiterija. V zahodni polji so upodobljeni angeli z instrumenti ter s

teksti hvalnic; druga — vzhodna polja pa je poslikana s simboli štirih evangelistov. V področjih oboka severne stene prezbiterija pa je videti prizore Oznanjenja, Rojstva in Poklona treh kraljev. Ta plast stenskih slikarij je nastala pred letom 1380. Kdo je napravil te slikarije je zelo kočljivo vprašanje, čeprav nekateri dekorativni elementi kažejo na zvezo z delavnico Janeza Aquile. Glede vplivov pa bi opozorili tu predvsem na češke, kajti kompozicijske rešitve so dokaj blizu slikarij v praškem samostanu Emaus (l. 1350); mojstra pa bi morali iskati v tej smeri.

Tretja plast slikarij, najlepših in najboljnih, je ohranjena na severni steni prezbiterija in je iz leta 1383, kot to sporoča napis pod konzolo na isti steni. Danes je ohranjenih deset likov apostolov (dva sta uničena zaradi poznejše prizidane prižnice); iz istega obdobja pa je bila tudi »suplikacijska slika« patronov cerkve, rodbine Banfi. Lirični izraz v obrazih apostolov, mehka in bogato modelirana draperija ter bogat kolorit predstavlja najvišjo umetniško in umetnostno vrednost, kar imamo pri nas ohranjenega. Skorajda da tako kakovostnih stenskih slikarij v tistem času ne najdemo v vsem srednjeevropskem prostoru. Zadovoljive rešitve o avtorstvu teh fresk ne moremo najti, logična rešitev pa se nam zdi, da bi predlagali za mojstra te poslikave Janeza Aquilo, kajti stilna komparacija in podrobna analiza kaže prav na njegovo prvo znano delo v Velemurju (o. 1378). Seveda pa tu ni mesto za tovrstne razprave, pomejo pa naj, da je mojstra turniških apostolov nesmiselno iskati zunaj Aquilovega kroga, marveč znotraj njegove delavnice.

Naslednja faza, če gremo po časovnem zaporedju, je poslikava sten ladje leta 1389. Med množico prizorov, naslikanih na stenah ladje, je najzanimivejši cikel enajstih prizorov iz legende madžarskega kralja Ladislava. V Turnišču ohranjena legenda je najboljše narativni cikel te vrste v Evropi. Elementi poslikave, tako vsebinski kot likovni, kažejo na zvezo s toodobnimi umetnostnimi centri, predvsem češkimi in madžarskimi. Tudi tu se pojavlja vprašanje avtorstva. Mnenja smo, da je delo opravila delavnica Janeza Aquile, kajpada pa so pri delu mojstru pomagali njegovi pomočniki.

Zadnje delo Janeza Aquile — in edino signirano — v Turnišču je preslikava kalote opsde leta 1393. Tega leta je namreč mojster na novo naslikal na svež, večkratni belež motiv »Maestas Domini«. Ker pa je apenčast belež vpil barvo tudi v spodnje plasti, je kontura upodobljenega neizrazita. Zaradi tehnično slabo izvedene poslikave tudi ni mogoče presojati umetniške vrednosti mojstra, kakor se je to večkrat pojavljalo v literaturi. Mnenja smo, da je večino stenskih slikarij izvršil Janez Aquila, pri tem pa lahko dopustimo edino to možnost, da so mu pri delu pomagali pomočniki.

Tako smo v pričujočem sestavku skušali, v resnično skrajšani obliki, predstaviti ta naš čudoviti kulturni spomenik, njegovozgodovinske in umetnostne vrednote, ki pa jih lahko najlepše doživimo v neposrednem stiku z njim, in če smo s sestavkom zbudili pri bralcu vsaj majhno zanimanje, je njegov namen popolnoma opravičen.

Janez Balazič

kulturni koledar

PETEK, 27. SEPTEMBRA

RADENCI — V kongresni dvorani hotela Radin se bo ob 20. uri začel festival Komorna glasba XX. stoletja — Radenci 85. Nastopili bodo Godalni kvartet Klina v zasedbi: Josip Klima, violina, Mladen Sedak, violina, Daniel Thune, viola in Bojan Lhotka, violončelo. Izvajali bodo dela Lebiča, Kanfušerja, Weberna in Bartoka.

SOBOTA, 28. SEPTEMBRA

RADENCI — Ob 10. uri se bo začel in popoldne nadaljeval kolo-kvij na temo Glasba v medicini. Pod vodstvom profesorja dr. Hansa Petra Reinecka bodo udeleženci poskušali odgovoriti na vprašanje, ali gre za stranski tir ali resnično prilžnost nove terapijske usmeritve.

Zvečer ob 20. uri bo nastopila pianistka Srbslava Vuksan-Lopušanski z Barberovo sonato za klavir opus 26, Osterčevimi Pravljičami in Statkičevimi Reminiscencami. Ob 22. uri pa bo Janko Jezovšek prvič izvedel bioopera za eno osebo v izvedbi avtorja.

NEDELJA, 29. SEPTEMBRA

RADENCI — Ob 11. uri bo v kongresni dvorani nastopila pianistka Kate Wittlich z Dunaja, pričakovani baritonist Paul Wolfrum iz Berlina pa zaradi obveznosti v operi ne more nastopiti.

Razstave

RADENCI — Pred prvim koncertom v petek zvečer med 19. in 20. uro bo v razstavnem salonu hotela Radin otvoritveni ogled razstave del akademskega slikarja Dušana Muca iz Ljubljane.

Dušan Muc je bil rojen 1952. leta v Ljubljani. Diplomiral je na Akademiji primerjalnih umetnosti v Beogradu 1975. leta. Področja njegove dejavnosti so: kostumografija, oblikovanje, risba. Samostojne razstave: Galerija Ars v Ljubljani, 1976; Galerija Ateljeja 212 v Beogradu, 1981; Koncertni atelje Društva slovenskih skladateljev v Ljubljani, 1985. Sodeloval je na: Zlatnem peru Beograda leta 1978, 79, 81 in 83 ter 7. zagrebški izložbi jugoslovanskega crteža. Je član Društva slovenskih likovnih umetnikov in samostojni kulturni delavec.

MURSKA SOBOTA — V Galeriji Kulturnega centra Miško Kranjec je na ogled 7. republiška razstava Združenja likovnih skupin Slovenije pod naslovom

LJUDSKA ARHITEKTURA.

V prodajnem oddelku soboške galerije pa lahko poleg del pomurskih in drugih likovnih umetnikov kupite tudi fotomape Jožeta Kološe—Kološa: OB MURI, ki je izšla ob 60-letnici Mure.

LJUTOMER — V Galeriji Anteta Trstenjak so razstavljeni dela likovnih ljubiteljev iz treh pomurskih in lenarške občine, ki so bila v poletnih dneh na ogled v Galeriji Domačija Lojzeta Veberiča v Seliškib.

LENDAVA — V Galeriji Lendava sta na ogled stalna likovna in muzejska zbirka ter razstava Zgodovina mesta ob meji, kot jo je upodobil akademski slikar Zoltan Gabor.

knjige

USPŠNICE TEGA TEDNA v prodajalni Dobra knjiga v Murski Soboti so: priročnik V SADNEM VRTU avtorjev Jazbeca, Vrblja, Juvanca in Honzaka (Kmečki glas), ZAKLENJENI DOM FERda Godine (Pomurska založba) in MOJ ARO Karla Leskovca (Partizanska knjiga).

»Lendavska mladina se prebujaja«

Pred časom smo objavili priponbo na račun mladine iz Lendave, češ da ni aktivna, zato nas je tokrat zanimalo, ali se je kaj izboljšalo. Tudi na občinski konferenci ZSMS v Lendavi so si namreč zadali nalogo poživiti aktivnost mladih v mestu. Sekre-

tiht uspehov, je pa pomembno, da je mladina organizirana. Tako si bo lahko sestavila ustrezen program dela, pri tem pa ji bo seveda še naprej pomagala občinska konferenca. V mestu Lendava in bližnji okolici je okrog 500 mladih.

— Kako pa je v drugih osnovnih organizacijah ZSMS?

»Vsekakor kaže pohvaliti mlade v Čentibi. Ti so v teh poletnih mesecih, ko je marsikje vladalo mrtvilo, organizirali več kulturnih prireditev, katerih organizatorji so bili v glavnem dijaki in študentje. Torej se niso odtujili svojem kraju, kot se to večkrat zgodi drugod.«

— In kaj je novega v vodstvu občinske konference ZSMS?

»Brigada Ljudske pravice se je vrnila z mladinske delovne akcije v Bihacu. Ne glede na to, da so bile razmere za delo in bivanje težke, so naši birgadirji, ki jih je bilo 38, osvojili 11 udarniških značk, dobili so 11 pohval in osvojili so trak akcije.

Mladi lendavske občine se aktivno vključujemo tudi v evidentiranje možnih kandidatov za delegacije družbenopolitične skupnosti in v samoupravne interesne skupnosti. Prizadevamo si, da bi bilo med kandidati čimveč mladih. V kratkem pa bo treba tudi opraviti nadomestne volitve v predsedstvo občinske konference ZSMS Lendava. Menjali bomo 5 članov. Naglo pa se bliža tudi čas kongresa ZSMS in ZSMJ. V naslednjih tednih bomo obiskali vse osnovne organizacije in se pogovorili o nadaljnjih aktivnostih, kajti glas mladih naj bi se v prihodnje bolje slišalo.

Š. SOBOČAN

Mirko Škalič, sekretar občinske konference ZSMS Lendava: »Poživili bomo delo v osnovnih organizacijah.« Foto: Š. S.

tar občinske konference nam je povedal:

»Res, ne sme nam biti vseeno, kaj se dogaja z mladimi v občinskem središču, zato smo se s tem problemom nekoliko več ukvarjali. Uspeh ni izostal. Lendavska osnovna organizacija ZSMS je dobila novo vodstvo, ki mu predseduje Arpi Berke, in vse kaže, da bo tudi ta organizacija aktivna. Mladino so pritegnili s kulturnim večerom, na katerem se je zbralo okrog 60 mladih. Poleg programa je stekel tudi pogovor o nadaljnjem delu. Seveda na začetku ni mogoče pričakovati veli-

JANEZ PREJAC

Bolj kot drugi lastniki vinogradov so obnavljali svoje vinograde gosposki. Tako je bilo za viničarje delo tudi v zimskih mesecih, sicer pa so morali v tem času znesti iz spodnjega dela vinograda v zgornjega precej zemlje. Tak je bil namreč takrat način obdelave vinogradov: ob dvojni kopi so »vlekli« zemljo navzdol, zato je je zgoraj primanjkovalo. V koših in na hrbtih so to zemljo viničarji nosili iz spodnjih grabic na sep, kot se je reklo zgornjemu robu vinograda.

Oskrbniki svojih viničarjev niso smeli seznanjati s politikom. Velika redkost je bila, ko je viničar dal v uk svojega sina ali hčerko. To je bilo nekako proti pravilom iz pogodbe. Nobenega kulturnega življenja niso bili deležni ti ljudje. Tako večina viničarjev ni vedela, kakšni časi se bližajo z drugo svetovno vojno.

Nekoliko drugače so živeli viničarji, ki bi jim lahko rekli srednje gosposki viničarji. Mnogi lastniki takšnih vinogradov gospodarsko niso bili bogve kako močni in tudi za svoje vinograde se niso preveč zanimali, zato so ti dajali bolj klavrn videz. Viničarji v teh vinogradih niso imeli rednih plač. Tudi pogodbe so bile bolj redke. Takšne vinograde so imeli ormoška, negovska, dornavska graščina, minoritski samostan, banovina, domači veleposestniki, trgovci in drugi. Med obema vojnama ni bilo malo takšnih vinogradov. Ta gospoda ni imela oskrbnikov. Če je bilo več viničarjev, je lastnik enega od viničarjev postavil za nadviničarja, ki je nadziral delo in ob koncu tedna izplačeval plače.

Viničarji so se pri tej vrsti gospode pogosto menjavali. Bili so tudi primeri, da je ostal vi-

nograd čez poletje brez viničarja. Tudi krave marsikatera viničarja ni premogla. Socialni položaj teh ljudi je bil veliko slabši. Tudi viničarje so bile skromnejše. Slaba prehrana se je odražala na zdravju otrok.

Najmanjše vinograde, ki pogosto niso dosegli hektarja površine, so imel kmetje. To so bile gošice, stisnjene med tiste velike, navadno ne na najbolj sončnih legah. Na vrhu vinograda se je stiskala kočica, bajta, s slamo krita, večkrat bolj podobna živalski staji. Tu so živeli kmečki viničarji, ki so jim lastniki pravili vojncarji. Družine teh viničarjev so bile praviloma številne: veliko otrok, starejši, za delo nezmožni ljudje, ki se niso mogli ogledovati za boljšimi viničarji. Kakor se tiste čase med obema vojnama tudi kmetu ni najbolje godilo, tako se je to poznalo tudi pri viničarjih. Redke so bile pogodbe med njimi in lastniki vinogradov. Nekateri kmetje so svojim viničarjem nudili delo na kmetiji, kajti tistega v vinogradu je bilo za preživetje premalo. Vsak vinogradnik je imel pod viničarjo klet, v kateri je hranil svoj vinski pridelek. Stanovanje viničarja je bilo običajno v nekoliko večjem prostoru, kjer se je kuhalo in spalo. Na tleh je bila zbita ilovica.

Posamezni kmetje so vendarle imeli s svojim viničarjem pogodbo. Nekako takole je bilo zapisano v pogodbi: za pletje in vezanje vinograda uživa viničar gospodarjevo viničarjo. Na oral vinograde dobi v uživanje 15 arov orne zemlje. Viničar mora rediti kravo, za to dobi steljo, mora pa gospodarju odstopiti polovico gnoja za gnojenje. Če v vinogradu ni dela, mora delati na gospodarjevem posestvu, če ta to zahteva.

NEKOČ SO BILI VINIČARJI

Ena od mnogih mogočnih zidanic so Železne dveri ali »haptov zid«, ki je bil nekoč lastnina samostana v avstrijskem Admontu, med drugo svetovno vojno pa »reprezentanca« za nacističnega državnega maršala Göringa. (Foto: A. Abraham)

Oba, gospodar in viničar, si vsa opravila med letom beležita. Če viničar svojega dela ni opravljal vestno, mu je gospodar s 15. avgustom lahko odpovedal stanovanje.

Viničarji iz teh viničarij so poleti hodili na Mursko polje mlati, kositi in opravljati druga dela. Revščina je bila kriva, da se je med temi ljudmi vse pogosteje pojavljalo kriminal, pa tudi pijančevanje ni bilo redko. Ostareli člani viničarskih družin so bili prisiljeni beračiti.

Med vojnama so se začeli predvsem viničarji iz kmečkih vinogradov organizirati. Ustanovili so viničarsko zvezo, ki je viničarjem pomagala tudi pri sodnih sporih. Vodje zveze so

bili napredni viničarski sin Peter Rozman, Jože Košnik in Janez Košič. Uspešno so vodili viničarsko organizacijo, v kateri pa ni bilo viničarjev iz gosposkih goric. Ti se niso smeli včlaniti; bili bi takoj ob kruh. V Ljutomeru, na Ormoški cesti, so si zgradili Viničarski dom — sedaj Dom sindikatov.

Ljudje so zaupali svoji organizaciji, ki je štela 500 članov. Mesečna članarina je znašala dinar. Tako se je ta mali človek začel prebujati. Ker ni bil dovolj poučen o razmerah doma in v svetu, ga okupacija leta 1941 ni prizadela. »Nemški narod je bogat in slabše kot doslej ne bomo živeli«, so menili mnogi.

(DALJE)

Cez nekaj tednov telefoni

V Markišavcih so se, skupaj z vojaki iz Murske Sobotice, lotili napeljave vaškega telefona. Za 35 priključkov bodo — skupaj z vojakmi — opravili precej prostovoljnega dela in odšteli okrog štiri milijone 230 tisoč dinarjev. Organizirali so se dobro, zato upajo, da bodo telefoni zazvonili čez nekaj tednov.

-js-

Energetski »salto mortale« na porečju Mure

Nekdanjim preprirom pa seveda ni bilo krivo ljudstvo, temveč samopašni velikaši, ki so imeli vso oblast v rokah. (Fran Kovačič: Ljutomer. Zgodovina trga in sreza. Maribor, 1926)

Praske in razprtije zavoljo Mure iz časov samopašnega madžarskega velikaša iz Gornje Lendave Tomaža Szechyja in Marije Terezije se nadaljujejo. Pa ne toliko zavoljo posledic rušilne vodne stihije ali mejnikov na obrežju reke, kolikor zaradi »projekta stoletja« — gradnje niza hidroelektrarn od Apač do Murskega Središča. Glasu ljudstva kajpak (za zdaj) še ni slišati; je raje ubogljivo in državljansko disciplinirano. Tem glasnejši pa so vsi tisti, ki bi radi — ker pač že leta in leta napovedujejo, prepričujejo in »izsiljujejo« — plavajoče milijone kilovatov zajezili in zabetonirali. Kljub dejstvu, da gre za enega najbolj čistih energetskih virov, da vsaka kilovatna ura iz hidroelektrarne nadomesti 1,2 kilograma premoga oziroma četrtil kilograma mazuta in da se bo dalo letno pridobiti od 600 do 700 milijonov kilovatnih ur, soglasja o gradnji osemstopenjske verige hidroelektrarn na Muri ni. Preveč je neznanek in dilem, povezanih z energetskim »saltom mortale« na porečju pomurske reke, ki nosi zavoljo onesnaženosti in skromne samočistilne sposobno-

sti sramotni vzdevek evropski Rio Negro.

KOMU VERJETI?

Pravzaprav je bistveno vprašanje, kako se postaviti in komu verjeti, kajti smo v zadnjih petih letih je bilo glede gradnje hidroelektrarn na Muri opravljeno toliko simpozijev, posvetovanj in zasedanj, izdelanih toliko študij, raziskav in elaboratov, napisanih toliko razprav, člankov in komentarjev, da se ne navadnemu smrtniku, zlasti če je neposredno prizadet, torej iz Pomurja, malone zvrsti v glavi. Zdi se, da gre pri vsem tem za nekaj pretiravanja, namernega zavlačevanja in celo — kot smo slišali te dni — koristolovstva in zaslužkarstva. Vsakdo hoče pristaviti svoj piskrček, da bi, če ne takoj pa kdaj kasneje, kaj izžrtil.

V mariborski organizaciji Elektrogospodarstva Slovenije zatrjujejo, da so kot projektant in investitor storili vse, samo da bi »z optimalnim projektom kar se da zmanjšali vplive na okolje«. Vodja strokovne skupine za pripravo graditve obeh nizov hidroelektrarn na Muri in Savi Pe-

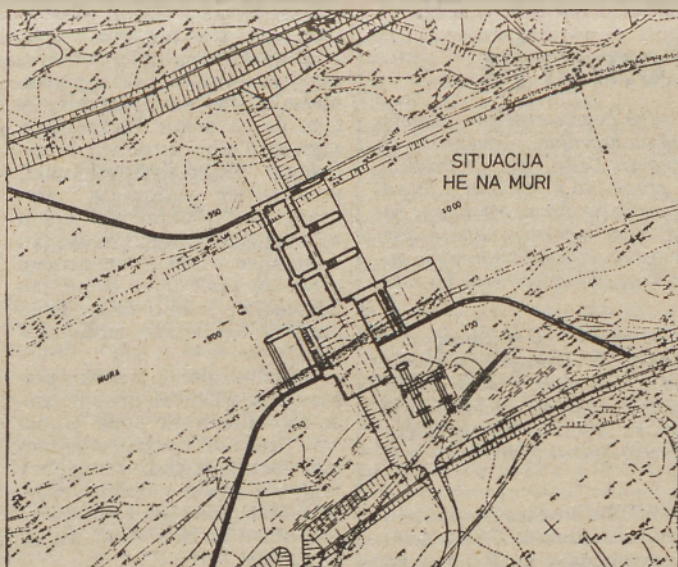
ter Skok nam je pred kratkim podrobneje pojasnil doslej izdelane različice verige murskih hidroelektrarn. Če smo ga prav razumeli, je zadnja, deveta po vrsti, tista, ki bi morala prevesti jeziček na tehnični stran, kjer bi bilo med Pomurci manj nezaupanja in vnaprejšnjega zavračanja ponujenih rešitev. Priznal pa je, da vsi vplivi (meteorološki, klimatski, hidrološki, geološki, geomehanični, seizmološki, pedološki, biološko-ekološki, hidrogeološki, sociološki in ostali) še niso raziskani in proučeni in prav tako, da bo treba gibanje podtalnice še naprej spremljati. Vzročnopolledični splet problemov, ki zadeva vrsto sprememb — v ekosistemu, naseljenosti in koncentraciji prebivalstva, komunalni infrastrukturi, kakovosti zraka, vode in tal, mikroklimatske pogoje, namembnost in korišćenje površin in številne druge — terja interdisciplinaren pristop, ki bi ga morali že zdavnaj ubrati. Tako bi se dokopali do večplastne razčlemba, ki bi dala dovolj celovite in objektivne odgovore na zastavljena vprašanja. Ker tega niso storili, še vedno prihaja do enostranskih razlag, domnev, nepotrebnih zamer in »zavajanja« javnosti.

ODLOČITEV ZA HRASTJE JE ODLOČITEV ZA VSO VERIGO

Osem hidroelektrarn na Muri (Apače, Radgona, Radenci, Hrastje, Veržej, Mota, Gibina in Mursko Središče) bo dajalo letno okrog 736 milijonov kilovatnih ur električne energije. Vse bodo izkoriščale enak osemmetrski padec vode in ker bo vsaka imela moč 22 megavatov, bo to v seštevku nanosilo 176 megavatov.

Na osnovi obsežne hidrološke študije, izdelane v vodnogospodarskem inštitutu v Ljubljani za 50-letno obdobje (od 1926 do 1975) ter študije iz leta 1982 o določitvi višin inštaliranih pretočkov murskih hidroelektrarn — izdelal jo je elektroinštitut Milan Vidmar v Ljubljani — so v Elektrogospodarstvu Maribor prepričani, da hidroelektrarne na Muri pridobijo na pomenu samo z inštalacijo čelne in zaključne akumulacije. Le če celotna veriga dela v taktu, je njeno delovanje

Ne »ZA« ali »PROTI« ampak koliko in kakšne hidroelektrarne

najbolj učinkovito in energetsko utemeljeno. Ob tem bi lahko prihranili zaključno akumulacijo pri zadnji slovenski stopnji (v Murskem Središču), ki bi bila hkrati začetna akumulacija za hrvaško verigo v okviru 11 jugoslovanskih hidroelektrarn na celotnem odseku od Apač do Kotoribe oziroma Legrada. Omenjena študija elektroinštituta Milan Vidmar jasno kaže, da je treba upoštevati stvarne podatke o izkoristljivosti v pretočnem ali akumulacijskem obratovanju.

Tako recimo zadnja stopnja na avstrijskem delu Mure, inštalirana povsem pretočno, proizvede letno okrog 80 milijonov kilovatnih ur električne energije. Hidroelektrarne, ki bi pa lahko izrabile tudi pretočne količine, dosepele v nočnem času, ko je obremenitev najmanjša, in bi se zbirale v apaški akumulaciji, bi letno proizvedle približno 92 milijonov kilovatnih ur. Če seštejemo celotno bilanco na odseku od Apač do Legrada, pridemo do številke 132 do 135 milijonov kilovatnih ur, kar je danes istoletno proizvodnji električne energije v hidroelektrarni Soikan. Do tega pridemo samo z inštalacijo čelne akumulacije, ki mora imeti vsebnost vsaj 2,5 milijona kubičnih metrov vode, če naj murska veriga hidroelektrarn pridobi na pomenu v okviru ce-

lotnega slovenskega elektroenergetskega sistema.

Tako so pojasnila Elektrogospodarstva v Mariboru, kjer se pospešeno pripravljajo na gradnjo prve stopnje v Hrastju. Po-

optimistično razpoložen Peter Skok. Da si prizadeva na vso moč pospešiti priprave na gradnjo, ne preseneča, saj gre med drugim za izdaten naložbeni zalogaj, ki je iz dneva v dan dražji in mu zgolj slovensko narodno gospodarstvo ne bo kos.

Dvomi v Pomurju ostajajo. To so potrdili zadnji sestanki in razprave, predvsem na območju gosposkarski zbornici v Murski Soboti, kjer je v začetku septembra začela z delom komisija za spremljanje aktivnosti pri gradnji hidroelektrarn na Muri — vodijo Edvard Metličar iz Gorenje Radgone — s podkomisijami za posamezna področja (urbanizem, gradbeništvo in komunalno, naravna bogastva, varstvo okolja ter kmetijstvo in vodno gospodarstvo). Zadevajo zlasti usodo mineralnih vrelcev in voda na območju Radenec, nahajališča nafte, zemeljskega plina in premoga na območju Lendave, najbolj pa dejstvo, da bo šlo po zlu več sto hektarjev kmetijskih zemljišč in da bo bistveno omajano ekološko ravnotežje v pokrajini ob Muri. Hkrati je slišati razpra-

»Dokumenti IBE nikjer ne govorijo o usodi naših osmih objektov — globoke vrtnice in vodnjaki za mineralno vodo — ki bodo zasuti z zemljo oziroma materiali za bočne nasipe hidroelektrarn. Ob tem pa omenjajo neko hišo, ki bo porušena z gradnjo jezov in nadomeščena, pa je njena osnovna vrednost zelo majhna. Vrednost naših objektov je 97.956.000 dinarjev po cenah iz junija letos, gre pa za vrtnice, ki so globoke skupaj 1088 metrov; od teh je najplitvejša globoka 100 metrov in najgloblja 196 metrov,« nam je povedal Dušan Žižek iz Radenske.

murcem je jasno: čim bo padla odločitev o tem, bo padla odločitev za vso verigo.

DVOMI OSTAJAJO

»V zaključni fazi je izdelava tipskega projekta za glavne pogonske objekte — to je strojnica in jezovna zgradba — ter obdelava bazenskega dela hidroelektrarne Hrastje. Oktobra bo izdelan investicijski program in računamo, da bi ob koncu leta lahko zaprosili za ustrežna dovoljenja. Prizadevamo si, da bi lokacijski načrt, ki je v izdelavi, konec oktobra oziroma v začetku novembra šel v javno razpravo,« je bil

ve o pogumnejšem in smotrnejšem izkoriščanju drugih razpoložljivih energetskih virov — na primer pridobivanja bioplina, geotermalna energija, predelava sekundarnih surovin in še kaj — kar daje problematiki gradnje osemstopenjske verige hidroelektrarn na Muri nova razsežja. Predvsem pa Pomurci poudarjajo: ni pravo vprašanje »za« ali »proti«, ampak kakšne in koliko hidroelektrarn. Ob tem se bodo očitno mnenja še kresala.

Branko ŽUNEC

Razvoj živinoreje na domači krmi

Kljub nekaterim sklepom, ukrepom in priporočilom, ki jih je sprejela republiška skupščina za odpravljanje težav v kmetijstvu, se razmere bistveno ne spreminjajo. Težave čutijo tako v kmetijskih organizacijah združenega dela kot tudi kmetje. O tem, kako se težave odražajo prizadruženih, smo se pogovarjali s Francem Vrataričem, direktorjem Kmetijske zadruge Panonka.

FRANC VRATARIČ: Res je, da so težave v kmetijstvu prisotne že dalj časa, problem pa je še toliko večji, ker se položaj ne spreminja. Težave so se začele zaostroovati v drugi polovici leta 1984, ko se je začel razkorak med cenami materiala za kmetijstvo in cenami kmetijskih proizvodov povečevati, nesorazmerja pa so zdaj že takšna, da bodo imele dolgoročne posledice v celotni reprodukcijski verigi. Prelivanje sredstev oz. dohodkovno povezovanje znotraj kmetijstva takorekoč več ni možno, saj vse dejavnosti poslujejo na meji rentabilnosti, nekatere pa celo z izgubo. Poseben problem pa tudi v kmetijstvu predstavljajo obresti, predvsem za sredstva tekoče proizvodnje. Te so že tako visoke, da ne morejo biti kalkulativni element prodajne cene, saj jih tržišče enostavno ne sprejema. Poleg tega je tržišče z osnovnimi kmetijskimi pridelki relativno dobro založeno in na večjo prodajo zaradi zmanjšane kupne moči ni možno računati.

Vse te težave seveda najbolj čuti živinoreja. Mnogi rejci so se zato že odločili za zmanjšanje obsega reje. Kakšen je položaj v vaši zadrugi?

FRANC VRATARIČ: Situacija pri nas ostaja še nekaj časa nespremenjena, težave pa še posebej čutimo v organizirani

proizvodnji, kjer je že prišlo do zmanjšanja obsega reje. Ta je namreč še vedno v pretežni meri vezana na dokup vhodnih surovin, zato imajo cenovna nesorazmerja še toliko večji vpliv na to proizvodnjo. V tej proizvodnji pa se prav tako močno odraža tudi vpliv obrestne mere, saj gre takorekoč vsak tretji bekon za obresti, takšne obremenitve pa ta proizvodnja ne prenese. Mislim pa, da so v prašičereji že prisotne težnje po prestrukturiranju in da naš predlog Mesni industriji, da začne stimulirati široko rejo, že daje določene rezultate v proizvodnji. Medtem ko se je v organizirani reji obseg pitanja močno skrčil, podatki kažejo, da se je pri ostalih kmetih celo povečal. Pri teh namreč reja prašičev temelji pretežno na domači krmi, ki je relativno cenejša, to pa zagotavlja rentabilnejšo proizvodnjo za rejca ter dolgoročno surovino za Mesno industrijo. Tudi pri govedu je položaj podoben, zato smo se lotili novih prijemov, takoimeno-ovanega uslužnostnega pitanja, pri katerem kmetje obrestne mere ne čutijo kot strošek. Pri mleku so rezultati veliko ugodnejši, saj je odkup porasel, vendar so v zadnjem času tudi tu cene že tako stisnjene, da bo treba ukrepati in jih prilagoditi stroškom proizvodnje. Sicer pa je v živinoreji naša usmeritev v prihodnje na tak-

šni proizvodnji, za katero bomo lahko zagotovili čim več domače krme. V Pomurju je še vedno okrog 80 odstotkov kmetijskih površin v zasebni proizvodnji. Zaradi izredno močnega porasta cen mineralnih gnojil marsikje ugotavljajo, da njihova poraba pri kmetih pada. Ali je takšna težnja prisotna tudi na vašem območju?

FRANC VRATARIČ: Žal tudi v naši kmetijski zadrugi ugotavljamo, da kmetje sejejo vse manj mineralnih gnojil. To potrjujejo tudi podatki iz letošnjega prvega polletja, ko se je prodaja le-teh zmanjšala za okrog 30 odstotkov. Vzrokov za to je več, osnovni pa je gotovo v tem, da cene mineralnih gnojil naraščajo mnogo hitreje kot cene pridelkov. Menim pa, da takšna odločitev ni sprejemljiva, niti ekonomsko upravičena, saj z manjšimi vlaganji v proizvodnjo ne moremo pričakovati večjih pridelkov. S tem proizvodnjo kvečjemu le podražujemo, saj so pridelki nižji, vsi fiksni stroški pa ostajajo nespremenjeni. Bomo pa samemu gnojenju morali v prihodnje posvetiti več strokovnega dela, saj je res, da nekatera kompleksna gnojila velikokrat trošimo neracionalno. Mnoga zemljišča so z nekaterimi minerali že preveč zagnojena, za o analizi zemlje moramo ugotoviti, kako gnojiti. Seveda bi tem potrebam morali tudi proizvajalci gnojil prilagoditi svoj proizvodni program in izdelovati takšne mešanice, kot jih porabniki zahtevajo.

Ludvik Kovač

Izvajanje strokovnih navodil za pridelovanje pšenice

Nimam namena nadaljevati polemike o tem, kdo je kriv za letošnji »izpad« v pridelovanju pšenice, ali o tem, kako kdo izpolnjuje tehnološka navodila za pridelovanje pšenice. Sestavek naj bo kot dodatek ali kvečjemu komentar k članku tovariša Franka v sobotni prilogi Dela.

Na splošno mislim, da članek ni nič slabega, sploh pa je verjetno osnovni namen, kritična ocena nekaterih stališč in spoštovanja tehnologij, dober. Kljub temu pa se mi zdi potrebno, prav tako krogu strokovnih kolegov, da dodam nekaj pojasnil.

Ko ocenjujemo pridelek pri določenih poljščinah, moramo že od začetka ločeno obravnavati sektorje lastništva v Pomurju: družbeni in zasebni; gospodarstva v različnih razmerah (družbeni 75 % urejenih ravninskih zemljišč, zasebni 20 % - vseh mogočih, podatki so približni; družbeni: 4 tehnologi - 15 izvajalcev tehnologije; zasebni 40 tehnologov - izvajalcev 12000-15000, itd). Resnica pa je, da so veliko večje rezerve v zasebnem lastništvu kot v družbenem. Diskusije o tem še dolgo ne bomo končali.

Običajno se začne problemi s setvijo in semenom, naj tudi jaz tukaj nadaljujem. V zadnjih letih smo imeli mnogo resnih težav s kakovostjo semena v večji meri pri koruzi, tudi pri sladkorni pesi, manj pri žitih. V letošnjem letu so problemi na tem področju manj pereči, bojim pa se, da bo spet nekaj. Mislim na nesolidnost in neodgovornost nekaterih jugoslovanskih proizvajalcev in dodelavcev semena. Lahko rečemo, da je seme pšenice za jesensko setev 1985 zelo dobro po analizah, deklaracijah, atestih ali

po poznavanju pridelovalca in dodelavca (KG Rakičan - pretežni del količin). Prepričan sem, da strokovnjaki niso brezbržni, vsaj tisti ne, ki lahko vplivajo na zagotovitev dobrega semena. Vprašanje je samo, na kakšen način reagirajo? Ali reševati stvari na pravem mestu ali zagnati vik in krik povsod tam, kjer ni in ne bo odmeva!

Način izbora sort posameznih poljščin je že vrsto let vpeljana praksa za Pomurje. Izbor sort temelji ne na simpatiji do selekcionerja ali pridelovalca sorte, pač pa na vsaj 3-letni (izjemoma 2-letni) rezultatih v ekoloških razmerah (zemlja, podnebje in še kaj). Rezultati morajo biti merjeni - tehtani pridelki iz mikropokusov, makropokusov in delno rezultati proizvodnje družbenega sektorja. Prvi so tudi statistično obdelani. Vsaka nova sorta, ki se vključuje v izbor Pomurja, mora biti precej rodovitnejša od dosežanih. Kakovost zrna je pomembna, toda manj upoštevana. Izbor Pomurja je del republiškega izbora, ki ga določi posebna komisija pri Splošnem združenju kmetijstva živilske industrije in prehrane Slovenije. Res je, da je v letošnjem pomurskem izboru morda za površnega poznavalca sort pšenice teh preveč (5 glavnih + 4 poskusne ali v uvajanju), a številno bo za naslednje leto zagotovo zmanjšano. Pomurci

imamo v slovenskem merilu še najmanj sort!

Na povsem isti ali opisani način je prišla v izbor vprašljiva sorta mačvanka. Naj omenim nekaj lastnosti sorte mačvanka:

- Novosadska sorta, potrjena leta 1979 in v I. kakovostnem razredu - izrazito trda pšenica. V preizkušnji v Sloveniji je v 3- do 8-letnih rezultatih dosegla od standardne sorte v mikro poskusih na lokaciji Jablje 3 %, Starše 12 % in Rakičan 6 % višji pridelok oziroma v makropokusku Rakičan v zadnjih 3 letih (do 1984) 23 % višji pridelok.

- Res je, da je občutljiva na nekatere bolezni, med njimi tudi na pepelasto plesen. Če jo primerjamo z nekaterimi drugimi, imajo isto občutljivost na pepelasto plesen (podatki Jablje 1983/84) tudi balkan, partizanka, nova zlana in libelula. Libelula nikdar nismo očitali pepelaste plesni, toda zakaj? Ker smo sejali 300-400 zrn/m² in redko kdaj gnojili z več kot 100 kg dušika/ha. Pri slabšem dognovanju z dušikom je tudi razrast slabša.

- Nova skupina rodovitnejših sort ozimne pšenice bo na osnovi omenjenih načel izpodrinila mačvanko 2 in tudi nekatere druge, do sedaj odlične sorte. Nobena sorta ni in ne sme biti večna!

Količina semena na hektar je širok pojem in bi zahteval več prostora kot ga imam. Pri določanju iste moramo upoštevati: težo 1000 zrn, rok setve, pridelovalne razmere, čistoto, kalivost in možnost doslednosti izvajanja tehnologije. V naših razmerah se jemo dodelano seme pšenice različnih sort, ki imajo težo 1000 zrn od približno 25 do 40 g. Rok setve je v optimumu od 10. do 20. oktobra, v poznejših rokih povečujemo količino zrn/m² ali količino semena za vsak teden kasnitve po 10 kg, po nekaterih avtorjih celo 10 % (pribl. 25 kg). Po semenskem standardu za II. semensko množitev se zahteva minimalna čistota 99 % in kalivost 93 %. Že nekaj let velja v kmetijskih razmerah (tudi družbenih) normativ 600 kalivih zrn/m², v zadnjem času korajžni štartajo na 700 kalivih zrn/m². Kaj zahteva 700 zrn/m²? Absolutno prehrano z vsemi hranili, škropljenje s sredstvi proti poleganju in dvakratno škropljenje proti boleznim! Kaj od tega izvedemo? 5 do 10 % površinsko škropimo proti boleznim, z nekoliko več proti poleganju, da o prehrani ne govorimo! Pričakujemo 30 do 40 % manjšo uporabo gnojil v drugi polovici leta 1985 proti istemu obdobju 1984. Žele bi, da se pri napovedi zmotim!!! Na osnovi vsega tega lahko porabimo v normalnem roku setve 250-320 kg semena/ha ali ob jesenski setvi pšenice (z zamudnim rokom) tudi 350 kg (ali še nekaj več). Formule in izračun na drugem mestu! Spomladansko dognovanje z dušikom in uporaba herbicidov ima tukaj tudi pomembno vlogo. Če poznamo plevele, lahko ugotovimo, da je teh mnogo in na nekaterih posevkih v škodljivi množini (srepoperec, smolenec, osaf itd). V navodilih za gnojenje navajamo zmeraj potrebne količine čistih hranil v optimalnih razmerah in za tiste, katerim so čista hranila manj razumljiva, primerne s posameznimi vrstami NPK gnojil. Gnojenje na osnovi kemične preiskave tal je zahtevnejše in brez strokovnjaka izvedljivo pri posameznikih. V Pomurju se letno opravi 2000-3000 kemijskih analiz, pretežno za gnojenje sladkorne pese. Na podobnem območju v Avstriji 20.000 do 30.000 na leto.

O urei je znano mnogo, danes morda pri uporabnikih pre malo, nikoli dovolj! V letošnjem letu, ko smo imeli v spomladanskih mesecih pogoste in relativno močne padavine, je nastopilo tudi izpiranje dušika, tako da ga je zmanjkalo za koruzo, nič pa ni ostalo za naslednjo poljščino.

Na koncu moram dodati še nekaj splošnih misli: povsem gotovo je, da bo še dolga leta potrebno sodelovanje strokovnih služb in kmetov. Dobro bi bilo, ko bi rezultate strokovnega in kmetovega dela ocenjevali strokovnjaki s tega področja, saj poznamo izrek: Le čevlje sodi naj kopitar!

Geza DŽUBAN, kmet. inž.

mag. Ernest Omar
ŽVZ za Pomurje

V občini zavarovanih več kot tisoč kmetov

V skladu z določili novega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki vključuje tudi zavarovanje kmetov, se je v ljutomerski občini zavarovalo nekaj več kot tisoč kmetov. Aktivnosti o seznanjanju kmetov z novim zakonom so v vseh zadrugah organiziranih, TZO Klas Križevci, TZO Kmetovalec Ljutomer in TOK Ljutomerčan, potekale že pred sprejemom zakona, še v večji meri pa po sprejemu novega zakona, tako da so vsem kmetom omogočili vključitev v ustreznih zavarovalni razred.

Žal pa je tudi v ljutomerski občini ugotavljajo, da so se ob tem pojavljale nekatere težave, pa tudi odprta vprašanja, ki še vedno niso rešena. Večina kmetov je sicer zavarovana v 4. zavarovalnem razredu, ker pa so bili prispevki za posamezni zavarovalni razred znani šele po 31. marcu, kmetje pa se za spremembo zavarovalnega razreda morajo odločiti do 31. marca, je prišlo med kmeti do precejšnjega nezadovoljstva. Letos so se namreč prispevki v primerjavi z letom prej močno povečali, zato je prišlo do masovnega odjavljanja iz zavarovanja. Kmetje v ljutomerski občini prav tako opozarjajo na nesprejemljivost tistih določil

zakona, ki pravijo, da imajo pravico do priznavanja pokojninske dobe za čas starostnega zavarovanja kmetov in prevzemniki kmetije, ne pa tudi njihovi zakonci. V občini je namreč veliko primerov, da so le-ti ves čas delali na kmetiji, tega pa jim zakon zdaj ne priznava. Prav tako pa tudi ni rešen status žene-kmetice združenih kmetov, ki so bili do uveljavitve novega zakona zavarovani kot kooperanti.

Precej pripomb pa je tudi na sam postopek za pridobitev pokojnine. Številni združeni kmetje namreč že od lanskega julija izpolnjujejo pogoje, vendar še do zdaj nimajo rešenih vlog za pri dobitve pokojnine. L. Kovač

Zakaj nižji pridelki?

Letošnji pridelok krušnih žit je bil v Pomurju manjši, kot so načrtovali. Strokovnjaki pravijo, da je bila jesenska setev opravljena v ugodnih pogojih in pravočasno, posevki so dobro prezimili in spomladi je vse kazalo, da bodo pridelki dobri. Rezultati ob žetvi pa so pokazali, da je pridelok precej nižji, tudi do 30 odstotkov, zato se zastavlja vprašanje, kje so razlogi za to. To še toliko bolj, ker je bil pridelok v družbenem sektorju dober, marsikje v povprečju celo boljši kot predlani in da so slabši pridelki imeli predvsem kmetje.

Kmetijci pravijo, da so vzroki za nižji pridelok v neugodnih ve-

menskih razmerah spomladi in poleti, pri čemer je zatajila predvsem zaščita pred plevelmi in boleznimi. In kdo je kriv za to? V največji meri pridelovalci sami, ki zaščite niso opravili ali pa le-ta ni bila napravljena pravočasno. Nekaj krivde pa gre gotovo pripisati tudi strokovni službi v kmetijskih zadrugah, ki bi morala pri tem odigrati večjo vlogo. Naj bo karkoli že, iskati krivca je zdaj že prepozno, saj se zamujemo ne da nadoknaditi. Naj nam bo pa to dobra šola (čeprav draga) za naprej, da se kaj takega ne bo več ponovilo.

L. Kovač

Silaža in njeno mesto v živinoreji

Silaža je živinska krma, ki jo dobimo s fermentacijo brez prisotnosti zraka. Pravilno pospravljena silaža je okusna hrana za vse vrste domačih živali. Včasih je bilo mišljenje, da se silaža uporablja predvsem za zimsko prehrano živali, ko ni druge sočne krme. V zadnjem času pa se je močno razvilo krmljenje silaže vse leto. Poleg sestavin, ki jih vsebuje dobra silaža, ima še posebne odlike, ki jih nima suha krma. Zaradi okusnosti živali požrejo večje količine silaže in tako zaužijejo večjo količino sušine in hranilnih snovi ter je poraba drage koncentrirane krme manjša. Organske kisline, ki nastajajo v silaži so podobne normalnim kislinam v prebavnem traktu živali, zato je silaža lahko prebavljiva.

Pri nas najstarejši in najbolj razširjen način je siliranje kompletne koruzne rastline. Čeprav silirajo koruzo že v vsakem kmečkem gospodarstvu, delamo s prezgodnjim siliranjem ogromno škode, ko zgubimo zaradi predčasne siliranja koruze tudi do 40 % hranilnih snovi, ki jih pa po drugi strani zelo drago plačujemo. Najslabše je, če silažo pospravljamo v mlečni zrelosti, ko zgubimo tudi čez 50 % hranilnih snovi. Taka silaža je slabše kakovosti in živali požrejo manj suhih snovi. Kljub večkratnim opozorilom računamo, da je v letošnjem letu pospravljena najmanj tretjina silaže prezgodaj. Posebno v peščenih tleh je nastopilo zaradi suše predčasno sušenje spodnjih listov. Zrno koruze je bilo na površini trdo, vendar je bilo ob lomljenju storža ob storžu še mlečno. Potrebno bi bilo počakati še 5 do 7 dni, ko bi pridobili pri kakovosti silaže. V zahodnih državah namerjajo posebno pozornost izbirati sorte za silažno koruzo. Izbirajo sorte, ki imajo ob siliranju zrno v voščeni zrelosti, rastlina pa je še popolnoma zelena. V tem primeru dobimo veliko energetsko vrednost in zelo dobro silažo.

Vedno večje pomanjkanje beljakovinskih komponent nas sili k siliranju koruze z različnimi beljakovinskimi dodatki, ki zboljšujejo silažo in povečajo količino beljakovin. Pri nas se je močno razširilo dodajanje uree koruzni silaži ob siliranju. V ta namen je bil sklican strokovni posvet na Živinorejsko-veterinarskem zavodu v Murski Soboti, ki so se ga udeležili pospeševalci in strokovnjaki vseh organizacij severozahodne Slovenije. Na razgovoru je bil poudarjen način in pomen rabe uree ob siliranju. Obenem so bili prikazi s posebnim dozatorjem za dodajanje uree ob siliranju. Dozatorjev je v Pomurju dovolj, vendar je bodisi zaradi neznanja kmetov oziroma drugega vzroka montiranih in silažnih kombajnov le polovica. Računamo, da z dodatkom uree povečamo v koruzni silaži najmanj 50 % beljakovin. Skoraj nerazumljivo je, zakaj ne uporabljamo tega načina, ko vemo, da je pomanjkanje beljakovin predvsem v zimskem času izrazito.

Deteljno-travne mešanice oziroma trave, ki jih imamo v jesenskem času dovolj, je še kako pomembno, če jih dodajamo koruzni silaži. V tem primeru pospravljamo koruzo pozneje, posebno če mešamo svežo travo med koruzno silažo. Ne smemo pa dajati sveže trave med koruzno silažo v plasteh, ker je fermentacija nepravilna in je silaža slabše kakovosti ter neokusna. Ob siliranju večjih količin trave je boljše, da travo uvenemo do 30 % suhe snovi, v tem primeru jo lahko siliramo na dno koritastega silosa ali v plasteh med koruzno silažo. Ovenela travna silaža, posebno

otavič, ki vsebuje dosti beljakovin, je ob vrenju okusnejša, zato je živali požrejo več in dobijo več hranilnih snovi, predvsem beljakovin, ki jih v koruzni silaži primanjkuje.

Koruzni rastlini oziroma koruznemu storžu ali zrnu lahko dodajamo tudi glave in listje sladkorne pese. Kjer je bilo letos dvakrat škropljeno proti cerkospori, je listje pese bujno, zato dobimo ob spravilu pese še kakovostno krmo za živino. Osnovni pogoj za siliranje glav in listja sladkorne pese je, da listje ni zablateno. Pesno listje ob spravilu pese vsebuje 15 do 16 % vode in je silaža iz svežega listja slabše kakovosti. Boljšo silažo dobimo, če svežemu listju dodajamo koruzno silažo, koruznico ali pšenično slamo. Koruzni silaži dodajamo le do 30 % svežega listja, ker v nasprotnem primeru nastopi nepravilna fermentacija in je silaža manj okusna. Če imamo koruznico, mešamo listje in glave sladkorne pese do 70 %, enako količino mešamo slame. Vendar je koruznico in slamo boljše pred mešanjem zrezati, da vpije več soka iz pesnega listja.

Koruznemu zrnu oziroma storžu mešamo listje in glave sladkorne pese največ 20 %, ob prezrelosti koruze, ko vsebuje koruzna nad 70 % suhe snovi, lahko mešamo do 30 % pesnega listja. Koruzna silaža, mešana z listjem in glavami sladkorne pese, je zelo okusna krma za vse živali.

Na tono pridelanega korenja sladkorne pese ostane za živinsko krmo poleg 200 do 300 kg listja in glav sladkorne pese še 500 do 600 kg svežih pesnih rezancev. Sveži pesni rezanci pa vsebujejo 88 do 92 % vode, zato jih stiskajo in dobimo stisnjene pesne rezance, ki vsebujejo 18 do 22 % suhih snovi. Rezanci s to suho snovjo se uspešno silirajo in je njihova hranilna vrednost v suhi snovi večja od vrednosti koruzne silaže. Pesne rezance lahko siliramo v vse vrste silosov, lahko jih mešamo s koruzno rastlino, koruznim storžem oziroma zrnem. Najboljši način siliranja je, da damo pesne rezance na vrh koruzne silaže v koristnem silosu. V tem primeru silos odkrije- mo, dopolnimo s stisnjenimi pesnimi rezanci in ponovno pokrijemo. Tako imamo ob krmljenju kombinirano koruzno silažo s pesnimi rezanci, ki ji dodajamo seno, beljakovinske dodatke in minerale.

OPEKARNA MARIBOR • RADVANJE
Maribor, Streliška 16 a

GRADITELJI

PO ZNIŽANIH CENAH IN Z BREZPLAČNIM PREVOZOM DO 150 km

MONTAŽNI STROPOVI! »NORMA«

S POPUSTOM PRODAJAMO TUDI TRAJNOŽARNE PEČI

Z enakimi ugodnostmi lahko dobite naše strope v vseh trgovinah z gradbenim materialom veletrgovine **Potrošnik Murska Sobota.**

PHIHRANEK DO
50.000 din

Telefon
(062) 39-911

»Baška je postala naš drugi dom«

Mineva leto, odkar smo v Vestniku predstavili življenje in delovni utrip v otroškem domu Dane Šumenjak v Baški na otoku Krku. Takrat smo nekoliko spoznali zgodovinsko preteklost Baške in njene kulturno-zgodovinske znamenitosti. Letos pa smo se odpravili med učence in njihove učitelje, da bi se поблиže seznanili z rezultati, občutki in vsem, kar je ob tem vredno zabeležiti.

V vsaki izmeni ima šola v naravi pedagoškega vodjo, ki je nekakšen organizator in usklajevalec pedagoškega, kulturnega in rekreativnega dela. Ob našem obisku, ko so bili v domu učenci s Tišine, iz Gornjih Petrovec, s Cankove, z Grada in iz Puconec, je bil pedagoški vodja izmene tovariš Janez Štajer z OŠ Cankova. Kramljati z njim je bilo pravo zadovoljstvo. Povzemamo najbolj zanimiv del pogovora:

»V tem času je v domu t. i. goriška skupina. Sole so zbrane v to izmeno po teritorialnem načelu. Tako je prav, kajti domačijska bližina, povezanost med sosednjimi šolami, vezi med učenci — vse to so dejavniki, ki jih ne

S hrano in namestitvijo smo bili v glavnem zadovoljni. Za denar, ki ga prispevajo starši in OIS, si ne moremo in ne smemo želeli kaj več. Sodelovanje z upravnikom doma je bilo dobro, še posebej moram pohvaliti skrb za varnost otrok. Letos je bilo prvič uvedeno nočno dežurstvo učiteljev. Na zaključni prireditvi so se vse šole predstavile s priložnostnim programom. Posebej moram pohvaliti COŠ Gornji Petrovci za izvrstno predstavitev ritmike, kar gre posebna zasluga tovarišici Anici Dordevič. Česa pogrešamo? Predvsem večje prostorske zmogljivosti, kajti ob slabem vremenu je težko uresničiti program.

kaže zanemariti. Nekateri tako lažje prebolijo 10-dnevno odsotnost z doma, pa tudi prevoze je na tak način lažje organizirati.

Glavna naloga šole v naravi je odpraviti pavalno nepismenost, spoznanje novega okolja, podnebja, navad in običajev in drugo. Kot sem že omenil, je dan glavni poudarek pouku plavanja, poleg tega, pa je približno 20 ur teoretičnega pouka namenjenih predvsem pouku iz slovenskega jezika, spoznavanja narave in družbe ter likovnega pouka. V Baški smo obiskali narodni muzej, ki je znan predvsem po etnografski zbirki in znameniti Baščanski plošči — prvem zapisu v hrvaškem jeziku. V večernih urah so potekale rekreativne dejavnosti, vendar so možnosti skromne, ker dom nima nobenega rekreativnega objekta. Tako smo v glavnem gostovali na krajevem igrišču, kjer pa seveda nismo bili sami. Priradili smo tudi izlet z ladjo.

Tudi garderobe bi bilo treba posodobiti.

Ker je bilo vreme v naši izmeni zelo lepo, se lahko pohvalimo z dobrimi rezultati. Več kot 80 odstotkov učencev lahko sedaj uvrščamo med plavalce, nekaj je polplavalcev, samo 10 odstotkov jih ni splavalo. Plavalci so osvojili bronaste srebrne, zlate in zlate. Še več pa pomeni to, da so dobili zaupanje vase.

Toliko o delu in življenju šole v naravi pedagoški vodja izmene. Šli pa smo tudi med učence, ki so nam zaupali svoje občutke, želje in doživetja.

MELITA FICKO — OŠ GRAD:
»Na morju sem prvič. V začetku je bilo nekoliko težko, vendar sem se hitro privadila. Splavala sem, kar mi je v posebno zadovoljstvo, in rada se bom vračala na morje, ko bom za to imela priložnost.«

PETRA ŠKAPER — OŠ CANKOVA:

»Dosedaj sem bila že večkrat

na morju, vendar se sedaj, ko sem tu s svojimi vrstniki, bolje počutim. Ker sem plavati že znala, sem to znanje še utrdila. Posebno sem zadovoljna z okusno pripravljeno hrano.«

ANITA VOGRINČIČ — OŠ TIŠINA:

»Tudi jaz sem bila že večkrat na morju. Letos smo bili v Rovinj. Plaža je tu mnogo boljše kot tam — ni meduz in ježkov. V začetku sem imela nekoliko domotožja, sedaj pa dnevi hitro minevajo in kmalu se bo treba posloviti. Baška je postala naš drugi dom.«

SIMONA HORVAT — COŠ GORNJI PETROVCI:

»Plavati sem znala že prej. Zame so bili najbolj zanimivi sprehodi v okolico. Veliko smo se pogovarjali in spoznali nove prijateljice in prijatelje. Nekoliko pogrešam kakšen film, ki bi ga lahko gledali, če bi imeli za to možnost. Drugače pa mi ni bilo dolgčas v teh desetih dneh.«

DUŠAN HORVAT — OŠ PUCONCI:

»Z bivanjem v domu sem zadovoljen. Bilo je dovolj časa za plavanje in razne igre. Občudoval sem tudi okolico Baške: Senj, Velebit in otoke. Seveda pa sta me najbolj navdušila voda in sonce. Kmalu bomo v mrzlih jesenskih dneh oboje zelo pogrešali.«

Bili smo med četrtošolci (sedaj sedijo že v petem razredu) in njihovimi vzgojitelji. Ti so morali v teh dneh včasih nadomeščati očeta ali mater. Kaj bi še dodali k temu bežnemu srečanju? Morada to, da bi nastala neprecenljiva škoda, če bi dom, ki daje zavetje in domačino tisočim pomurskim otrokom, prepustili na milost in nemilost zobu časa. Nekateri šole se namreč zaradi varčnosti odločajo za tečajne oblike plavanja.

Želeli bi pripomniti, da to potem ni več šola v naravi. Bazen, pa naj bo še tako lep in velik, ali celo olimpijski, ne more nadomestiti rahlega maestrala, okusa po soli in sončnega zahoda v blagodejnim podnebju otoka Krka.

Ob koncu pa še to: Otroški dom Dane Šumenjak ni hotel, zato bi bilo zmotno iskati napake in napake. V tem trenutku pa daje — ob skrbnem vodenju upravnika Ivana Nemca in delu vsega osebja — največ, kar lahko da.

Zgornji zapis ni reklama za delo doma, pač pa priznanje tudi vsem tistim, ki se vse leto trudijo zagotoviti sredstva za nemoteno delo.

JANEZ KONKOLIČ

REPORTAŽNI ZAPIS

Radgonski GUSAR-SOKOL štiri ure na valovih Mure

Gasilstvo je prostovoljna, humana, vendar zelo pomembna dejavnost. Koliko prostega časa morajo gasilci žrtvovati pri najrazličnejših reševalnih akcijah, požarih in drugih nesrečah, najbrž ni potrebno posebej poudarjati. Še težje naloge imajo potapljači, katerih dejavnost terja poleg znanja tudi

petdeset, prvič med njimi pa so bili tudi gasilci iz sosednje avstrijske Radgone, s katerimi dobro sodelujejo — so se v jutranjih urah zbrali pred gasilskim domom v Gornji Radgoni, kjer jih je predsednik društva Peter Cvetkovič seznanil s programom in namenom spusta. Nato je kolona krenila po

bila pokrovitelj spusta. Kmalu smo se znebili tudi neprijazne megle, zasijalo je toplo sonce in glasovi harmonikarjev, Mire Korošec in Milana Kežmana, so močneje odmevali na obe strani tokrat mirne reke Mure. Po štirih urah prijetne vožnje, le enkrat smo morali zaradi človeških potreb pristati na

Radgonski Gusar-Sokol na valovih reke Mure.

Foto: F. M.

veliko poguma. Z namenom, da bi se tudi drugi поблиže seznanili z njihovo dejavnostjo, ob enem pa spoznali lepote in nevarnosti reke Mure, se je gasilsko društvo Gornja Radgona, v okviru katerega uspešno deluje potapljaška ekipa, že lani odločilo, da organizira spust s čolnom po reki Muri od Gornje Radgone do Bakovec. Prvi spust, katerega pobudniki in nosilci so bili potapljači, poleg članov gasilskega društva pa so se ga udeležili vsi, s katerimi pri reševalnih in varnostnih akcijah uspešno sodelujejo, je uspel in dobil širo podporo. Zato so se letos odločili, da organizirajo daljši spust od Gornje Radgone do mostu Bistrica-Razkrižje.

Bila je septembrska sobota, enaka drugim, le da je jutranje razpoloženje nekoliko pokvarila neprijazna megla, ki se nekaj časa ni hotela dvigniti. Udeleženci spusta — bilo jih je nad

blížnjici do reke Mure, kjer je že čakal čoln VGP Gornja Radgona, potrebno ga je bilo le potisniti v reko, prej pa seveda naložiti hrano in pijačo. Z majhno zamudo, na kar pa je vplivala predvsem megla, je čoln splul po Muri. Kljub nizki gladini je plul varno, za kar ima največ zaslug vodja radgonskih potapljačev, Bogdan Šajnovič, ki je uspešno usmerjal pot od štarta do cilja. Dobro razpoloženje, ki se je stopnjevalo, seveda ob raznju in dobri kapljici, in pa transparent, ki ga je pripravil in neprestano držal v rokah eden najstarejših radgonskih gasilcev, veseljak Pepi Sabotin, je zbujačo pozornost opazovalcev ob bregovih Mure. Na transparentu, ki je bil opremljen s moškimi spodnjimi hlačami in napih-njenimi balončki je pisalo GUSAR-SOKOL. V ozadju pa je bil še transparent 14. oktober, to je delovne organizacije, ki je

»otoku«, je posadka prispela na cilj. Prijetno razpoloženje se je še nekaj časa nadaljevalo na »suhem«. Drugi spust po reki Muri je tako lepo uspel. Udeleženci so bili nadvse zadovoljni. Podpredsednik potapljaške zveze Slovenije Vojko Lah nam je po končanem spustu povedal: »Prijetno sem presenečen nad to akcijo, ki sem se je prvič udeležil. Menim, da je v celoti uspela. Namen te akcije ni bilo športno tekmovanje, temveč predvsem spoznavanje reke Mure, hkrati pa je to nagrada za celoletno vestno in odgovorno delo radgonskih potapljačev. Takšnih akcij si še želimo, ne samo na reki Muri, temveč tudi drugod po Sloveniji.« Radgonski Gusar-Sokol je tako srečno končal svojo pot na valovih Mure, Pepi pa bo imel dovolj časa za razmišljanje, pod kakšnim imenom bodo Radgončani pluli prihodnje leto.

Feri Maučec

Kakšna bo usoda termalnega kopalnišča v Petišovcih, ta trenutek še nihče ne ve. Pravijo, da je čedalje manj vode (tople) in, da je vzdrževanje predrago. Letos je manj kopalcev kot v lanskem enakem obdobju, vendar pa tudi ti s čistočo vode niso zadovoljni. Ob sobotah in nedeljah je več kopalcev, žal pa niti osebje niti kopalci ne upoštevajo kopalniškega reda, zlasti mlajši, kar povzroča negotovanje med starejšimi, ki se v termalni vodi zdravijo.

Jani D.

Ostalo le pri obljubah?

Hrvaška Poljoopskrba, ki ima svoji trgovini v Mariboru in Murski Soboti in se je letos predstavila v novem razstavnoprodajnem centru na Kmetijsko-živilskem sejmu v Gornji Radgoni, je napovedovala — to je bilo mogoče zaslediti tudi v sredstvih javnega obveščanja — da bo njen razstavno-prodajni center na prostoru Pomurskega sejma odprt tudi po končanem sejmu. To bi bila pomembna pridobitev za okoliške kmete, saj so trgovine Poljoopskrbe znane po dobri založenosti z najrazličnejšimi stroji in rezervnimi deli. Vendar pa od te napovedi ni nič. 430 kvadratnih metrov velik sodoben

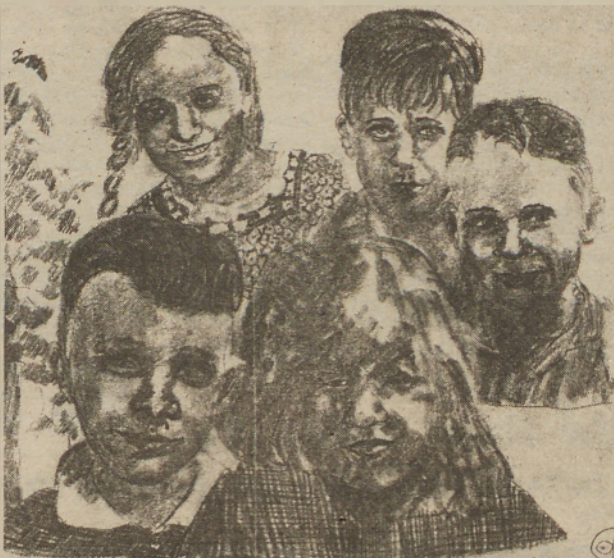
Marlesov objekt, ki je bil zgrajen letos in je stal nekaj nad 30 milijonov dinarjev, sameva prazen. Kupci, ki prihajajo iskat kmetijske stroje in rezervne dele v raz-

stavno-prodajni center Poljoopskrbe v Gornjo Radgono, se tako vračajo razočarani in praznih rok.

Franc Bratkovič

PUŠČA PRI MURSKI SOBOTI

Bo Ivan postal umetnik?

Ivan Horvat je star 23 let, živi pa v Pušči pri Murski Soboti. Ivan je odraščal med svojimi vrstniki in v Murski Soboti končal osnovno šolo. Ves čas pa ga je zelo veselilo risanje in upodabljanje svojega okolja in življenja romskih otrok. Tako je nastalo nekaj čez sto njegovih del. »Do sedaj se še nisem nikjer uveljavil, le v šoli sem pokazal svoja dela. Rekli so mi, da so zelo dobra.« Ivan pa bi rad postal umetnik, vendar sta za to potrebna šola in denar. Povedal je, da bi rad ostal med svojimi domačimi, če bi dobil službo kje v Murski Soboti, če pa do tega ne bo prišlo, se bo moral odpraviti v sosednjo Avstrijo.

Štefan Prša

GORNJA RADGONA

Potrebna je razširitev nakupnega centra

Nakupni center za kupce iz Avstrije je tudi Gornja Radgona. Sedanje kapacitete so premajhne za obsejno tranzitno mesto in krajane. Trgovska hiša Mercator-Slega s samopostrežnicami, Merkur, Market, Koloniale in butik Tina nikakor ne morejo posebej ob konicah in za vikend zadovoljiti s hitro postrežbo brez gneče. Razmišljati bodo morali o gradnji prizidka ali nove trgovske hiše, saj je takšen objekt nujen potreben. Katera trgovska organizacija bi imela prednost ni pomembno.

Jože Kaučič

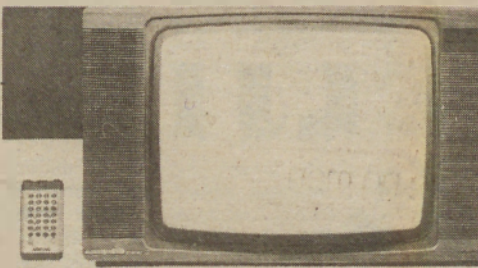
avtotehna

Predstavništvo VARAŽDIN
Braće Radića 16.
telefon 49-466 i 49-423

körting TV COLOR

POSEBEJ UGODNA CENA

1.100 DM PLUS 68.187 DIN
velikost ekrana 67 cm — daljinsko upravljanje — dva zvočnika — avtomatsko reguliranje slike in tona — vrhunska tehnika in dizajn

Supradyn

DOBAVA TAKOJ — SERVIS ZAGOTOVLJEN — MOŽNOST NAKUPA IN IZBIRE V PREDSTAVNIŠTVU AVTOTEHNE, B. RADIĆA 16, VARAŽDIN, TELEFON (042) 49-466 in 49-423, ter v Kućnom servisu Centroproma, Preradovićeve 10, telefon (042) 40-624

LEPI IZDELKI IZ UTRUJENIH ROK

Tisti dan je bilo vroče, da se je vse vlekle v senco. Toda Janez Novak iz Segovec pri Apačah je sončni dan izkoristil za sušenje svojih prečudovito pletenih izdelkov.

»Rojen sem v Melincih pred

zdomstva, sem se vrnil v Segovec in se upokojil. Tako sedaj na stara leta izdelujem razne izdelke iz šibja, ki si jih ljudje vse bolj želijo. Moji izdelki potujejo po vsej Jugoslaviji, Avstriji, Nemčiji, Švici in celo v Franciji. Ljudje

70. leti. Še rodil se nisem, ko sem izgubil očeta; padel je na fronti, ko mi je bilo 11 let, je umrla se mati. Kot sirota sem šel od hiše do hiše. Tako sem prišel tudi do strica, ki je znal plesti košare. Pri njem sem dobil prve napotke za izdelavo pletenih izdelkov. Toda naneslo je, da sem se kot mladenič znašel v Budimpešti, kjer sem opravil izpit za buldožerista in traktorista. V prostem času sem se posvetil pletarstvu.

Tako me je ob priliki s ceste opazil neki avstrijski pletar iz Leobna in me odpeljal v svojo delavnico, kjer sem ostal celih devet let. Ko mi je bilo dovolj

imajo radi izdelke v katerih je vgrajeno veliko ročnega dela,« je zaključil svojo pripoved mojster za pletenje sedemdesetletni Janez Novak.

Zanimalo nas je, kje dobiva material. Do nedavnega je največ vrbovih šib dobil iz nasada vrbe pri Benediktu, katerega pa so z regulacijo uničili. Pravi, da je dober tudi domači »pintovec«, ki pa ni tako primeren za upogibanje. Čeprav ima sina in pet hčera, se je te spretnosti izučila pri njem le hčerka, ki pa je zdaj v Nemčiji.

Ludvik Kramberger

DELALI SO ZASE

V Šulincih na Goričkem so vaščani s sorazmerno skromnimi sredstvi temeljito preuredili in obnovili prostore stare osnovne šole, kjer je zdaj dovolj prostora za delo vaških organizacij in društev. Najnujnejši denar so zagotovili s prireditve, vse ostalo pa s solidarnostjo.

V obsežni dvorani je zdaj prostora tudi za preko dvesto ljudi.

—js—

DOPOLDNE V NUNSKI GRABI

Že dalj časa sem imel v zveščiču zapisano, da moram obiskati Nunske grabi! Vselej, kadar sem vzel v roke beležnico, sem se »prepričeval«, da je skrajni čas za pot, pa je spet prišlo kaj vmes in »nune« so morale čakati. V glavo sem si namreč zabil, da v Nunski grabi morajo živeti ta skrivnostna bitja...

Zdaj sem na poti. V Stročji vasi sem zavil po asfaltirani cesti in že se peljem skozi Nunske grabe. Opazim sem ter tja, se za dalj časa zazrem v večjo hišo, upam, da bodo prav to šle mimo nune. Pa jih ni. Ko že prevozim grabo nekajkrat gor in dol, mi ne ostane drugega, kot da zavijem na vzpetino, na kateri zagledam lepo žensko. Da ni ona nuna? Ni! Katarina Golob, kakor se predstavi, se je v Nunske grabe omožila iz Bučevca, sicer pa je zaposlena v Muri v Murski Soboti. O nunah v Nunski grabi ne ve povedati nič spodbudnega za radovednega gosta, pa me napoti k 85-letnemu dedku Matiji OPAKU. Star človek je, vendar se še dobro drži; uživa svojo penzijo in se spominja starih časov. Nun v Nunski grabi ni videl živeti, pač pa sta dve prišli, ko je umrl mežnar...

»Pustiva nune, rajši vam povem nekaj o svojem življenju!« predlaga. Seveda se strinjam. Vse bolj namreč spoznavam, da tudi v

Nunski grabi ni teh bitij. Matija bo to še potrdil. In res!

»Delal sem v dominikanskih gorah. Bil sem viničar. Obdeloval sem 4 hektarje vinogradov: kopal, škropil, stikal... Hudič je bil z vodo, saj ni bilo vodovoda, pa sem jo nosil v »pusti«. Povprečno sem dnevno zaslužil po 8 dinarjev, za kar sem tedaj lahko kupil eno slabo srajco. Ker mi je nova Jugoslavija priznala delovno dobo kot viničarskemu in pozneje pravemu vinogradniškemu delavcu, sem se 1962. leta upokojil.«

Ker snaha Katarina pravkar naliva kupico vina dedku, še sam zvrnem kozarec.

Ali naj zdaj zapustim Nunske grabe? Kaj pa, če o nunskem »kloštru« kaj ve najstarejša ženska v tem kraju 89-letna Matilda Lesjak?

»Nune v Nunski grabi? Pravijo, da so nekoč to živeli, ampak jaz

Johan Lesjak, sin najstarejše prebivalke Nunske grabe (89-letne Matilde), je kot gradbeni delavec delal na raznih deloviščih v Pomurju in izven njega, zdaj, ko je v pokoju, pa goji »šefe« za jemanje vina.

se jih ne spominjam, pa tudi nobeno naše dekle ni šla med nune. Me smo delale kot hčerke viničarjev v gorah. Tudi škropila sem, še prej pa sem morala nanositi vodo iz grabe. To sem storila ponavadi v nedeljo zvečer, da sem potem v ponedeljek hitreje končala. V gorice, čeprav smo viničarji poskrbeli za pridelek, od 25. julija do irgatve nismo smeli. Lastnik se je bal za grozdje. Malo čudno: delaš, potem pa si še grozda ne smeš utrgati. Jaz sem delala v škofovskih gorah.«

Pri Matildi ne izvem ničesar več. Kaj pa, če se še zapeljem tja dol, kjer 76-letni Franc Sovič pripravlja soč za bližnjo trgatve? Že sem tu, obseden od misli, da bom končno odkril bivališče nun.

»Ni jih. Slišal sem praviti, da so sicer nekoč živeli v tej grabi, o čemer bi morda lahko kaj »povedala« tudi tale stavba.«

Franc pokaže na večjo zgradbo, katere del je stanovanje njegove in sinove družine, del pa je lasti ljutomerskega vinogradniškega gospo-

darstva. V stavbo me sicer ne povabi, sam pa se tudi ne bom ponujal, mi pa pravi, da je hiša grajena dokaj nenavadno: mnogo je hodnikov, stopnic... So bile v njej celice za nune? Bogsigavedi! Da je na tem mestu zares stara stavba, pove tudi letnica na stikalnici za grozdje: 1765. Preden je hiša dobila sedanjega lastnika, jo je imela grafičar Kodaličeva, pred njo pa verjetno nune.

V Nunski grabi ni nun, pa tudi ni deklet, ki bi jih to mikalo. Mladi so se zaposlili v Ljutomeru, Murski Soboti in drugod. Že res, da je naselje v »grabi«, ki pa zdaj to ni več: med bregovima se vije asfaltirana cesta, ni več tako kot nekoč, ko so v viničarijah brlele petrolejke; imajo elektriko. Tudi po vodo ni treba več v grabo, ampak teče iz pipe. V Nunski grabi je tudi precej novih hiš. Skratka: Nunska graba ni prav nič »nunska«, ampak povsem posvetna. S tem se moram tudi sam sprijazniti.

Š. SOBOČAN

Katarina je dedku nalila rujno vince, o nunah pa ni nič vedela.

IZBRALI STE PRAVO OKNO!

iz nad vse kakovostnega notranjskega lesa

- svetujemo
- izdelujemo po meri
- montiramo
- dostavljamo

741-711

ZAVRTE-NAROČITE

Lendava

Večje naložbe v trgovino

Trgovska mreža v lendavski občini je doslej zadovoljevala le del potreb občanov. V večjih občinskih središčih, Črensovcih, Turnišču in Dobrovniku, je primanjkovalo nekaterih izdelkov iz železa ter gradbenih izdelkov. Občani so morali ponje v Lendavo. V prihodnjem srednjeročnem obdobju naj bi temu naredili konec, to pa bodo dosegli z večjim vlaganjem. Najprej naj bi posodobili nekatere prodajalne, dogradili trgovino v Veliki Polani in obnovili tehnično trgovino v Dobrovniku. V programu razvoja trgovine so še obnova in razširitev trgovine v Odrancih ter gradnja objektov v Turnišču in Hotizi.

Trgovci v Lendavi razmišljajo tudi o trgovini na debelo. Če bo združeno delo za to pokazalo zanimanje bodo trgovci navezali stike z ustrežno delovno organizacijo, da bi le-ta ustanovila svojo enoto v Lendavi. Tako bi izboljšali preskrbljenost predvsem industrije s potrebnim reprodukcijskim materialom.

Jani D.

Nove naložbe

V letošnjem prvem polletju so investitorji soboško očine predložili Službi družbenega knjigovodstva 36 prijav o začetku gradnje objektov. V tem obdobju je za investicijska vlaganja namenjenih 1,45 milijarde dinarjev ali 98,4 odstotka več kot v enakem lanskem obdobju. V prvem polletju letos sodijo med večje objekte gradnja prostorov za pripravo blaga za prikrjevanje v tozdu Oblačila Mura, katerih predračunska vrednost znaša 839,639 milijona dinarjev, gradnja skladišča in nakup opreme za izvoz v Pomurskem tisku tozdu Tiskarna, melioracije v Topolovcih, Strukovcih in Zenkovičih ter modernizacija proizvodnih mas za gradbeništvo v Proizvodnji kremenčevega peska v Puconcih.

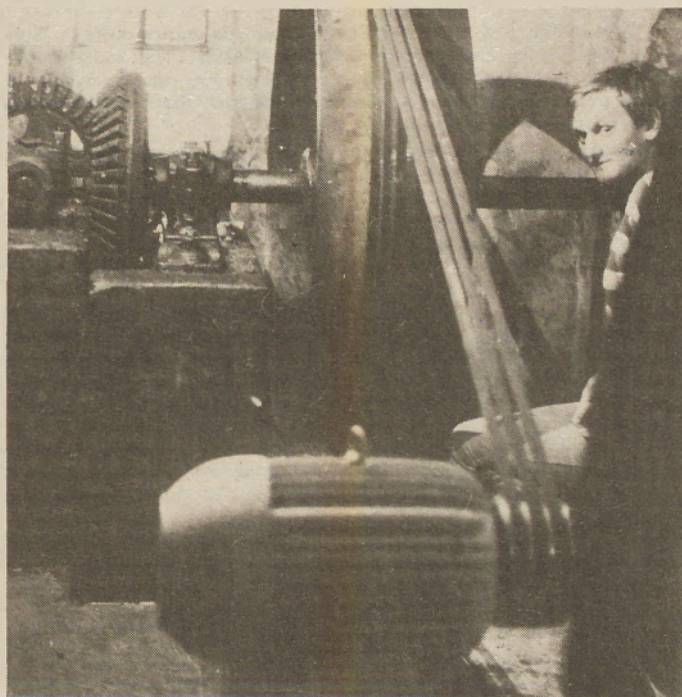
-še

Prva mala hidroelektrarna v Pomurju

25.000 KILOVATOV LETNO IZ OBALOVEGA MLINA

Lastnik, 27-letni Jože Obal, je prepričan, da bi jih lahko bilo na Ledavi še več.

Propadajoč mlin in turbina, zlasti pa vse dražji kilovati električne energije, so podjetnega in stvariteljsko zagretega mladega konstruktorja, zaposlenega v tozdu postonjskega Liva v Rogoševcih, krajnem središču nedaleč od avstrijske meje, pripeljali k zamisli, da bi s pridom izkoristil vodne zmogljivosti potoka Ledava in še uporabne naprave v več desetletij starem mlinu. Ker je pravi lastnik objekta Intesova temeljna organizacija Mlinopek v Murski Soboti, je Jože zaprosil, naj mu dajo turbino v najem, s tem pa se je izognil izredno zapletenemu postopku pridobivanja menda najmanj 30 dovoljenj, soglasij, prigrasitev. Potreboval je vsega tri dovoljenja. Turbina je terjala večje popravilo, saj je zob časa opravil svoje. Ker se po strokovni usposobljenosti razume na strojništvo, je pri turbini in raznih mehanskih delih vse potrebno postoril kar sam, medtem ko so mu elektrikerske probleme pomagali reševati prijatelji. Uspelo jim je in lani decembra so prvič pognali prvo malo hidroelektrarno v Pomurju.

Bolj po sreči kot zares nam je uspelo posneti avtorja pri »opredmeteni energetske zamisli« v tesnem in temnem prostoru Obalovega mlina v Pertoči na Goričkem.

novanja takorekoč zastoj. Dobra stran asinhronskega generatorja je v tem, da sem stalno priključen na omrežje, zato ni potrebna uravnavna vrtljajev turbine, in električno energijo, ki je ne rabim, oddajam v omrežje,« je dodal. Moč hidroelektrarne, prve te vrste na območju, ki ga »pokriva« delovna organizacija Elektro Maribor, znaša 7,5 kilovata, letno pa naj bi proizvedla 25 tisoč kilovatinih ur električne energije; od tega bo šlo za potrebe Obalovih okrog 15 tisoč kilovatinih ur. Če ne štejemo živega dela, je bilo v usposobitev objekta — po cenah iz leta 1984 — vloženih kakih 150 tisoč dinarjev. Seveda bodo potrebne še nekatere izboljšave, določeni kondenzatorji, če naj bo hidroelektrarna sposobna maksimalnega obratovanja.

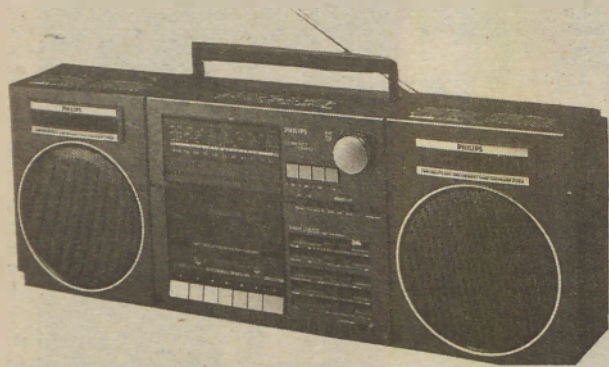
SAMOSTOJNA PROIZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE — DA ALI NE?

Na mestu, kjer je pretok Ledave od 200 do 340 litrov vode na sekundo in padec 3,80 metra, je znašala dnevna proizvodnja električne energije tudi 140 kilovatinih ur; takrat, ko je bila poraba energije manjša, vode pa dovolj za pogon generatorja. Na gornje vprašanje je Jože Obal odvrnil: »Če bi hotel samostojno pridobivati električno energijo, bi moral regulirati turbino in namestiti dodatne kondenzatorje na generatorju ali pa imeti sinhronski generator. Potem bi stroški znašali najmanj 400 tisoč dinarjev,« smo izvedeli v Pertoči na Goričkem, kjer poskusno obratuje ena redkih zasebnih malih hidroelektrarn v naši republiki.

Branko Zunec

RADIO FINK
LEIBNITZ — LIPNICA
Hauptplatz 35
telefon 9943 3452 2751

SUPER PONUDBA

PHILIPS SOUND MACHINE 8438

Kasetofon vrhunske kakovosti s servo prenosnim mehanizmom. Oba zvočnika sta prenosljiva. Boxa sta opremljena z 13 cm bas in visokotonskim zvočnikom.

PRIKLJUČKI:

2 mikrofona, posebna antena, stereo slušalke, 2 zvočnika in 12 V avtomobilska baterija. Največja moč je 16 W. Valovna področja: UKW, SV, DV, KV.

CENA 2270.— Asch
+ 32 % MwSt 720.— Asch
2990.— Asch

(davek povrnjen ob naslednjem obisku)

PHILIPS

U.A.F

GENERALVERTRETUNG

M.A.N

NUTZFAHRZEUGE

NA RAZPOLAGO
SO VAM:

Servis in skladišče za rezervne dele

tel.: 9943 316 51 591, 8020 GRAZ, Asperngasse 18

Rabljena vozila vseh vrst, prekucniki, vlačilci, tovornjaki.
Rabljeni rezervni deli vseh vrst.
Pojasnila in informacije dobite po telefonu ali osebno pri gospodu REXEISU.

100
LET

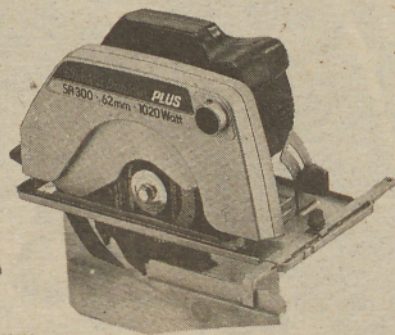
ferch

rudolf ferch ges. m. b. h.
eisenwarengroßhandlung
8011 graz, schmiedg. 2
telefon 71663
beschlüge-center:
herrgottwiesgasse 20
telefon 911510

STROKOVNA
TRGOVINA ZA:

— železnarske izdelke,
— hišne in gospodinjne
aparate,
— steklo in porcelan,
— okovja za gradnje
in pohištvo,
— orodja za hišna opravila,
— pripomočki za vrt —
kosilnice za travo,
— vse za konjičkarje,
— stroji za profesionalce.

NA GRAŠKEM JESENSKEM
VELESEJMU RAZSTAVLJAMO:
HALA 11: RAZSTAVNI PROSTOR 417,
419, 421 in 422
NA PROSTEM BLOK C
OB JUGOSLOVANSKEM PAVILJONU

OBIŠČITE NAS, PIŠITE NAM, ZAHTEVAJTE
NAŠ JESENSKO-ZIMSKI KATALOG!

Čas sejmov vedno prisotni

Obiščite KASTNER & ÖHLER na jesenskem graškem velesejmu!

Hala 12, 1. nadstropje: Vse za vaše prijetno bivanje: kopalnice, sedežne garniture, kuhinje, sobe za mlade.

Hala 1, severni priključek: Bodybuilding in oprema za telovadbo s predstavitvami. Aktualna moda za vsak šport. Velika izbira čevljev.

Ponudba v blagovni hiši v mestu:

Od 27. 9. do 19. 10. najnovejše na CD področju! Zanimiva razstava v 4. nadstropju.

Od 28. 9. do 5. 10. Billerbeck. Reklamni dnevi s svetovanjem v 3. nadstropju.

Od 28. 9. do 12. 10. Jockey — reklamni dnevi na oddelku za moško perilo v 2. nadstropju.

Od 30. 9. do 5. 10. Wolford reklamni dnevi s svetovanjem o nogavicah na oddelku z nogavicami v 1. nadstropju.

Od 30. 9. do 5. 10. Piero Robert promocija na oddelku parfumerije v pritličju.

2. oktobra je gost oddelka z otroškimi igračami v 4. nadstropju Playmobil — robot, ki zna govoriti, igrati, pa tudi za šale je vedno razpoložen.

Od 3. do 5. oktobra Kunert svetovalno-reklamni dnevi v pritličju ... in še veliko ugodnih sejemskih ponudb.

Športna hiša: Začetek zimske sezone z veliko novostmi! Konfekcijski oddelk: Tukaj vas pričakujejo najnovejše kolekcije!

KASTNER
& ÖHLER

GREINITZ

19X NA GRAŠKEM SEJMU

AKTUALNI PREGLED OB VAŠEM OBISKU SEJMA

	HALA	RAZST. PR.
1 Kompletna kuhinja individualno načrtovanje	Bauknecht	4 1. Stock 192
2 Zabavna elektronika Video-TV-Stereo-Disc-Radio-Autoradio		7 1. Stock 9
3 Električno orodje za vse potrebe	AEG Makita	11 108
4 Orodja in stroji za domačo uporabo — naredi si sam	Black & Decker	11 209
5 Štedilnik-peči, peči, za ogrevanje	Meller TIROLIA SUPRA THERMER	11 404
6 Informacijski center	GESIPA RHEINZINK	11 105
7 Umetno kovaštvo Štajerske	JOHANN EBERHARD	11 222
8 Specialna orodja — instalacijska orodja	BELZER-DOWIDAT ROTHENBERGER	11 708
9 Skladišča in transportna tehnika	lamag-LAMASTAR-Megastar	11 418-517
10 Varčevanje z energijo — ogrevalna tehnika	BRÖTJE	11 111
11 Udobna kopalnica individualno načrtovanje	das bad	12 Parterre 504c
12 Kuhinjski stroji — mali gospodinjski aparti	BRÄUN	12 1. Stock 1409
13 Sesalci za prah — električni stroji	HOOVER CLAIROL Moulinex	12 1. Stock 1411c
14 Osebnih računalniki	PEN Commodore	12 Parterre 210c
15 Pralni stroji	ZANUSSI	12 Parterre 405D
16 Gastronomski stroji	Melitta JELLY COLLINI	12 Parterre 405A
17 Vrtno pohištvo — plavalni bazeni	Europool ALLIBERT	21 7+8
18 Električno orodje — stroji	VELUX	vor der 12 Freigängende Niederweg
19 Podstrešna okna	VELUX	Veluxhaus 21 Freigängende Niederweg

Ob tem naše oblike poslovanja in naše poslovalnice

NOVA
FACHMARKT FÜR HANDEL
BEWERBE-INDUSTRIE
8020 GRAZ Weggauer Birustraße 47
Tel. 0316/53180-0W 255 317

FAMILIEN-
EINKAUFSZENTRUM
8020 GRAZ Storbomburgasse 4
Weggauer Birustraße 47
Tel. 0316/53180-0W 311

GESCHENKENHANS
BASTLERZENTRUM
8020 GRAZ
Grazsiedlung/Birustraße 11
Tel. 0316/913110

1 KUHANJE

Bauknecht

Sejemska ponudba
Električni štedilnik za
vgradnjo v element
9.980.—

2 ZABAVA

SIEMENS

Sejemska ponudba. Barvni
televizor 51 cm z
daljinskim upravljanjem
7.990.—

3 VRTANJE

AEG

Vrtalni stroj model 601 R/L
samo 1.790.—

4 ŽAGANJE

Black & Decker

Sejemska ponudba. Model
DN 441.598.—

5 OGREVANJE

TIROLIA

Sejemska ponudba. Lončene peči za
100 m². Posebna sejemska cena.

7 OLEPŠATI

Izdelki umetnega kovaštva

EBERHARD

S specialnim orodjem

8 DELATI

BELZER-DOWIDAT

9 SKLADIŠČITI

lamag-LAMASTAR

Skladiščna tehnika jutrišnjega dne za
majhne, srednje in velike obrate. Med
drugim tudi za gospodinjstva.

10 OGREVANJE

Specialna trajnožarna peč. Velik
izkoristek, čisti dim, dobro
izgorevanje. Naš prispevek k
varčevanju z energijo in ekologijo.

11 KOPANJE

das bad

Brezplačno planiranje.
Prosim prinesite ob
vašem obisku tudi načrt
s seboj.

Cene so z avstrijskim
davkom. Ponudbe veljajo
od 28. 9. do 6. 10.
1985 ali pa tako dolgo
dokler so
na zalogi.

16 GASTRO- NOMIJA

Specialni servis. Informirajte se
o naših sejemskih cenah!

17 KOPANJE

Europool

Sedaj posebej ugodno! Hišni plavalni
bazen že od 8.825.— naprej.

18 STROKOVNA DELA

(Obdelava kovin)
Popolni programi
Električna orodja.
Kakovost za sejemske posebno ceno!

VELUX

Podstrešna okna — stvar
sedanjosti. Sejemska
ugodnost!

19 OKNA

12 GOSPODINJSTVO

BRÄUN

Električni stroji. Sejemska ponudba —
sokovnik 1.098.—

13 STROJI

HOOVER

Pralni stroj s 13. programi/4,5 kg.
Sejemska ponudba 5.990.—

14 UČENJE, ZABAVA

Commodore

Osebnih računalnik leta. Sejemska
ponudba. Presonečeni boste!

15 OHLAJEVANJE

ZANUSSI

Hladilne naprave. 177 litrov
hladilne prostornine, 40 litrov
zamrzovalne prostornine.
Sejemska ponudba 4.950.—

REDSTAVLJAMO VAM

Rekorder sedaj trener

Petkrat je bil državni prvak
med posamezniki, trikrat v
parih, dvakrat ekipno, trikrat
republiški prvak, dvakrat je
vozil v polfinalu svetovnega
prvenstva. Kdo ne bi poznal

tega vrliga športnika spidvej-
sta Štefana Kekca, sedaj učitelja
mlade generacije spidvej-
stov avto-moto društva Gorenje
Varstrov. V Lendavo je
prišel 1979. leta, ko se je usta-
novil klub. Z njegovim ime-
nom so povezani tudi vsi uspe-
hi kluba. Trenutno se njegovi
izbranci pripravljajo na drža-
vno prvenstvo in tradicionalno
Zlato čelado, ki bo oktobra.

Štefan Kekec, našli smo ga
na stadionu v Petišovcih, je tu-
di »frizer« za motorje, s kateri-
mi dirkajo. Pogovor z njim
je nanese tudi na vprašanje,
kako je s spidvejem v Lendavi,
ali se razvija ali zastaja. Šte-
fan meni, da je za ta privlačen
šport premo zanimanja in
denarja. Slednje seveda velja
za celoten šport. Denarna po-
moč, ki jo predvsem dobijo iz
delovnega kolektiva, je pre-
majhna, klub si mora sredstva
zagotavljati sam, zato prireja
tudi tombole. Čudno se zdi, da
edini klub, ki zastopa občino v
državnem merilu, ne dobi od
občinske zveze za telesno kul-
turo ničesar. Problemov pa je
seveda veliko, od pomanjkanja
rezervnih delov za motorje do
drugih, predvsem materialnih.
Vse to se odraža tudi tako, da
je spidvej v Lendavi v zadnjih
letih zastajal. Trenutno ima
Štefan le štiri mlade voznike,
ki pa bodo morali še veliko
vaditi, da bi postali pravi moj-
stri, takšni, kot je bil njihov
trener.

Jani D.

STANISLAUS SCHMID KG

VOGAU 14-16, 8472 STRASS
TEL.: 9943 3453 2511.

VELIKA ZALOGA IN IZBIRA NADOMESTNIH DELOV

STIHL, HOMELITE in SOLO žage,
Stihl in Solo nahrbtni škroplilnice,
kmetijski stroji,
centrala za nadomestne dele.

Naša trgovina je oddaljena 5 km od državne meje v smeri Mari-
bor—Šentilj—Gradec na levi strani ceste. Našli nas boste ob
zadnji bencinski črpalki pred avtocesto MOBIL.
Z VESELJEM VAS PRIČAKUJEMO! OBIŠČITE NAS TUDI
NA GRAŠKEM VELESEJMU ZRAVEN HALE 16, KJER
BOSTE DOBILI TUDI KOLEDAR ZA LETO 1986!

JESENSKI GRAŠKI VELESEJEM

S SEJMOVOM ANTIKVITET OD 28. 9. DO 6. 10. 1985

TEŽIŠČA SEJMA:

Zdravstvena in življenjska pomoč (hala 10)
Ni življenja brez gozda (hala 16)
Biomineralogija — življenje s kristali
Ekskluzivno stanovanje (hala 3)
Bit — pisarna prihodnosti (hala 12)
Sejem antikvitet (hala 8)

Jugoslovanski dan — torek,
1. 10.
Dan otroka — sredo, 2. 10.
Dan mizarjev — petek, 4. 10.
Vsakodnevne modne revije v
Kongresni dvorani (hala 12)

● Vstopnice dobite pri Kompasu
Maribor in v vseh drugih turisti-
čnih agencijah, pa tudi na mejnih
prehodih Gederovci, Gornja Rad-
gona in Šentilj.

Dim in seks

Najnovije raziskave so pokazale, da je mogoče ugotoviti dokaj tesne povezave med kajenjem in spolnostjo. Znanstveniki iz medicinskega središča v Washingtonu so preučili 60 prostovoljcev, ki so imeli težave v spolnem življenju in so bili hkrati tudi hudi kadilci (pokadili so 20 do 40 cigaret na dan), da so za šest tednov prenehali kaditi. V tem času je kar 23 prostovoljcev ponovno zaživel zdravo in običajno spolno življenje.

Zdravniki na podlagi izkušenj iz tega poskusa in že iz prejšnjih podobnih zapažanj svetujejo svem tistim, ki imajo težave s spolnostjo, naj najprej prenehajo s prekomernim kajenjem in naj šele potem iščejo pomoči pri kirurških in drugih specialitah.

Medicinci sicer pravijo, da na osnovi enega poskusa ni mogoče postavljati zanesljivih ugotovitev, vendar dopuščajo možnost, da je eden od vzrokov za impotenco lahko tudi kajenje cigaret.

Med drugim je dokazano, da kajenje povzroča motnje v dotoku krvi v noge, torej škodljivo vpliva na tisti del krvotoka, ki pošilja življenjsko tekočino tudi v spolovila.

Neki Svjatoslav Čebukov, »čudežni otrok s Krima« se je s trinajstimi leti vpisal na visoko šolo za fiziko in tehniko v Moskvi.

Naprava opozarja na napake

Ko je nedolgo tega popustil jez pri italijanskem mestu Stava in je v poplavljenih naseljih izgubilo življenje preko 200 ljudi, se je pred strokovnjaki in nestrokovnjaki pojavilo pereče vprašanje, kako je z varnostjo jezov in nasipov. Dejstvo je namreč, da je nevarne poškodbe, če niso vidne, težko odkriti, dokler pa zanje ne vedo, jih tudi odpraviti ne morejo. Večji del jezove in nasipe nadzorujejo vizualno in le malo je velikih jezov, ki imajo vgrajene sisteme za ugotavljanje strukturalnih poškodb in sprememb. Takšni sistemi so zelo dragi, zato se jim najraje kar odpovedo. In kot občasno pokažejo velike nesreče, je to varčevanje na nepravem mestu.

Poslej bo nadzor nad jezovi in nasipi boljši. Dvoje ameriških podjetij je izdelalo prenosni elektronski sistem, s pomočjo katerega lahko »prisluhnejo«, kaj se dogaja v notranjosti jezov, in tako odkrijejo možne napake, ki slabe trdnost jezov. Najpomembnejše pa je seveda to, da je naprava v primerjavi z vgrajenimi zelo poceni.

Naprava je zasnovana na fizikalnem pojavu, da snovi pod pritiskom in natezanjem oddajo neslišen visokofrekvenčni zvok, ki ga lahko zaznajo zelo občutljive naprave. Jez lahko torej »poslušajo« na najrazličnejših mestih, po ujetih signalih pa ugotove, kje je prišlo do nevarne skrite deformacije ali notranje razpoke. Elektronski prisluškovalci ima vgrajene filtre, ki odpravijo druge zvoke in vibracije (denimo od turbin). Ustrezne signale spreminja v krivulje in jih izpisuje na papirni trak. Tako je mogoče dokumentirati dogajanje tudi na takih jezovih, kjer ni stalne človeške posadke. In če napravi priključijo še računalnik, je mogoče takojšnje primerjanje najrazličnejših prejšnjih stanj in obremenitev s trenutno. Na nevarne nepravilnosti pa naprava opozori preko radijskih ali telefonskih zvez.

Graditelji jezov imajo tako bolj vezane roke, saj poslej ne bo mogoče prikriti napak pri delu. Z visokofrekvenčno napravo bodo lahko novozgrajene jezove natančno pregledali in morebitne napake odpravili prej, preden bi utegnile ogroziti človeška življenja in povzročiti veliko gmatno škodo. Drobnizum pa omogoča seveda tudi stalno in redno nadzorovanje, kar bo najverjetneje močno omejilo tovrstne nesreče v svetu.

Švedinja Hildegud Granlund (31) je pred nedavnim kot prva ženska na svetu nastopila kot nogometni sodnik na meddržavni tekmi med moštvoma Norveške in Švedske.

drugje smo prebrali

Vse do leta 1911 je na Kitjaskem med obvezno opremo vojska spadal tudi lok s puščicami.

Premagan strah pred bolečinami

Ljudi ni groza pred rakom le zaradi tega, ker je bolezen smrtna, marveč tudi zaradi tega, ker jo v mnogih primerih spremljajo hude bolečine. Tumorji začno med rastjo pritiskati na živce in občutljive organe, metastaze pa lahko dosežejo tudi najbolj občutljive dele telesa. Tako kar 90 odstotkov za rakom obolelih pred smrtjo trpi za hudimi bolečinami. Zato medicinski raziskovalci skoraj enako vneto, kot iščejo zdravlilo za raka, iščejo tudi učinkovite načine lajšanja telesnih in duševnih bolečin.

Predvsem zdravniki dandanes več vedo o nevroloških mehanizmih, po katerih bolečine nastajajo, v rokah imajo močna zdravila, razvili pa so tudi povsem nove načine lajšanja bolečin.

Aspirin in podobne lahke droge so učinkoviti lajšalci zmernih bolečin, medtem ko hujše bolečine lahko lajšajo le močne droge, kot sta morfin in metadon. Dandanes jih dajejo na nov način. Izdelali so jih v obliki tabletk, s čimer so odpravili vbode injekcijskih igel, ki so dovolj boleči in po daljšem dajanju zares neprijetna stvar. Zadnja novost je tabletko morfina, ki deluje 12 ur, kar je dovolj za dolgo, mirno in krepčilno spanje. Morfin se iz tabletko izloča počasi in prav to omogoča popolno odstranitev bolečine za polovico dneva.

Novost je tudi nov narkotik, dilaudid HP, ki naj bi zamenjal heroin. V majhnih dozah je izredno učinkovit pri odpravljanju bolečin, hkrati pa zaenkrat nič ne kaže, da bi lahko povzročil odvisnost, kar je pri heroinu precejšnja nevarnost. Zaradi tega je heroin kot lajšalec bolečin v nekaterih državah sveta sploh prepovedan, čeprav je zelo učinkovit. Kaže, da ga bo nova droga uspešno nadomestila.

Za tiste bolnike, ki imajo poškodovane prebavne organe in ne morejo jemati morfinskih tablet, so izdelali plastične tubice, ki jih nosijo ves čas s seboj in iz njih teče narkotik pod kožo preko igle, ki jo kirurgi vsadijo bolniku. Tako bolnik zmaga hude bolečine in se ne muči.

Najnoviji način lajšanja bolečin pa je dajanje narkotika v hrbtnično tekočino, kjer kemično blokira molekule — »sprejemnik« bolečine v hrbtnem mozgu, s čimer se prepreči občutek bolečine, ker signali o bolečini ne pridejo do možganov. Ker narkotik na ta način deluje neposredno na centre za bolečino, ga lahko dajejo v zelo majhnih količinah a z velikim učinkom.

Jogging je bil njena strast vse dotlej, dokler se ni srečala z nekim reklamnim agentom, ki je v Tina Armstrong videl nekaj več...

Kako »sejejo« oblake

Letos so pri nas, v sosednji Italiji in Grčiji ter v Franciji zagoreli številni gozdni požari, ki so pogoltnili na hektare gozdov in povzročili veliko škodo, katere posledice bo čutili poldrugo leto. Gorelo je na otokih, ob obali, na celini, ponekod na izredno težko dostopnih krajih, kar je dodatno oviralo gašenje in omejevanje gozdnega požara. V takih razmerah se je pokazalo, kako koristna naprava je posebno gasilsko letalo, ki učinkovito pomaga gasilcem na tleh.

Požare smo pri nas dokaj uspešno gasili in omejevali. V svetu pa prihaja tudi do gozdnih

požarov velikanskih razsežnosti, pred katerimi so gasilci brez moči in jim tudi z letali niso kos. Predvsem gre za velikanske gozdne požare v prostranstvih sibirskih tajge in kanadskega severa. To so neobljudeni in težko dostopni kraji. Ko požar izbruhne in bi ga bilo še lahko pogasiti, nihče ne ve zanj. Opazijo ga običajno šele, ko zavzame take obsežnosti, da ga ni mogoče več pogasiti.

V Sovjetski zvezi so strokovnjaki začeli razvijati poseben način gašenja velikanskih gozdnih požarov. Ugotovili so namreč, da se nad območjem požarov tvorijo

oblaki, v katerih je nekaj tisoč ton vode. Vode je za gašenje torej dovolj, treba jo je le izliti na goreči gozd. In prav to se da narediti tako, da oblak »posejejo«, kot temu pravijo, s posebnimi kemičnimi snovmi, ki spodbujajo tvorbo dežnih kapel.

V zadnjih letih so v Sovjetski zvezi opravili nekaj poskusov. Zasejali so oblake v bližini požara in čez 10 do 12 minut se je iz njih izlil obilen dež, ki je pogasil požar. Pri sejanju oblakov je važno predvsem to, da oblake zasejejo pravi čas, da dež pade tja, kjer opravi največ koristnega dela.

ZGOŠČEVANJE GOVORJENJA

Hitro branje je metoda, ki jo uporabljajo že milijoni ljudi, da skrajšajo čas, ki ga porabijo pri branju. Izdelali pa so posebno napravo, ki omogoči, da se govorjenje zgosti zato, da človek hitreje poslušati in se uči.

Napravo za skrajšanje govorjenja imenujejo VOCOM. To je škatla, ki uporablja radijske kasete. Govor sprejema preko mikrofona, vendar krajša besedilo tako, da izpušča presledke, nekatere samoglasnike in nebitne zvoke. Ohranja pa kakovost naravnega glasu.

Hitrost govora in hitrost, s katero govorne besede razumemo, se precej razločujeta. Povprečen človek spregovori 100 do 180 besed v minuti. Možgani pa so zmožni predelati informacijo približno 400 besed v minuti. Posledica je nenavadna: kadar poslušamo človeka, ki govori počasi, naši možgani zaidejo, pri tem pa nekaj govorjenega spregledamo. Zgostitev govora pa nam pomaga, da približamo hitrost govora hitrosti našega razumevanja. Preizkusi na študentih so pokazali, da kasete z zgoščenim govorom učijo študente mnogo bolj učinkovito kot sama predavanja. Pravijo, da se osnovnošolski otroci najbolje učijo pri 250 besedah v minuti.

Napravo VOCOM lahko uporabimo v različne namene. Človeku lahko veliko prihrani. Omogoči skrajšanje govorjenja za 30 do 40 odstotkov in pri tem ne povzroči napak v razumevanju.

Človek lahko z napravo VOCOM v 40 minutah stiši toliko, kot bi normalno poslušal 2 uri. Tako si bo v prihodnosti človek lahko prihranil čas, denar, prostor in gradivo.

»Življenje ni praznik« — vec ne vala, svetek, ves, občina vsakša že ma. Cezar je pravo: Iger pa krüja, naša držela pri ton ne zamüja.

Nega ni petka, ni svetka, nedele, ka nebi ftice skiup priletele. Tä gye se kšenki gyej največkrat — živijo, idemo pa če stoukrat.

Ajaj, če bi nas delat zvali: nemamo časa bi dejali. Funkcije naše so bole za jelo, tak nas bar nede nika skrbelo.

Pogledni, dragi moj pajdaš, ki piti, jesti dobro znaš, či bar bi včasik te bolelo, škoudilo ti nede delo.

Prebrisani ptič

V Afriki imajo zanimiv način, kako priti do strdi. Paziti morajo na ptiča, ki se imenuje »medosledec«. Kot kos veliki ptič, ki se imenuje »medosledec«. Kot kos veliki ptič, ki se imenuje »medosledec«. Kot kos veliki ptič, ki se imenuje »medosledec«.

Leti malce naprej in počaka, da mu lahko sledijo, dokler ne pridejo do gnezda. Tam obsedi. Ko vzamejo med iz panja, mu dajo kos satovja z ličinkami, na te pa je naravnost udarjen.

V Afriki pravijo, da ta to nikakor ne smete pozabiti, sicer vas bo ptič prihodnjič zapeljal pred leoparda ali podobno nevarnost.

»MEĐIMURJE« GRAĐEVNI KOMBINAT ČAKOVEC

TOZD BETON IN SEPARACIJA GRAMOZA

Prodaja betonskih izdelkov po naslednjih ugodnih cenah:

ELEMENTI ZA STANOVANJSKO GRADNJO

- betonski zidak 39/24/19 cm stane kos 120,00 din
- betonski zidak 39/19/19 cm stane 91,00 din
- stropni prednapeti betonski nosilec dolžine do 4,2 m stane meter 460,00 din
- stropni prednapeti betonski nosilec dolžine od 4,2 do 6,2 m stane meter 546,00 din
- betonski stropni polnilnik 40,5/25/14/ (8 na m²) stane kos 81,00 din
- talna prana plošča 40/40/4 stane 300,00 din
- talna prana plošča 40/40/6 stane 350,00 din
- talna prana plošča 50/50/6 stane 470,00 din

ELEMENTI ZA ŽIVINOREJO

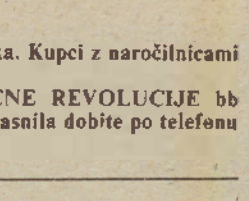
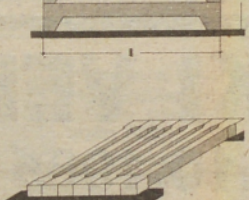
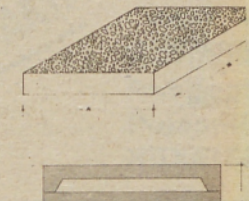
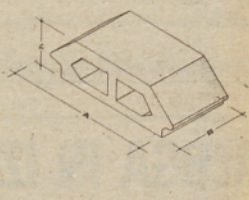
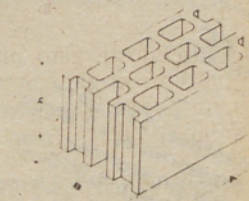
- AB talna rešetka za hlev, dolžine 107 cm stane 715,00 din
- AB talna rešetka za hlev, dolžine 107 cm stane 715,00 din
- AB talna rešetka za hlev, dolžine 155 cm stane 1.050,00 din (na m dolžine 7 kom)
- PB talni nosilec dolžine 220 cm stane 1.730,00 din
- PB talni nosilec dolžine 245 cm stane 1.800,00 din
- PB talni nosilec dolžine 265 cm stane 1.850,00 din
- PB talni nosilec dolžine 285 cm stane 2.000,00 din
- ograja za živinske bokse 225/9/35 stane 3.300,00 din
- ograja za živinske bokse 245/9/35 stane 3.500,00 din
- jaslji širine 50 cm, dolžine 50 cm, zaprte stanejo 2.100,00 din
- jaslji širine 50 cm, dolžine 100 cm, zaprte stanejo 4.000,00 din
- jaslji širine 50 cm, dolžine 100 cm, odprte stanejo 3.250,00 din
- jaslji širine 80 cm, dolžine 200 cm, odprte stanejo 12.200,00 din

BETONSKÉ KANALIZACIJE CEVI DOLŽINE 2,5 m

- ø 400 mm stane 7.200,00 din
- ø 500 mm stane 8.700,00 din
- ø 600 mm stane 10.400,00 din
- ø 800 mm stane 15.000,00 din
- ø 1000 mm stane 21.700,00 din
- ø 1200 mm stane 32.000,00 din

Zasebnikom se zaračunava na zgornje cene 29,4 odstotka prometnega davka. Kupci z naročilnicami in izjavami so oproščeni plačila prometnega davka.

IZDELKE LAHKO KUPITE V ČAKOVČU, ALEJA SOCIALISTIČNE REVOLUCIJE bb (GLOBETKA), ČEZ CESTO PREKO BENCINSKE ČRPALKE. Vsa pojasnila dobite po telefonu (042) 812 170 in 812 676. Lahko vam organiziramo tudi prevoz!

RADIO MURSKA SOBOTA

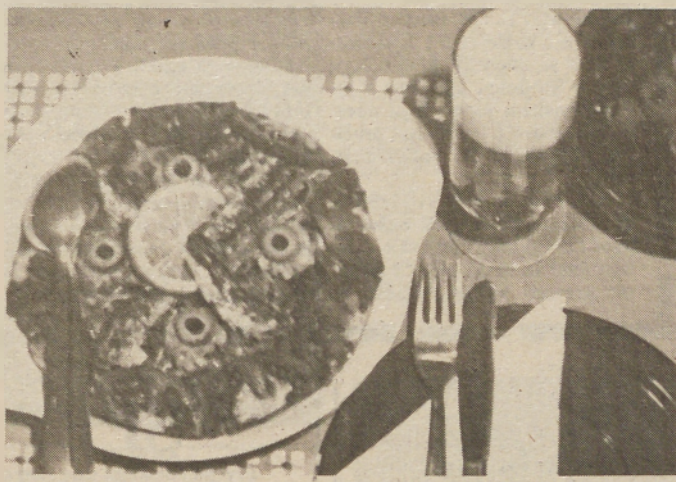

Lahko si jih želite:

1. 19 — Paul Hardcastle
2. Osmi dan — Pankrti
3. We are the world — USA for America
4. Za milijon godina — Yu rock misija
5. Life is life — Opus
6. All I need — Jack Wagner
7. Soba 23 — Denis in Denis
8. My Too Too — Denise Lassale
9. Suada — Plavi orkestar
10. Bolje biti pijan nego star — Plavi orkestar
11. Easy Lover — Phill Collins
12. Modre oči — F + in B. Volfand
13. Aj lav ju — Čudežna polja
14. Ja sam lažljiva — Denis in Denis
15. Let's dance tonight — Pia Zadora
16. Rock me Amadeus — Falco
17. Navali narod na gostilne — Janez Bončina Benč
18. Paradni tango — Agropop
19. One minor night — Phill Collins
20. You're the inspiration — Chicago
21. You spin me around Dead or Alive
22. Nightshift — Comodores
23. By, by Barbara — Čudežna polja
24. Vanja — Marijan Smode
25. Poišči me — Bazar

Oddaja bo na sporedu v sredo, 2. oktobra, od 18. — 19., na Radiu Murska Sobota.

Recepti, ki popestrijo jedilnik

V naši vsakodnevni prehrani uživamo premalo rib. Ribje meso je bogato z živalskimi beljakovinami, ki so za rast telesa in obnavljanje v njem stalno propadajočih celic neogibno potrebne. Tokrat vam predlagamo sardine v solati.

Sardine v solati: Za to jed uporabimo konzervo sardin in konzervo kuhanega fižola. Sardinam primešamo kuhan fižol in na rezance narezano vloženo papriko. Vse skupaj prelijemo s prelivom, pripravljenim iz kisa, soli, gorčice, popra, sesekljanih kaper in peteršilja, ter rahlo premešamo. V skodelici okrasimo solato s kuhanim jajcem in zelenim peteršiljem.

Družabne igre

Družabne igre je treba predvsem razumeti kot zabavo in rekreacijo ter kot enega izmed načinov, da bi človek zadovoljil svojo potrebo po družabnosti. Lepo vedenje je prvi pogoj vsake zabave pri katerikoli družabni igri. Ni lepo, če igralec kriči na svojega soigralca, ki se je kje zmotil, ali da razburjen trešči od sebe karte ali šahovske figure, ko je izgubil partijo. Razen tega ne sme nobena družabna igra biti namenjena temu, da bi kdo z njo na lahek način lovil denar.

Tokrat vam predstavljamo družabno igro, ki se imenuje šahovska požrtija.

Igralca igrata na šahovski plošči in z istimi figurami kot šah. Gre za to, da »šahista« drug drugemu nastavlja figure za »žrtje«, nasprotnik pa jih po pravilu mora jemati. Zmagovalec je tisti, ki se prvi znebi figur.

KLJUB VSEMU OPTIMIST

— Bratec, pravkar končujem roman z naslovom »Sorodnice so mi povedale«.

— Česa ne poveš! Sem tudi jaz vpleten?

— Pa še kako, vendar žalostno končaš — s samomorom.

— Nič hudega, vendar ti skoraj zagotavljam, da bom prav mirno, naravno smrti umri pred rojstvom tvoje knjige. Poznam začetnike!

PREHLAD

Prehlad je med ljudstvom najbolj razširjena poljudno-medicinska beseda. Kljub temu pa veliki večini ljudi ni jasno, ali je prehlad samo bolezenski simptom ali ime same bolezni. V zdravniških ordinacijah je še zmeraj mogoče slišati dan za dnem takšne »diagnoze« bolnikov: »Prehladil sem si jetra, želodec, možgane...« Izraz izvira iz davnine, ko so za mnoge boleznih pojasnjevali, da jih je povzročil hiter nastop mraza. Beseda prehlad je dandanes izgubila svojo nedoločnost, nejasnost. Za zdravnika je nahod bolezen, ki jo povzroča vrsta virusa (nosni virus). Okužba zajame zgornje dihalne poti, najpogosteje nosno sluznico in grlo. Raziskovali so zvezi med mrazom in nastopom prehlada. Zveza

obstoji in je tudi s poskusi dokazana. Če je telo na hitro izpostavljeno mrazu, se kot refleks na mraz stisnejo krvne žile v nosnici in grlu. Zaradi tega se lahko zniža temperatura v nosnici za nekaj stopinj Celzija, kar zmanjša odpornost sluznice proti virusom.

Sodiyo, da se vsak človek prehladi povprečno vsaj po dvakrat na leto. Bolezen nastopi hitro, in sicer z občutkom, kakor da je grlo polno in da rahlo boli. Kmalu začne kihati in iz nosu se začne cediti. Med najpogostejšimi zdravili so tablete in kapljice za nos, ki delujejo tako, da se skrčijo krvne žile v nosno sluznico. Strokovnjaki so že pred desetimi leti ugotovili, da so boljša tista sred-

stva, ki širijo krvne žile v nosno sluznico. Na tem temelji tudi ugoden učinek toplega čaja in inhalacija nad kamilicami. Raba antibiotikov, ne da bi se posvetovali z zdravnikom, je ne le nespametna, marveč tudi škodljiva.

NAJ NAS NE PRESENETI!

Lahko se zgodi, da bomo kmalu videli tudi takole reklamo: »Prodajamo meso iz lanskoletnega zakola. Pohitite! 30 % popust!«

KUHINJSKI SLOVARČEK

Če ste na potovanju ali v boljših gostiščih, pa tudi če prebirate recepte za pripravo jedi, vas čestokrat zmotijo izrazi, ki jih ne poznate. Da vam bo lažje, bomo v nekaj naslednjih številkah razložili nekaj takih izrazov:

- Aspik — hladetina, žolica
- Bifteč — hitro pečen goveji zrezek
- Blanširati — politi živilo z vrelo vodo
- Bešamel — bela omaka s smetano
- Agurmi — kiselkasto južno sadje, limone, pomaranče, mandarine
- Blini — mlinci iz ajdove moke
- Bovla — hladna ali topla pijača iz vina, sladkorja in sadja
- Fidelini — vrsta tankih rezancev za jušno zakuho
- Flambirati — preliti jed z alkoholom in jo zažgati
- Fond — osnova za omake
- FLIP, čajni — čaj z mlekom in jajcem.

Nič nas ne sme presenetiti

Traktor nenadomestljiv stroj v kmetijstvu

V zadnjih nekaj letih je traktor povsem izpodrinil vprego in postal nenadomestljiv delovni stroj v kmetijstvu. Tako ga ima danes tudi v Pomurju že vsaka malo večja kmetija. Terja pa dobro izurjenega upravljalca, kajti vožnja s traktorjem je lahko tudi zelo nevarna. To tembolj, ker se z njim vozi v glavnem izven urejenih vozišč in čestokrat v slabih vremenskih razmerah, po mokri travi, blatu in snegu. V takih razmerah je traktor tudi težje obvladati, zato so poleg usposobljenosti za vožnjo potrebne tudi druge vrline, zlasti pa izkušnost. Zlasti je nevarna vožnja v takih razmerah po klancu navzgor ali navzdol. Na to nas vse bolj opozarja številne nesreče s traktorji, ki so doslej že terjale veliko človeških življenj. Vzroki za nesreče so več ali manj isti: neizkušnost voznika, neprevidnost in malomarnost, tehnično neustrezen traktor ali prikolica, nepravilno naložen tovor, neprevidnost pri prevažanju ljudi, alkohol, neupoštevanje prometnih predpisov in drugo. Zaradi naraščanja števila nesreč, v katerih so udeleženi traktoristi, je pred dvema letoma zakon o varnosti v cestnem prometu uvedel vozniško dovoljenje za vožnjo s traktorjem. Vozniško dovoljenje je veljavno deset let in ga je potrebno podaljšati, medtem ko morajo osebe, starejše od 65 let, podaljšati vozniško dovoljenje vsaka tri le-

ta po predhodnem zdravniškem pregledu. Zakon o varnosti cestnega prometa tudi določa, da se sme poleg voznika voziti še druga oseba, če ima v ta namen vgrajen sedež za prevoz ljudi, ki je tudi vpisan v prometnem dovoljenju. V cestnem prometu pa se lahko na priklopnem vozilu, ki ga vleče traktor, vozi največ pet oseb, ki pa morajo med prevozom sedeti. Kadar prevaža ljudi, ne sme voziti hitreje kot 25 kilometrov na uro.

Večina nesreč s traktorji se zgodi izven urejenih vozišč, kjer obstaja vrsta nevarnosti, o katerih smo že pisali. K temu veliko pripomore sama konstrukcija vozila, ki je takšna, da se lahko hitro prevrne. Največ telesnih poškodb in smrtnih nesreč s traktorji se zgodi, kadar se le-ta prevrne in pod seboj pokoplje voznika. Da bi se takim nesrečam izognili, je bil sprejet predpis, da bodo morala biti ta vozila najkasneje do 1. januarja 1986 opremljena z varnostnimi kabini ali varnostnimi loki, ki ob nesreči preprečijo prevačanje. Za vsako kabino ali varnostni lok mora biti izdano strokovno mnenje republiškega zavoda za varnost pri delu. Večina traktorjev že ima vgrajeno varnostno kabino ali varnostni lok, tistim, ki tega nimajo, pa bodo morali to storiti, sicer ne bodo smeli na cesto.

Feri Maučec

Otrok in televizija

Televizija je pri nas že zelo razširjeno množično javno občilo, ob katerem otroci preživijo velik del prostega časa. Zaradi svoje značilnosti lahko televizija pomembno vpliva na vzgojo in izobraževanje mladega rodu. Nazorno, kakor more otrok hitro dojeti in razumeti, mu lahko posreduje znanje s številnih področij na lahek in nevsiljiv način. Televizija močno vpliva tudi na oblikovanje otrokove osebnosti, zato ni vseeno, kaj otroci gledajo na televiziji, oziroma kakšni junaki se jim predstavljajo.

Pomoč staršev je pomembna, saj morajo pomagati otrokom pri izbiri in odločanju, kakšen naj bo program, kaj naj otroci gledajo in kaj naj opuščajo. Naloga staršev je tudi, da skrbijo za pravo mero, tako da otroci ne bodo presedeli preveč časa pred televizijskimi zasloni. Dolgotrajno gledanje televizije utegne neugodno vplivati na otrokov duševni razvoj. Gle-

danje napetih in grozljivih filmov, zlasti ob večernih urah, povzroča pri otrocih izčrpanost, povečan krvni pritisk, motnje spanja in tudi nočne strahove. Skrbno vodstvo odraslih lahko otroka obvaruje pred škodljivimi vplivi.

Iz knjige Za vsak doim

DAMIR TOPLEK

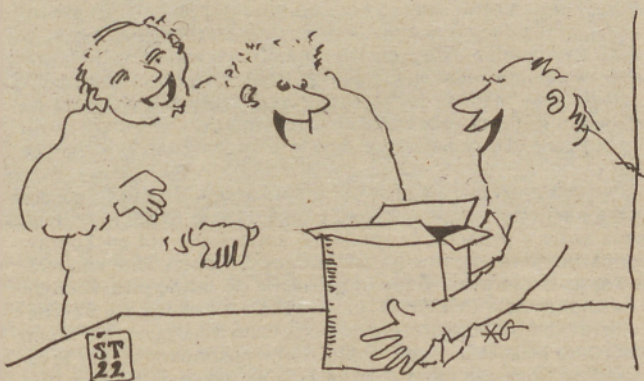
Instalacija sten in antenskih ojačevalcev ter antenskih in strelcovnih ozemljitev. Specialna nastavitvev z merilnimi instrumenti.

ČAKOVEC, ĐURE SALAJA 3 (ISTARSKO NASELJE) — TELEFON (042) 813-017

sestavil	navpičnost	luke na otoku Luzonu v Filipinih	okljuk, zavor	karta pri taroku	reka v Kolumbiji	stoletje	oče
glavno mesto Poljske							
antični stolčni filozof							
gumica za britanje							
zakoličena črta za prednjo železnico						starogrški novčič	domovna čebel
avtomobilska oznaka Irana			gnus	kanon			
kislota				okostje glava			
amper		Totino luksuzne turistične tedje			osebni zalmek Nova Gvineja		
preval v Karavankah							
plačilo na račun, predujem						ameriška filmska igralec McGraw	sadna pijača
Ohrtd				otok pri Sumatru gora v Švici			
podstava za kaj							
tetanični bolnik							

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE — Vodravno: embargo, troar, Baranja, Imola, NOV, DA, krnitev, R, Irena, Irci, Al, Stagira, Ti, on, Antonij, navtika.

NAŠA RISBA — VAŠ PRIPIS

Duhovite pripise k današnji risbi pošljite do četrta, 10. oktobra na naslov VESTNIK, Titova 29/1, 69000 MURSKA SOBOTA. Objavljene pripise honoriramo.

- Brezglavo dviganje rok. (Franc P.)
- Kdo trdi, da za neposrednega proizvajalca ni ovir? (P. P.)
- Kdor ne zna plezati, dviga roko. (Barbara P.)
- Ne bo dobil besede, ker ga poznamo. V svojih govorih vedno samo prazno slamo mlati. (D. Hari)
- Mnogi prisegajo na izpolnitev obljub, v skriti levici pa držijo figo. (Alojzija R. Znuđerl)
- Nekateri stalno dvigajo dva prsta, mi pa potem obe roki! (Pera S.)
- Odločati je najlepše, ko te nihče ne vidi. (Štefan P.)

Počitniški utripi

Bili smo na morju, in sicer v Poveljani na otoku Pagu. Tam je bilo še veliko drugih ljudi. Plavalimo, se škropili, žogali, iskali školjke, nabirali ježe in skakali s čolna v vodo. Bilo je zares lepo.

Jože Zemljič, 3. a
OŠ Karel D.-Kajuh, Apače

Počitnice sem preživela pri babici v Policah. Tja sta prišli tudi Klavdija in Željka iz Berlina. Bilo je zelo lepo. Vsak dan smo se igrali, lovile po gozdu in skrivale na podstrešju. Včasih smo se tudi skregale. Tiste dni, ko je sonce močno pripekalo, pa smo se hodile kopat v Radence. Včasih pa nas je teta Beba peljala na sladoled.

Karolina Krempf
OŠ Jože Kerenčič, Gorinja Radgona

Tudi jaz sem bila med počitnicami na morju. Največje presenečenje zame je bil izlet na Kornate, kjer smo si ogledali nacionalni park in se kopalji v jezeru; videli smo tudi velike vojaške ladje in podmornico.

Tatjana Kustec, 4. b
OŠ France Prešeren, Črenšovci

Nekega vročega dne sta prišli k meni Katja in Nataša. Hotele smo se osvežiti, zato smo si naredile bazen. Bile smo zelo radovedne, kako se bomo kopalje. Katja se ni upala vstati, ker je bila voda do kolen. Končno sva jo z Natašo pregovorile. Vendar, ko je dala nogo v bazen, je padla in se potunkala. Midve pa sva se zelo smejali.

Štefka Stanko, 4. b
OŠ France Prešeren, Črenšovci

Morje je rahlo valovilo. Rada sem imela jutro na morju, ko je bila plaža še samotna. Opazovala sem galebe v njihovem strmem letu in stare barkače, ki so se vračale z ribolova. Njihovo enakomerno, umirjeno ropotanje se je zlivalo z morjem kot pesem, jezili pa so me brneči čolni, ki so za seboj puščali bele brazde in divje razpenjeno vodo. Na srečo teh brenčičev ob zgodnjih jutrih še ni bilo na morju.

Tisto jutro se je obetal nenavaden lep dan s sinje modrim nebom in povsem mirnim ozračjem. To so bili samo moji trenutki. Sedla sem na skalo, si objela kolena z rokama in strmela kot začarana v večno valovanje vode, tja proti Krku, ki je bil še ovit v rahlo modrikasto meglico. Sonce me je nadvse prijetno grelo po golem hrbtu, zaprla sem oči od ugodja ter nekaj časa razmišljala. Moje misli so utonile v svet domišljije.

Ta jutro so si bila vsa podobna in rada sem jih preživljala ob obali.

Bila sem sama, razmišljala sem po mili volji, nihče me ni motil. To so bila samo moja jutra sreče in zadovoljstva!

Anica Lutar
OŠ Drago Lugarič, Lendava

Bili smo v pionirskem taboru Sutjeska

Maja, Saška, dve Mateji, Boštjan, Drago, Valerija, Alenka, Milena in Tina, ali točneje 10 pionirjev iz OŠ Branko Bernot-Aljaž Križevci pri Ljutomeru smo se udeležili pionirskega tabora Sutjeska, kjer smo v jugoslovanskem pionirskem odredku »Bratstvo i jedinstvo« preživeli 14 prelepih dni, polnih doživetij.

Ko so nas na naši šoli izbrali, da bomo predstavljali našo republiko v taboru Sutjeska v Srbiji, smo se razveselili in ponosni prevzeli nalogo, vendar so

nas obenem navdajali tesnobni občutki, da nas čakajo naporna pot in zahtevne naloge. Kako se bomo znašli v novi sredini? Bomo pripravili dober program? Se bomo razumeli z vrstniki iz drugih republik? Pa novi vzgojitelji? Naši tovarišiči bosta sicer potovali z nami v Divljano, toda tam bomo ostali sami.

Kmalu se je izkazalo, da je bil ves strah odveč. Priznamo, da se nam je še malo tožilo pod domo, toda za domotožje ni bilo veliko časa, saj smo bili zaposleni z raznimi dejavnostmi.

Dobili smo nove prijatelje. Vsaka soba je bila Jugoslavija v malem. Bili smo različnih narodnosti, govorili smo vsak svoj jezik, a v 14 dneh se je med nami stekla vez iskrenega prijateljstva, ki ga ne bomo nikoli pozabili. To so potrdile tudi solze ob slovesu, ki so tekle in tekle, čeprav je komandant rekel, da pravi pionirji pač ne smejo jokati.

Mateja Likar
OŠ Branko Bernot-Aljaž, Križevci

Kajenje škoduje zdravju

Nekega dne je prišel k nam сосед. Iz žepa si je vzel cigarete in začel kaditi. Pri nas je bil eno uro in medtem je pokadil sedem cigaret. Ko je odšel domov, sem morala dolgo zračiti.

Ne vem, zakaj ljudje sploh kadijo. Znano je namreč, da kajenje škodi zdravju in da si tako kadilci krajšajo življenje. V cigaretah je nikotin, ki razjeda pljuča in povzroča rakasta obolenja. Kajenje je še posebej škodljivo nosečnicam.

Kadilci pa ogrožajo tudi zdravje drugih.

Štefka Stanko, 4. b
OŠ France Prešeren, Črenšovci

SPET V ŠOLI

Prvega šolskega dne sem se zelo veselila. Ko sem se odpravila zdoma, sem bila že vsa nestrpna.

Pred šolo je bilo zbranih že veliko učencev. Zbrali smo se v skupnem prostoru. Pozdravil nas je tovariš ravnatelj. Zajezel nam je, da bi se pridno učili, da bi radi prihajali v šolo in da bi nam šolsko leto hitro minilo.

Potem smo se razvrstili po razredih. Mi smo šli v 3. razred. Pridružila sta se nam dva nova učenca. Zvedeli smo za potrebščine, ki jih bomo potrebovali v 3. razredu. Meni manjka samo še zemljevid Slovenije.

Tako je prvi šolski dan hitro minil. Potem smo hiteli domov, da si še uredimo stvari za naslednji šolski dan.

Dekovski Diana, 3. b
OŠ Apače

V počitnicah sem veliko premišljevala o novem šolskem letu. Spraševala sem se, kdo nam bo razrednik. Večkrat sem se ustrašila kupa zvezkov, ki mi jih je kupila mama. Ugibala sem, zraven koga bom sedela in v kateri vrsti. Ko sem prišla z morja, so preostali le še trije dnevi do začetka pouka.

Končno je prišel za nekatere bolj in za druge manj vesel prvi šolski dan. Zvedela sem, da nam je razrednik tovariš Pergar in da je moj prostor zraven Mojeje v prvi vrsti, le pri matematiki v tretji vrsti. Dobili smo tudi nekaj novih predmetov, in to: srbščina, no, tehnični pouk in tuj jezik — nemščino. Nalog je kar veliko. Pri vseh predmetih smo že vzeli novo snov. Poučuje nas veliko novih učiteljev. Zdi se mi zabavno, ko se selimo iz ene učilnice v drugo. Učitelji so z nami zelo potrpežljivi in niso tako strogi, kot sem si mislila.

Upam, da bom premagala težave v novem razredu in ga uspešno končala.

Mateja Pavličič, 5. b
OŠ Stročja vas

Pogovor z junakom knjige Halo, halo, kliče Prekmurje

Nekega dne sem sklenil, da se ob prvem srečanju s stricem Ferdom pogovorim o njegovem pisateljskem delu. Lepa priložnost se mi je ponudila, ko je izšla njegova knjiga Halo, halo, kliče Prekmurje. Za pogovor sem izbral čas, ko je stric pil čaj.

Vprašal sem ga, ali je res on tisti junak, ki je s svojo četico potolči pes od Kočevskega Roga vse do Prekmurja. Stric je samo pokimal. Nato me je zanimalo, zakaj je napisal knjigo. Odgovoril je: »Knjiga, ki sem jo napisal, je namenjena mladini. V njej sem hotel mladim povedati, kakšno je bilo naše partizansko življenje in naša borba za vaše in naše srečno življenje.« Nato sem premišljeval, katero vprašanje naj mu še zastavim. Vprašal sem ga: »Ali ti je bilo težko v trenutkih, ko ste šli čez železniško progo ali ko ste šli čez žico s poskakajočimi bombami?« Nekaj časa je razmišljal, nato pa je začel pripovedovati: »Veš, ko smo v partizanih prestali že nekaj težkih bojev, smo se navadili nevarnosti in nam ni bilo težko. Kot si sam razbral v knjigi, v Prekmurje ni bilo lahko priti. Ko smo šli čez progo, mi je srce, če verjameš ali ne, mirovalo.

Bilo me je tako strah, da se me je lotela omedlevica, čeprav sem bil vodja. Napet sem bil kot tešiva na loku.

No, pri poskakajočih bombah je bilo lažje. Žica ni bila tako zastražena in tudi vodil je bil star in izkušen.« Ko je nehal pripovedovati, sem spet začel premišljevali, kako naj sestavim vprašanje. »Stric, kako pa je bilo z grofičnim upravnikom in z bivanjem v hlevih?« »No, veš, tam pa ni bilo težko, kajti upravnik sem poznal in sem se nanj zanesel. Le s tistim izdajalcem in žandarji je bilo nekoliko težje, a smo jim vseeno dali, kar so zaslužili.« Stric sem se po pogovoru zahvalil in ga pustil, da je pokramljal s stariši.

Iz knjige sem se naučil, da se je za domovino treba boriti in zanjo tvegati tudi življenje.

Matjaž Gonza, 8. raz.
OŠ Edvard Kardelj, M. Sobota

OBISK NA SEJMU OBRTI V CELJU

drobno gospodarstvo sestavni del celjske kovinotehne

Družbena usmeritev, da se maksimalno podpre razvoj drobnega gospodarstva, je dala pobudo številnim delovnim organizacijam, predvsem s področja trgovine, da se v večji meri in ustreznejše organizirajo za opravljanje nalog na tem področju.

V Kovinotehni je bil s tem namenom tudi ustanovljen poslovni center drobnega gospodarstva. V kratkem času obstoja je uspel potrditi upravičenost delovanja, čeprav v organizacijskem pogledu še ni dobil v celoti tiste vsebine, da bi bile storitve, ki jih nudimo kooperantu, celovite.

Prav gotovo so izkušnje, pridobljene v tem obdobju, takšne, da lahko na njihovi osnovi izdelamo model, ki bo v celoti zadovoljil potrebe drobnega gospodarstva.

V današnjih gospodarskih razmerah in zaradi vse večje zasičenosti tržišča prihaja konkurenčna sposobnost ekonomskih subjektov do vse večje veljave. Tako se je tudi drobno gospodarstvo znašlo v posevem novem položaju, saj predstavlja nujno dopolnitev srednjih in velikih sistemov na vseh področjih našega gospodarstva.

Na drobno gospodarstvo ne smemo gledati kot na ostanek preteklosti, temveč kot na dopolnitev, s katero je možno izboljšati rentabilnost celotnega gospodarstva.

Ena od bistvenih prednosti drobnega gospodarstva je sposobnost prilagajanja trenutnim tržnim razmeram, ki pride v celoti do izraza, če so za to dane vse možnosti.

Današnje razmere zahtevajo od drobnega gospodarstva povsem nove prijeme, na katere pa največkrat ni pripravljeno. Vzrok je v tem, da nekatera dela za posamezne enote drobnega gospodarstva ni možno racionalno organizirati, največkrat pa tudi nima ustreznih kadrov.

Povezovanje drobnega gospodarstva v večji zaokrožen sistem, v okviru katerega je možno zagotoviti celovitost delovanja, pri tem pa ohraniti vse prednosti drobnega gospodarstva, je tudi osnovni cilj, ki si ga je postavil poslovni center drobnega gospodarstva Kovinotehne.

Pri organiziranju drobnega gospodarstva so se pokazale naslednje pomanjkljivosti in potrebe:

- postopek za pridobitev obrtne dovoljenja,
- izbira najustreznejšega proizvodnega programa,
- nudenje tehnološke pomoči pri razvoju izdelkov in izboru ustreznih opreme,
- pomoč pri financiranju nove obratovalnice in zagotavljanju tekoče finančne likvidnosti,
- tržne raziskave ter komercialna obdelava poslov v nabavni in prodajni funkciji,
- vključevanje drobnega gospodarstva v zunanjetrgovinske tokove s poudarkom na dolgoročnem poslovno-tehničnem sodelovanju,
- organizirano spodbujanje in pospeševanje inventivne dejavnosti,
- zagotavljanje socialne varnosti kooperanta.

Iz prikazanih področij, kjer se pojavlja največ odprtih problemov na poti k hitrejšemu razvoju drobnega gospodarstva, si je Kovinotehna pri organiziranju poslovnega centra drobnega gospodarstva zastavila cilje za delovanje, med katere je zajet celotni poslovni sistem Kovinotehne.

Izbor najatraktivnejših proizvodnih programov za kooperante je prvi pogoj za uspešno poslovanje. Možnosti Kovinotehne z razvejanim poslovnim sistemom, ki pokriva celotno jugoslovansko tržišče, so neprimerno večje, kot jih ima drobno gospodarstvo samo.

Zagotavljanje surovin in materiala ter prodajo končnih izdelkov v okviru kooperacij bolj ali manj stalno spremljajo problemi, katerih težiče je enkrat na nabavni, drugič pa na prodajni strani. Možnosti reševanja takšnih problemov so bistveno večje pod okriljem trgovske organizacije z močno razvejano mrežo predstavništva in trgovskih zastopnikov. Lahko trdimo, da je kakovost kooperacije tolikšna, kot je uspešna in prodorna OZD, v okviru katere je kooperacija organizirana.

Področje dela pa ni omejeno samo na tržišče Jugoslavije, nasprotno, težiče mora biti na organiziranju izvozne kooperacije z dolgoročno politiko, zasnovano na poslovno-tehničnem sodelovanju.

Da bi Kovinotehna izpolnila pričakovanja vseh svojih poslovnih partnerjev, stalno povečuje delež na jugoslovanskem in mednarodnem tržišču, s čimer zagotavlja celovitost reševanja tržnega segmenta, kot enega od bistvenih dejavnikov za uspešni razvoj drobnega gospodarstva.

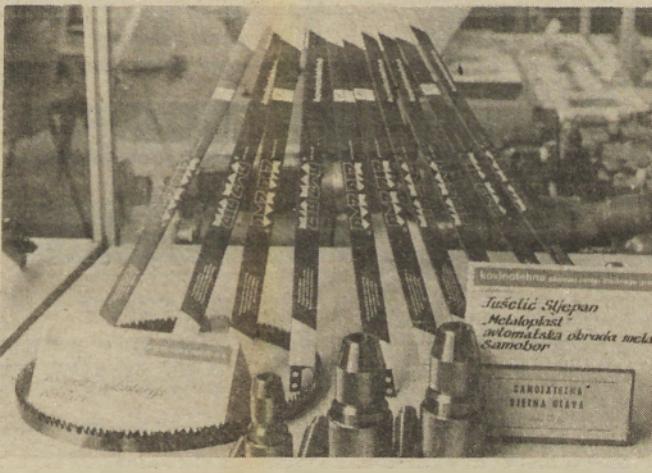
Eno od ključnih področij angažiranja poslovnega centra drobnega gospodarstva Kovinotehne so tudi vprašanja, s področja financiranja obrtne dejavnosti. Njihov vpliv je najbolj neposreden pri doseganju rezultatov, posebej še pri visoki inflaciji, kakršna je danes. Kovinotehna nudi vso potrebno strokovno pomoč in je pripravljena z lastnimi sredstvi podpreti odpiranje novih obratovalnic z deficitarnimi programi, kakor tudi razširitev že obstoječih zmogljivosti, če gre za obojestranski interes.

Organiziranje financiranja se nanaša na priprave finančnih konstrukcij za vlaganje v osnovna sredstva, predvsem pa zagotavljanje tekoče finančne likvidnosti, ki se je danes pokazala kot ključno vprašanje uspešnega odvijanja celotnega poslovnega ciklusa.

Z razvejano obliko finančnega poslovanja sodeluje poslovni center drobnega gospodarstva pri financiranju materialnih zalog kooperanta, pri nabavi potrebne reprodukcije materiala, hkrati pa zagotavlja hitro poravnavo faktur za gotove izdelke v okviru kooperacij.

Za hitrejši razvoj drobnega gospodarstva se moramo posebej organizirati na področju inovacij in jih spodbujati in pospeševati. V to akcijo je potrebno vključiti čim širši krog ljudi, z materialnimi stimulacijami pa spodbujati dosego čim boljših rezultatov. Pri tem ne gre samo za postopek organiziranja zbiranja inovacij, temveč tudi za strokovno obdelavo in realizacijo v kooperaciji.

Iz takšnega angažiranja si obetamo, da bodo nastali številni novi izdelki, zanimivi za proizvodnjo v okviru drobnega gospodarstva.

Kovinotehni poslovni center drobnega gospodarstva je razstavil na sejmu obrti številne izdelke svojih kooperantov

kovinotehna

63001 celje
mariborska 7, pob 157

darstva. Prav tako naj bi bila s tem dana osnova za pripravo kompletnih projektov na ključ, na osnovi katerih se bodo formirale povsem nove obratovalnice.

Za uresničitev vsega tega je Kovinotehna že naredila potrebne korake, in sicer tako v organizacijskem pogledu, ko gre za oblikovanje vsebine dela PCDG, kakor tudi pri oblikovanju sredstev razvojnega sklada za te namene.

Medobčinska gospodarska zbornica Celje in poslovni center drobnega gospodarstva Kovinotehne bosta v smislu tega do konca

BANKA PODATKOV O OBRTNIKI

Kovinotehna Celje je v povezavi z medobčinsko gospodarsko zbornico Celje in gospodarsko zbornico Slovenije, prikazala na sejmu obrti v Celju računalniški sistem za zbiranje podatkov o obrtnikih. GZ Slovenije bo kmalu kupila večji računalnik v kategoriji bode vnesli vse podatke o obrtnikih. Te sedaj zbirajo s pomočjo obrtnih združenj. Tako bodo v bodoče imela vsa slovenska območja banko podatkov o obrtnikih. Zajemali bodo njihovo tehnično opremljenost, vrsto izdelkov, število zaposlenih, pregled ponudbe in povpraševanja ipd.

letšnjega leta pripravila javni natečaj za zbiranje inovacijskih predlogov, s katerim želimo konkretno pospešiti razvoj drobnega gospodarstva in ne nazadnje izkoristiti znanje in ideje najširšega kroga zainteresiranih.

Natečaj bo objavljen v ustreznih sredstvih javnega obveščanja.

Medobčinska gospodarska zbornica Celje je za realizacijo informacijskega sistema drobnega gospodarstva celjske regije zadolžila poslovni center drobnega gospodarstva Kovinotehne. Informacijski sistem bo posredoval podatke o drobnem gospodarstvu, ki bodo na razpolago v vsaki delovni organizaciji, ki išče povezovalno z njim, kjer pa bo možno tudi izvedeti, kakšne izdelke lahko izdelujejo, oziroma katere zmogljivosti so proste. Informacijski sistem bo prišel do baze podatkov, ki pomenijo vsebino dela enot drobnega gospodarstva, oziroma bo omogočil pregled nad obstoječim in novim sodelovanjem z drobnim gospodarstvom družbene in zasebnega sektorja.

Številne ovire, ki preprečujejo hitrejši razvoj drobnega gospodarstva, bomo morali skupno kontinuirano odpravljati. Tu gre tudi za večkrat prisoten negativen odnos do zasebnega sektorja, ki se kaže med ostalim v dogmatskem stališču, da takšen način proizvodnje obnavlja kapitalistične odnose in s tem ogroža socializem.

Najučinkoviteje se bomo zoperstavili takšnemu gledanju na zasebni del drobnega gospodarstva, če bodo prevzele vlogo nosilcev kooperacijske proizvodnje družbene organizacije združenega dela.

Največ možnosti za uspešno organiziranje drobnega gospodarstva imajo prav gotovo trgovske organizacije združenega dela, seveda samo v primeru, če sprejmejo kooperante kot enakopravne partnerje in vzpostavijo tako odnos do proizvodne kooperacije kot ga imajo proizvodne organizacije do lastne proizvodnje.

Program dela PCDG KOVINOTEHNA vsebuje vse navedene pozitivne komponente sodelovanja, zato smatramo, da bomo pomembno prispevali k prestrukturiranju gospodarstva, kar je tudi eden od osnovnih ciljev stabilizacije, ne nazadnje pa tudi k industrializaciji Kovinotehne.

Poslovni center
Drobnega gospodarstva
Kovinotehna, Celje

Skupščina ZTKO občine Murska Sobota

Za razvejeno dejavnost premalo denarja

V soboški občini, kjer deluje 130 osnovnih telesnokulturnih organizacij, redno ali občasno pa se s telesno kulturo ukvarja bližje 24.000 občanov, imajo letos nekaj manj kot 25 milijonov dinarjev. Sredstev je torej očitno premalo, da bi lahko zadostili potrebam šolskega športa, rekreacije in tekmovalnega športa. To tembolj, ker se realna vrednost sredstev za telesno kulturo iz leta v leto zmanjšuje, število telesnokulturnih organizacij pa povečuje. Poleg tega pa športniki iz soboške občine dosegajo odlične rezultate na republiških, državnih in mednarodnih tekmovanjih. To potrjuje tudi število državnih prvakov in reprezentantov, pa tudi število kategoriziranih in perspektivnih športnikov. V soboški občini imajo letos 6 športnikov zveznega razreda in kar 23 športnikov in športnic obetajočega razreda.

Na zadnji seji skupščine ZTKO občine Murska Sobota so delegati zato največ razprave namenili denarnemu načrtu za letošnje leto. Nekaj pripomb je bilo na račun delitve sredstev, češ da nekatere prednostne panoge dobivajo preveč sredstev in da tega ne upravičuje s svojim delom in rezultati. V soboški občini so tačas prednostne panoge atletika, košarka, nogomet in namizni tenis. Zato so delegati podprli predlog, da se do konca leta izdela analiza delovanja prednostnih panog, o kateri bodo razpravljali delegati na seji skupščine TKS in odločili, katere so tiste panoge, ki naj imajo v prihodnje prednost. Sprejeti je bil tudi dogovor, da naj v prihodnje na osnovi sprejetih kriterijev razdeljuje sredstva skupna komisija TKS in ZTKO. Delegati so tudi menili, da naj bi bile telesnokulturne organizacije v soboški občini deležne olajšav pri plačevanju dajatev za nagrajevanje honorarnih strokovnih delavcev, tako kot so to storile že nekatere sosednje občine. Sicer pa bi se pri reševanju denarnih težav morale telesnokulturne organizacije bolj naslanjati na delovne organizacije, ki naj bi prevzele pokroviteljsva.

Feri Maučec

HOKEJ NA TRAVI

Hokejisti v zvezni ligi

Prihodnjo soboto se bo začelo tekmovanje v zvezni ligi — zahod v hokeju na travi, kjer bo sodelovala tudi soboška ekipa Pomurja. Ianskoletni republiški prvak. Pravkar potekajo razgovori z ABC Pomurje o preimenovanju ekipe. Prvi nasprotnik soboških hokejistov bo Partizan Zelina, lanskoletni prvak te lige in drugouvrščena ekipa finalnega turnirja za prvenstvo SFRJ. Soboške hokejiste čaka torej težka preizkušnja, čeprav so se za nastop vneto pripravljali. Že v drugem kolu ekipa Pomurje prvo gostovanje proti Mladosti v Zagrebu, nato doma Jedinstvo iz Zadra, gostovanje v Zagrebu proti Concordiji, dve tekmi doma proti zagrebškemu Jedinstvu in Trešnjevki in kot zadnje gostovanje pri zagrebškem Maratonu. V tem kakovostnem tekmovanju je kajpak težko pričakovati vidnejše uvrstitve. Uspeh bi bilo že 5. ali 6. mesto, kajti ligo zapušta le eno moštvo, nadomesti pa jo zmagovalca kvalifikacij med prvakoma slovenske in hrvaške lige. Za soboško ekipo bodo nastopili: Š. Mesarič, Fujs, Kuhar, Gostonj, Lenarčič, Kerman, Forjan, V. Zelko, Bukvič, M. Mesarič, J. Časar, Črnko, Bedek, L. Časar.

KONJSKI ŠPORT

Novi uspeh ljutomerskih kasačev

— Dorica MS (Marko Slavič starejši) zmagala na dodatnem jugoslovanskem kasaškem derbiju; Rebeka zopet zmagala v Avstriji; V Ljutomeru zmagala Lima II.

Ljutomerski kasači so razveselili z novimi letošnjimi dosežki. Zmagovalka letošnjega jugoslovanskega kasaškega derbija Dorica MS (Marko Slavič starejši, Ključarovi) je zmagala tudi na dodatnem jugoslovanskem kasaškem derbiju v Somborju. Ani MS (Marko Slavič mlajši, Ključarovi) je bila sicer drugo, vendar diskvalificirana.

Na mednarodni kasaški dirki v Wildonu v Avstriji je dosegla svojo tretjo zmago Rebeka (Branko Puhar, Veržej). Tokrat je zmagala na 2.100 metrov dolgi progi s kilometrskim časom 1:22,0.

Na nedeljski kasaški prireditvi v Ljutomeru — ogledalo si jo je okrog 3.000 gledalcev — je v najhitrejši dirki v odsotnosti Rebeke, Dorice MS, Ani MS in Arno MS, zmagala Lima II (Dušan Jureš, Ljutomer). To je prva letošnja zmaga Dušana Jureša. Zmagovalci v ostalih dirkah so bili — 1. dirka: Depo (Cvetko, Maribor); 2. dirka: Fireta (Seršen, Veržej); 3. dirka: Prizma (Novak, Krapje); 5. dirka: Adrija (Crnkovič, Zagreb).

V nedeljo bo v Ljubljani jugoslovanski kasaški maraton. Udeležili se ga bodo: Dorica MS, Ani MS, Lero II in Lima II. V Karadžordzevu pa bo velika kasaška prireditve, na kateri bo nastopila Rebeka.

F. Maučec

OLIVER ROGAN iz Sotine, sin znanega tekmovalca in trenerja motokrosistov AMD Murska Sobota Jožeta Rogana, namerava po očetovih stopinjah. Čeprav še ni star niti pet let, s svojim jeklenim konjičkom drvi po gorčičkih strminah kot pravi dirkač. S svojim nastopom pa je doslej že navdušil tudi ljubitelje motokrosa v Trzinu, Lenartu in Črnomlju — seveda ni tekmoval za točke.

Foto: Feri Maučec

ATLETIKA

Balek dvanajsti v Varšavi

V glavnem mestu Poljske Varšavi je bil mednarodni turnir v hitri hoji za trofejo ZLATI ČEVELJ. Sodelovalo je 25 tekmovalcev iz Španije, ČSSR, ZSSR, Poljske in Jugoslavije. Našo državo je zastopal član AK Pomurje iz Murske Sobotne, državni rekorder in reprezentant v hoji, Milan Balek. V močni konkurenci je osvojil solidno 12. mesto. Njegova uvrstitev bi bila bržkone boljša, če ne bi nastopil utrujen po dolgi vožnji z vlakom.

ROKOBORBA

ŠEST ZMAG VOGRINCA

V Majdanpeku je bilo tradicionalno rokoborsko tekmovanje v grško-rimskem slogu republik in pokrajin za mladince do 18 let. V reprezentanci SRS je nastopil kar 7 tekmovalcev iz Pomurja. Najuspešnejši med njimi je bil Edi Vogrinec, ki je šestkrat zmagal in le enkrat izgubil. Uspešna pa sta bila tudi Jože Kranjec in Janez Cifer. Sicer pa so tudi Mečkar, Dinkov, Temlin in Nasevski zadovoljili.

NOGOMET

Poraz Mure in zmaga Nafta

V prvenstveni tekmi slovenske nogometne lige je soboška Mura doma nepričakovano izgubila z novincem Domžalami z 1:2. Gol za Muro je dosegel Gabor iz enajstmetrovke. Lendavska Nafta pa je v tekmovanju druge slovenske lige vzhod doma premagala Steklarija iz Rogoške Slatine z 3:0. Gole za Nafto sta dosegla Ribarič 2 ter Dovečar.

Judo

Prvi pozivni turnir ml. mladincev

V Ljutomeru je bil prvi pozivni turnir mlajših mladincev Pomurja v judu, na katerem je sodelovalo 25 tekmovalcev. Največ uspeha so imeli Sobočani, ki so zasedli dve prvi mesti, Ljutomerčani pa eno.

Rezultati — do 50 kg: 1. Pintarič, 2. Štoli, 3. A. Šiška in Brozovič (vsi MS); do 62 kg: 1. Duh (MS), 2. Korošak (Lj), 3. S. Ortman (Lj) in Mušič (MS); nad 62 kg: 1. Princič (Lj), 2. Berden (MS), 3. Šoš (MS) in J. Ortman (Lj). Drugi turnir bo 5. oktobra v Lendavi.

I. K.

KOŠARKA

Pomurje : Marles 54:59

V polfinalni pokalni košarkarski tekmi na območju SRS je ženska ekipa Marlesa iz Maribora v Murski Soboti premagala ekipo Pomurja. Sobočanke, ki so tokrat igrale dobro, so zamudile priložnost za zmago. Strelke za Pomurje: Govorčin 20, Koren in Šiško po 10, Borec 8 in Kardoš 6. Sodiča sta Camplin in Dundek iz Murske Sobotne.

STRELSTVO

VAŠKO TEKMOVANJE

SD Bakovci je bila organizator vaškega tekmovanja v streljanju z malokalibrsko puško. Udeležilo se ga je 110 strelcev. Zmagal je Emil Kovač s 87 točkami pred Marjanom Lazarjem 85 in Stefanom Červekom 81 točk. V streljanju na slepo tarčo pa je zmagal Franc Lazar pred Francem Maučecem in Vinkom Lukačem.

J. R.

NAMIZNI TENIS

USPEŠEN NASTOP

V Postojni so bile tradicionalne, že 12. Mladinske igre treh dežel — Koroške, Furlanije-Juljske Krajine in Slovenije. V slovenski reprezentanci sta nastopila dva Sobočana — Mirko Unger in Matjaž Žitek — ter prispevala, da je slovenska vrsta prepričljivo zasedla prvo mesto, saj je oba nasprotnika premagala s 5:0.

M. U.

TVD PARTIZAN MURSKA SOBOTA

Z vadbo začnejo v oktobru

TVD Partizan Murska Sobota bo v mesecu oktobru začelo z redno vadbo. Vpis bo 30. 9. ob 17.30 za pionirje: 1. 10. ob 15.30 za cicibane; ob 19.00 za mladinke ter 2. 10. ob 17.30 za pionirke. Ustanovili bodo tudi nov oddelk športno-ritmične gimnastike za deklice, ki ga bo vodila strokovno usposobljena tovarišica. Razpored vadbe bo objavljen od 7. 10. Letna članarina je 300 dinarjev in jo potrebno vplačati ob vpisu za vadbo.

NAMIZNI TENIS

Zadovoljil le Benkovič

V okviru priprav pred začetkom tekmovanj v zveznih in republiških ligah so Sobočani nastopili na troboju v Mariboru, kjer sta sodelovala še zvezni ligaš Maribor in medrepubliški ligaš Fužinar. Sobočanom se pozna, da še niso v najboljši formi, edini, ki je zadovoljil, je bil Benkovič.

Rezultata — MARIBOR—SOBOTA 10:4
SOBOTA—FUŽINAR 8:8

M. U.

ŠAH

TURNIR V RADENCIH

V soboto in nedeljo bo v kavarni Park v Radencih jesenski mednarodni turnir v šahu, ki ga prireja ŠRD TPO Radenska. Nagradni sklad je 80.000 dinarjev.

PNL

Rezultati — 4. kolo					
Veržej-Hotiza	0:0				
Beltinka-Bakovci	5:1				
Turnišče-Renkovci	3:0				
Odranci-Rakičan	5:3				
Lipa-Dobrovnik	0:1				
Čarda-Črenšovci	0:1				
Veržej	4 3 1 0	10:2	7		
Beltinka	4 3 0 1	17:5	6		
Turnišče	4 3 0 1	11:3	6		
Odranci	4 3 0 1	9:4	6		
Črenšovci	4 2 1 1	3:3	5		
Hotiza	4 1 2 1	5:5	4		
Dobrovnik	4 2 0 2	6:7	4		
Rakičan	4 2 0 2	8:12	4		
Lipa	4 1 1 2	4:6	3		
Bakovci	4 0 2 2	6:15	2		
Renkovci	4 0 1 3	5:16	1		
Čarda	4 0 0 4	2:8	0		

I. MNL MS

Rezultati — 4. kolo					
Radgona—Tešanovci 2:2					
Ižakovci—Tišina 0:2					
Apaače—Pušča 1:1					
Ljutomer—Filovci 3:2					
Dokležovje—Tromejnik 5:1					
Dokležovje	4 4 0 0	25:2	8		
Tišina	3 3 0 0	7:2	6		
Tešanovci	4 2 1 1	8:5	5		
Apaače	4 2 1 1	6:12	5		
Ižakovci	4 1 2 1	5:4	4		
Ljutomer	4 1 2 1	7:14	4		
Pušča	3 0 2 1	3:6	2		
Tromejnik	4 0 2 2	5:10	2		
Radgona	4 0 2 2	4:9	2		
Filovci	4 0 0 4	4:10	0		

I. ONL Lendava

Rezultati — 4. kolo					
Mladost—Mostje 1:3					
Kobilje—Nafta 3:1					
Polana—Bistrica 5:1					
Lakoš—Kapca 1:1					
Nedelica—Petišovci 1:2					
Polana	4 3 0 1	11:6	6		
Mostje	4 3 0 1	10:5	6		
Kapca	4 2 2 0	9:4	6		
Petišovci	4 3 0 1	9:6	6		
Bistrica	4 2 0 2	8:8	4		
Nedelica	4 2 0 2	4:5	4		
Kobilje	4 1 1 2	6:10	3		
Mladost	4 0 2 2	5:8	2		
Lakoš	4 0 2 2	4:7	2		
Nafta	4 0 1 3	5:12	1		

II. MNL MS—zahod

Rezultati — 3. kolo					
Cankova—Rogašovci 3:1					
Hodoš—Grad 1:0					
Puconci—Šalovci 2:3					

KOLESTARSTVO — DRŽAVNO PRVENSTVO

Cigüt sedmi, Škraban osmi

V soboto in nedeljo je bilo v Kobaridu državno prvenstvo v gorski vožnji in na kronometer, na katerem je sodelovalo nad sto kolesarjev iz celotne države. Po nekajletnem premoru so se dirk udeležili tudi mladinci KK Pomurje iz Beltincev in dosegli nekaj dobrih rezultatov. To še posebej velja za Cigüta, ki je na gorskem prvenstvu, kjer je bilo potrebno premagati višinsko razliko 650 metrov s 14-odstotnim vzponom, zasedel solidno osmo mesto. Njegova uvrstitev pa bi lahko bila še boljša, če bi vozil nekoliko bolj napadalno. Škraban je bil 21, Kapun pa 42. V tekmovanju na kronometer pa je Cigüt s povprečno hitrostjo 43,2 km na uro zasedel sedmo mesto. Škraban je bil osmi, Kopun pa 21. Škoda, da Cigüt, ki je bil dva kilometra pred ciljem še drugi, ni zdržal do konca. Sicer pa smo z uvrstitvami pomurskih kolesarjev lahko zadovoljni.

Smodiš—Horvat na državno prvenstvo

V Kranju je bil sklepni turnir prvenstva Slovenije v kegljanju za pare. Od Pomurcev sta si po prejšnjih kvalifikacijah pridobila pravico sodelovanja samo Smodiš—Horvat. Tokrat sta podrla 1655 kegljev, kar je bilo dovolj za 5. mesto v skupni uvrstitvi. Tako sta si pridobila pravico sodelovanja na državnem prvenstvu, ki bo čez 14 dni v Vojvodini. Le za en keglj pa se jima je izmuznilo tretje mesto. Smodiš pa je z 863 keglji dobil vabilo za sodelovanje v slovenski reprezentanci, ki bo 27. tega meseca sodelovala na mednarodnem četverboju na Dunaju, kjer bodo poleg Slovencev nastopili še tekmovalci iz ZRN, Madžarske in Avstrije.

tg

KAJAKAŠTVO

Trije republiški naslovi v Krog

Na reki Savi v Hrastniku je bilo republiško prvenstvo kajakašev in kanuistov, na katerem je sodelovalo okrog 70 mlajših mladincev. Med njimi so bili tudi tekmovalci BD Mura iz Kropa in dosegli lep uspeh, saj so zasedli kar tri republiške naslove. V kajaku enosedu je zasedel prvo mesto in naslov prvaka Slovenije Miran Verš, v isti kategoriji je bil Simon Kuzmič četrti. Prvo mesto in republiški naslov sta osvojila tudi kanuista Horvat—Marič. Republiški naslov pa so Krozani osvojili še v moštveni vožnji 3 x K-1 v postavi Verš, Marič in Kuzmič, druga ekipa Kroga (brata Kovačič in Horvat) pa je zasedla tretje mesto.

ROKOMET

Štiri zmage pomurskih ligašev

V drugem kolu tekmovanja v drugi slovenski moški in ženski rokometni ligi—vzhod so pomurske ekipe iztržile štiri zmage. V moški konkurenci so Bakovci v pomurskem derbiju v Gornji Radgoni premagali domačo Radgono 33:24. Najboljši strelci: Kozelj 8, Lebar in Antolin po 6 za Bakovce ter Merčnik 7 in Felkar 5 za Radgono. Rokometnaš Kroga pa so doma premagali Ormož s 23:20. Najboljši strelci pri Krogu: Benko 6, Varga 5 in Titan 4. V ženski konkurenci je Deloza iz Velike Polane doma premagala ekip Brežic z 28:18. Najučinkovitejšje strelke pri Polani: Kovač 8, Laslo 7 in Vugrinec 4. Rokometnašice Beltinke pa so zmagale v Šmartnem s 25:21. Najboljši strelki v ekipi Beltinke sta bili N. Baša in Zakoč, ki sta dali po 7 golov.

STRELSTVO

Oba naslova ABC Pomurki—MI

Občinska strelska zveza Murska Sobota je pripravila drugi del tekmovanja v streljanju z malokalibrsko puško v okviru sindikalno športnih iger soboške občine. Tekmovanja se je udeležilo 12 ekip članov in 5 ekip članic ali 51 strelcev in strelk. Na tekmovanju pa ni nastopilo 10 ekip članov in 5 članic, čeprav so se prijavili. Največ uspeha so imeli strelci in strelke SD ABC Pomurka—Mesna industrija Murska Sobota, ki so zmagali v obeh konkurencah. Med člani je ekipno zmagala ABC Pomurka—MI s 258 krogi pred IMP Panonija 247 in Mura 238 krogov. Med posamezniki je bil najboljši Stefan Flisar (ABC) z 92 krogi pred Aleksandrom Bagarijem (Pan.) 91 in Vladom Horvatom (Mura) 238 krogov. Pri članicah je ekipno zmagala ABC Pomurka—MI s 180 krogi pred Muro 160 in KZ Panonko 143 krogov. Posamezno: 1. Milica Šinko (KZ Pan.) 68, 2. Metka Ružič (Panonija) 67 in 2. Anica Šinko (ABC) 65 krogov.

Pokal SD Jezero Dobrovnik

SD Lendava je pripravila tradicionalno tekmovanje v streljanju z malokalibrsko puško, na katerem je sodelovalo 7 ekip iz lendavske občine. Zmagala je SD Jezero Dobrovnik pred SD Lendava, SD Ina-Nafta Lendava, SD Varstroj Lendava in SD Štefan Kovač Turnišče. Med posamezniki je bil najboljši Cimerman (Dobrovnik) pred Krpanom (Ina) in Vargom (Dobrovnik). Ker je bila to tretja zaporedna zmaga SD Jezero iz Dobrovnika na tem tekmovanju, je dobila pokal v trajno last.

D. B.

Invalidski šport

Zopet uspešni člani DRŠI

V Ljubljani je bilo športno srečanje za memorial narodnega heroja Rada Pehačka, ki ga je pripravilo ŠD Invalid Ljubljana.

Sodelovalo je 149 tekmovalcev iz 16 društev iz Slovenije in Hrvaške. Člani DRŠI Murska Sobota so nastopili v streljanju in balinanju in se lepo odrezali. V streljanju so osvojili drugo mesto, v balinanju pa 5.—6. mesto. Sobočani so prav tako sodelovali na športnem srečanju v okviru občinskega praznika v Ormožu. Najuspešnejši med njimi je bil Šturm, ki je zmagal v streljanju. Gomboc je v šahu zasedel drugo, Gregorič v kegljanju četrto in Žižek v ribištvu četrto mesto.

NAMIZNI TENIS

VEČ PRIČAKOVALI

Na kvalifikacijskem republiškem pionirskem turnirju, ki je bil v Kranju, so pomurski predstavniki iz Radgone, Lendave, Beltincev in Sobote dosegli solidne rezultate, čeprav smo od nekaterih pričakovali več. Najuspešnejši med njimi je bil Ōri, ki se je uvrstil med osmerico in potem izgubil z zmagovalcem turnirja Ferbežarjem (Je.) z 0:2. Med najboljših 16 sta se uvrstila Rihtarič in Smodiš, omenjena trojica pa si je tudi priborila pravico nastopa na prvem republiškem selekcijskem turnirju v Murski Soboti, poleg Fridriha in Gerendaja, ki sta se direktno uvrstila na turnir. Ostali Pomurci niso izkoristili priložnosti, čeprav imata nekaj možnosti še Gerič in Županek ter Breznikova pri pionirkah.

M. U.

Z UPRAVE ZA NOTRANJE ZADEVE V MURSKI SOBOTI

NAŠLI POGREŠANEGA OTROKA

20. septembra ob 19. uri je na oddelku milice v Dobrovniku občanka Rozalija Horvat iz Strehovec prijavila, da se je izgubil njen vnuk H. B., star 9 let, ki je sam odšel v gozd gobarit. Takoj so skupaj z delavci postaje milice Lendava in Beltinci organizirali iskanje, v akciji pa je sodelovalo tudi 40 občanov iz sosednjih vasi. Otroka so našli naslednji dan pri Tereziji Glavač iz Bukovnice, ki je otroka našla v gozdu in ga odpeljala domov, kjer je prenočil. Naslednji dan je obvestila občane in milico, da je otrok pri njej.

Prometne nezgode

Uvodoma dopolnjujemo naš zapis, ki se nanaša na prometno nezgodo 14. septembra v Črenšovcih. Pri nadaljnjem razčiščenju je bilo ugotovljeno, da Igor Vederjak s Ptuja ni povzročitelj te prometne nezgode. Za napačno izjavo se mu opravičujemo.

16. septembra ob 20.30 se je voznik kolesa z motorjem Boris Banko iz Moravskih Toplic peljal brez vozniškega dovoljenja po regionalni cesti iz Tešanovec proti Moravskim Toplicam. V bližini EE Kmetijskega gospodarstva Rakičana je za njim pripeljal neznan voznik poltovornega avtomobila, ki ga je zadel in zbil po vozišču. Voznik se ni ustavil. Banko je dobil telesne poškodbe,

za povzročiteljem nesreče pa pozivdujejo.

16. septembra ob 22.30 je voznik osebnega avtomobila Drago Gomboc iz Predanovec peljal po lokalni cesti iz Gorice proti Brezovcem. Zaradi neprimerne hitrosti je izven naselja zapeljal v grmovje in trčil ob drevo ter se huje telesno poškodoval. Škode je za okoli 500 tisoč dinarjev.

17. septembra ob 14.15 se je voznik osebnega avtomobila Marija Zemljič iz Radenec peljal iz Radenec proti Gornji Radgoni. Ko je pripeljal do hotela Grozd, se je s pločnika nenadoma pripeljal kolesar Boris Jalšovec iz Gornje Radgone. Prišlo je do trčenja, v katerem je bil kolesar lažje poškodovan.

18. septembra ob 8.35 je voznik osebnega avtomobila Karel Kološa iz Prosenjakovec vozil iz Murske Sobotice proti Mlajincem. Ko je pripeljal v bližino naselja Noršinci, ga je zaradi neprimerne hitrosti zaneslo v nasproti vozečo kolesarko Heleno Vljaj iz Lukačevca, ki jo je zbil po cestišču. Kolesarka je bila telesno poškodovana in se zdravi v bolnici.

18. septembra ob 17.30 se je voznik osebnega avtomobila Franc Žilavec s Tišine peljal iz Rakičana proti Murski Soboti. Ko se je z neprimerno hitrostjo pripeljal do križišča z Gregorčičevo ulico je prepozno opazil kolesarja Štefana Poredoša iz Iža-

kovec. Kolesar je zavil v levo, tako je prišlo do trčenja, v katerem je dobil kolesar telesne poškodbe. Voznik osebnega avtomobila se ni ustavil, vendar so ga delavci milice izsledili v Vidmu. Zoper voznika je bil odrejen strokovni pregled.

18. septembra ob 18.15 se je voznik osebnega avtomobila Emil Kragelj z Žitenec peljal iz M. Sobotice proti Tišini. Ko je pripeljal do križišča z lokalno cesto proti Satahovcem je začel prehitovati kolesarja Romana Serca iz Satahovca, ki je peljal po levem pasu in nakazal smer vožnje. Kragelj ni mogel preprečiti nezgode, zadel je kolesarja in ga telesno poškodoval. Voznik se ni ustavil, odpeljal je dalje, vendar so ga delavci milice izsledili pri gostilni Titan v Črnelavcih.

19. septembra ob 14.35 se je otrok A. N. iz Mahovec peljal s kolesom v naselju Črnci proti Žepovcem. Začela ga je prehitovati voznica osebnega avtomobila Marija Foršek iz Žepovca. V tem hipu je A. N., ne da bi nakazal smer vožnje, zavil v levo in trčil v blatnik osebnega avtomobila. Vrglo ga je na pokrov motorja, kjer se je telesno poškodoval.

19. septembra ob 20.30 je voznik kolesa s motorjem Slavko Plohl s Stavešinskega vrha peljal po območni cesti iz Grabonoša proti Vidmu. Ko je pripeljal v

naselje Čakova, je zapeljal čez cesto in trčil v nasproti vozečega otroka A. A. iz Okoslavca, ki se je v spremstvu matere peljal pravilno po desni strani. Pri padcu se je otrok hudo telesno poškodoval. Voznik se ni ustavil, vendar so ga delavci milice izsledili v Vidmu. Zoper voznika je bil odrejen strokovni pregled.

21. septembra ob 4.40 se je voznik osebnega avtomobila Jože Cener iz Nove Gorice peljal iz Lenarta proti Gornji Radgoni. Ko je pripeljal izven naselja Lomanoše je zaradi neprimerne hitrosti zapeljal na bankino, nato pa na travnik, kjer se je prevrnil. V vozilu sta se lažje poškodovala Aleksander Horvat in Franc Kakaš iz Nove Gorice. Materijalna škoda znaša okoli 150 tisoč dinarjev.

22. septembra ob 8.10 je voznik osebnega avtomobila Marjan Benkič iz Murske Sobotice peljal iz Markiševca proti Puconcem. V Markiševcih je dohitel voznika kolesa s motorjem K. D. iz Markiševca, ki se je peljal bolj po sredi ceste. K. D. je z eno roko držal za krmilo, v drugi pa je imel plastično vedro. Ko ga je voznik začel prehitovati, je K. D. še bolj zavil na sredo ceste in v tem trenutku ga je Benkič zadel. Pri nesreči je bil otrok huje telesno poškodovan.

22. septembra ob 23. je voznik osebnega avtomobila Milan Sapač iz Štrukovec vozil iz Rakičana proti Tišini. Ko je pripeljal do gostilne Klemenčič v Murski Soboti, je zaradi neprimerne hitrosti zapeljal na desni pločnik in se na parkirnem prostoru gostilne zaletel v električni drog in se poškodoval. Škode je za 200 tisoč din.

POŽARI

16. septembra ob 19.30 je zagorelo na gospodarskem poslopiju Franca Ficka iz Radovca. Zagorelo je celotno ostrešje gospodarskega poslopija, seno, slama in nekaj orodja. Škoda cenljo na 5 milijonov dinarjev. Ugotovitev so pokazale, da je požar nastal zaradi dotrajane kotle, v katerem kuhajo hrano živini. Ogroženi so bili tudi stanovanjsko poslopje in hlevi.

Za gradnjo kirurgije

»Panonija« M. Sobotica — sodelavci Franca Bobovca (namesto cvetja na grob pok. očeta F. Bobovca) — 1.500,00 din; »Panonija« M. Sobotica — sodelavci Franca Bobovca (namesto cvetja na grob pok. očeta F. Bobovca) — 2.000,00 din; Družina Györek M. Sobotica (namesto cvetja na grob pok. sosedu Karolini Vukan) — 2.000,00 din; Družina Šušek Razlagova 34, M. Sobotica (namesto cvetja na grob pok. Kuhar, M. Sobotica) — 2.000,00 din; Družina Sabotin-Praček, M. Sobotica (namesto cvetja na grob pok. Gustija Deutscha) — 3.000,00 din; Delavci PTT sektorja M. Sobotica (namesto cvetja na grob pok. Tereziji Rogač M. Sobotica) — 3.000,00 din; DO za PTT promet M. Sobotica (namesto cvetja na grob pok. Ivana Pečka — pismošna, M. Sobotica) — 4.000,00 din; Družina Božanič M. Sobotica (namesto cvetja na grob pok. mami Marti Žibrik) — 1.000,00 din; Družina Klepec-Šarkanj, Tomšičeva 12, M. Sobotica (namesto cvetja na grob pok. Rudija Zrinskega, M. Sobotica) — 4.000,00 din; Smilja in Nikica Brumen, Trstenjakova 11 a, M. Sobotica (namesto cvetja na grob pok. Rudija Zrinskega, M. Sobotica) — 2.000,00 din; Družina Flišar, Vaneča 9 (namesto cvetja na grob pok. Rudija Zrinskega, M. Sobotica) — 3.000,00 din; Šarlota Šavel, Martjanci (namesto cvetja na grob pok. Jožeta Bojneca, Krško) — 2.000,00 din; Sidonija Kerčmar, Martjanci 29 (namesto cvetja na grob pok. Jožeta Bojneca, Krško) — 1.500,00 din; Šarlota Olas, Maribor (namesto cvetja na grob pok. Jožeta Bojneca, Krško) — 1.500,00 din; Karel Šavel, M. Sobotica (namesto cvetja na grob pok. Jožeta Bojneca, Krško) — 1.500,00 din; Vladimir Kuhar, Puconci 49 (namesto cvetja na grob pok. Karla Sukiča) — 1.000,00 din; Anica in Štefan Kuhar, Puconci 102 (namesto cvetja na grob pok. Mariji Perš) — 1.000,00 din; Osnovna šola Bistrica, Srednja Bistrica 49 a (namesto cvetja na grob pok. Huga Keržana) — 3.000,00 din; Pionirski odred OŠ Bistrica, Srednja Bistrica 49 a (namesto cvetja na grob pok. Huga Keržana) — 2.000,00 din;

Akcije še ni konec

Tudi v lendavski občini so dobro zastavili akcijo zbiranja sredstev za dograditev oziroma opremo kirurgije v Rakičanu. Tako so do začetka avgusta zbrali 66 odstotkov načrtovanih sredstev, kar je precej več kot v drugih pomurskih občinah. Tudi znesek zbranih sredstev — 22.945.791 dinarjev — je precejšen, saj so takoj za občino Murska Sobotica. Največ denarja so zbrali v organizacijah združenega dela z enodnevni zaslužkom (11.465.630 dinarjev), nato pa s prispevki, zbranimi v posameznih krajevnih skupnostih (5.572.095 dinar-

jev). V obliki enodnevnega zasluzka so največ prispevali v turistiški Planiki (2.056.554 dinarjev), ta organizacija pa je tudi največ denarja (1.116.450 dinarjev) nakazala iz sklada skupne porabe.

Ne glede na uspehe pri zbiranju sredstev akcija teče dalje. V zadnjih dneh se je spet zbralo nekaj sredstev, še več pa se jih bo, ko bodo svojo moralno obveznost v večji meri izpolnili tudi v raznih društvih, pa tudi obrtniki naj bi se bolje izkazali.

Š. S.

INVALIDSKA DELAVNICA
SOLIDARNOST
p. o. — MURSKA SOBOTA

Komisija za delovna razmerja Invalidske delavnice SOLIDARNOST.

razpisuje
delovno mesto za nedoločen čas:
tekstilni konfektor (šivilja) oz. tekstilni tehnik

Pogoji:
— srednješolska ali poklicna šola tekstilne smeri
— vsaj 1 leto delovnih izkušenj, poskusna doba 3 mesece
— primeren odnos do sodelavcev

Rok prijave je 8 dni od razpisa. Prošnje z dokumentacijo pošljite na naslov: Invalidska delavnica Solidarnost Murska Sobotica, Titova 5. Kandidati bodo o izboru obveščeni v 15 dneh.

INTEGRAL
DO TP VIATOR Ljubljana
Tozd Promet in delavnice
Lendava

Razpisna komisija tozda Promet in delavnice, Lendava

razpisuje
v skladu s samoupravnimi splošnimi akti prosta dela in naloge

RAČUNOVODJA TOZDA

Kandidati za opravljanje navedenih del in nalog morajo poleg z zakonom predpisanih pogojev izpolnjevati še naslednje:
— visoka ali višja strokovna izobrazba ekonomske smeri,
— najmanj 4 leta delovnih izkušenj na podobnih delih.

Izbrani kandidat bo imenovan za 4-letno mandatno dobo.

Kandidate prosimo, da v 15 dneh po objavi pošljejo prošnje z dokazili o strokovni izobrazbi in delovnih izkušnjah na naslov: INTEGRAL, tozd Promet in delavnice, Lendava, Industrijska 1, kadrovska služba.

Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 30 dneh od poteka prijavnega roka.

Pomurski zdravstveni center TOZD Splošna bolnišnica M. Sobotica

razpisuje
naslednja dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi:

1. glavne sestre TOZD
2. predstojnika oddelka za pljučne bolezni
3. predstojnika oddelka za infektivne bolezni
4. predstojnika oddelka za bolezni ušes, nosu in grla
5. predstojnika oddelka za očne bolezni
6. predstojnika oddelka za otroške bolezni
7. predstojnika oddelka za rentgenologijo
8. predstojnika laboratorijske službe za mandatno dobo 4 let.

Kandidati za razpisana dela in naloge morajo, poleg splošnih pogojev, določenih z zakonom, izpolnjevati še naslednje:
pod tč. 1:
da imajo visoko ali višjo izobrazbo ustrezne zdravstvene smeri z opravljenim strokovnim izpitom in 3 leta delovnih izkušenj
pod tč. 2 do 8:
da imajo visoko izobrazbo ustrezne medicinske specialnosti z opravljenim specialističnim izpitom in 3 leta delovnih izkušenj.

Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 20 dneh po objavi na naslov: PZC TOZD Splošna bolnišnica M. Sobotica.

Prijavljene kandidate bomo o izidu izbire obvestili v 30 dneh po izteku objave.

Radenska

Zdravilišče »Radenska« n. sol. o Radenci objavlja po sklepu komisije za delovna razmerja TOZD Tovarna polnilne opreme prosta dela in naloge

ZAHTEVNA DELA TEHNOLOGIJE — strojni del

Pogoji:
visokošolska izobrazba strojne smeri in opravljen pripravniški izpit ali višješolska izobrazba strojne smeri in 1 leto delovnih izkušenj ali srednješolska izobrazba strojne smeri in 3 leta delovnih izkušenj.
Poskusno delo traja 3 mesece.
Kandidati naj pošljejo pisne prijave v 8 dneh po objavi na naslov:
Zdravilišče »Radenska« Radenci, kadrovska socialna služba.
Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 45 dneh po poteku objavnega roka.

Razstava zdravilnih zelišč

Ko ugotavljamo, da smo Slovenci največji porabniki zdravil na svetu, prihaja razstava Društva za varstvo okolja v Pomurju kot alternativa. Razstava zdravilnih zelišč, ki bo odprta od 3. do vključno 6. oktobra v prostorih Delavske univerze v Murski Soboti, je poučna ne le za nabiralce zdravilnih zelišč, ampak tudi za šolsko mladino in za možne prihodnje nabiralce, ki poznajo le nekaj zeli.

Obiskovalci si bodo lahko ogledali zdravilna zelišča, ki jih najdemo v Pomurju.

—cp

TEŠANOVCI

Obnavljajo mrtvašnico

Okrog osemsto tisoč dinarjev bodo v Tešanovcih vložili v temeljito obnovo mrtvašnice. Denar so zagotovili s krajevnim samoprispevkom, prizadevno pa so se lotili tudi prostovoljnega dela, ko jim to čas ob kmečkih opravilih dopušča. Še dva tri tedne in za njimi bo okrog 700 prostovoljnih delovnih ur.

—js—

ACTION SUPPORT FOR LJUBLJANA HOSPITAL
\$100,000

Cancer is one of the most tragic illnesses. The Institute of Oncology in Ljubljana is the center for research and treatment of this illness in Slovenia - Yugoslavia. The Institute of Oncology is a member of the International Cancer Society and is involved in various research projects with the leading cancer institutes in Europe as well as in the USA. To deal with this kind of illness, the doctors depend greatly on sophisticated modern equipment which many hospitals cannot afford to buy. To give Slovenian cancer patients the best possible care, the Institute needs an ULTRA SOUND SCANNER. Slovenian clubs and individuals in Canada have organized an exciting drive to collect the money for an ULTRA SOUND SCANNER to be donated to this Ljubljana hospital. The approximate cost is \$100,000. To reach this goal all Slovenians - individuals, businessmen, clubs and organizations - are asked to join in this humanitarian action which can save and prolong the lives of many countrymen in Slovenia. Maybe your relatives or friends are among the cancer patients listed? We are convinced of your willingness to help the suffering cancer victims get the care they need.

American Slovenians have already successfully completed similar fundraising action for another Slovenian hospital. Tax exemption licence is being processed. Please donate generously to our cause or send your donations to:

SLOVENIAN INSTITUTE OF ONCOLOGY TRUST FUND
726 Brown's Line
TORONTO, ONTARIO
M5W 3W1

FUND RAISING COMMITTEE

CANCER CAN BE BEATEN

Slovenska društva tukaj v Kanadi so se odločila za zbiranje denarja, s katerim bodo kupili aparat za odkrivanje rakastih obolenj, nam piše Ignac Tkalec. Med društvi, ki bodo pomagala je tudi prekmursko »VEČERNI ZVON«. Aparat bodo podarili onkološkemu inštitutu univerzitetnega kliničnega centra v Ljubljani. Kako so se z informativnega vidika lotili akcije, govori priložen letak, in tudi z objavo v našem časniku želijo opozoriti izseljence v Kanadi na akcijo.

Z XVIII. mednarodnega Obrtnega sejma CELJE '85

Priporočamo se za sodelovanje.

Ob rezultatih in odmevih lahko ugotovimo, da si je Obrtna zadruga Prlekija iz Ljutomerja že našla mesto med različnimi sejmi, razstavami in poslovnimi srečanji drobnega gospodarstva v Sloveniji in v širšem jugoslovanskem prostoru.

VESTNIK

DELEGATSKI

Delegatsko glasilo
Murska Sobota
Številka 11
Leto V
26. septembra 1985

VSEBINA 11. ŠTEVILKE DELEGATSKEGA VESTNIKA

- predsednik Zbora Združenega dela in Zbora krajevnih skupnosti ter podpredsednik Družbenopolitičnega zbora sklicujejo seje zborov, dne 10. oktobra 1985
- plan jesenske setve 1985/1986
- osnutek odloka o prispevku iz osebnega dohodka delavcev za zagotavljanje sredstev za intervencije v proizvodnji hrane in za izvajanje programa občinskih blagovnih rezerv v letu 1986

PREDSEDNIK ZBORA ZDRUŽENEGA DELA IN ZBORA KRAJEVNIH SKUPNOSTI TER PODPREDSEDNIK DRUŽBENOPOLITIČNEGA ZBORA SKUPŠČINE OBČINE MURSKA SOBOTA

PLAN JESENSKE SETVE 1985/86

SKLICUJEJO

- 43. sejo Zbora združenega dela,
- 43. sejo Zbora krajevnih skupnosti,
- 45. sejo Družbenopolitičnega zbora.

Seje bodo

v četrtek, dne 10. oktobra 1985, ob 8. uri
v veliki sejni dvorani Skupščine občine Murska Sobota.

Predsednik Zbora združenega dela in Zbora krajevnih skupnosti predlagata naslednji

dnevni red:

1. izvolitev verifikacijskih komisij,
2. poročila verifikacijskih komisij,
3. potrditev zapisa skupnega zasedanja zborov občinske skupščine, z dne 12. septembra 1985,
4. osnutek družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1986—1990,
5. plan jesenske setve 1985/1986,
6. uskladitev bilance sredstev SIS družbenih dejavnosti za leto 1985,
7. periodični delovni načrt Zbora združenega dela, Zbora krajevnih skupnosti in Družbenopolitičnega zbora Skupščine občine M. Sobota za IV. trimesečje 1985,
8. samoupravni sporazum o sodelovanju in izvajanju skupnih nalog pri načrtovanju, vzpostavljanju in delovanju informacijskih sistemov za podporo odločanja,
9. predlog odloka o vzdrževanju in upravljanju z javnimi potmi v občini M. Sobota,
10. predlog odloka o lokacijskem načrtu plinovoda Boreci—M. Sobota,
11. osnutek odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o proračunu občine M. Sobota za leto 1985,
12. osnutek odloka o prispevku iz OD delavcev za zagotavljanje sredstev za intervencije v proizvodnji hrane in za izvajanje programa občinskih blagovnih rezerv v letu 1986,
13. delegatska vprašanja in odgovori na vprašanja,
14. predlogi, sklepi, mnenja in obvestila.

DELEGATI DRUŽBENOPOLITIČNEGA ZBORA

bodo obravnavali 3., 4., 5., 6., 7., 8., 13. in 14. točko zgoraj predlaganega dnevnega reda ter zapis 43. seje Družbenopolitičnega zbora, z dne 11. septembra.

Gradivo za obravnavo 5. in 12. točke dnevnega reda je objavljeno v tej številki Delegatskega vestnika.

Gradivo za obravnavo 4. točke dnevnega reda je objavljeno v 29. številki Poročevalca, z dne 5. avgusta 1985. Stališča izvršnega sveta bodo posredovana vodjem delegacij, vodjem konferenc delegacij ter delegatom Družbenopolitičnega zbora.

Gradivo za obravnavo 3., 6., 7., 9., 10. in 11. točke dnevnega reda bo posredovano vodjem delegacij, vodjem konferenc delegacij ter delegatom Družbenopolitičnega zbora.

Gradivo za obravnavo 8. točke dnevnega reda je objavljeno v 16. številki Poročevalca, z dne 8. maja 1985.

Zapis 43. seje Družbenopolitičnega zbora bo posredovan delegatom tega zbora.

Informacija k 13. točki bo podana na seji.

1. IZHODIŠČA IN CILJI

Temeljna naloga, ki jo za srednjeročno obdobje 1986—1990 predvidevata republiški in občinski načrt kmetijske proizvodnje, je večja izkoriščenost proizvodnih zmogljivosti, s čimer bi ob predvideni rasti dosegli 87 % pokritje potreb po hrani. Kljub temu, da ostaja govedoreja še nadalje osnovna usmeritev, bi v Sloveniji s povečanimi površinami ozimim, predvsem pa višjimi povprečnimi pridelki, morali odkupiti 85.000 ton pšenice in 5.000 ton rži. Taka razvojna tendenca je začrtana v proizvodnji krušnih žit tudi za območje murskosoboške občine, saj računamo na povprečno 4 % letno rast in to predvsem na področju pridelovanja krušnih žit in krmil, kjer so rezerve še največje. Tak dosežek bo mogoče doseči predvsem z doslednejšo uporabo agrotehnike (semena, gnojila, zaščita, obdelava zemlje), pa tudi z občutnim večanjem pridelave živinske krme, zaradi česar bi se zmanjšala potreba po uporabi pšenice za krmo, in z bolj usklajenimi cenami krušnih žit, krmil in mesa.

V gospodarskem letu 1984/85 smo v občini imeli posejane naslednje površine in dosegli naslednje pridelke krušnih žit:

KG Rakičan — TOZD Rakičan
869 ha — 5.136 ton pridelka — 59,11 dtc/ha
KZ Panonka
5790 ha — 20.000 ton pridelka — 34 dtc/ha

Hektarski pridelki v družbeni proizvodnji letos niso zaostajali za lanskoletnimi, v zasebni pa so bili za 15—20 % nižji. Ob lanski setvi je večina tržnih proizvajalcev upoštevala navodila o sortnem izboru in o gostoti pridelka, tako, da se je do junija obetal zelo dober pridelok. Deževno in hladno vreme je potem pospešilo razvoj bolezni in škodljivcev, kar je ob minimalni zaščiti v zasebni proizvodnji občutno znižalo pridelok. Nanj je brez dvoma vplivala tudi manjša poraba mineralnih gnojil, ki ima v tej proizvodnji tendenco upadanja. Temu ustrezni so tudi rezultati odkupa.

KG Rakičan — TOZD Rakičan je, ob upoštevanju prepovedi porabe pšenice za krmljenje živali, podala ves pridelok, oziroma ga bo plasirala tudi v semenskem blagu. S tem je planirani obseg tržne proizvodnje na višini 5.100 ton dosegla oziroma presešla.

KZ Panonka je po občinskem planu bila obvezana za odkup 5.900 ton (pšenica—rž). Do meseca septembra je skupno odkupila 5.011 ton in s tem izpolnila 70 % plana. Z dokupom pšenice iz drugih področij in z odkupom od proizvajalcev v občini do konca leta bo obveznost, ki je bila sprejeta s samoupravnim sporazumom v celoti izpolnjena.

Odkup po temeljnih organizacijah je bil izpolnjen tako (pšenica, brez rži):

	Plani	Realizacija	%
— Beltinci	1540	881	57
— Cankova	870	380	44
— G. Petrovci	1380	985	71
— Martjanci	760	760	100
— M. Sobota	3500	2348	67
— Prosenjakovci	450	581	70

Cilji in naloge setvenega plana bodo tudi letos podobni lanskoletnim, predvsem pa bo potrebno:

— v občini zagotoviti večje povprečne pridelke krušnih žit in krmnih rastlin in povečati odkup v kooperacijski in zasebni proizvodnji vsaj na 50 % pridelka

- z obnovo travnikov občutno povečati delež trave v prehrani govedí
- z večjo zavzetostjo pospeševalne službe razširiti krog pogodbene proizvodnje, doseči večjo stopnjo strokovnosti v proizvodnji, predvsem pa zagotoviti tiste agrotehnične dejavnike, ki so najpomembnejši za večje pridelke
- posvetiti posebno pozornost goričkemu predelu proizvodnje, kjer nekatere okoliščine omogočajo večji obseg proizvodnje
- z ustrezno cenovno in intervencijsko politiko zagotavljati ustrežna cenovna razmerja.

2. PŠENICA — RŽ

2.1. Proizvodnja in odkup
 2.1.1. KG TOZD Poljedelstvo in govedoreja Rakičan
 Temeljna organizacija obdeluje 2860 ha ornih površin. V kolarju bo pšenica zajemala 33 %.
 Pšenica — merkantilna 800 ha 4.800 ton
 Pšenica — semenska 150 ha 900 ton
 Skupaj 950 ha 5.700 ton

2.1.2. KZ Panonka — TOZD Semena
 Pšenica — semenska 50 ha 300 ton

2.1.3. KZ Panonka
 Statistično vodimo v zasebni proizvodnji 24.291 ha njiv, ki pa se z opravljenimi melioracijami v Poledavju povečujejo, na goričkem predelu pa zaradi socialne strukture in škode, ki jo povzročata divjad, zmanjšujejo. Računamo, da odpada od teh površin 30 % na ozimice. Zaradi vse večjega deleža ozimnega ječmena, je pod pšenico in ržo posejanih okrog 5800 ha.

S samoupravnim sporazumom o medsebojnih pravicah in obveznostih pri ureditvi ciljev in nalog za tržno pridelovanje pšenice in sladkorne pese v letu 1985/86 je predvideno, da bo KZ Panonka, v pogodbenem odnosu, s pšenico in ržo posejala 3.900 ha in odkupila 11.000 ton pridelka. Upošteva doseženo razmerje obveznosti po TZO glede na posejane površine, bo KZ Panonka razporedila dogovorjeno obveznost takole:

— TZO Beltinci	660	1840
— TZO Cankova	340	970
— TZO G. Petrovci	640	1830
— TZO Martjanci	400	1100
— TZO M. Sobota	1600	4520
— TZO Prosenjakovci	260	740

Skupaj 3900 ha 11000 ton

2.1.4. Sortni izbor
 KG — TOZD Poljedelstvo in govedoreja Rakičan, bo določila sortni izbor na osnovi doseženih rezultatov v letu 1985 in makropokusov, ki so bili v sodelovanju s šolo in kmetijskim inštitutom SRS opravljeni v Rakičanu.

Na istih osnovah in primernosti posameznih sort za intenzivno in manj intenzivno agrotehniko v zasebni proizvodnji, bo KZ Panonka preko svoje pospeševalne in komercialne službe zagotovila naslednji sortni izbor in naročila naslednje količine semena:

Sorta	Kakovostni razred	Naročena količina v t
Super zlata	III.	242
Mačvanka	I.	164
Lonja	II.	90
Balkan	II.	60
Baranjka	II.	48
Slavonija	II.	25
Pitoma	II. (poskusno)	39
Dukat	I.	30
Nizija	I.	16,5
		714,5 ton

2.1.5. Rž
 Realna potreba po rži je letno od 300—400 ton. Do 1. septembra je KZ Panonka odkupila 200 ton. Še naprej bo KZ organizirala tržno proizvodnjo predvsem na goričkem predelu občine. Priporočeni sorti sta DANKO, ki ga bo KZ zagotovila za seme 13 ton.

Z letošnjo setvijo bo KZ Panonka nastavila tudi setev hibrida TRITIKALE, ki ga bo za seme naročila 4 tone.

2.1.6. Proizvodni in odkupni pogoji
 — Cena pšenice in rži se bo oblikovala po enotno dogovorjeni ceni pšenice letine 1986 za območje cele države.
 — Proizvajalcem bodo žitno-predelovalne organizacije priznale stroške prevoza do silosa ali skladišča po ceni, ki bo določena pred žetvijo.

— Pšenica in rž morata ustrezati veljavnim predpisom o kakovosti (pravilniku). Laboratorijsko se bo kakovost ugotavljala le za količine, večje od 500 kg, za manjše pa po izkušnjah. Pšenica, ki bo vsebovala več kakor 15 % vlage, bo dosušena. Polovico stroškov sušenja, ki bodo določeni pred žetvijo, bo plačala žitno-predelovalna organizacija.

- Pridelovalcem pripada na oddano količino 10 % otrobov in 5 % krmilne moke po polni lastni ceni.
- Organizatorjem proizvodnje in odkupa bo pripadlo 6 % od določene cene za pšenico — rž.
- Pridelovalcu se prizna
- regres 40 din na kg za seme potrjene semenske pšenice, s čimer bo cena za proizvajalca 44 din/kg
- nadomestilo 7 din na kg pšenice za nabavo mineralnih gnojil
- nadomestilo 1 din na kg oddane pšenice za nabavo zaščitnih sredstev
- žitno predelovalne organizacije prispevajo pridelovalcem, za pospeševanje tržnost pšenice, sredstva v višini dogovorjene paritete.
- Pogoji za pridobitev regresa za semensko pšenico in uveljavljanje nadomestila so:
- da pridelovalec sklene in uresniči pogodbo o pridelovanju in oddaji pšenice v skladu s samoupravnim sporazumom
- da pridelovalec v družbenem sektorju odda najmanj 5,5 ton na ha pogodbenih količin
- da pridelovalec v zasebnem sektorju odda najmanj 2,5 toni na slabših, oziroma 3,5 ton na ha na najboljših površinah.

3. JEČMEN

Površine pod ječmenom se večajo zaradi usmerjenosti na doma pridelano krmno. Dosegle bodo okrog 1500 — 1600 ha. Kmetijska zadruga bo zagotovila 13 ton semena. Priporočeni sorti sta Robur in Antres.

4. SLADKORNA PESA

4.1. Zaradi priprave zemlje bo potrebno k pripravi za setev sklepati pogodbe o pridelavi pese vzporedno s sklepanjem pogodb za pšenico in rž.

Po samoupravnem sporazumu bosta kmetijska zadruga in kmetijsko gospodarstvo sprejela naslednje obveze

	ha	ton
KG — TOZD Poljedelstvo in govedoreja Rakičan	430	20.000
KZ Panonka	650	29.250
od tega:		
TZO Beltinci	101	4.800
TZO Cankova	75	3.700
TZO G. Petrovci	10	450
TZO Martjanci	109	4.900
TZO M. Sobota	325	14.600
TZO Prosenjakovci	30	800

4.2. Odkupni in proizvodni pogoji
 — Odkupna cena bo v razmerju do pšenice 1:4 pri sladkorni stopnji 15,5 %. Cena se povečuje ali zmanjšuje za vsak odstotek povečane, oziroma zmanjšane sladkorne stopnje.

— Višina nadomestila za nakladanje in prevoz do deponije bo določena pred pravilom pese.

— Pridelovalci bodo lahko po lastni ceni kupili suhe pesne rezance v razmerju 3,5 %, svežih pa 18 % od oddane količine pese.

— Organizator proizvodnje bo za svoje stroške prejel 6 % vrednosti oddane pese.

4.3. Premija
 Pridelovalcem pripada ob 15,5 % sladkorni stopnji premija v višini 1,70 din/kg oddane čiste teže. Pridelovalcem se prizna tudi 500 din regresa po semenski enoti za seme sladkorne pese.

4.4. Drugi pogoji
 Tovarna sladkorja bo pridelovalcem v zasebnem sektorju zagotovila brezplačna zaščitna sredstva za dvakratno škropljenje.

Pridelovalci v zasebnem sektorju bodo na vsakih 10 ton čiste teže sladkorne pese lahko kupili 50 kg sladkorja po veljavni polni lastni ceni fco. tovarna. Tovarna sladkorja bo zagotovila tudi delovanje strokovne in pospeševalne službe, kakovostno seme ter potrebno mehanizacijo in rezervne dele.

5. OLJNA OGRŠČICA IN BUČNICA

Na osnovi posebnega samoupravnega sporazuma, naj bi KG Rakičan prevzela obveznost posejati 50 ha, s pridelkom 125 ton in KZ Panonka 20 ha, s pridelkom 50 ton oljne ogrščice. KZ Panonka naj bi po tem sporazumu prevzela še setev bučnic na površini 20 ha in pridelkom 16 ton. Proizvodni cilj je ha donos ogrščice 2.600 kg/ha, bučnice — golice pa 800 kg/ha.

Tovarna olja Slovenska Bistrica bo zagotovila seme, strokovno pomoč, stroj za trebljenje bučnic, prevzem in sušenje, povrnila stroške prevoza, zagotovila prodajo oljnih tropin v količini 40 % oddanega pridelka in pospeševalno delo. Cena bo določena pred pospravilom.

6. REPRODUKCIJSKI MATERIAL IN KREDITI

KG — TOZD Poljedelstvo in govedoreja ima zagotovljene potrebne količine semena, gnojil in zaščitnih sredstev.

KZ Panonka ima prav tako zagotovljen ves potreben reprodukcijski material za predvideni obseg setve.

Tovarna dušika Ruše, po posebnem sporazumu, zagotavlja gnojila po ugodnejših pogojih in to do 20. decembra brezobrestno posojilo za dobavljene količine.

Koordinacijo nabave reprodukcijskega materiala opravlja služba skupnih služb ABC Pomurke.

Kredite za organizirano proizvodnjo bo zagotavljala temeljna banka, preko interne banke SOZD ABC Pomurke.

7. OSTALE POSTAVKE PLANA

7.1. KZ Panonka bo skupno z Živinorejsko veterinarskim zavodom in drugimi institucijami zagotovila ustrezne inštrukcije pospeševalcem službe, ki bodo sodobna dognanja čim popolneje prenašala do proizvajalcev.

7.2. Zavarovalnica bo skupno z KZ Panonko zagotovila čim večji obseg zavarovanja ozimim, predvsem v okviru skupinskega zavarovanja.

7.3. INTES — MLINOPEK bo zagotavljal izpolnitev vseh odkupnih pogojev, še posebno pa organiziranost odkupa.

7.4. Izvršni svet bo usklajeval mobilizacijske naloge za realizacijo plana in motiviral za uspeh akcije tudi krajevne in druge samoupravne skupnosti. Angažiral se bo pri usklajevanju oz. vzpostavljanju ustreznih cenovnih razmerij in po potrebi interveniral za zagotavljanje s tem planom navednih pogojev.

OSNUTEK ODLOKA

o prispevku iz osebnega dohodka delavcev, za zagotavljanje sredstev za intervencije v proizvodnji hrane in za izvajanje programa občinskih blagovnih rezerv v letu 1986.

1. Podlaga in osnovni razlogi za sprejem odloka

V začetku 1982. leta je Republiška skupščina sprejela zakon o zagotavljanju sredstev za intervencije v proizvodnji hrane za obdobje 1982—1985, v letu 1983 in 1984 pa tudi zakon o zagotavljanju sredstev za republiške blagovne rezerve. Z obema zakonoma je predpisala, da lahko občinske skupščine s svojimi odloki predpišejo posebni občinski prispevek iz osebnega dohodka, tako za zagotavljanje sredstev za intervencije v proizvodnji hrane na ravni občine, kakor tudi za izvajanje programov občinskih blagovnih rezerv. Sredstva za oba namena se združujejo v občinskem intervencijskem skladu za intervencije v proizvodnji hrane.

Na tej osnovi je skupščina občine M. Sobota na seji zborov, dne 9. marca 1982, sprejela ustrezen odlok, s katerim je za obdobje 1982—1985 predpisala prispevek iz osebnega dohodka delavcev po stopnji 0,50 za intervencije v proizvodnji hrane. Naslednja leta jo je glede na različne stopnje prispevka za proračunske potrebe, povečevala in zniževala in ji v letu 1984 dodala še 0,15 za izvajanje programa občinskih blagovnih rezerv. Za leto 1985 je za oba namena v veljavi stopnja v višini 0,65 % od katere se 0,50 % razvršča za intervencije v proizvodnji hrane, 0,15 % pa za občinske blagovne rezerve (Uradne objave št. 8/82, 28/83, 34/84, 6/84 in 1/85). Veljavnost odloka se prav tako izteče 31. 12. tega leta.

Republiški izvršni svet je republiški skupščini že poslal predlog za izdajo zakona o zagotavljanju in usmerjanju sredstev za intervencije v proizvodnji hrane v letu 1986 in zakona o zagotavljanju sredstev za republiške blagovne rezerve v letu 1986. Ker bi naj bila zakona sprejeta še to leto, je predlog združil tudi z osnutkom zakonov. V obeh pooblašča občinske skupščine, da s svojimi odloki predpišejo poseben občinski prispevek za intervencije v proizvodnji hrane in prispevek za izvajanje programa občinskih blagovnih rezerv. Slednji se, enako, kakor že doslej, steka v sklad za intervencije v proizvodnji hrane, vendar v celoti nameni le za občinske blagovne rezerve.

Za razliko od dosedanje prakse, predlog za izdajo republiškega zakona o zagotavljanju in usmerjanju sredstev za intervencije v proizvodnji hrane, uvaja prispevek le za leto 1986. To utemeljuje s tem, da se na ravni federacije in republike pripravljajo nove sistemske rešitve, ki naj bi zagotovile podlago za sistemsko zagotavljanje sredstev v proizvodnji hrane za daljše obdobje. Če pa želimo dosežene rezultate v proizvodnji hrane zadržati in uresničiti planske cilje naslednjega srednjeročnega obdobja, je sredstva za intervencije potrebno zagotoviti že v prvem letu obdobja, torej že v letu 1986.

Stopnja prispevka za blagovne rezerve se je tudi že doslej določala za vsako leto posebej.

Na tej osnovi se predlaga sprejem občinskega odloka prav tako le za leto 1986. Da se z občinskim odlokom predlaga enotna prispevna stopnja za intervencije v proizvodnji hrane in občinske blagovne rezerve, so razlogi v poenostavitvi obračunavanja, nakazovanja in v dejstvu, da se po določilu zakona oba prispevka združujeta v enotnem skladu.

Občinski odlok temelji, razen na določilih omenjenih republiških zakonov, še na 167. členu, zlasti pa na 25. členu statuta občine M. Sobota, po katerem občina še posebej pospešuje razvoj kmetijstva z združevanjem dela in sredstev kmetov med seboj in z delom delavcev ter z družbenimi sredstvi v KZ in drugih oblikah združevanja kmetov ali z delom delavcev in družbenimi sredstvi v organizacijo združenega dela.

2. Ocena dosedanjega stanja

2.1. Intervencije v proizvodnji hrane

Že pred uveljavitvijo navedenega zakona in občinskega odloka o

zagotavljanju sredstev za intervencije v proizvodnji hrane, je v soboški občini delovala skupnost za pospeševanje kmetijstva. Sredstva je združevala s samoupravnim sporazumom, ki so ga v glavnem sklenile le kmetijske, živilsko-predelovalne organizacije ter podjetja, ki se ukvarjajo s prometom kmetijskih pridelkov in kmetijsko mehanizacijo. Ker za združevanje ni bilo zakonske osnove, so bila zbrana sredstva sorazmerno skromna.

Z določitvijo prispevka iz osebnega dohodka delavcev v letu 1982, občinska skupščina ni ustanovila sklada, temveč je določila, da se sredstva zbirajo pri že dejavni skupnosti za pospeševanje kmetijstva. Skupnosti je naložila, da uskladi svoj statut z določili zakona o intervencijah v kmetijstvu in porabi hrane, kar je tudi storila. Skupnost sedaj upravlja skupščina, v kateri so enakopravno zastopani proizvajalci in porabniki hrane.

Sredstva skupnosti so se po letu 1982 občutno povečala.

Uporabljala so se v skladu z določili, ki jih predpisuje občinski odlok, predvsem pa za povečanje stalaža osnovne črede krav, premiranje pitanja telet, premiranje proizvodnje mleka, regresa za nakup semenskega blaga, za sofinanciranje kmetijske pospeševalne službe, za uvajanje visokorodnih sort pšenice, rži, koruze, soje in krompirja. S sredstvi se je pospeševalo tudi travništvo, predvsem pašno—košni način, higiensko pridobivanje mleka, proizvodnja sadnih sadik in regresirali stroški za analizo krme. Sredstva je skupnost namenjala tudi za stroške živinorejskih razstav, za demonstracijske posevke pšenice in koruze, za vzdrževanje plemenjakov, za tekmovanje mladih traktoristov in delno tudi za zatiranje mastitisa, čebeljih bolezni in nekatere manjše raziskave. V tekočem letu je podprla tudi izhajanje »Kmetijske panorame« v lokalnem časopisu.

Sredstva skupnosti, namenjena za intervencije so se v letih 1982—1985 gibala takole:

	1982	1983	1984	1985
Prihodki skupnosti	17.747.664	31.033.604	85.572.655	101.286.511
Odhodki:				
A Program skupaj	11.828.573	20.932.554	25.057.379	46.281.000
— živinoreja	8.220.894	14.072.288	21.457.379	34.426.000
— rastlin. proizv.	3.007.679	5.660.266	—	6.930.000
— kmet. posp. služb.	600.000	1.200.000	3.600.000	4.925.000
B Program skupaj	4.035.600	5.825.241	15.313.109	—
— poljedelstvo	700.000	1.975.241	7.160.164	7.260.000
— travništvo, pašništvo	250.000	980.000	693.629	650.000
— sadjarstvo	500.000	200.000	502.060	15.928.500
— govedoreja	889.600	890.000	1.810.000	2.777.500
— prašičereja	300.000	400.000	174.500	550.000
— konjereja	80.000	100.000	150.000	210.000
— zdrav. varstvo živ.	500.000	500.000	900.000	1.800.000
— nadomestilo za obresti	—	—	500.000	5.000.000
— izobraževanje	—	—	641.000	1.840.000
— ostalo	816.000	780.000	2.781.755	3.805.000
C Program	—	—	22.505.655	31.030.896
— blagovne rezerve	—	—	14.450.000	23.600.000
— prostorske operacije	—	—	8.055.655	7.430.896

Med odhodke A programa se štejejo tista sredstva, ki jih skupnost razporeja za udeležbo pri uveljavljanju republiške participacije. Pogoji za to udeležbo se je od leta do leta menjal v odvisnosti od republiškega programa. Na splošno se je ta delež vedno zmanjševal, oziroma temu odvisno povečeval delež iz občinskih virov. Tako je na primer leta 1983 znašal delež občine v premiji za povečanje stalaža krav 30 %, leta 1985 že 85 %. Leta 1983 smo združevali za premije za mleko 17,5 % prihodkov, v letu 1985 pa 35 %. Res pa je, da je soboška občina kot manj razvito območje, bila deležna posebnih ugodnosti, in da se je delež republiških sredstev stalno povečeval na področju pospeševanja rastlinske proizvodnje. V celoti gledano so sredstva za intervencije v letu 1985 porazdeljena med republiko in občino v naslednjem razmerju:

Živinorejska proizvodnja	Republika	Občina
Povečanje osnovne črede	13.200.000	4.500.000
Pitanje telet	14.600.000	10.764.000
Premija za mleko (razlika med združenimi in prejetimi sredstvi)	18.638.000	—
Skupaj	46.438.000	15.264.000
Razmerje	75 %	25 %
Rastlinska proizvodnja		
Regres za semena	17.600.000	—
Premija za odkup pšenice	52.850.000	—
Premija za sladk. peso	46.300.000	—
Regres za seme krompirja	2.000.000	—
Regres za seme koruze	11.970.000	5.130.000
Skupaj	130.770.000	5.130.000
Razmerje	96 %	4 %
Kmet. pospeš. služba	16.350.000	4.925.000
Razmerje	77 %	23 %

4 — DELEGATSKI VESTNIK

Živinorejska proizvodnja	Republika	Občina
Povračila za obresti	62.000.000	5.000.000
Razmerje	93 %	7 %
Skupno razmerje	89,5 %	10,5 %

Če od sprejetih sredstev iz republiških virov odštejemo okrog 46.700.000.—, kolikor znaša prispevek delavcev od osebnega dohodka po stopnji 0,4 %, ki se steka v republiški intervencijski sklad, dobimo razmerje 76,8 % proti 23,2 %, kar je še vedno ugodno in potrjuje pozitivno prelivanje intervencijskih sredstev v občino. V navedenem obsegu niso prikazana sredstva, ki pritekajo za melioracije in komasacije, ker se formirajo na podlagi drugega zakonskega predpisa.

Intervencijska sredstva so v preteklih letih pozitivno vplivala na razvoj kmetijske proizvodnje, ki se je količinsko in kakovostno stalno povečevala. V tem času ugotavljamo povečano prirajo govejega in svinjskega mesa in porast tržne priraje mleka. Pomembni napredek smo v zadnjih letih dosegli pri povečanju hektarskih pridelkov, izboljšanju setvene strukture in tržnosti predvsem krušnih žit in pese in povečali samooskrbo s krmo, predvsem pa koruzo. Glede na to, da kmetije v tretjem davčnem okolišu prejemajo večjo premijo, se je pobiljšal položaj kmetijskih prebivalcev v tistih goriških krajih, kjer so pogosti pridelovanja najtežji in je padec poselitve največji. Še posebno moramo šteti med kvalitetne dosežke napredek pri krepitvi strokovnega dela v kmetijski zadrugi in v pospeševalni službi. Na tej osnovi se je razvila in učvrstila služba v živinorejsko-veterinarskem zavodu, ki predstavlja kadrovsko močan center pospeševalnega dela na področju živinoreje in delno tudi rastlinske proizvodnje. Število pospeševalcev v kmetijski zadrugi se je več kot podvojilo in predstavlja sorazmerno mladi strokovni kader dobro osnovo za nadaljnji razvoj kmetijske proizvodnje.

2.2. Občinske blagovne rezerve

Skupščina občine že 5 let formira in vzdržuje blagovne rezerve določenega blaga, predvsem prehranskih in nekaterih drugih vsakdanjih potrebščin. Med nje sodijo predvsem krušna žita, moka, maščobe, meso, pralna sredstva, sladkor in podobno. Srednjeročnega programa blagovnih rezerv v celoti ne bomo izpolnili, ker nismo imeli dovolj sredstev, predvsem pa ne na voljo potrebnih skladišč. Sredstva za blagovne rezerve so se formirale iz dveh virov, in to iz proračunskega presežka v prejšnjih letih, ki se je uporabil za nakup blaga in za stroške njegovega skladiščenja in obnavljanja. Drugi vir se formira iz prispevka od osebnega dohodka delavcev po stopnji 0,15 %. Ta sredstva so se dosedaj v celoti uporabljala za zgraditev skladišč in to za moko in meso, sedaj pa so udeležena tudi pri gradnji zaklonišč, ki se ob povečanih stroških gradnje gradijo tako, da lahko služijo tudi za skladiščenje blaga. Eno tako skladišče je že dograjeno, drugo pa je v gradnji. Nujno bo potrebno zgraditi tudi ustrezna skladišča za rezerve pogonskega goriva (nafta), ki je kot strateška rezerva za nemotena opravila v kmetijstvu neobhodna.

V letu 1985 bo na podlagi navedene prispevne stopnje zbranih 17.190.000 dinarjev in bodo porabljeni po programu, ki ga je določil izvršni svet, ki tudi sicer usmerja in določa porabo sredstev in blaga občinskih rezerv.

3. Temeljne rešitve in rezultati odloka

Predlagani odlok naj bi za leto 1986 določil prispevno stopnjo za intervencije v proizvodnji hrane in za izvajanje programa občinskih blagovnih rezerv v dosednji višini, to je 0,65 % od osebnega dohodka delavcev. Še naprej bi bilo 0,50 % namenjenih za intervencije v proizvodnji hrane, 0,15 % pa za blagovne rezerve.

Računamo, da bo zbranih na tej podlagi v letu 1986:

— za intervencije v proizvodnji hrane	93.450.000.—	din
— za občinske blagovne rezerve	28.000.000.—	din
Skupaj	121.450.000.—	din

(Skupnost za pospeševanje kmetijstva bo formirala sredstva tudi iz nekaterih drugih virov).

3.1. Sredstva za intervencije v proizvodnji hrane se bodo drugo leto predvsem uporabila za sofinanciranje programa intervencij po republiškem dogovoru, ki bo zahteval udeležbo pri financiranju določenih nalog in združevanje za premiranje proizvodnje mleka. Iz predloga za sprejem republiškega zakona je razvidno, da se bodo sredstva prvenstveno uporabljala za

- pospeševanje kmetijske proizvodnje v hribovskih pridelih
- pospeševanje živinoreje na domači krmni osnovi
- pospeševanje intenzifikacije poljedelstva in zagotavljanje družbeno organizirane proizvodnje
- za delovanje kmetijske pospeševalne službe in pospešitev prenosa znanja v proizvodnjo
- za kritje tečajnih razlik in obresti in
- za delno sofinanciranje obrambnega sistema pred točo.

Razen obvezne participacije za udeležbo na republiških sredstvih, bo občinska skupnost za pospeševanje kmetijstva od preostalega dela sredstev predvsem financirala:

- prizadevanja za večjo proizvodnjo koruze in drugih krmnih rastlin
- demonstracijske poskuse na območjih, kjer ni organizirana družbena proizvodnja (KG)
- kontrolo rodovitnosti tal (pedološke raziskave)
- travništvo in pašništvo
- analizo krme in pridobivanje krme iz domačih surovin
- zatiranje mastitisa in higiensko pridobivanje mleka
- konjerejo (vzdrževanje plemenjaka)
- izobraževanje in tisk
- izdelava agrokarte s posebnim poudarkom na razvoju obmejnih predelov in varstvu pred škodo po divjadi
- del stroškov za prostorske in ureditvene operacije.

3.2. Sredstva za financiranje programa občinskih blagovnih rezerv bo izvršni svet razporejal za stroške skladiščenja in obnavljanja blaga, za gradnjo skladiščnih prostorov (večnamenska zaklonišča in hladilnica v Puconcih, cisterne goriva), in za dokup manjkajočih rezerv.

Odlok ne prinaša nobenih potreb po večanju sedanjega obsega administrativno-finančnih opravil, ki jih vodi služba živinorejsko-veterinarskega zavoda, niti drugih stroškov.

OSNUTEK ODLOKA

o prispevku iz osebnega dohodka delavcev, za zagotavljanje sredstev za intervencije v proizvodnji hrane in za izvajanje programa občinskih blagovnih rezerv v letu 1986

1. člen

Za uresničevanje ciljev in nalog pri družbeno organizirani proizvodnji hrane v skladu s planskimi akti občine za obdobje 1986—1990 in za izvajanje programa občinskih blagovnih rezerv, se s tem odlokom predpisuje za leto 1986 prispevek iz osebnega dohodka delavcev po stopnji 0,65 %.

Od te stopnje skupnost za pospeševanje kmetijstva razvrsti 0,50 % za intervencije v proizvodnji hrane, 0,15 % pa za občinske blagovne rezerve.

2. člen

Sredstva iz prejšnjega člena se v letu 1986 uporabijo za:

- sofinanciranje nalog po letnem dogovoru o enotni politiki in ukrepih pri pospeševanju proizvodnje hrane v SR Sloveniji,
- za pospeševanje živinoreje na domači krmni osnovi,
- za pospeševanje družbeno organizirane pridelave poljščin, sadja in vrtnin in intenzifikacijo proizvodnje,
- za izobraževanje kmetijskih proizvajalcev,
- za delovanje kmetijske pospeševalne službe in pospešitev prenosa znanja v proizvodnjo,
- za izdelavo programov razvoja na manj razvitem območju občine,
- za delno pokrivanje stroškov prostorskih in ureditvenih operacij
- za nabavljanje blaga za občinske blagovne rezerve, obnavljanje rezerv, zagotavljanje skladiščnih prostorov in kritje skladiščnih in manipulativnih stroškov.

3. člen

Sredstva iz 1. člena tega odloka se zbirajo pri Skupnosti za pospeševanje kmetijstva občine M. Sobota. Ta jih razporedi v skladu z določili 2. člena tega odloka z letnim programom dela in predračunom, ločeno za področje intervencij v proizvodnji hrane in za področje financiranja programa občinskih blagovnih rezerv. Program in predračun potrdi izvršni svet občine, ki je tudi odredbodajalec za izplačila iz sredstev, ki so razporejena za financiranje občinskih blagovnih rezerv.

4. člen

Osnova za obračunavanje in plačevanje prispevka iz 1. člena tega odloka je osebni dohodek, namenjen za zadovoljevanje delavčevih osebnih potreb, skupnih potreb in splošnih družbenih potreb. Prispevek iz 1. člena tega odloka se obračunava in plačuje na način, kot je z zakonom o obračunavanju in plačevanju prispevkov za zadovoljevanje skupnih potreb na področju družbenih dejavnosti (Ur. list SRS, št. 33/80 in 23/83) določeno za obračunavanje in plačevanje prispevkov iz osebnega dohodka za družbene dejavnosti.

5. člen

Ta odlok začne veljati 8. dan po objavi v Uradnih objavah, uporablja pa se od 1. januarja 1986.

Z dnem uporabe tega odloka preneha veljati odlok o posebnem občinskem davku iz osebnega dohodka delavcev za zagotavljanje sredstev za intervencije v proizvodnji hrane (Ur. objave, št. 8/82) s spremembami in dopolnitvami (Ur. objave, št. 28/83, 34/83, 6/84 in 1/85).

URADNE OBJAVE

URADNE OBJAVE
OBČINSKIH SKUP-
ŠČIN: GORNJA RAD-
GONA, LENDAVALA,
LJUTOMER IN MUR-
SKA SOBOTA

Odgovorni urednik:
Martin Vinčec

Leto XX

Murska Sobota, dne 26. septembra 1985

Št.: 21

188. Spremembe in dopolnitve družbenega plana občine Murska Sobota za obdobje 1981—1985
189. Ugotovitve, stališča in sklepi o izvajanju referendumskega programa v obdobju od 1. 3. 1981 do 30. 6. 1985 v občini Murska Sobota
190. Odlok o spremembah in dopolnitvah odloka o uskladitvi zazidalnih načrtov in urbanističnega reda v občini M. Sobota s srednjeročnim Družbenim planom občine M. Sobota in s spremembami in dopolnitvami Družbenega plana občine Murska Sobota za obdobje 1981—1985
191. Odlok o ugotovitvi usklajenosti urbanističnega programa za območje občine M. Sobota in urbanističnega načrta za mesto M. Sobota s srednjeročnim Družbenim planom občine Murska Sobota in s spremembami in dopolnitvami Družbenega plana občine M. Sobota za obdobje 1981—1985
192. Odlok o določitvi števila sodnikov za prekrške v Organu za postopek o prekrških v Murski Soboti
193. Sklep o višini povračila za uporabo cest za kmetijske traktorje na območju občine Ljutomer
194. Sklep o ceni geodetskih storitev v občini G. Radgona
195. Sklep o javni razgrnitvi ureditvenega načrta za melioracijsko območje — Biserjane — Grabonoš
196. Sklep o valorizaciji cen geodetskih storitev v občini Murska Sobota

188

Na podlagi 63., 139. in 140. člena zakona o sistemu družbenega planiranja in o Družbenem planu SR Slovenije (Ur. list SRS, št. 1/80), 29. in 160. člena Statuta občine Murska Sobota (Ur. objave, št. 12/80), je Skupščina občine Murska Sobota na seji Zbora združenega dela, Zbora krajevnih skupnosti in Družbeno političnega zbora, dne 12. 9. 1985 sprejela

SPREMEMBE IN DOPOLNITVE DRUŽBENEGA PLANA OBČINE MURSKA SOBOTA ZA OBDOBJE 1981—1985

1. V poglavju »NALOGE NA PODROČJU GOSPODARSTVA« Družbenega plana občine Murska Sobota za obdobje 1981—1985 (Ur. objave, št. 24/81 in 32/84), se v tč. 7, 2, 1 KMETIJSTVO IN GOZDARSTVO doda za 11. odstavek novi odstavek, ki se glasi:

»Pristopilo se bo k namakanju kmetijskih zemljišč ABC »PO-MURKA« — DO KG Rakičan južno od Murske Sobotne na površini 240 ha iz gramoznice ob Bakovski cesti in 4 kompleksov na območju med Nemščakom in Beltinci na skupni površini 296 ha iz zajetja pri reki Muri.

KZ »PANONKA« bo za potrebe namakanja sadovnjaka v Fokovcih zgradila akumulacijsko jezero v površini cca 3 ha.

V točki 7, 9 »INVESTICIJE GOSPODARSTVA« se v drugi vrsti 17. odstavka črta za besedo krave molznice vejica in doda »v Lemerju in Motvarjevcih«.

2. V poglavju 9 »GOSPODARSKA INFRASTRUKTURA«, se v točki 9, 1, 1 CESTE spremeni in dopolni 6. odstavek tako, da se glasi:

»Vzporedno z modernizacijo, rekonstrukcijami in investicijskim vzdrževanjem cest bo v obdobju 1981—1985 zgrajen most na Melinščici v Strukovcih, nadomestni most s cestnimi priključki na Ledavi v Pertoči ter izvršena popravila mostu v Ropoči in dveh mostov v Krogu.«

3. V poglavju 17 »NAMENSKA RABA POVRŠIN« se v točki 900 kmetijska zemljišča v 2. odstavku nadomesti v prvi vrsti št. 42.102 z 42.097, v drugi vrsti pa št. 22.724 z 22.719.

Točka Bilanca kmetijskih zemljišč se spremeni tako, da se glasi:

- a) zemljišča, ki so trajno namenjena za kmetijsko proizvodnjo — I. območje
zemljišča I. in II. kat.	22.719 ha
zemljišča ostalih kat. in zemljišča za melioracije	5.178 ha
Skupaj I. območje	27.897 ha
- b) ostala kmetijska zemljišča II. območje
Skupaj kmetijska zemljišča	14.199 ha
Skupaj kmetijska zemljišča	42.096 ha
- Točka 95 Naselja in območja, ki se urejajo s prostorskimi načrti, se v podpoglavju v tč. 1 z ureditvenimi in zazidalnimi načrti za slede-

ža območja doda v drugi vrsti zadnjega odstavka za besedo melioracije »namakanje, akumulacija«.

Številka: 30-1/85-4

Murska Sobota, dne 12. 9. 1985

Predsednik
Skupščine občine M. Sobota
Martin HORVAT, l. r.

189

Na podlagi 165. člena Statuta občine Murska Sobota (Uradne objave, št. 12/80, 36/81 in 11/84) in Skupščina občine Murska Sobota na seji Zbora združenega dela, Zbora krajevnih skupnosti in Družbeno političnega zbora dne 12. septembra 1985 sprejela

UGOTOVITVE, STALIŠČA IN SKLEPE O IZVAJANJU REFERENDUMSKEGA PROGRAMA V OBDOBJU OD 1. 3. 1985 DO 30. 6. 1985 V OBČINI MURSKA SOBOTA

1. Zbori občinske skupščine ugotavljajo, da referendumski program za tekoče obdobje ne bo v celoti realiziran niti na področju šolstva, niti na področju zdravstva, predvsem zaradi močne rasti cen. Ne glede na to ugotovitev so se zbrana sredstva v danih razmerah in pogojih racionalno trošila in zbori občinske skupščine ugodno ocenjujejo dosedanja prizadevanja vseh odgovornih dejavnikov za izvajanje referendumskega programa v občini Murska Sobota.

2. Posebno ugodna ocena velja za potek akcije za dodatno zbiranje sredstev za dokončno funkcionalno usposobitev kirurškega bloka ki je naletela v vseh štirih pomurskih občinah pri občanih in v združenem delu na ugoden odmev in že v I. fazi dala zelo dobre rezultate. Z akcijo bo potrebno nadaljevati z enako zavzetostjo še do konca letošnjega leta in v letu 1986, saj bo le tako mogoče zbrati potrebna sredstva za dokončanje kirurškega bloka.

3. Glede pokrivanja finančnih obveznosti posamezne občine pri gradnji kirurškega bloka je evidentno trenutno zaostajanje v občini M. Sobota in zbori občinske skupščine opozarjajo, da je potrebno tudi v naprej dosledno spoštovati določila dogovora in tekoče poravnati finančne obveznosti v dogovorjenem deležu, ne glede na vire.

4. Na področju šolstva v tekočem obdobju iz sprejetega programa ne bosta realizirani dve investiciji in sicer: gradnja večnamenske dvorane oz. telovadnice za potrebo osnovne šole Edvard Kardelj in osnovne šole Prekmurske brigade v Murski Soboti ter manjkajoči prostori pri osnovni šoli Bakovci, zato so zbori občinske skupščine mnenja, da se navedeni investiciji pri sprejemanju programa za naslednje srednjeročno obdobje obravnavata kot prednostni.

5. Zbori občinske skupščine predlagajo občinski izobraževalni skupnosti oz. predvidenim investitorjem, da takoj po morebitnem pozitivnem izidu referenduma za naslednji samoprispevek angažirajc

razpoložljiva sredstva iz tega referendumskega obdobja za izvajanje tistih del, ki jih je v okviru naslednje investicije že možno izvajati.

6. Zbori občinske skupščine podpirajo in se vključujejo v aktivnosti za uvedbo 3. občinskega samopriskpeva v občini Murska Sobota za obdobje 1986—1990.

7. Zbori občinske skupščine opozarjajo, da mora tudi v naslednjem srednjeročnem obdobju imeti absolutno prioriteto dokončanje kirurškega bloka.

8. Skupščine občine zavezuje Odbor za nadzor nad izvajanjem referendumskega programa v občini Murska Sobota za obdobje 1986—1990, da po izteku referendumskega programa objavi dokončne podatke o zbranih in porabljenih sredstvih.

Številka: 014-3/85-1

V Murski Soboti, dne 12. septembra 1985

Predsednik

skupščine občine Murska Sobota

Martin HORVAT, l. r.

190

Na podlagi 82. člena Zakona o urejanju naselij in drugih posegov v prostor (Ur. list SRS, št. 18/84) ter 167. člena Statuta občine Murska Sobota (Ur. objave, št. 12/80 in 36/81), je Skupščina občine Murska Sobota na seji Zbora združenega dela in Zbora Krajevnih skupnosti, dne 12. 9. 1985 sprejela

ODLOK

o spremembah in dopolnitvah Odloka o uskladitvi zazidalnih načrtov iz urbanističnega reda občine Murska Sobota s srednjeročnim Družbenim planom občine Murska Sobota in s spremembami in dopolnitvami Družbenega plana občine Murska Sobota za obdobje 1981—1985 (Ur. objave, št. 10/85 in 12/85)

1. člen

1. člen Odloka o uskladitvi zazidalnih načrtov in urbanističnega reda občine Murska Sobota s srednjeročnim Družbenim planom občine Murska Sobota in s spremembami in dopolnitvami Družbenega plana občine Murska Sobota za obdobje 1981—1985 se spremeni in dopolni tako, da se za besedilom:

»Ur. objave, št. 11/82«, beseda »in« nadomesti z vejico, za številko 32/84 pa se doda: »in 19/85«.

2. člen

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v Uradnih objavah pomurskih občin.

Številka: 351-2/85-4

M. Sobota, dne 12. 9. 1985

Predsednik

Skupščine občine M. Sobota

Martin HORVAT

191.

Na podlagi 54. člena zakona o urejanju prostora (Ur. list SRS, št. 18/84) ter 167. člena Statuta občine Murska Sobota (Ur. objave, št. 12/80 in 36/81), je Skupščina občine Murska Sobota na seji Zbora združenega dela in Zbora krajevnih skupnosti, dne 12. 9. 1985 sprejela

ODLOK

o ugotovitvi usklajenosti urbanističnega programa za območje občine Murska Sobota in urbanističnega načrta za mesto Murska Sobota s srednjeročnim Družbenim planom občine Murska Sobota in s spremembami in dopolnitvami Družbenega plana občine Murska Sobota za obdobje 1981—1985

1. člen

S tem odlokom se ugotavlja, kateri deli Odloka o sprejetju urbanističnega programa za območje občine Murska Sobota in urbanističnega načrta za mesto Murska Sobota (Ur. objave, št. 18/67 in 12/71), niso usklajeni s srednjeročnim Družbenim planom občine Murska Sobota in s spremembami in dopolnitvami srednjeročnega Družbenega plana občine Murska Sobota za obdobje 1981—1985 (Ur. objave, št. 11/82, 32/84 in 19/85). (v nadaljnjem besedilu: Družbeni plan).

2. člen

Uskladitev urbanističnega programa in urbanističnega načrta je razvidna iz dokumentacije, katero je izdelal Zavod za ekonomiko in urbanizem v Murski Soboti pod št. 20/85-Sp/S v avgustu 1985 in je sestavni del tega odloka.

Iz grafičnega dela dokumentacije — grafičnih podlog je razvidna namembnost uporabe prostora kot je opredeljena s sprejetim družbenim planom.

3. člen

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v Uradnih objavah pomurskih občin.

Številka: 350-6/85-4

M. Sobota, dne 12. 9. 1985

Predsednik

Skupščine občine M. Sobota

Martin Horvat

192.

Na podlagi 264. člena Zakona o prekrških (Ur. list SRS, št. 25/83) in 167. člena Statuta občine Murska Sobota (Uradne objave, št. 12/80) je Skupščina občine Murska Sobota na seji zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti dne 12. 9. 1985 sprejela

ODLOK

o določitvi števila sodnikov za prekrške v Organu za postopek o prekrških v Murski Soboti.

1. člen

V Organu za postopek o prekrških v občini Murska Sobota se določijo 4 mesta sodnikov za prekrške.

2. člen

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v Uradnih objavah.

Številka: 111-68/85-1

Murska Sobota, dne 12. 9. 1985

Predsednik

Skupščine občine Murska Sobota

Martin Horvat, l. r.

193.

Na podlagi 42. člena in 4. točke 38. člena Zakona o cestah (Ur. list SRS št. 38/81) je skupščina Občinske skupnosti za ceste Ljutomer na svoji seji dne 29. 5. 1985 sprejela

SKLEP

O VIŠINI POVRAČILA ZA UPORABO CEST ZA KMETIJSKE TRAKTORJE NA OBMOČJU OBČINE LJUTOMER

1. člen

Uporabniki cest plačujejo za kmetijske traktorje na območju občine Ljutomer letna povračila za uporabo kategoriziranih in nekategoriziranih cest v naslednjih višinah:

— za traktorje do 18 KW	1.560.— din
— za traktorje nad 18 do 29 KW	2.330.— din
— za traktorje nad 29 do 46 KW	2.910.— din
— za traktorje nad 46 KW	3.500.— din.

2. člen

Sredstva povračil iz 1. člena tega sklepa pobirajo krajevne skupnosti.

3. člen

Sredstva pridobljena iz povračil za uporabo cest iz 1. člena tega sklepa so dohodek krajevnih skupnosti in občinske skupnosti za ceste v razmeru 80:20 % in se uporabljajo v krajevnih skupnostih za vzdrževanje est, ki jih imajo v upravljanju, v občinski skupnosti za ceste pa za vzdrževanje regionalnih in lokalnih cest na območju občine.

Krajevne skupnosti letno poročajo občinski skupnosti za ceste o višini zbranih sredstev in o uporabi teh sredstev.

4. člen

Ta sklep začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnih objavah občinskih skupščin: Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota.

Številka: 10/85
Datum: 29. 5. 1985

Predsednik
Skupščine občinske skupnosti
za ceste Ljutomer
Janko Kumer, l. r.

194

Na podlagi 3. člena Odloka o cenah za geodetske storitve v občini Gornja Radgona (Ur. objave, št. 6/85) in predloga Republiške geodetske uprave, z dne 9. 8. 1985 je Izvršni svet skupščine občine Gornja Radgona na svoji seji dne 12. 9. 1985 sprejel

SKLEP
o ceni geodetskih storitev

1.

Cene geodetskih storitev, ki jih opravlja občinski upravni organ, pristojen za geodetske zadeve občine Gornja Radgona se valorizirajo v povprečju za 24,46 %.

2.

Cene geodetskih storitev znašajo:
Zap. št. Vrsta in obseg dela

Cena geodetske
storitve

1. PARCELACIJA

1. Navezava na geodetsko mrežo	1.875
2. Parcelacija	
2.1. Parcelacija parcel velikosti do 0,3 ha na dva dela	8.400
2.2. Za vsak nadaljni 0,3 ha	2.475
2.3. Za vsako dodatno novo parcelo	2.100
2.4. Parcelacija gozdnih parcel — cena se poveča za 50 %	

2. PARCELACIJA NA OSNOVI ZAZIDALNIH, OZIROMA UREDITVENIH NAČRTOV:

1. Navezava na geodetsko mrežo	1.875
2. Parcelacija za obod	
2.1. Za vsakih 10 m meje oboda	1.725
2.2. Za vsako novo nastalo parcelo	2.100

3. EKSPROPRIACIJA DOLŽINSKIH OBJEKTOV:

1. Navezava na geodetsko mrežo	1.875
2. Hektometer (100 m) ekspropriacija	12.150

4. PRENOS POSESTNIH MEJA PO PODATKIH ZEMLJIŠKEGA KATASTRA:

1. Navezava na geodetsko mrežo	1.875
2. Določitev meje	
2.1. Za grafično izmero za 2 mejni točki	6.450
2.2. Za vsako nadaljnjo mejno točko	2.100
2.3. Za numerično izmero za 2 mejni točki	3.600
2.4. Za vsako nadaljnjo točko	1.425
2.5. Prenos meja gozdnih parcel — cena se poveča za 50 %	

5. UGOTOVITEV MEJE V MEJNEM UGOTOVITVENEM POSTOPKU:

1. Navezava na geodetsko mrežo	1.875
2. Ugotovitev meje	
2.1. Za dve mejni točki	4.950
2.2. Za vsako nadaljnjo mejno točko	1.425

6. POSNETKI ZA LOKACIJSKO DOKUMENTACIJO IN POSNETKI NOVOZGRAJENIH STAVB IN OBJEKTOV

1. Do 0,5 ha	6.375
2. Za vsakih nadaljnjih 0,25 ha	2.100

7. ZAKOLIČBE STAVB IN OBJEKTOV:

1. Stanovanjska stavba ali garaža	3.600
2. Industrijska zgradba — po dejansko porabljenem času	

Za dela, ki v točkah 1 do 7 niso zajeta, se storitve zaračunavajo po dejansko porabljenem času:

— za terensko geodetsko delo ura po	750
— za pisarniško geodetsko delo ura po	675
— za risarsko geodetsko delo ura po	350
— za figurantsko delo ura po	350

Cenam storitev po tem odloku se dodajo materialni stroški (mejniki, količki, potni stroški, obrabci) in stroški figuranta po dejansko

porabljenem času. Za meritve v zimskem času, ki se šteje od 1. 12. do 13., se cena poveča za 20 %, če se meritve opravljajo v tem času na zahtevo naročnika.

3.

Z uveljavitvijo tega sklepa preneha veljati 2. člen Odloka o cenah za geodetske storitve v občini Gornja Radgona, objavljen v Uradnih objavah Pomurja št. 6/85.

4.

Ta sklep prične veljati osmi dan po objavi v Uradnih objavah Pomurja.
Številka: 38-15/83-03
G. Radgona, dne 12. 9. 1985

PREDSEDNICA
Izvršnega sveta SO Gor. Radgona
Dana SUKIČ

195

Na podlagi 37. člena zakona o urejanju naselij in drugih posegov v prostor (Ur. list SRS, št. 18/84) ter 254. člena statuta občine G. Radgona (Ur. objave, št. 41/81) je izvršni svet skupščine občine G. Radgona na seji, dne 5/9-1985, sprejel

SKLEP
O JAVNI RAZGRNITVI UREDITVENEGA NAČRTA ZA MELIORACIJSKO OBMOČJE BISERJANE — GRABONOŠ

1.

Izvršni svet skupščine občine G. Radgona ugotavlja, da je ureditveni načrt za melioracijsko območje Biserjane — Grabonoš v skladu z družbenim planom občine G. Radgona za obdobje 1981/85 in v skladu z zakonom o urejanju naselij in drugih posegov v prostor (Ur. list SRS, št. 18/84).

2.

Javno se razgrne osnutek ureditvenega načrta za melioracijsko območje Biserjane — Grabonoš, ki ga je izdelal Zavod za ekonomiko in urbanizem v M. Soboti pod št. 19/85-UN/R

3.

Ureditveni načrt se javno razgrne v prostorih občine G. Radgona, Partizanska c. 13 in v prostorih krajevne skupnosti Videm ob Ščavnici za dobo 30 dni.

4.

Organizacije združenega dela, druge organizacije in skupnosti, organi ter društva, delovni ljudje in občani lahko do poteka tega roka razgrnitve podajo pismene pripombe na kraju razgrnitve, ali pa pripombe pošljejo na oddelk za urbanizem, gradbene in komunalne zadeve občine G. Radgona ali Zavodu za ekonomiko in urbanizem v M. Soboti.

5.

Ta sklep se objavi v Uradnih objavah občin Pomurja.

Številka: 350-10/85-10
G. Radgona, 5/9-1985

PREDSEDNICA
Izvršnega sveta SO G. Radgona
Dana SUKIČ

196

Na podlagi 16. člena Zakona o geodetski službi (Ur. list SRS, št. 23/76) ter na podlagi Odloka o cenah za geodetske storitve v občini Murska Sobota (Ur. objave pomurskih občin, št. 15/81) je Izvršni svet skupščine občine Murska Sobota na 150. seji, dne 10. septembra 1985 sprejel

SKLEP
o valorizaciji cen geodetskih storitev

1. člen

S tem sklepom se določajo cene geodetskih storitev za potrebe občanov, državnih organov, organizacij združenega dela in drugih sa-

moupravnih organizacij in skupnosti, društev in civilnih oseb, ki jih opravlja občinski upravni organ, pristojen za geodetske zadeve občine Murska Sobota.

2. člen

Cene iz 1. člena tega sklepa so:

Zap.

št.

Vrsta in obseg del

Cena geodetske storitve

I. PARCELACIJA

1. Navezava na geodetsko mrežo 1.875 din
2. Parcelacija
- 2.1. Parcelacija parcel v velikosti do 0,3 ha na dva dela 8.400 din
- 2.2. Za vsak nadaljnji 0,3 ha 2.475 din
- 2.3. Za vsako dodatno novo parcelo 2.100 din
- 2.4. Parcelacija gozdnih parcel — cena se poveča za 50 %

2. PARCELACIJA NA OSNOVI ZAZIDALNIH OZIROMA UREDITVENIH NAČRTOV

1. Navezava na geodetsko mrežo 1.875 din
2. Parcelacija za obod
- 2.1. Za vsak 10 m meje oboda 1.725 din
- 2.2. Za vsako novo nastalo parcelo 2.100 din

3. EKSPROPRIACIJA DOLŽINSKIH OBJEKTOV

1. Navezava na geodetsko mrežo 1.875 din
2. Hektometer (100 m) ekspropriacije 12.150 din

4. PRENOS POSESTNIH MEJA PO PODATKIH ZEMLJIŠKEGA KATASTRA

1. Navezava na geodetsko mrežo 1.875
2. Določitev meje
- 2.1. Za grafično izmero na 2 mejni točki 6.450 din
- 2.2. Za vsako nadaljnjo mejno točko 2.100 din
- 2.3. Za numerično izmero za 2 mejni točki 3.600 din
- 2.4. Za vsako nadaljnjo točko 1.425 din
- 2.5. Prenos meja gozdnih parcel — cena se poveča za 50 %

5. UGOTOVITEV MEJE V MEJNEM UGOTOVITVENEM POSTOPKU

1. Navezava na geodetsko mrežo 1.875 din
2. Ugotovitev meje

- 2.1. Za 2 mejni točki 4.950 din
- 2.2. Za vsako nadaljnjo mejno točko 1.425 din

6. POSNETKI ZA LOKACIJSKO DOKUMENTACIJO IN POSNETKI NOVOZGRAJENIH STAVB IN OBJEKTOV

1. Do 0,5 ha 6.375 din
2. Za vsakih nadaljnjih 0,25 ha 2.100 din
3. Za večje družbene objekte in situacije se obračun stroškov vrši po dejansko porabljenem času

7. ZAKOLIČBE STAVB IN OBJEKTOV

1. Stanovanjska stavba ali garaža 3.600 din
2. Industrijska zgradba — po dejansko porabljenem času

8. Cenam storitev po tem ceniku se dodajo materialni stroški (mejniki, količbi, kilometrini, . . .) in stroški figuranta po dejansko porabljenem času.

9. V izjemnih primerih, kjer ni mogoče obračunavati stroškov po ceniku, se uporabljajo naslednje urne cene:

- za terensko geodetsko delo ura po 750 din
- za pisarniško geodetsko delo ura po 675 din
- za risarsko geodetsko delo ura po 500 din
- za figurantsko delo ura po 430 din

10. Za meritve v zimskem času, ki se šteje od 1. 12. do 1. 3., oziroma traja 3 mesece, se cena poveča za 20 %, če se meritve izvajajo v tem času na zahtevo naročnika.

3. člen

Z dnem uveljavitve tega sklepa preneha veljati sklep Izvršnega sveta Skupščine občine Murska Sobota o valorizaciji cen geodetskih storitev, ki je bil sprejet na 120. seji, dne 25. decembra 1984.

4. člen

Ta sklep začne veljati z 10. septembrom 1985.

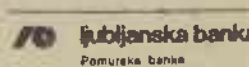
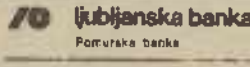
Številka: 38-10/85-5

Murska Sobota, dne 10. 9. 1985

Predsednik izvršnega sveta
Pavel PONGRAC, l. r.

Radijski in televizijski spored od 27. septembra do 3. oktobra

PETEK	SOBOTA	NEDELJA	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK
RADIO MURSKA SOBOTA 16.00 — Glasbena oddaja, 16.30 — Aktualno v petek, 27. septembra (oddaja za pionirje, Kam konec tedna, Najbolj iskane plošče tedna), 18.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 19.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.	RADIO MURSKA SOBOTA 16.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 — Aktualno v soboto, 28. septembra (sobotne reportaže, Iz družtev, Iskanje—znanje—ustvarjanje), 18.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 19.00 Vključitev osrednjega slovenskega sporeda. DEŽURSTVO: 14.00 do 16.00 (telefon: 21-232)	RADIO MURSKA SOBOTA 10.05 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 11.00 — Srečanje na pomurskem valu, 12.00 — Spored v madžarskem jeziku, 13.00 — Doma in onkraj meja, 13.30 — V nedeljo popoldne (tema: trgatov in letošnje tegobe vinogradnikov, kmetijska oddaja, humor), 14.30 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 17.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda. DEŽURSTVO: 9.00 do 13.00 (telefon: 21-232)	RADIO MURSKA SOBOTA 16.00 — Po domače, 16.30 — Aktualno v ponedeljek, 30. septembra (šport, Priporočajo vam...), 18.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.	RADIO MURSKA SOBOTA 16.00 — Vrtiljak popevkar-skih novosti, 16.30 — Aktualno v torek, 1. oktobra (gospodarska tema, Predstavljamo vam, iz krajevskih skupnosti), 18.00 — Sotočje, 19.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.	RADIO MURSKA SOBOTA 16.00 — Iz domačega glasbenega arhiva, 16.30 — Aktualno v sredo, 2. oktobra (pogovor v živo, Iz delovnih kolektivov), 18.00 — »21-232« — propagandno—glasbena oddaja, 19.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.	RADIO MURSKA SOBOTA 16.00 — Iz sveta resne glasbe, 16.30 — Aktualno v četrtek, 3. oktobra (kultura, Išče mo odgovore na vaša vprašanja, Prispevek s področja SLO in DS), 18.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 19.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.
TV LJUBLJANA 8.45 Tv v šoli, 10.35 Tv v šoli, 12.30 Poročila (do 12.35), 15.15 Subotica: nogomet (mladi) SFRJ:NDR, prenos, 17.30 Poročila, 17.35 Nepomembno in pomembno, nanizanka Tv Zagreb, 17.50 Obiskovalci, 11. del češkoslovaško-zahodnonemške nadaljevanke, 18.25 Obzornik ljubljanskega območja, 18.40 Pred izbiro poklica: Poklici v turizmu, 19.10 Risanka, 19.24 Tv in Ra nočoj, 19.26 Zrno do zrna, 19.30 Tv dnevnik I, 19.55 Vremfe, 20.05 Živi planet: Novi svetovi, 12. del angleške dokumentarne serije, 21.00 Ne prezrite, 21.10 Propagandna oddaja, 21.15 J. Hilton: Zbogom, gospod Chips, 22.10 Tv dnevnik II, 22.20 Srčni kralj, francoski film.	TV LJUBLJANA 8.00 Poročila, Otroška matineja — ponovitve oddaj, 12.00 Ljudje in zemlja, ponovitve, 12.40 Poročila (do 12.45), 15.20 Poročila, 15.25 Mario, kanadski mladinski film, 17.00 Niš: P. J. J. rokometu(M)—Železničar: Metaloplastika, prenos, v odmoru propagandna oddaja, 18.40 Človek in bog, 4. — zadnji del potopisnega niza Turčija, 19.05 Risanka, 19.24 Tv in radio nočoj, 19.26 Zrno do zrna, 19.30 Tv dnevnik, 19.50 Vreme, 19.55 Nogomet — kvalifikacije za Sp 86 — Jugoslavija:NDR, 21.50 Zrcalo tedna, 22.10 Kliči M za umor, ameriški film, 23.55 Poročila.	TV LJUBLJANA 8.25 Poročila, 8.30 Otroška matineja, 9.55 F. Švantner: Življenje brez konca, 1. del, 11.05 Folklorna skupina Tine Rožanc, 11.35 625, oddaja za stik z gledalci, 12.00 Pod lipo, prenos, 13.30 Poročila, 14.35 Priljubimo tišini, oddaja za slušno prizadete, 15.25 V. Majer: Očenaškov dnevnik, 2. del, 16.15 Kisli dež, kanadski film, 16.40 Poročila, 16.45 Ljudje s poljane miru, dokumentarna oddaja, 17.30 Bela mama, ameriški film, 20.00 S. Stojanović: Zgodbe iz tovarne, 2. del, 21.00 Jazz na ekranu: Nana, 2. oddaja, 21.35 Športni pregled, 22.20 Poročila.	TV LJUBLJANA 8.50 Tv v šoli, 10.35 Tv v šoli: Romantika, 12.30 Poročila (do 12.35), 17.30 Poročila, 17.35 Mali svet, oddaja Tv Zagreb, 18.05 Lizika, 18.25 Podravske obzornik, 18.45 Glasba za mlade, 20.05 R. Marshall: VEDNO NA POTI, . . . DEL ANGLEŠKE NADALJEVANKE, . . . / Aktualno, 21.35 Glasbeni večer: O ljudskem . . . 22.30 Tv dnevnik II	TV LJUBLJANA 9.00 Tv v šoli, 10.35 Tv v šoli, 12.30 Poročila, 16.25 Šolska Tv, 17.25 Poročila, 17.30 Kje so vsi ti ljudje . . . , glasbena oddaja, 18.05 Miti in legende, 18.25 Zasavski obzornik, 18.40 Kevinov svet, irski Tv film, 20.05 Vida Zei: Receptija, izvirna Tv igra, 21.25 Integrali, 22.45 Tv dnevnik II	TV LJUBLJANA 9.05 Tv v šoli, 10.35 Tv v šoli, 12.30 Poročila, 17.30 Poročila, 17.35 Prigisče pri ljubljenskih pravljicah, 1. del lutkovne serije, 17.50 F. Rudolf: Trnuljčica, 2. del predstave SMG Ljubljana, 18.25 Dolenjski obzornik, 18.40 Zvok godal: Osterc in Škerjanc, 5. del glasbene serije, 19.30 Tv dnevnik I, 20.05 Svet na zaslonu, 20.55 Film tedna: Zdravnice, vzhodnonemški film, 22.35 Tv dnevnik II.	TV LJUBLJANA 9.00 Tv v šoli, 10.35 Tv v šoli, 12.30 Poročila, 16.30 Šolska Tv, 17.30 Poročila, 17.35 Neža Maurer: Kostanjev škratek, 17.45 Zakaj, zakaj — oddaja Tv Zagreb, 18.00 Francescoco Robba, oddaja iz cikla stari mojstri, 18.40 Obramba in samozadržita — Mladost v uniformi, 19.10 Risanka, 19.26 Zrno do zrna, 19.30 Tv dnevnik I, 19.55 Vreme, 20.05 Tednik, 21.10 T. Michelet: Družina Vialhe, 3. del francoske nad, 22.10 Tv dnevnik II, 22.25 V Zupan: Vest in pločevina — Divji lov, 4. del nanizanke.
TV ZAGREB 8.45 TV v šoli, 16.30 TV v šoli, 17.30 Poročila, 17.35 TV koledar, 17.45 Pravljice, 18.15 Muzeji in galerije, 18.45 Domovina se brani z lepoto, 19.15 Risanka, 19.30 Dnevnik, 20.00 Težki časi (film), 21.00 Zabavna oddaja, 21.45 Dnevnik, 22.00 Kultura srca.	TV ZAGREB 8.50 TV v šoli, 15.45 Sedem TV dni, 16.15 Glasbena oddaja, 16.45 Poročila, 16.50 TV koledar, 17.00 Rokomet: Železničar—Metaloplastika, 18.30 To je to, 19.15 Risanka, 19.30 Dnevnik, 20.00 Nogomet: Jugoslavija+NDR, 21.45 Dnevnik, 22.10 Pasji vojaki (film).	TV ZAGREB 10.20 Poročila, 10.30 Nedeljsko popoldne za mladi, 12.00 Kmetijska oddaja, 13.00 Jugoslavija, dober dan, 14.00 Glasbena oddaja, 14.15 Hazarder, 15.15 Nedeljsko popoldne, 17.25 Skrivnostna ženska (film), 18.55 Risanke, 19.30 Dnevnik, 20.00 Zgodbe iz tovarne (nadaljevanke), 21.00 Športni pregled, 21.50 Potopis, 22.20 Dnevnik.	TV ZAGREB 8.50 TV v šoli, 16.30 TV v šoli, 17.30 Poročila, 17.35 TV koledar, 17.45 Otroška oddaja, 18.15 Nekoč in danes, 18.45 Glasba za mlade, 19.15 Risanka, 19.30 Dnevnik, 20.00 Eter (drama), 21.25 Svet danes, 21.55 Izbrani trenutek, 22.00 Dnevnik, 22.20 En avtor en film.	TV ZAGREB 9.00 TV v šoli, 16.10 TV v šoli, 17.30 Poročila, 17.35 TV koledar, 17.45 Kaj vedo otroci o domu, 18.15 Knjige in mi, 18.45 Zabavno-glasbena oddaja, 19.30 Dnevnik, 20.00 Signali, 20.55 Helen Keller (film), 22.35 Dnevnik.	TV ZAGREB 8.25 TV v šoli, 17.30 Poročila, 17.35 TV koledar, 17.45 Muppets Show, 18.15 Izobraževalna oddaja, 18.45 Prijatelji glasbe, 19.15 Risanka, 19.30 Dnevnik, 20.00 Športna sredi, 22.15 Dnevnik.	TV ZAGREB 9.00 TV v šoli, 16.35 TV v šoli, 17.30 Poročila, 17.35 TV koledar, 17.45 Vročehladno, 18.15 Znanost, 18.45 Evrolog, 19.15 Risanka, 19.30 Dnevnik, 20.00 Politični magazin, 21.05 Vse je igra (zabavna oddaja), 22.05 Dnevnik.
TV AVSTRIJA Prvi program 9.00 Poročila, 9.05 TV v šoli, 10.30 Družinski spored, 13.00 Poročila, 16.30 Spored za otroke in mladino, 18.00 Avstrija v sliki, 18.30 Družinski magazin, 19.00 Avstrija danes, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Akti X, Y — nereseno, 21.15 Modna revija, 21.20 Naša najlepša leta, 22.05 Tatarska puščava (film). Drugi program 16.30 Kmečki general, 17.15 Zeleno z napako, 18.00 Tednik, 18.30 Samurajevo maščevanje, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Dežela gorra, 21.15 Čas v sliki, 21.45 Šport, 22.15 S pestjo in mečem (film).	TV AVSTRIJA Prvi program 9.00 Poročila, 9.05 TV v šoli, 10.30 Družinski spored, 13.10 Poročila, 14.25 Spored za otroke in mladino, 18.00 Tedenski TV spored, 18.25 V soboto zvečer, 19.00 Avstrija danes, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Naj živi Vico, 21.50 Večer kabareta, 22.35 Ameriška glasbena lestvica. Drugi program 15.30 Takrat, 15.30 Tedenski TV spored, 16.00 Iz parlamenta, 17.00 Ljuba družina, 17.45 Kdo me hoče?, 18.00 Pan-optikum, 19.00 Filmske novitete, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Ni nočka (film), 22.00 Šport, 22.35 Modrooki razbojnik	TV AVSTRIJA Prvi program 11.00 Tiskovna ura, 15.05 Jahali so na zahod (film), 16.25 Spored za otroke in mladino, 17.45 Klub seniorjev, 18.30 Družinski magazin, 19.00 Avstrija v sliki, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Argumenti, 21.45 Šport, 22.05 Nočni studio. Drugi program 9.00 Matineja, 11.15 Račun za ločitev, 12.20 Takrat, 15.00 Športno popoldne, 17.00 Avstrijska narodna glasba, 17.45 10 velikih, 18.30 Okay, 19.30 Čas v sliki, 20.15 John in Mary (film), 21.45 Chicago 1930, 22.35 Valerie (musical).	TV AVSTRIJA Prvi program 9.00 Poročila, 9.05 TV v šoli, 10.30 Družinski spored, 13.00 Poročila, 16.30 Spored za otroke in mladino, 18.00 Avstrija v sliki, 18.30 Družinski magazin, 19.00 Avstrija danes, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Ponedeljkov šport, 21.15 Fantje s Hill Streeta, 22.05 Za Evropo v veselje. Drugi program 17.15 Svetovna velemesta, 18.00 Svet živali, 18.30 Samurajevo maščevanje, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Deček na posodo, 21.15 Čas v sliki, 21.45 Kulturni žurnal, 21.45 Schilling, 22.05 Saint Jack (film).	TV AVSTRIJA Prvi program 9.00 Poročila, 9.05 TV v šoli, 10.30 Družinski spored, 13.15 Poročila, 13.20 Šport: Nogomet, 16.30 Spored za otroke in mladino, 18.00 Avstrija v sliki, 18.30 Družinski magazin, 19.00 Avstrija danes, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Onstran raja (film), 22.05 Šport. Drugi program 16.55 Tokrat, 17.00 Vzgojna oddaja, 17.30 Dežela in ljudje, 18.00 kviz, 18.30 Samurajevo maščevanje, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Štiri stoletja opere, 21.15 Čas v sliki, 21.35 Kulturni žurnal, 21.45 Homeinijeva božja država, 22.30 Nebo in zemlja (film).		
TV MADŽARSKA 9.00 Šolska Tv, 10.10 Trinidad, 10.25 Rastline ujeje, 10.35 Risanka, 10.45 Rallye — prvaki, pon. 15.50 Šolska Tv, 16.45 Čez šestdeset, za starejše občane, 17.10 Pozdrav flotiji, 18.00 Novi Reflektor, magazin, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Kramljanje, T. Vitray, 21.15 Mexiko '86, 21.40 Srečanje v studiu št. IV, 22.35 Plesa/kina smrt, kriminalka, 23.25 Tv dnevnik.	TV MADŽARSKA 8.25 Ponovitve do 12.10, 13.15 Nega govora, 13.35 Kaligrafija, 4. del, 14.05 Lejl! 14.40 Danes v neki hiši, 8. del, 15.45 Sigetvarski nasledniki, 16.05 Moda '85, 16.40 Telerama, 17.25 Parabola, 18.00 Na rob nekega memoara, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Starsky in Hutch, kriminalka, 20.55 Umetnina tedna, 21.00 Verdi: Falstaff, TV variacija opere, 23.05 Tv dnevnik.	TV MADŽARSKA 8.30 Spored za otroke, 14.45 Boks, drž. prvenstvo, 16.05 Napoved sporeda, 16.35 Promenadni koncert, 17.15 Obisk na policijskem poveljstvu, 18.00 Delta, znanstveni poročevalec, 19.00 Teden, aktualne reportaže, 20.00 Poročila, 20.05 Nedokončana sklajnatev, Tv film po spisih Istvana Orkénya, 21.20 Družabna igra, 22.00 Ob 75-letnici Istvana Vassa, 22.45 Poročila.	TV MADŽARSKA Ni sporeda	TV MADŽARSKA 9.00 Šolska Tv, 9.35 Bratje Lautensack, 1. del nemškega filma, 16.05 Šolska Tv, 16.35 150-letnica Madžarske tovarne ladjin in žerjavov, 17.00 Tv borza, 17.10 Zgodovina živi z nami, pon. 18.35 Spored za 3 dni, 18.30 Diagnoza, reportaže, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Zgodba ljubezni in prijateljstva, 5. del, 21.05 Studio '85, 22.05 Uvod k novi seriji, 22.45 Tv dnevnik.	TV MADŽARSKA 9.00 Šolska Tv, 10.00 Delta, pon. 10.25 Bratje Lautensack, 2. del, 13.25 Tatabanya—Rapid, nogometna tekma za pokal pokalnih prvakov, 15.15 Filmski program, 16.25 Bohemians—Raba ETO, nogometna tekma za pokal UEFA, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Starsky in Hutch, kriminalka, 20.45 Umetnina tedna, 20.55 Optimisti, 5. del madžarske serije, 22.15 Tv dnevnik.	TV MADŽARSKA 9.00 Šolska Tv, 9.25 Bratje Lautensack, 3. del, 15.10 Šolska Tv, 15.55 Hura, počitnice, sovjetski film, 17.05 Računalnik na dnevnem redu, pon. 17.35 Damjaki v Gyulaju, 18.20 Pedagoški forum, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Dokler je še ljubezen nova, Tv film, 21.25 Panorama, svetovna politika, 22.30 Sodobniki A. Jozsefa, 1. del: Istvan Orkény, 22.50 Tv dnevnik.
TV KOPER 14.15 Tv novice, 14.20 Detektiv v copatih, Tv film, 15.00 Film, 16.15 Komike — Stanlio in Olio, 16.40 Risanka, 17.00 Nogomet: Jug—DDR, under 21 — evr prvenstvo, 17.45 Rokomet — jugoslov. prvenstvo, 18.30 Velike nesreče, dokumentarec, 19.55 Tv novice, 19.00 Detektiv v copati, Tf, 19.30 TVD stičišče, 19.50 V soboto z nami, 20.30 Scugnizza, opereta, 22.00 TVD vsedanes, 23.00 Nogomet: Jug—DDR, kvalifikacije za svet. prvenstvo, 23.45 Zdravnik in pacient, medicinska rubrika.	TV KOPER 14.15 Tv novice, 14.20 Detektiv v copatih, Tv film, 15.00 Film, 16.40 Risanka, 17.30 Na meji verjetnega — nenavadni podvigi, 18.00 Tom Sawyer, Tf, 18.30 Pacific international airport, Tf, 18.55 Tv novice, 19.00 Odprta meja, inf. odd. v slov. jeziku, 19.30 TVD stičišče, 19.50 Prosti kotiček, 20.30 Kraljica Elizabeta, Tf, 21.30 Dogodki in osebnosti 20. stoletja, 22.20 TVD vsedanes, 22.30 Film, 23.45 Burleske, Stanlio in Olio.	TV KOPER 12.15 Primomercato, tržnica, predstavitev in prodaja, 15.00 Pomorske zgodbe, Tv film, 16.30 Risanka, 17.30 Na meji verjetnega: Nenavadni podvigi, 18.00 Tom Sawyer, Tf, 18.30 Velike nesreče, 19.00 Nogomet: Jugoslavija—DDR, kvalifik. prvenstvo, 20.30 Film, 22.20 10 italijanskih režiserjev — 10 italijanskih zgodb, 23.30 Rokomet: Jugoslavija—Nizozemska, evropsko prvenstvo.	TV KOPER 14.15 Tv novice, 14.20 Detektiv v copatih, Tf, 15.00 Film, 16.50 Risanka, 17.30 Na meji verjetnega — nenavadni podvigi, 18.00 Tom Sawyer, Tf, 18.30 Pacific international airport, Tf, 18.55 Tv novice, 19.00 Odprta meja, inform. oddaja v slov. jeziku, 19.30 TVD — stičišče, 19.50 Življenje v dvoje, 20.30 V precepu, Tf, 21.40 Poslednji veliki jezdec, dokument. oddaja, 22.20 TVD vsedanes, 22.30 Izpovedi pustolovca Felixa Krulja, Tv nadalj, 23.40 Zdravnik in pacient, medicinska rubrika.	TV KOPER 14.15 Tv novice, 14.20 Detektiv v copatih, Tf, 15.00 Film, 16.40 Risanka, 17.30 Na meji verjetnega — nenavadni podvigi, 18.00 Tom Sawyer, Tf, 18.30 Pacific international airport, Tf, 18.55 Tv novice, 19.00 Odprta meja, inform. oddaja v slov. jeziku, 19.30 TVD — stičišče, 19.55 Nogomet — Pokal pokalov: AARAU—Crvena zvezda, 22.10 TVD vsedanes, 22.20 Nogomet: Vardar—Dinamo, reportaža, 22.50 V kila, Tv nadalj, 23.40 Zdravnik in pacient, medicinska rubrika.	TV KOPER 14.15 Tv novice, 14.20 Detektiv v copatih, Tv film, 15.00 Film, 16.40 Risanka, 17.30 Na meji verjetnega — Nenavadni podvigi, 18.00 Tom Sawyer, Tf, 18.30 Pacific international airport, Tv film, 18.55 Tv novice, 19.00 Odprta meja, inform. oddaja v slov. jeziku, 19.30 TVD — stičišče, 19.50 Velike razstave, 20.30 Film, 22.20 TVD vsedanes, 22.30 Aurlog, 23.10 Pod zvezdami, variete	

tedenski koledar

PETEK, 27. september — Vincenc
SOBOTA, 28. september — Venc
NEDELJA, 29. september — Mihael
PONEDELJEK, 20. september — Rafael
TOREK, 1. oktober — Terezija
SREDA, 2. oktober — Miran
ČETRTEK, 3. oktober — Evald

Prodaj

ZASTAVO 101, letnik 1975, prodam. Vladimir Lebar, Dolnja Bistrica 59. M-4208
MALE PUJSKE, kombiniran otroški voziček in več vrat z okvirji, rabljene, prodam. Krog, Brodarska 43, telefon 22-118. M-4209
VINO (ŠMARNICA), prodam. Filovci 152. M-4210
DVOSEDENI MOPED, v dobrem stanju, prodam. Murska Sobota, Severjeva 7. M-4211
ZASTAVO 101, letnik 1975, prodam. Iztok Bernjak, Lukačevci 3a. M-4214

DOBIMO SE V CAFE BARU TRIJ
Lendavska 19/b, Murska Sobota

AVTO CITROEN GSX 1,2, v odličnem stanju, prodam. Daniel Kolenko, Črenšovci 101. M-4215
TELEVIZOR, črno-beli, prodam. Branko Špilak, Bratonci 140. M-4216
ZASTAVO 101 GTL, 1800 km, skoraj novo (cena 850.000) in PEČ ZA CENTRALNO OGREVANJE FEROTHERM, 30 KW, prodam. Beltinci, telefon: (069) 71-412. M-4217
RENAULT 4 (TUDI PO DELIH) in OZVOČENJE 2 x 150 W, prodam. Telefon 70-397. M-4219

KORUZO s 60-arske njive prodam. Moravske Toplice, Na bregu 44. M-4220
AVTO ZAPOROŽEC, prevoženih 20.000 km, dobro ohranjen, ugodno prodam. Slavica Lapoša, D. Slaveči 119. M-4204
RAČUNALNIK ZX SPECTRUM 48 K PRODAM. Rakičan, Mladinska 22, telefon: 24-892. M-4221

TELICO, visoko brejo, kontrola A, in kobilu, staro 26 mesecev, prodam. Stanjevci 4. M-4222
PRODAM
STAREJŠO HIŠO V MURSKI SOBOTI PRODAM. Naslov v upravi lista. M-4223
TRAKTOR FERGUSON, 35 KS, dobro ohranjen, prodam. Franc Car, Poznanovci 66, p. Mačkovič. M-4226
KAVČ, dva fotelja in mali taburet prodam. Telefon po 14. uri: 23-537. M-4229

MALE PUJSKE IN BREJE PRASICE, dobre pasme, prodam. Anica Horvat, Hotiza 12. M-4233
GRADBENO PARCELO V BUKOVJU PRI GIBINI, 40 arov, prodam. Informacije pri Antonu Jaklinu, Bukovje 9, Gibina, Medimurje. M-4234
JESENOVE PLOHE 8 cm, prodam. Makovec, Grlava 15. M-4235

KRAVO, brejo devet mesecev, s tretjim teletom, in štedilnik GORENJE s kotličkom, levi, prodam. Lutverci 40. M-4236
HIŠO z gospodarskim poslopjem in z njivo ali brez, 6 km od Murske Sobotice, prodamo. Naslov v upravi lista ali po telefonu 26-031. M-4231
TRAKTOR ZETOR 5949, dvojni pogon, prodam. Telefon: 062/75-028. M-OP

PLOHE 8 cm, prodam. Mlajtinci 48, p. Martjanci. M-4239
CITROEN GS PALLAS, prevoženih 90.000 km, prodam. Informacije po telefonu: 25-225. M-4241

AVTO CITROEN GSX 1,2, v odličnem stanju, prodam. Daniel Kolenko, Črenšovci 101. M-4215
TELEVIZOR, črno-beli, prodam. Branko Špilak, Bratonci 140. M-4216
ZASTAVO 101 GTL, 1800 km, skoraj novo (cena 850.000) in PEČ ZA CENTRALNO OGREVANJE FEROTHERM, 30 KW, prodam. Beltinci, telefon: (069) 71-412. M-4217
RENAULT 4 (TUDI PO DELIH) in OZVOČENJE 2 x 150 W, prodam. Telefon 70-397. M-4219

KORUZO s 60-arske njive prodam. Moravske Toplice, Na bregu 44. M-4220
AVTO ZAPOROŽEC, prevoženih 20.000 km, dobro ohranjen, ugodno prodam. Slavica Lapoša, D. Slaveči 119. M-4204
RAČUNALNIK ZX SPECTRUM 48 K PRODAM. Rakičan, Mladinska 22, telefon: 24-892. M-4221

TELICO, visoko brejo, kontrola A, in kobilu, staro 26 mesecev, prodam. Stanjevci 4. M-4222
PRODAM
STAREJŠO HIŠO V MURSKI SOBOTI PRODAM. Naslov v upravi lista. M-4223
TRAKTOR FERGUSON, 35 KS, dobro ohranjen, prodam. Franc Car, Poznanovci 66, p. Mačkovič. M-4226
KAVČ, dva fotelja in mali taburet prodam. Telefon po 14. uri: 23-537. M-4229

MALE PUJSKE IN BREJE PRASICE, dobre pasme, prodam. Anica Horvat, Hotiza 12. M-4233
GRADBENO PARCELO V BUKOVJU PRI GIBINI, 40 arov, prodam. Informacije pri Antonu Jaklinu, Bukovje 9, Gibina, Medimurje. M-4234
JESENOVE PLOHE 8 cm, prodam. Makovec, Grlava 15. M-4235

KRAVO, brejo devet mesecev, s tretjim teletom, in štedilnik GORENJE s kotličkom, levi, prodam. Lutverci 40. M-4236
HIŠO z gospodarskim poslopjem in z njivo ali brez, 6 km od Murske Sobotice, prodamo. Naslov v upravi lista ali po telefonu 26-031. M-4231
TRAKTOR ZETOR 5949, dvojni pogon, prodam. Telefon: 062/75-028. M-OP

PLOHE 8 cm, prodam. Mlajtinci 48, p. Martjanci. M-4239
CITROEN GS PALLAS, prevoženih 90.000 km, prodam. Informacije po telefonu: 25-225. M-4241

V gostilni Trezike Sobočan na Hotizi gostov ne manjka, vendar danes pogrešajo mene.

FIAT 126 in OPEL KADETT, starejši letnik, prodam. Zvonko Sever, Stara Nova vas 61, p. Križevci pri Ljutomeru. In-545
RENAULT 4, letnik 1976, prodam. Cena 150.000 din. Mira Onišak, Bučecovci 2 b. p. Križevci pri Ljutomeru. In-544
GRADBENI REZANI LES (spirovec), 5-6 m dolžine, prodam. Kobilje 31, telefon 70-416. M-4232

AVTO 125 P, 40.000 km, karambolirana leva stran, podvozje in motor brezhiben. Janez Benko, Stavešinski vrh 38, p. Sp. Ivanjci. M-4233
DVOANUALNE ORGLE INTERCONTINENTAL — LESLIE, 100 W, prodam. Telefon: (069) 23-715/27. M-4234
PZ 125, letnik 1979, prodam. Telefon: 76-033. M-4235

AVTO LADA, letnik 1981 (november), naprodaj. Beznovci 48. M-4236
PUJSKE PRODAM. Gederovci 38, p. Tišina. M-4237
MOPED AVTOMATIK, star dve leti, prodam. Naslov v upravi lista. M-4238
LADO 1600, bele barve, prevoženih 33.550 km, ugodno prodam. Informacije: telefon 72-560 ali Puconci 22 b. M-4247

TRAKTOR IMT 533 prodam. Ogleđ od 16. do 20. ure. Prosejnjakovci 15. M-4245
CISTERNO 3200 l prodam. Herman Forjančič, Dolnji Slaveči 156. M-4246
STISKALNICO, 100 l, prodam. Lendava, Tomšičeva 27, telefon: 75-577. Le-405

PRALNI STROJ PRODAM. Telefon: 21-828. M-4243
RENAULT 18, letnik 1983, po ugodni ceni prodam. Jožef Lovrec, Kokolajnsčak 16, p. Videm ob Ščavnici. M-4244
FAP 13 z DVIGALOM Hiap in prikloiko poceni prodam. Kličite po 20. uri: 82 654. In-55

DIVAN, POSTELJO, mizo, stole, klop, kredenco, posteljne vložke, drva, tehtnici (200 in 15 kg) ter druge predmete prodam. Varga, Lendava, Partizanska 4. Le-403
KRAVO, brejo devet mesecev, prodam. Lešnik, Črešnjecji 101 (pri gasilskem domu Zbigovci), p. G. Radgona. GR-257

AUDI 100 LS, letnik 1975/1976, odlično ohranjen, prodam. Murska Sobota, M. Kuzmiča 7. M-4280
KORUZO ZA SILAŽO (50 arov) prodam. Polana 26 pri M. Soboti. M-4281
MALE PUJSKE PRODAM. Magdič, Muzge I (pri letališču), M. Sobota. M-4282

MALE PUJSKE PRODAM. Vaneča 7. M-4284
ITALIJANSKI PRALNI STROJ ALOGOR z rezervnimi deli prodam. Naslov v upravi lista. M-4286
STREŠNO OPEKO TRAJANKO, 1000 kosov, prodam. Beltinci, Panonska 55. M-4287
GOLF, letnik 1981, prodam. Peter Novak, Beltinci, Panonska 55. M-4288

OSTREŠJE ZA MEDETAŽNO HIŠO (11 x 12 m) in rabljeno peč za centralno kurjavo ugodno prodam. Gerenčer, St. Rozmana 7, telefon 22 458 ali 22 401. M-4289
TRAKTORSKI PLUG OLT prodam. Skakovci 32. M-4302
AUDI 80, letnik 1979, garaziran, prevoženih 49.000 km, prodam. Telefon: 26 567. M-4303

ZASTAVO 750 prodam. Skakovci 41. M-4304

WARTBURG 353 de luxe, dobro ohranjen, registriran do septembra 1986, prodam za 350.000 din. Informacije na upravi lista. M-LK
KORUZO Z NJIVE (1 ha), prodam. Gregor, Dokležovje 172, telefon 71 097. M-4314
HLADILNIK GORENJE, 180 l, prodam. Murska Sobota, 17. oktobra 1 — Grujičič. M-4315

KRAVO, staro šest let, brejo osem mesecev, prodam. Puconci 51. M-4316
TRAKTORSKO KOSO IN TROSILEC ZA UMETNO GNOJILLO PRODAM. Benko, Sp. Ščavnica 10, Gornja Radgona. M-4318

KORUZO S 50-ARSKE NJIVE PRODAM. Ikanovič, Hotiza 145 a. M-4312
SLAMOREZNIČO — PUHALNIK GREIF PRODAM. Huber, G. Slaveči 89, p. Kuzma. M-4313
NOVA OKNA S POLKNI (80 x 140, 100 x 140 in dva kosa 140 x 140), nezasteklena, ugodno prodam. Telefon: dopoldne 21 232, zvečer 76 657. M-MM

SILAŽNI KOMBajn CLAS prodam. Alojz Kralj, Spodnja Ščavnica 71, p. Gornja Radgona. M-4318
ZASTAVO 101 (PO DELIH), prodam. Gančani 182. M-4319
ŠKODO 100 S (PO DELIH), prodam. Turmišče, Mlinska 16. M-4320
AVTO ŠKODA NAPRODAJ. Marjan Maučec, Gančani 80, telefon 71 023. M-4321

MOPED TOMOS ELEKTRO-NIC 90, v dobrem stanju, prodam. Zenkovič 67, p. Bodonci. M-4322
VODOVODNO ČRPALKO, trifazno, še z garancijo, novo, prodam. Vidonci 130, p. Grad. M-4323
VINOGRAD s starejšo kletjo v Dobrovniku, dobra dovozna pot, naprodaj. Dobrovnik 22. M-4325
LADA 1200 S, letnik 1983, registrirano do septembra 1986, naprodaj. Sreš, Dokležovje 141 a, telefon 71 085. M-4331

GOLF 1100 ccm, dobro ohranjen, registriran do aprila, prodam. Beltinci, Ravenska 55, telefon: 71 107. M-4330
PLATIŠČA Z GUMAMI (650 x 13), ZA VOZ Z GUMIJASTIMI KOLESI, peč in štedilnik na trda goriva prodam. Fujs, Murska Sobota, M. Kuzmiča 18. M-4329
POLTOVORNI KOMBI IMV IN FORD KORTINO 1600, letnik 1970, prodam. Šarkezi, Pušča 119, M. Sobota. M-4327
TRAKTOR TOMO VINKOVIČ, 20 KS, skoraj nov ter priključka, enobrazdni plug in 200 l škropilnico, novo, ugodno prodam. Kobilje 13 a, p. Dobrovnik. M-4326

DVE NOVI OKNI Z ROLETAMI, 100 x 140, in štiri okna, rabljena, prodam. Telefon: 78-271. M-4249
OSEBNI AVTO ZAPOROŽEC PRODAM. Borejci 13, p. Tišina, telefon: 76-448. M-4250
TRAKTOR ŠTORE 504 prodam. Gjerječ, Grad 26. M-4251
ELEKTRIČNI IN PLINSKI ŠTEDILNIK, mizo s šestimi stoli in garderobno omaro prodam. Mojsirska 1, stanovanje 33, Murska Sobota, telefon 26-076. M-4252
HLEVČKE ZA ZAJCE PRODAM. Jože Horvat, Lendava, Partizanska 62. M-4253
KORUZO V ZRNJU prodam. Bratonci 98, p. Beltinci. M-4254
RABLJENO OKNO z roletom (140 x 110) poceni prodam. Beltinci, Roška 4. M-4255
GROZDJE PRODAM. Murska Sobota, Mladinska 23, telefon: 23-493. M-4256
RENAULT 8, letnik 1977, ugodno prodam. Rakičan, Tomšičeva 27, telefon: 23-074. M-4257
BARVNI TELEVIZOR GORENJE ELEKTRONIC PRODAM. Ludvik Bojnec, Pt Murska Sobota, telefon 23-245. M-4258
HARMONIKO WELTMAISTER, 60-basno, 8 registrov, in traktor steyr, 28 KS s koso, jermenico in varnostno kabino ugodno prodam. Kautič, Mali Bakovci 48, Bakovci. M-4259
LESENE ROLETE ZA OKNA, širina 120, prodam. Šavel, M. Črnci 28 c. M-4260
FIAT 126 P, star tri leta, prevoženih 30.000 km, ugodno prodam. BOT, Dobrovnik 115. M-4262

OPEL REKORD TIP C, letnik 1971, karamboliran, prodam za 80.000 din. Murska Sobota, Prešernova 30. M-4263
PRALNI STROJ GORENJE PRODAM. Sambt, Naselje B. Kraigherja 18, Murska Sobota. Ogleđ možen po 15. uri. M-4264
POSESTVO Z NEDOGRAJENO HIŠO NA LEPEM KRAJU V PRISTAVI pri Ljutomeru prodam. Ogleđ v soboto. Angela. M-4266
VOZ Z GUMIJASTIMI KOLESI PRODAM. Melinci 171, telefon: 71-257. M-4268
ŠKODO Š 100 L, obnovljeno in registrirano do aprila 1986, ugodno prodam. Tratnjek, Arh. Novaka 19, M. Sobota. M-4270
DVOBRAZDNI PLUG IMT, skoraj nov, prodam ali zamenjaj za 10-colni novi oltov plug. Karel Krenos, Gornji Slaveči 124, p. Kuzma, telefon: 78-275. M-4271

MALE PUJSKE PRODAM. Tišina 41. M-4272
VINOGRAD (4 A) in travnik v k. o. Petrovci prodam. Gornji Petrovci 35, telefon 78-010. M-4273
TRAKTOR FERGUSON, 35 KS, prodam. Razkrižje 12, p. Ljutomer. M-4274

ZASTAVO 101 KONFORT, letnik 1980, v dobrem stanju, ugodno prodam. Ogleđ popoldan. Andrej Červek, Bakovci, Cveta 12, telefon 76 072. M-4305
DIANO 6 LC, izredno ohranjeno, prevoženih 35.000 km, letnik 1980, registrirano do julija 1986. Telefon 26 473 ali 21 239. M-4306

DREVO LIMONE, visoko 2 m, s sadeži, prodam. Murska Sobota, Sercerjevo naselje 19. M-4307
DVOREDNI OBIRALEC KORUZE ZMAJ prodam. Vaneča vas 11, p. Tišina, telefon: 76 466. M-4308

RENAULT 4, letnik 1976, registriran do junija 1986, ugodno prodam. Borejci 53. M-4309
TROSILEC ZA UMETNO GNOJILLO in mlin za mletje sadja poceni prodam. Šalamenci 85. M-4310
POHIŠTVO ZA SPALNICO, KUHINJSKE ELEMENTE IN OTROŠKO POSTELJICO prodam. Staneta Rozmana 19. M-4311

KAKOVOSTNO BELO VINO, večjo količino, po zelo ugodni ceni prodam. Telefon: (069) 81 475. IN-560
OSEBNI AVTO RENAULT 4, letnik 1976, v brezhibnem stanju, prodam za 160.000 din. Velika Polana 131. M-MM

PARCELO (9 arov), S KLETJO, 4 KM OD MURSKE SOBOTE, PRODAM. NASLOV V UPRAVI LISTA. M-4298

TRAKTOR SAME 32 IN KOSILNICO LAVERDA PRODAM. Zavec, Moravske Toplice, Dolga ulica 114. M-4290
KOMBINIRANO ELEKTRONSKO HARMONIKO HOHNER VOX II prodam. Telefon: 26 219. M-4291
APN 4, letnik 1978, in barvni televizor BLAUPUNKT prodam. Pintarič, Hrstje Mota 91, p. Radenci. M-4300

ŠKODO Š 100, letnik 1971, dobro ohranjeno, registrirano do maja 1986, ugodno prodam. Telefon 21 788. M-4301
GROZDJE Z BRAJD PRODAM. Rakičan, Panonska 66. M-4292
VOZIČEK ZA DVOJČKA IN DVE OTROŠKI POSTELJICI PRODAM. Marjana Lipič, Lukavci 34 a pri Ljutomeru. M-4294

GOSTINCI POZOR! MIZE, malo rabljene, hladilnik in drugo opremo za gostilno prodam. Gostilna Gerlec, Murska Sobota, Kidričeva 31. M-MM
OPEL ASCONA 16, registrirana, potrebna manjšega kleparskega popravila, z deli, ZETOR 4712 in obiralec koruze ZMAJ ZEMUN naprodaj. Cezanjecji 17 a, Ljutomer. In-556

JAWO 350, dobro ohranjeno, na novo registrirano, prodam. Ivan Pulko, Nunska graba 35, p. Ljutomer. In-558
KOMPLETNI KRMILNI MEHANIZEM ZA SPAČKA prodam. Bojan Kozar, Nunska graba 30, Ljutomer. In-559
STAREJŠO HIŠO in 80 arov zemlje za vinograd ugodno prodam. Martin Bombek, Desnjak 36, p. Ljutomer. In-557

MOPED APN 6, letnik 1984, prodam za 60.000 din. Stanko Zadravec, Veščica 8 b, Ljutomer. In-555
WARTBURG 353 de luxe, dobro ohranjen, registriran do septembra 1986, prodam za 350.000 din. Informacije na upravi lista. M-LK
KORUZO Z NJIVE (1 ha), prodam. Gregor, Dokležovje 172, telefon 71 097. M-4314
HLADILNIK GORENJE, 180 l, prodam. Murska Sobota, 17. oktobra 1 — Grujičič. M-4315

KRAVO, staro šest let, brejo osem mesecev, prodam. Puconci 51. M-4316
TRAKTORSKO KOSO IN TROSILEC ZA UMETNO GNOJILLO PRODAM. Benko, Sp. Ščavnica 10, Gornja Radgona. M-4318

KORUZO S 50-ARSKE NJIVE PRODAM. Ikanovič, Hotiza 145 a. M-4312
SLAMOREZNIČO — PUHALNIK GREIF PRODAM. Huber, G. Slaveči 89, p. Kuzma. M-4313
NOVA OKNA S POLKNI (80 x 140, 100 x 140 in dva kosa 140 x 140), nezasteklena, ugodno prodam. Telefon: dopoldne 21 232, zvečer 76 657. M-MM

SILAŽNI KOMBajn CLAS prodam. Alojz Kralj, Spodnja Ščavnica 71, p. Gornja Radgona. M-4318
ZASTAVO 101 (PO DELIH), prodam. Gančani 182. M-4319
ŠKODO 100 S (PO DELIH), prodam. Turmišče, Mlinska 16. M-4320
AVTO ŠKODA NAPRODAJ. Marjan Maučec, Gančani 80, telefon 71 023. M-4321

MOPED TOMOS ELEKTRO-NIC 90, v dobrem stanju, prodam. Zenkovič 67, p. Bodonci. M-4322
VODOVODNO ČRPALKO, trifazno, še z garancijo, novo, prodam. Vidonci 130, p. Grad. M-4323
VINOGRAD s starejšo kletjo v Dobrovniku, dobra dovozna pot, naprodaj. Dobrovnik 22. M-4325
LADA 1200 S, letnik 1983, registrirano do septembra 1986, naprodaj. Sreš, Dokležovje 141 a, telefon 71 085. M-4331

GOLF 1100 ccm, dobro ohranjen, registriran do aprila, prodam. Beltinci, Ravenska 55, telefon: 71 107. M-4330
PLATIŠČA Z GUMAMI (650 x 13), ZA VOZ Z GUMIJASTIMI KOLESI, peč in štedilnik na trda goriva prodam. Fujs, Murska Sobota, M. Kuzmiča 18. M-4329
POLTOVORNI KOMBI IMV IN FORD KORTINO 1600, letnik 1970, prodam. Šarkezi, Pušča 119, M. Sobota. M-4327
TRAKTOR TOMO VINKOVIČ, 20 KS, skoraj nov ter priključka, enobrazdni plug in 200 l škropilnico, novo, ugodno prodam. Kobilje 13 a, p. Dobrovnik. M-4326

DVE NOVI OKNI Z ROLETAMI, 100 x 140, in štiri okna, rabljena, prodam. Telefon: 78-271. M-4249
OSEBNI AVTO ZAPOROŽEC PRODAM. Borejci 13, p. Tišina, telefon: 76-448. M-4250
TRAKTOR ŠTORE 504 prodam. Gjerječ, Grad 26. M-4251
ELEKTRIČNI IN PLINSKI ŠTEDILNIK, mizo s šestimi stoli in garderobno omaro prodam. Mojsirska 1, stanovanje 33, Murska Sobota, telefon 26-076. M-4252
HLEVČKE ZA ZAJCE PRODAM. Jože Horvat, Lendava, Partizanska 62. M-4253
KORUZO V ZRNJU prodam. Bratonci 98, p. Beltinci. M-4254
RABLJENO OKNO z roletom (140 x 110) poceni prodam. Beltinci, Roška 4. M-4255
GROZDJE PRODAM. Murska Sobota, Mladinska 23, telefon: 23-493. M-4256
RENAULT 8, letnik 1977, ugodno prodam. Rakičan, Tomšičeva 27, telefon: 23-074. M-4257
BARVNI TELEVIZOR GORENJE ELEKTRONIC PRODAM. Ludvik Bojnec, Pt Murska Sobota, telefon 23-245. M-4258
HARMONIKO WELTMAISTER, 60-basno, 8 registrov, in traktor steyr, 28 KS s koso, jermenico in varnostno kabino ugodno prodam. Kautič, Mali Bakovci 48, Bakovci. M-4259
LESENE ROLETE ZA OKNA, širina 120, prodam. Šavel, M. Črnci 28 c. M-4260
FIAT 126 P, star tri leta, prevoženih 30.000 km, ugodno prodam. BOT, Dobrovnik 115. M-4262

OPEL REKORD TIP C, letnik 1971, karamboliran, prodam za 80.000 din. Murska Sobota, Prešernova 30. M-4263
PRALNI STROJ GORENJE PRODAM. Sambt, Naselje B. Kraigherja 18, Murska Sobota. Ogleđ možen po 15. uri. M-4264
POSESTVO Z NEDOGRAJENO HIŠO NA LEPEM KRAJU V PRISTAVI pri Ljutomeru prodam. Ogleđ v soboto. Angela. M-4266
VOZ Z GUMIJASTIMI KOLESI PRODAM. Melinci 171, telefon: 71-257. M-4268
ŠKODO Š 100 L, obnovljeno in registrirano do aprila 1986, ugodno prodam. Tratnjek, Arh. Novaka 19, M. Sobota. M-4270
DVOBRAZDNI PLUG IMT, skoraj nov, prodam ali zamenjaj za 10-colni novi oltov plug. Karel Krenos, Gornji Slaveči 124, p. Kuzma, telefon: 78-275. M-4271

MALE PUJSKE PRODAM. Tišina 41. M-4272
VINOGRAD (4 A) in travnik v k. o. Petrovci prodam. Gornji Petrovci 35, telefon 78-010. M-4273
TRAKTOR FERGUSON, 35 KS, prodam. Razkrižje 12, p. Ljutomer. M-4274

MALE PUJSKE, kombiniran otroški voziček in več vrat z okvirji, rabljene, prodam. Krog, Brodarska 43, telefon 22-118. M-4209
VINO (ŠMARNICA), prodam. Filovci 152. M-4210
DVOSEDENI MOPED, v dobrem stanju, prodam. Murska Sobota, Severjeva 7. M-4211
ZASTAVO 101, letnik 1975, prodam. Iztok Bernjak, Lukačevci 3a. M-4214

DOBIMO SE V CAFE BARU TRIJ
Lendavska 19/b, Murska Sobota

VARNOŠTNI LOK ZA TRAKTOR DEUTZ prodam. Grlava 25, p. Križevci pri Ljutomeru. M-4275
SOD ZA BELO VINO, 35 l, prodam. Telefon: 24-465. M-4276
MALE PUJSKE PRODAM. Petanjci 4. M-4277
GARDEROBNO OMARO PRODAM. Naslov v upravi lista. M-4278
DVOINPOLSOBNO STANOVANJE V POSLOVNEM BLOKU, v središču mesta, centralno ogrevano, sončno, zelo ugodno prodam. Naslov v upravi lista. M-4279

Citroen GS pallace, letnik 1978, dobro ohranjen, prodam. M. Sobota, St. Kovača 24 ali tel. 21-972. M-GK

DVA KV ALI PK ZIDARJA TAKOJ SPREJMEM V REDNO DELOVNO RAZMERJE. Mesečni OD 70.000 din. Zaposlimo tudi dva NK delavca. Mesečni OD 50.000 din. Brezplačno stanovanje s kopalnico zagotovljeno. Zidarstvo Olga Reček, Ob Lazniškem potoku 7, Laznica 62341 Limbuš pri Mariboru. M-4230
DELAVCA V CEMENTNARSKI STROKI ZA DELO V LJUBLJANI ZAPOSIM. Telefon: 061 264-076. M-4231
GOSTILNA BIJZAK PRI KRAJNJI ZAPOSLI KUJARICO IN NATAKARICO. Stanovanje in hrana v hiši. Telefon: 064 45-017. M-4265
DEKLE ZA DELO V GOSTINSTVU, po možnosti z znanjem kuhanja, zaposlimo. Gostilna Pirš, Loke 1, telefon 061 847-013. IN-546

DIMNIKARSKEGA POMOČNIKA ZAPOSIM. Nastop dela takoj. OD 65.000 mesečno ali po dogovoru. Samsko stanovanje in hrana preskrbljeni. Vinko Zemlič, dimnikarstvo, Planina št. 92, 66232 Planina pri Raketu. M-MM

SOBO IN KUHINJO V MURSKI SOBOTI nujno iščem. Za uslugo tudi pomagam starejši osebi pri delu. Naslov v upravi lista. M-4224
DVOBNO STANOVANJE V MURSKI SOBOTI VZAMEM V NAJEM. Naslov v upravi lista. M-4269
GARSONJERO ali sobo s kopalnico in kuhinjo vzamem v najem. Telefon: 21-224 od 7. do 15. ure — Safet Ajdarpašič. M-4317

RAČKI VRH — Ivan Dundek (8), Rado Vamberger (11), PARIČJAK — Drago Bračko (8), Anton Holc (32), Anica Babič (10), Feliks Rantaša (4), Karel Domanjko (4), Emil Klemenčič (14), Danijel Pavlovič (1), Andrej Marinič (2), Drago Pučkavec (6), Janez Ošljaj (8), Marjan Založnik (8), KOCJAN — Andrej Klemenčič (5), Franc Koren (10), Marija Muihič (56), BISERJANE — Branimir Domanjko (11), RADENSKI VRH — Angela Koren (24), Srečko Lončarič (1), Maksim Belak (1), Franc Marinič (5), Danijel Tkalič (1), Štefica Bodanec (1), Franc Bodanec (1), Mirko Rakuša (4), KAPELSKI VRH — Miroslav Zamuda (8), Darja Rizman (1), Ivan Raduha (3), Andrej Šic (8), Jelka Koren (1), Jože Kirič (29), Jožefa Knez (1), Ignac Benko (1), Marjan Bračko (1), Franc Trstnjak (2), LOMANOŠE — Janez Vukan (16), TURJANSKI VRH — Franciška Ferenc (17), KAPELSKI VRH — Slavko Koren (2), KOBILŠČAK — Srečko Domanjko (3), G. RADGONA — Andrej Fišinger (10).

KRVODAJALCI OD DRUGOD — VELENJE — Geza Sinček (32), ABC POMURKA — Drago Sarkanj (4), Viktor Flisar (20), Vlado Ivanič (12), POMURJE — Evgen Baranja (10), Slavko Cener (8), JEKLOTEHNA — Anton Vrečič (53), MURA — Stefan Miholič (34), DOKLEŽOVJE — Marjan Raduha (8), LJUTOMER — Franc Sauperl (67), AVTORADGONA — Jože Karoš (9), MURA — Irena Santavec (9), MURSKA SOBOTA — Franc Horvat (10), V. P. M. S. — Silvo Jakob (2), OBCINA — Jožica Meolič (22), ZAVAROVALNICA TRIGLAV — Tibor Bagari (37).

GORENJE VARSIROJ — Avgustin Cerni (5), Elizabeta Kepe (9), Štefan Kepe (8), Ludvik Židek (5), Jože Tornar (4), Jože Magdič (7), Štefan Rudas (4), Stanislav Hožjan (3), Rudolf Kocan (3), Geza Kuštanci (9), Ludvik Felšo (10), Ciril Zver (8), Štefan Gönč (6), Jože Gjerkeč (5), Jože Horvat (5), Slavko Vučko (7), Savo Dobrijevič (4), Ladislav Voroš (6), Janez Bojnec (5), Jože Madjar (6), Stevo Nikolič (11), Franc Hožjan (6), Franc Vegič (7), Peter Gal (11), Jože Pintarič (5), Ivan Smit (5), Milan Novak (1), Valent Poljski (4), Milan Mertik (2), Anton Gjerkeč (3), Štefan Madjar (5), Mirko Poredos (6), ELMA — Stanko Spid

V SPOMIN

23. septembra minevajo štiri leta neizmerne žalosti, odkar je v 22. letu prenehalo utripati srce dragemu sinu

SLAVKU NOVAKU

iz Moščanec

9. novembra pa bo minilo 15 let, ko se je končala življenjska pot dragega moža

JANEZA NOVAKA

Hvala vsem, ki se ustavite ob njunem grobu, prinašate cvetje in prižigate sveče.

Žalujoča mama oz. žena Jolanka

V SPOMIN

30. septembra 1985 mineva leto žalosti in bolečine, odkar nas je po zahrbtni bolezni v 67. letu starosti zapustil naš ljubi mož, oče in stari oče

ŠTEFAN KU HAR

s Cvena

Boleča je resnica, da te ne bo nikoli več med nami, toda v naših srcih še živiš in boš živel do konca naših dni.

Žalujoči: vsi njegovi

*Ni hujših bolečin,
kot je nate boleč spomin...*

V SPOMIN

23. septembra je minilo leto žalosti, odkar smo ostali sami, brez našega dobrega moža, očeta, zlatega dedka, brata in strica

KARLA VUČKA

iz Ižakovec

Tiho in skromno, kot si živel, si odšel tja, kjer ni več trpljenja in ne bolečine, tja, kjer je večni in spokojni mir.

Ne solze in ne bridka nepopisna bolečina v naših srcih te ne morejo priklicati nazaj med nas. Utihnil je tvoj glas, obstalo je tvoje dobro srce, ostali pa so sledovi tvojih pridnih rok in spoznaje, da se nikoli več ne vrneš.

Hvala vsem, ki se ga še spominjate in prižigate sveče na njegovem preranem grobu.

Žalujoči: vsi tvoji, ki smo te neizmerno ljubili

*Kje si ljuba mama,
kje tvoj mili je obraz,
kje je tvoja skrbna roka,
ki skrbela je za nas?*

ZAHVALA

Po težki prometni nezgodi nas je v 66. letu starosti za vedno zapustila naša draga

MARIJA NEDELJKO

roj. Lupša
iz Kokorič 27

Ob boleči izgubi drage žene, mame, babice, sestre, tašče in botre se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in prijateljem, ki ste nam kakorkoli pomagali v teh težkih trenutkih. Iskrena hvala zdravnikom in osebju kirurškega oddelka bolnišnice v M. Soboti, g. župniku za opravljeni pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in govorniku za ganljive besede ob odprtem grobu.

Lepa hvala vsem darovalcem cvetja in vencev, vsem, ki ste nam izrazili sožalje ter jo v tako lepem številu pospremili na njeni zadnji poti.

Žalujoči: VSI, KI SMO TE IMELI RADI

*Po livadi se ozremo,
hiša prazna tam stoji,
vrata nemo so priprta,
ker tebe draga tam več notri ni.*

V SPOMIN

2. oktobra mineva žalostno leto, odkar nas je nenadoma zapustila naša draga žena in mama

MARIJA ŠKAPER

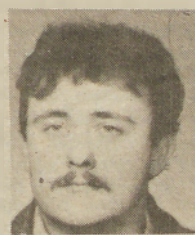
roj. Contala
iz Doliča

Teško je življenje brez tebe in vsak korak, kamorkoli nas vodi, je en sam spomin nate. Naš dom, ki si ga imela tako rada in za katerega si se toliko trudila, je ostal prazen. Nikoli se ne bomo mogli sprijazniti s tem, da smo te morali izgubiti, ko bi te najbolj potrebovali. Čeprav se nikoli več ne vrneš k svoji družini, boš v naših srcih živela dalje.

Hvala vsem, ki se je spominjate in ste jo imeli radi!

Žalujoči: mož Štefan, sinova Franc in Štefan ter hčerka Irena s Tonetom

ZAHVALA

Ob mnogo prerani in boleči izgubi našega dragega sina, brata, vnuka, strica, nečaka in bratranca

DRAGA KUČPLENA

iz M. Sobote

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na zadnji poti, mu darovali vence, cvetje in šopke, nam izrazili sožalje in sočustvovali z nami.

Hvala zdravniškemu osebju šok sobe kirurškega oddelka, ki so mu nudili vso pomoč, g. župniku za pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke.

Hvala predstavnikom KS in Agroservisa za poslovilne besede pri odprtem grobu.

M. Sobota, 19. septembra 1985

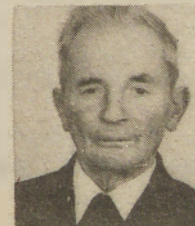
Žalujoči: VSI, KI SMO GA IMELI RADI

ZAHVALA

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi našega dragega moža, očeta, dedka, pradedka, brata in sorodnika

JANEZA HORVATA

iz Trnja

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, botrini, sosedom, znancem in prijateljem, ki ste ga v tako lepem številu pospremili na njegovi zadnji poti, darovali vence in cvetje, nam pa izrekli sožalje.

Hvala g. kaplanu Horvatu, župniku g. Žerdinu in domačemu kaplanu za pogrebni obred, Andreju Mlinariču za ganljive besede ob odprtem grobu, gasilcem za pomoč ob pogrebni slovesnosti, domačim in črenšovskim pevcem za odpete žalostinke. Posebna zahvala vsem dobrim sosedom, ki ste nam v najtežjih trenutkih priskočili na pomoč in nas tolažili ter dr. Zadravcu za lajšanje boleznih v zadnjih trenutkih življenja.

Vsem še enkrat iskrena hvala!

Trnje, 12. septembra 1985

Žalujoči: žena Ana, hčerka Terezija, sin Štefan z družino ter sestre Verona, Ana in Katarina z družinami

*Niti zbogom nisi rekel,
niti roke nam podal,
smrt te vzela je prerano,
a v naših srcih boš ostal*

ZAHVALA

Tragično nas je komaj v 35. letu starosti za vedno zapustil naš dragi sin in brat

MILAN ŽIDO

iz Čepincev

Ob tej boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem, prijateljem in dobrim sosedom, ki ste nam v teh težkih trenutkih stali ob strani in našega Milana v tako lepem številu pospremili na njegovi prerani zadnji poti ter mu darovali vence in cvetje. Pristrčna hvala kolektivu GG Bled tozd Gradbeništvo za vso pomoč, posebno tov. Klnarju in tov. Zorki, predstavnici KS za ganljive besede doma in ob odprtem grobu. Hvala tudi družini Časar za vsestransko pomoč, g. duhovniku in pevcem za žalostinke.

Žalujoči: mama, sestrí Marija in Emilija z družinama, brata Jože in Ernest z družino ter drugo sorodstvo

*Ne jokajte ob mojem grobu,
le tiho k njemu pristopite,
spomnite se, kako trpel sem
in večni mir mi zaželite.*

ZAHVALA

V tišini, ki mu jo je namenila kruta usoda, nas je po težki in mučni bolezni v 55. letu starosti mirno in brez slovesa zapustil naš dragi mož, oče, dedek in brat

ARPAD BANFI

z Vaneče 19

Iskreno se zahvaljujemo zdravstvenemu osebju Splošne bolnišnice Maribor, oddelek za pljučne bolezni Slivniško Pohorje in dr. Ivo Brozoviču za vso oskrbo med njegovo težko boleznijo. Lepa hvala govornikom KŠ Puconci, Separacije kremenčevega peska Puconci in gasilcem z Vaneče, g. duhovniku in cerkvenemu pevskemu zboru za pogrebni obred ter godbi za odigrane žalostinke.

Pristrčna hvala vsem darovalcem vencev in šopkov ter vsem, ki ste nam pisno ali ustno izrazili sožalje, nam stali ob strani v teh težkih trenutkih in pokojnika v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

15. septembra 1985

V imenu vseh žalujočih žena Erika

*Čeprav tvoj glas se več ne sliši,
beseda tvoja v nas živi,
povsod te čutimo mi vsi,
med nami si.*

V SPOMIN

22. septembra je minilo pet let neizmerne žalosti, odkar smo ostali brez dragega moža, očeta in starega očeta

ŠTEFANA VOGRINČIČA

iz Topolovec

Žalujoči: žena Marija, hčerki Micka in Vera ter sin Jože z družinami

Septembra je bil za marsikoga največji (vidni in materialni) problem most na reki Muri na Petanjcih. Dela financira sozd Združena cestna podjetja iz Ljubljane, opravljajo pa jih delavci tozdov cestnih podjetij iz Murske Sobotice in Ptuja ter delavci Gradisa. Po podatkih vodje delovišča inž. Bojana Safrana bo popravilo stalo okrog milijardo šeststo milijonov dinarjev. Za promet bo most odprt 25. septembra, kakor je bilo obljubljeno, čeprav bodo delavci na njem še opravljali manjša dela pri robnikih. Tako vsaj ne bo več dodatnih stroškov zaradi obvoza in dražjih avtobusnih vozovnic.

Foto: A. A.

ZAKAJ TAKO?

Štirje delegati zbora uporabnikov skupščine samoupravne stanovanske skupnosti občine Murska Sobota so bili premalo, da bi dosegli vsaj minimalno sklepčnost zadnje — 14. seje. S svojo odsotnostjo so (tako kot že nekajkrat doslej) zlorabili zaupanje tistih, ki so jih izvolili, obenem pa tokrat konkretno zavrla razdelitev posojil iz sredstev vzajemnosti po IV. natečaju, na katera večina od 573 prisilcev na posamezno gradnjo in 34 udeležencev zadržne gradnje v Černelavcih, nestrpnost čaka. Vemo zakaj, saj cene gradbenih materialov kot vsemu drugemu — skokovito naraščajo, in tistega, kar bi graditelji za odobrena sredstva lahko dobili danes, gotovo ne bodo mogli več jutri. Prav tako pa so do onovnega sklica skupščine ostale odprte tudi nekatere tekoče zadeve in nerešene pritožbe za prednostno listo za dodelitev solidarnostnih stanovanj v občini. B. Bavčar

PRLEŠKI SEJEM V LJUTOMERU

Obujena tradicija

Ko je doktor Karel Grosman pred 80 leti posnel prve metre slovenskega filma na takratnem velikem sejmu na Ljutomerškem trgu, verjetno ni niti slutil, kaj vse bo ta film sprožil osem desetletij pozneje. Prav vredno je bilo v nedeljo videti velik sejem na istem mestu. Res je sicer da so bili v Ljutomeru občasno t. i. kvaterni sejmi, na katerih je bilo videti več kiča kot prave sejemске »roboke«, a Prleški sejem, kot osrednja, recimo ji turistično — kulturno — gospodarska prireditelja, je bil do pred kratkim le želja. Do pred kratkim pravimo zato, ker je Turistično olepševalno društvo Ljutomer po nekajletnem premoru začelo aktivno opravljati svojo vlogo. Do organizacije sejma je bil otreben samo še korak. Prvi sejem je v celoti upravičil vložen trud, saj je čez 4000 obiskovalcev (in številni razstavljalci)

dokaz za veliko zanimanje, predvsem pa pomanjkanje tovrstnih prireditev. A kljub temu, ne glede na to, da je šlo za prvi sejem, bi lahko za bodočo usmeritev in organizacijo pripomnili, da bi moral organizator več pozornosti nameniti strogi izbiri ponujenega sejemskega blaga in nekaterih obrobni prireditelj, ki so sicer nujno zlo podobnih turističnih stvaritev, in neprimerne ponudnike osamiti na za to določenem mestu. Tisto resnično in izvirno prleško, ki ga je dovolj (v to ponudbo je vključena tudi ponudba

domačega združenega dela), pa ponuditi širšemu slovenskemu turistu in morda tudi izven slovenskih meja.

Skratka (prvi) sejem je bil živ s številnimi precej pestrimi prireditvami (boljši sejem, tržni sejem, kulturni program, konjske dirke in obilo plesne zabave za vse obiskovalce) in primerno postavitev na Ljutomerškem glavnem trgu, ki tako ponovno opravlja svojo vlogo osrednjega prostora. Zanimivo je, da je ta sejem posredno in neposredno sprožil veliko pobud, ki bodo dobra osnova za delo v prihodnje, kar pa je še bolj razveseljivo — pobude so tudi takšne, ki se ne tičejo samo organizacije sejma, marveč tudi urbanega središča prleške metropole.

Dušan Loparnik

PO 16. PLENUMU CK ZKS

Preboj skozi sivino povprečja

Če sta revolucijo vodila mladostna zanos in polet, naj bo tako tudi pri opiranju na lastne sile.

Mrzlično iskanje rešitev iz gospodarskih in siceršnjih zagat naj ne bo v slogu: reši se, kdor se more, še manj po filozofiji: bo že kako! Naslonitev na lastne moči pomeni vračanje h koreninam našega družbenega bitja, pregon čakanja in upanja ter pridobivanje kulture gospodarjenja.

Aktiviranje lastnih moči bi lahko primerjali s kadilcem, ki se hoče odvaditi kajena, pri tem pa je nujno povečati prisilo in dvigniti raven tolerance.

To je le nekaj sočnejših odlomkov iz razprave na zadnji, 16. seji Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije pred tednom dni v Ljubljani. Uvodničar, član predsedstva CK ZKS Stefan Korošec, je iz predloženega pisnega referata — kar doslej ni bil običaj — podal le zgoščen povzetek. Med drugim je poudaril, da je pri aktiviranju lastnih moči treba razviti pestre oblike samoupravnega povezovanja, združe-

vanja in sodelovanja na območju vse države ter za izrabo vseh razpoložljivih virov. Pri tem je mehanizem trga nepogrešljiv, saj valorizira dosežke v posameznih kolektivih in ustvarja gospodarski pritisk nanje. Da bi trg to funkcijo lahko opravljal, mora biti razvit, delujoč in enoten, z ustreznimi oblikovanimi mehanizmi. To zahteva jasno opredelitev tržnega subjekta in zadostno stopnjo samostojnosti gospodarjenja z živim in minulim delom. Le tako bo vsakdo odgovoren za ravnanje in bo lahko sprejemal odločitve. Vendar pa je trg potrebno dopolnjevati z družbenim usmerjanjem, načrtovanjem in ustreznim gospodarsko politiko, je menil Stefan Korošec.

Med 34 razpravljavci na plenumu je bil tudi Karel Sukič iz soboške Mure. Ponovil je že bolj ali manj znane, več kot ugodne kazalce gospodarjenja enega od nosilcev razvoja v pokrajini ob Muri, med drugim pa omenil še naslednje: »Vodstva temeljnih in delovnih organizacij morajo biti za stanje

v teh organizacijah najprej in predvsem odgovorna delavcem, ki so jim te naloge zaupali, in šele potem ali ob tem občini, komiteju in drugim. Za naloge, ki sodijo v njihov opis dela, ne morejo odgovarjati organi, forumi in družbenopolitičnih skupnostih in njihovi funkcionarji. Hkrati moramo dodati, da tisti, ki vodijo organe, komiteje, skupščine in izvršne svete kot komunisti morajo opraviti naloge, ki sodijo v njihove delovne pristojnosti. Tudi to je ena od poti, ki vodi k večji družbeni učinkovitosti, racionalnejši organizaciji družbe in njenih delov, k odpravljanju formalizma in rezanju korenin birokratizma na vseh ravneh in v vseh okoljih,« je dejal Sukič.

Sicer pa je sporočilo s 16. plenuma CK ZKS naslednje: vsi lahko dosežemo več. S prebojem skozi sivino povprečja in opuščanjem jalovih programov je treba širiti manevrski prostor za več znanja in ustvarjalnosti v proizvodnih in družbenih procesih.

B. Žunec

22 JUBILEJNIH NAGRAD

Delavci trgovske delovne organizacije Vesna iz Ljutomera so se zbrali na tradicionalnem tovariškem sreanju z upokojenci. Ob tej priložnosti jih je novi direktor, ki je do konca izteka mandatne dobe še neprofesionalni predsednik SO Ljutomer, Emil Kuhar seznanil, da je 266-članski kolektiv Vesne v polletju zabeležil 829 milijonov dinarjev celotnega prihodka. Do kon-

ca leta pa po realnih ocenah pričakujejo, da bodo dosegli prihodek v višini 1,910 milijarde dinarjev. Do konca leta načrtujejo povečati tudi osebne dohodke od povprečnih 27.350 dinarjev, s katerimi so sedaj na predzadnjem mestu v občini, na 36.500 dinarjev. Na priložnostni slovesnosti, za katero so kulturni program pripravili najmlajši delavci Vesne, so 16 delavcem

podelili jubilejne nagrade za 10 let dela. Za 20 let dela so nagrade prejeli: Dajica Markovič, Mirko Novak, Silvo Senčar in Stefan Kuhar, za 30 let pa Jelka Orkic. Nagradili so tudi najstarejšega udeleženca srečanja Franca Šiška, ki se je, čeprav je že krepko zakoračil v 89. leto, na srečanje iz 8 kilometrov oddaljene Vučje vasi pripeljal s kolesom. Boris Hegeđuš

DELEGACIJA SKUPŠČINE SRS V ŽELEZNI IN ZALSKI ŽUPANIJI

Izmenjava skupščinskih izkušenj

Praksa izmenjavanja obiskov skupščinskih delegacij se je začela že pred leti in od takrat se skupine skupščinskih delegatov iz Slovenije in poslancev parlamenta iz Železne in Zalske županije redno sestajajo, enkrat na eni, drugi na drugi strani, se pomenkujejo o gospodarskih in političnih razmerah, o delovanju obeh parlamentov ter seveda o sodelovanju.

Delegacija pod vodstvom predsednika slovenske skupščine Vinka Hafnerja je bila zato večja kot so navadno delegacije iz naše republike na potovanjih v tujino. V njej so bili še podpredsednik skupščine Jože Sušmej, predsednik DPZ Miloš Prosenec, predsednik komisije za mednarodne stike Rudi Cačinovič, pa tudi dva Pomurca, predsednik soboške občinske skupščine Martin Horvat in predsednik lendavskega izvršnega sveta Ludvik Jerbič.

Obisk se je začel preteklo nedeljo zvečer v Monoštru, kjer so delegacijo s slovenskim ljudskim plesom in pesmijo pozdravili predstavniki porabskih Slovencev. V ponedeljek so se v Szombathelyju, središču Železne županije, začeli pogovori med predstavniki te županije in njihovo skupino poslancev v budimpeštanskem parlamentu ter našo delegacijo.

dati in ženske. Starejši moški kandidati so namreč praviloma zmagali, tako pa pri volitvah ni prišla do izraza zastopanost vseh struktur prebivalstva.

Po tem pogovoru si je delegacija iz Slovenije ogledala osrednjo szombatheysko likovno galerijo, popoldne pa obiskala slikovito in starodavno mestce ob meji — Kőszeg.

V terek je Vinko Hafner s delavci nadaljeval obisk v županiji Zala, s katero ima sicer največ stikov lendavska občina, celotno Pomurje in Slovenija pa se je do zdaj s to županijo manj povezovala. Kot je bilo moč razbrati v sklepnem pogovoru iz glasne razmišljanja predsednika županijskega sveta v Zali dr. Sandorja Ujvarija, pa obstajajo vse možnosti, da bodo poslej slovenske organizacije združenega dela in zalska proizvodna podjetja našli poti za več stikov: tako gospodarskih kot družabnih. V ta namen so lani ustanovili tudi posebne mešane komisije, ki spodbujajo to sodelovanje na področju industrije, kmetijstva, trgovine in turizma, in prvi rezultati dela teh komisij so že vidni.

V Zalaegerszegu se je naša delegacija sestala tudi s predstavniki županijske domovinske ljudske fronte, pa županijske madžarske socialistične delavske partije in mestnega sveta Zalaegerszega.

Tudi v teh pogovorih so na madžarski strani sodelovali poslanci, ki iz županije odhajajo v budimpeštanski parlament. O junjskih volitvah so v Zalski županiji dejali, da so bile izredno uspešne, izredno dobro obiskane, da so na mnogih voliščih v krajevne svete občani spontano predlagali in volili povsem nove kandidate, kar v županiji ocenjujejo kot izreden napredek v demokratičnejšem izbiranju ljudi za najpomembnejše funkcije v

državi, županiji in v posameznih krajih.

V dveh dneh, v katerih se je naša delegacija mudila v obeh obmejnih madžarskih županijah, je torej imela vrsto delovnih stikov, pogovorov o medsebojnem sodelovanju, izmenjav izkušenj, vsi so potekali v prijateljskem ozračju in iskrenem tonu, saj so tako naši kot madžarski predstavniki odkrito govorili o gospodarskih težavah, o naporih za njihovo premagovanje, o rezultatih teh naporov. Oboji pa so bili dovolj kritični, ko so omenjali težave pri večjem razmahu medsebojnega sodelovanja in imenovali krivce za te zastoj. Dobro volje pri odpravljanju letih je na obeh straneh na pretek. md

vna programska shema festivala se s tem bistveno ne bo spremenila, beltińska prireditelja pa bo pridobila predvsem na kakovosti in tudi denarne razmere se bodo nekoliko izboljšale. Vodilo Prazničnih dni je predvsem ohranjanje ljudskega izročila, ne le plesnega, temveč tudi pesemskega, glasbenega, materialnega. Poleg plesnih večerov priznanih slovenskih skupin vključujejo v svoj program večere slovenske ljudske glasbe in pesmi, predvsem pa tudi prikaz slovenske materialne kulture (poglobljene in tipsko obdelane etnografske razstave, n. pr. preteklost kakšnega zanimivega kraja, kulturnične, oblačilne, rokodelske značilnosti določenega okolja itd.), ki ga ob strokovnem vodstvu etnologov pripravljajo učenci osnovnih in srednjih šol tega okolja. Večeri ljudske glasbe in pesmi so usmerjeni v določeno tematiko (za naslednje leto je predlagan v Beltincih večer slovenskih ljudskih balad), ne samo v stihijski nastop izvajalcev s posameznih območij, vključujejo pa se tudi izvajalci, ki sta jim ljudska pesem in glasba izvor ustvarjalnosti.

Na posvetu je bilo ugotovljeno, da se programske značilnosti obeh prireditev dokaj ujemajo in da boista druga drugo zanesljivo obogatili. Tako bo festival s Prazničnimi dnevi pridobil predvsem na širini in kakovosti ter strokovnosti programa, saj bo na beltińskem odru moč videti dobre skupine, ki jih prej bodisi zaradi datuma prireditve (prvi teden v avgustu, ki je bil ponovno potrjen, saj festival pomeni osvežitve kulturne ponudbe v »mrtni sezoni«, ko pa je pri nas ravno največ tujih gostov in v tujini živečih rojakov), bodisi zavoljo denarne šibkosti organizatorjev ni bilo. Prav slednja bo ob dejstvu, da določen del obveznosti sprejema nase republika, olajšala delo pri organizaciji. Praznični dnevi slovenske folklorne doživljajo nov pomen, saj ta prireditelja zares sode v kraj, ki ima folklorno tradicijo, s kakršno se lahko postavi le malo-kateri v naši republiki; poleg tega pa tako geografska lega Beltincev, ki omogoča dokaj poceni obisk tudi zamejcem in tujim gostom, ki jih zanima naša ljudska kultura, kakor tudi preizkušene in uspešne organizacijske sposobnosti prirediteljev festivala zagotavljajo, da bo tako združena folklorna prireditelja našla mesto med ljudmi, ki ji pripada.

Na posvetu so zahtevali, da kulturni dejavniki na občinski in medobčinski ravni v svojih finančnih programih nemudoma upoštevajo prihodnjo združeno festivalsko prireditelja v Beltincih in da poiščejo ustrezno podporo združenega dela. Dokaj kritično so spregovorili o odnosu pomurske osrednje muzejske ustanove do razstavnih prireditev beltińskega festivala, ki bo morala ob novem konceptu razstav na vsak način odgovorneje sodelovati pri organizaciji te dejavnosti, saj je to navsezadnje njena dolžnost. Vsekakor pa bo ohranjena povezava z zamejskimi rojaki, ki sodi med osnovna načela njegovega programa, le da bodo vključitvijo Prazničnih dnevov dane nove možnosti za to sodelovanje.

Ob koncu so načeli kronično problematiko ustreznega kulturnega prostora v Beltincih, za katerega kljub uvrstitvi v prednostne programe krajevne skupnosti ter podpori pri kulturniških organih še vedno ni bistvenega: jamstva za dokončno pokritje stroškov, če bo naložbo v trenutnih družbenih razmerah sploh mogoče začeti. Ostaja pa resna bojazen, da uspehi in dosežki amaterskega kulturnega življenja, ki sodijo v vrh tovrstne ustvarjalnosti in občini in celo območju, izgubijo zalet prav zaradi pomanjkanja osnovnih možnosti za dober razvoj in napredek.

Problem kulturnega doma v Beltincih že zdavnaj ni več samo krajevna značaja, prireditelja, kakršne naj bi bile tam v prihodnje, pa so nov dokaz, da prizadevanja Beltinčanov ne bodo mogla biti dolgo le glas vpijočega v puščavi.